

135. Keskiviikkona 29 päivänä lokakuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko: Suomen energiastrategia 4526

Valtioneuvoston selonteko 5/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1997 vp
Palautekeskustelu

Mietintöjen pöydällepano

1) Hallituksen esitys Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1998 4611

Hallituksen esitys 103/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi valtion eläke-
rahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 137/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa valtion Koita-
joessa omistama koskiomaisuus Imatran
Voima Osakeyhtiölle annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys 148/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 23/1997 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain
77 §:n ja sairausvakuutuslain 33 §:n muut-
tamisesta 4611

Hallituksen esitys 161/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 24/1997
vp
Lakialoite 31, 81/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi eräissä Suo-
men sotiin liittyneissä tehtävissä palvellei-
den kuntoutuksesta 4612

Hallituksen esitys 155/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
19/1997 vp
Lakialoite 18, 19/1995 vp, 11/1997 vp
Toivomusaloite 248/1995 vp, 184, 195/
1996 vp, 244, 251/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi asumistuki-
lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 157/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 10/1997
vp
Lakialoite 73/1997 vp

„ Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törn-
qvist.

„ Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aho, Aura, Backman, Dromberg, Ha-
lonen, Hellberg, Ihmäki, Jaakonsaari, Jansson,
Kallis, Kanerva S., Kemppainen, Koskinen Jo-
hannes, Kurola, Laakso, Lahtela, Laitinen, La-
pintie, Leppänen P., Lindén, Luhtanen, Lämsä,
Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Mähönen, Möl-
sä, Mönkäre, Norrback, Nyby, Ojala R., Pehko-
nen, Pohjola M., Polvi, Pykäläinen, Rantanen,
Rauramo, Rehn, Saapunki, Saarnio, Savela, Tai-
na, Takkula, Vihriälä ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Norrback, Aho, Aura, Dromberg, Polvi, Kurola ja Takkula.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Halonen, Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Rantanen ja Savela sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Dromberg, Jansson, Kallis, Kurola ja Polvi, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Aura sekä tämän kuun 31 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Backman ja Taina.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko: Suomen energiastrategia

Valtioneuvoston selonteko 5/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 22/1997 vp
Palautekeskustelu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 22, joka sisältää ehdotuksen Suomen energiastrategia -nimisen valtioneuvoston selonteon (VNS 5/1997 vp) johdosta annettavan lausunnon sanamuodoksi.

Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietinnössään ehdottama lausunnon sanamuoto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunnan on valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan päätettävä, minkä jälkeen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Ennen asiasta tehtävää päätöstä sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Niiden, jotka haluavat tehdä valiokunnan lausunnosta poikkeavia ehdotuksia eduskunnan lausunnoksi, on tehtävä ehdotuksensa keskustelun kuluessa. Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Keskustelu:

Ed. Hä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Jos joku odotti talousvaliokunnalta kiivasta alkusoittoa energiapoliittisen keskustelun suurelle finaali täysistunnossa, hän on varmaan pettynyt

valiokunnan mietintöön. Se ei pyri antamaan yhtä ainoaa oikeata vastausta sähkön tuotannon vaihtoehtoista. Sen sijaan se tarjoaa pohjaa rauhallisen ja rakentavan arvion tekemiseen hallituksen energiastrategian kestävydestä.

Ydinvoiman lisärakentaminen on ollut pois suljettu vaihtoehto edellisen eduskunnan tekemän päätöksen perusteella. Hallitukselta on sen jälkeen vaadittu selvitystä siihen, miten sähkön tuotanto riittää teollisuuden tarpeisiin, mihin hintaan sähköä saadaan, onko aikaa harkita investointipäätöksiä. Näihin äsken kuvaamiini kysymyksiin energiapoliittinen keskustelu on viime vuosina kulminoitunut. Näihin kysymyksiin ymmärtääkseni hallitus myös selonteossaan on pyrkinyt vastaamaan. Talousvaliokunta puolestaan pyrki arvioimaan vastausten sisältöä ja mietintöllään viemään keskustelua eteenpäin.

Hallituksen energiastrategia on hyvin tavoitteellinen, kunnianhimoinen suunnitelma. Tavoitteena on taittaa energian kulutuksen kasvu 10—15 vuoden kuluessa ja rajoittaa hiilidioksidipäästöjä kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti. Selonteko hakee siten tasapainoa taloudellisen kasvun edistämisen ja ilmastomuutoksen hidastamisen väliltä. Strategiaan liittyy kunnianhimoinen energiansäästöohjelma, energian käytön tehostaminen ja teknologian korkean tason ylläpitäminen. Energian tuotantorakenteen muutosta on tarkoitus edistää siten, että hiilidioksidipäästöt vähenevät.

Selonteko korostaa energian merkitystä taloudellisen toimeliaisuuden kannalta ja pitää silmällä kansainvälistä kilpailukykyä. Sen sijaan energian saantiin ja varmuuteen liittyvät kysymykset jäävät selonteossa vähemmälle huomiolle. Energiantuotannon ympäristövaikutukset ovat saaneet selonteossa merkittävän osan. Kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamista koskevat sitoumukset vaikuttavat koko energiastrategian tavoitteisiin ja sisältöön.

Selonteon erityisenä ansiona talousvaliokunta mainitseekin strategian kytkeytymisen kansainväliseen ympäristösopimukseen, johon Suomin on sitoutunut. Energiapolitiikkaakaan ei voida tarkastella irrallisena sektorina, vaan kytkeytyneenä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan ja myös muuttuvaan kansainväliseen toimintaympäristöön. Näin on selonteossa tehty.

Talousvaliokunta keskittyi mietinnössään ennen kaikkea oman toimialansa kysymyksiin: energian saatavuuteen, energian tuotannon rakenteeseen, säästömahdollisuuksiin, tutkimukseen sekä kansainvälisen ja kotimaisen toiminta-

ympäristön muutoksiin. Muun muassa verotuksen ja ympäristökysymysten laajemman pohdinnan jätimme tietoisesti lausunnon antaneille valtiovarain- ja ympäristövaliokunnalle. Bioenergiasta saimme perusteellisen lausunnon maa- ja metsätalousvaliokunnalta.

Talousvaliokunnalla on ollut käytössään laaja tausta-aineisto, jota on käytetty myös selonteon valmistelussa. Asiantuntijalausunnat ja tuoreet energia-alan julkaisut ovat syventäneet informaatiota. Mietinnön valmistamisessa talousvaliokunnalla on ollutkin ennen kaikkea rajaongelma. Energiakysymyksistä kiinnostuneille haluan viitata mietinnön liitteenä olevaan laajaan luetteloon lähteaineistosta.

Talousvaliokunta on johtopäätöksissään yhtynyt selonteon laajoihin linjauksiin, joita pidimme harkittuina ja perusteltuina. Puheet ilmastomuutoksesta ja kasvihuoneilmiöstä ovat saaneet lisää uskottavuutta. Tutkimusten katsotaan osoittaneen ilmaston muuttuvan lisääntyneiden kasvihuonekaasupäästöjen seurauksena. Ongelma on globaali, mutta myös meidän tulee kantaa osamme sen ratkaisemisesta.

Valiokunta on selvittänyt energiansäästömahdollisuuksiamme. Ne on strategiassa asetettu hyvin kunnianhimoiselle tasolle, kun ottaa huomioon, että Suomi on jo tähän mennessä toteuttanut mittavia energiansäästötoimia. Lohdullista on ollut todeta, että menossa olevalla säästöohjelmalla on saatu kansainvälisestikin mitaten kunnioitettavia tuloksia. Odotukset kiinnittyvätkin nyt niihin vapaaehtoiisiin säästösopimuksiin, joita muun muassa teollisuuden kanssa on tarkoitus solmia vielä tämän syksyn aikana.

Olemme kiinnittäneet huomiota myös niin sanottuun yhteistoteutukseen ja päästökauppaan, jonka periaatteista ja käytännön toteuttamisratkaisuista keskustellaan ilmasopimuksen yhteydessä. Taloudellisesti tehokkaimmin voimme osallistua päästöjen vähentämiseen, jos voimme laskea hyväksemme esimerkiksi lähi-alueelle mahdollisesti tehtävät investoinnit tai niiden rahoituksen. Keskustelua yhteistoteutukseen liittyvistä asioista jatketaan kansainvälisellä tasolla ja kansallisesti KTM:n asettamassa työryhmässä.

Energiatuotannon rakenteen muuttamisella voidaan myös tehokkaasti torjua ilmastomuutosta. Valiokunta on viitannut bioenergian, erityisesti puun käytön lisäämismahdollisuuksiin. Bioenergian käyttäjänä Suomi on jo nyt teollisuusmaiden kärkiluokkaa. Tämä johtuu ennen kaikkea selluteollisuuden jätelipeän ja puunja-

lostuksen jätetuun käytöstä teollisuuden omassa voimantuotannossa. Sen sijaan puun osuus lämmityksessä tai sähkön tuotannossa on jäänyt pieneksi. Puun ja muun bioenergian osuuden nostaminen edellyttää julkista tukea, jota valiokunnatkin ovat kannattaneet.

Maakaasun käyttöä voidaan mielestämme lisätä sähkön tuotannossa sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa. Maakaasulla voitaisiin myös korvata hiilidioksidipäästöjä aiheuttava kivihiili. Talousvaliokunta kuitenkin korostaa, että on tärkeää saattaa Suomen maakaasuverkko yhteyteen Keski-Euroopan verkon kanssa.

Valiokunnan saamien selvitysten mukaan erityiset selvitykset Venäjän maakaasuputken viemisestä Suomen kautta Keski-Eurooppaan sekä vastaava hanke pohjoismaisen kaasuputken toteuttamisesta etenevät aikataulussa. Selvitystyötä tehdään tosimelellä. Sen osoittavat jo selvitystyön kustannukset, jotka nousevat yhdeksännumeroisiin lukuihin.

Ydinenergian osalta valiokunta viittaa meillä oleviin tehonnostamistoimiin Olkiluodon ja Loviisan voimaloissa. Voimayhtiöiden kiinnostus ydinvoiman lisärakentamiseen on säilynyt. Tämä on käynyt selväksi myös asiantuntijakuulemisissa. Yhtä selväksi on myös tullut se, ettei tarjouspyyntöjä ja lupahakemusprosessia käynnistetä, ennen kuin takana on riittävän selvä signaali sekä eduskunnalta että erityisesti maan hallitukselta.

Talousvaliokunta on mietinnössään korostanut kansallisen omavaraisuuden merkitystä sähkön hankinnassa, kenties jopa enemmän kuin selonteossa konsanaan on tehty.

Valiokunta on myös todennut, että valtioneuvosto on ryhtynyt toteuttamaan energiatekniikkaansa laajalla skaalalla. Ensi vuoden budjettiesitys on valiokunnan mielestä tästä todisteena.

Sähkön niukkuutta pelänneille uusimmatkin tiedot ovat rauhoittavia. Pohjolan ja koko EU:n alueella on tällä hetkellä sähkön tuotannossa runsaasti ylikapasiteettia. Se heijastuu myös hintoihin. Pohjoismaisessa sähköpörssissä on tiettävästi myyty sähköä hintaan 10 penniä kilowattitunnilta. Uusimmat selvitykset kertovat, että vuonna 2005 sähkön kysyntä ja tarjonta olisivat Pohjolassa suurin piirtein tasapainossa. Sähkönsiirtokapasiteettia on lisätty Pohjoismaiden välillä sekä Pohjoismaista Keski-Eurooppaan.

Suomen sähkön kulutus on alkuvuonna ollut kovassa nousussa. Lähinnä kulutus on seurannut talouden kasvua. Samaan aikaan tänä ja ensi

vuonna valmistuu 1 400 megawatin edestä uutta sähköntuotantokapasiteettia. Toteutusvalmiita suunnitelmia on edelleen paljon.

Tuontisähkön osuus viime vuonna oli 5 prosenttia kokonaishankinnasta. Se on vain noin puolet siitä osuudesta, jota esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriö kuultuna on pitänyt pitkällä tähtäyksellä kohtuullisena. Tulevat energiantuotantoratkaisut on tehtävä kansainvälisen toimintaympäristön puitteissa avautuvilla markkinoilla, joilla toimitaan toisin kuin suljetussa taloudessa säännellyissä olosuhteissa. Talousvaliokunta on korostanut aidon kilpailun merkitystä sähkömarkkinoilla ja pitänyt kriittisenä kohtana tukkusähkön markkinoita, joilla keskittymisen uhka on ilmeinen.

Puhemies! Yhteenvetona talousvaliokunnan mietinnöstä voidaan todeta seuraavaa:

Ympäristökysymykset muodostavat vakavan haasteen, joka on otettava huomioon uusia investointipäätöksiä tehtäessä. Verotuksen merkitystä energiantuotantorakenteen muuttamisessa vähemmän hiilipitoiseksi ei voi liikaa korostaa.

Sähköä riittää nyt ja lähivuosille myös talouskasvun turvaamiseen. On aikaa harkita investointipäätöksiä. Tämä hallitus on sitoutunut siihen, ettei ydinvoimakysymystä oteta esille sen toimikautena.

Seuraavan hallituksen ohjelmaa laadittaessa ei säästöohjelman vaikutuksista vielä ole nähtävissä kuin viitteitä. Tulokset näkyvät varsinaisesti vasta pitkällä aikavälillä. Vajaan parin vuoden päästä tiedämme kuitenkin tämänhetkistä paremmin meille asetetut velvoitteet ilmastomuutoksen torjumiseksi. Silloin meillä on myös tiedossa, mitkä ovat todelliset vaihtoehdot sähkön lisäkapasiteetin rakentamisessa.

Runsaan vuoden sisällä valmistuvat selvitykset mahdollisuuksista liittää Suomi Keski-Euroopan maakaasuverkkoon ja lisätä maakaasun käyttömahdollisuuksia merkittävästi. Seuraavaa hallitusohjelmaa valmistettaessa myös eduskunnalla on siis tämänhetkistä huomattavasti parempi tieto energiaratkaisujen todellisista vaihtoehdoista.

Energiapolitiikasta on käyty eduskunnassa hyvinkin kiivaita keskusteluja. Mielipiteet eivät välttämättä ole vuosien varrella muuttuneet, mutta mielialat voivat olla toiset, huomattavasti rauhallisemmat. Laajalti on ymmärretty, ettei tämän selonteon käsittelyn yhteydessä ole se hetki, jolloin eri energiavaihtoehtojen kannatus mitataan. Talousvaliokunta oli tästä asiasta yksimielinen. Olen ymmärtänyt, että sama näkemys

on vallalla myös teollisuuden ja energian tuottajien piirissä.

Puhemies! Talousvaliokunta on ollut hyvin yksituumainen selonteon tärkeimmistä linjauksista. Tämä on luettavissa myös mietintöön liitetystä opposition vastalauseesta, jossa korostetaan erityisesti bioenergian käytön lisäämistä. Samaa asiaa painotetaan myös mietinnössä. Vastalauseessa vaatimukset hallitukselle haluttiin ilmaista painokkaasti ponsina. Hallituspuolueiden edustajat puolestaan uskovat, että hyvä keskusteluyhteys hallitukseen säilyy ja viestit kulkevat perille.

Energiapolitiikka on edelleen herkkä keskustelualue. Sen havaitsimme myös talousvaliokunnassa, kun huomasimme, että helpointa oli saavuttaa yksimielisyys yhtymällä suoriin sitaatteihin selonteosta. Valiokunta lainasi mietintöönsä selonteosta kohdan, jossa todetaan: "On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi. On myös tärkeää, että tähän liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet säilyvät Suomessa".

Valiokunta jatkoi lainausta ja tähdensi myös sitä selonteossakin ensisijaiseksi asetettua tavoitetta, että "maakaasun käytön voimakas lisääminen on tärkeä edellytys sille, että Suomi kykenee talous- ja työllisyystavoitteitaan vahingoittamatta täyttämään kansainväliset sopimusvelvoitteensa kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamiseksi".

Edustajat Norrback ja Aho merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Suomen suurin tämänhetkinen ongelma on työttömyys. Energiapolitiikka on yksi osa pyrkimyssissämme taata suomalaisten yritysten ja suomalaisen työn kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla. Energiapolitiikka tukee siten työllisyyspolitiikkaa ja turvaa ihmisten hyvinvointia.

Lipposen hallituksen käytännön energiapolitiittiset päätökset ovat olleet linjassa hallitusohjelman kanssa. Riittävä energian saanti kilpailukykyiseen hintaan on turvattu. Verotus ja hinnoittelu on tukenut ympäristötavoitteiden toteutumista. Vaihtoehtojen energiamuotojen tutkimukseen ja käyttöön on panostettu.

Aikaisemmin energiaverolla oli Suomessa niin kuin muuallakin lähinnä valtiontaloudellinen merkitys. Sähkömarkkinoiden avautumisen

myötä tämä peruste on jäämässä entistä enemmän taka-alalle ja tilalle on noussut kilpailukykynekökulma. Tämän mukaisesti verotuksessa tulee jatkossa ottaa huomioon teollisuuden tarve saada energiaa kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan. Kilpailukykyulottuvuus ei saa kuitenkaan poistaa energiaverojen merkitystä pyritäessä pienentämään energian kulutusta ja suojelemaan ympäristöä.

Rouva puhemies! Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän energiapolitiittiset tavoitteet voidaan lyhyesti muotoilla seuraavasti:

— Energiapolitiikassa pyritään johdonmukaisuuteen ja pitkäjänteisyyteen.

— Pyritään täyttämään ilmastopimuksen Suomelle asettamat kasvihuonekaasujen päästörajoitukset.

— Energian tuotannossa on säilytettävä monipuoliset vaihtoehdot niin polttoaineiden kuin tuotantoteknologiankin osalta.

— Kotimaisen bioenergian ja muun uusiutuvan energian kilpailukyky on turvattava.

— Teollisuudelle on turvattava riittävän ja hinnaltaan kilpailukykyisen energian saanti.

— Kokonaistuotannon kasvuun tähtäävässä talouspoliittisessa ympäristössä pyritään energian käytön tehostamiseen ja pysäyttämään energian kulutuksen kasvu.

Rouva puhemies! Perusvoima puhuttaa ja mietityttää, kuinka sitä pitäisi tuottaa. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa sähkömarkkinoiden vapauttaminen sekä kilpailun lisääntyminen ovat edenneet kansainvälisestäikin mitaten erittäin nopeasti. Markkinoilla muutokset ovat olleet suuria. Sähkömarkkinoiden vapautuminen on jo tässä vaiheessa muuttanut perinteistä perusvoima-ajattelua.

Hallitusohjelman yhteydessä hallituspuolueet sitoutuivat siihen, ettei ydinvoiman lisärakentamista oteta esille tällä vaalikaudella. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kantaa ei ole tällä eduskuntakaudella ydinvoimakysymyksessä mitattu eikä se ole ollut tarpeenkaan johtuen juuri tästä hallitusohjelman kohdasta. Sosialidemokraatit pitäytyvät aiemmissa sitoumuksissa ja yhtyvät hallitusohjelman kantaan sekä talousvaliokunnan mietintöön sikäli, ettei ydinvoimavaihtoehtoa suljeta pois.

Energiapolitiikassa on kyse laajasta kokonaisuudesta, jossa huomioidaan eri energiamuodot, tuotantotavat sekä muut toimet. Yksiselitteisen kyllä- tai ei-vastauksen antaminen ydinvoimakysymykseen on vaikeaa. Tämän johdosta on suotavaa, että ensin jatketaan vaihtoehtojen ener-

giamuotojen selvittämistä, niin kuin nyt tapahtuukin.

Maakaasun käytön lisääminen energian tuotannossa ei ole vain Suomen sisäinen energiapolitiittinen päätös, vaan on pitkälti kiinni kansainvälisistä ratkaisuista. Maakaasun käytön lisääminen laajentaisi sähkön tuotannon energiapohjaa sekä käytettävää tuotantoteknologiaa. Suomen nykyisellä kaasuverkolla voidaan maakaasun käyttö puolitoistakertaistaa.

Maakaasun käytön merkittävä lisääminen vaatii Suomelta aktiivista roolia kansainvälisessä energiakeskustelussa. Mikäli maakaasuverkko Venäjältä ulottuu Suomen kautta Keski-Eurooppaan, ei Suomi ole enää riippuvainen yhdestä kaasuntoimittajasta. Maakaasulla on tässä tapauksessa mahdollisuus nousta merkittäväksi energian- ja sähköntuotantomuodoksi Suomessa. Kaasuverkon rakentaminen länsirannikolle tai Keski-Suomeen työllistäisi sekä mahdollistaisi kaasun käytön entistä enemmän sähkön ja lämmön yhteistuotannossa.

Kansainvälisen ulottuvuuden lisäksi maakaasun käytön lisäämistä puoltavat kaasuvoimaloiden parempi hyötysuhde ja pienemmät perustamisinvestointikustannukset sekä päästöt verrattuna hiilivoimaan. Sosialidemokraatit tukevat ponnisteluja maakaasuvaihtoehdon tutkimiseksi perusvoiman lähteenä.

Rouva puhemies! Energiapolitiikka ei ole pelkästään keskustelua perusvoimaratkaisusta. Se on paljon muuta. Keskustelin hyvin monen sosialidemokraattisen edustajan kanssa niistä asioista, joita he pitävät tärkeinä tuoda esille meidän ryhmäpuheenvuorossamme. Hyvin usea, kun suljetaan pois perusvoima-asia, oli sitä mieltä, että on tärkeää, että muista energiamuodoista korostetaan puun ja muun kotimaisen bioenergian käyttöä. Näin onkin hyvä todeta meidän kantamamme, että kotimaisen bioenergian käyttö on monelta osin perusteltua.

Kotimaisten energialähteiden edullista verokohtelua tulee jatkaa, koska niillä on suuri työllisyys- ja aluepoliittinen merkitys. Puun lisääntyvällä energiakäytöllä edistetään asetettuja päästörajoitustavoitteita. Kasvava metsä toimii hiilidioksidinieluna. Puun kilpailukyky pitää turvata. Puun energiakäytöllä on myös metsäpoliittista merkitystä, eikä se ole vähäistä. Ensiharvennuspuiden kysynnän kasvu tukee metsänhoitojärjestelmäämme.

Maakaasun ohella vesivoiman käytön lisääminen sähkön tuotannossa on luonteva ratkaisu pyrittäessä päästöjen rajoittamiseen. Vesivoi-

man lisärakentamista puoltaisi sen työllistävyys, korkea kotimaisuusaste myös laitehankinnoissa ja edullisuus erityisesti tasausenergiana. Vaikka vesivoiman lisärakentamismahdollisuudet ovat rajalliset, niitä ei pidä sivuuttaa. Koskiensuojelulakiin ei ole tarvetta puuttua vaan tulee panostaa jo valjastettujen vesistöjen lisärakentamiseen ja kunnostukseen. Pelkästään Kemijoen lisärakentaminen tuottaa noin 300 megawatin lisätehon. Tämän lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan Suomeen voitaisiin rakentaa pienvesivoimaloita noin 300 megawatin edestä. Vaikeutena näiden rakentamisessa on kuitenkin lupamenettelyn monimutkaisuus ja pienvesivoimalateknologian kehittämättömyys.

Arvoisa puhemies! Aurinkoenergia merkitys on Suomessa on vähäinen. Suomen rannikko, saaristo ja tunturit mahdollistavat tuulivoiman käytön. Näiden energiamuotojen merkitys on lähinnä tuotantoteknologioiden kehittämisessä ja vasta pitkällä aikavälillä mahdollisesti energian tuotannossa. Selonteossa arvioidaankin, että vuonna 2015 tuulivoimalla tuotetaan Suomen energiasta useita prosentteja. Tuoreen Lapin tuulivoimakartoituksen mukaan 15 vuoden kuluessa voidaan Lappiin rakentaa noin 50 tuulienergiakohdetta, jotka tuottaisivat kolmanneksen napapiirin pohjoispuolisen Suomen sähkön tarpeesta. Valtion tuki alan tutkimukseen ja investointeihin on perusteltua, sillä ne poikivat uusia innovaatiota ja antavat kokemuseräistä tietoa, työtä ja energiaa.

Yhteiskunnan tukea uusiutuvien energiamuotojen tuotantoteknologian kaupallistamiseen ja markkinoille pääsyyn kannattaa jatkaa. Teknologian vientiä voidaan parantaa myös uudistamalla edelleen Suomen omia energiantuotantotapoja. Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että eri energiamuotojen saatavuus ja hyödyntämis mahdollisuudet turvataan.

Arvoisa puhemies! Kasvihuoneilmiö on maailman laajuinen ongelma, ja siihen voidaan vastata vain kansainvälisen yhteistyön avulla. Rion puitesopimuksen mukaan Suomen tavoite on pienentää kasvihuonepäästöt vuoteen 2010 mennessä vuoden 1990 tasolle.

Kun Suomessa pyritään hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen, joudutaan väistämättä ottamaan kantaa myös kotimaisten energialähteiden laajempaan käyttöön ottoon. Kaikkein helpoin ja luontevin tie on puun käytön lisääminen lämmön tuotannossa. Nykyisellä tekniikalla ja hinnalla puun käytön lisääminen on vaikeaa. Sen vuoksi energiapuun tutkiminen ja tuotekehittely

jatkossakin on perusteltua. Puun energiakäytön lisääminen edellyttää julkista tukea vähintään nykyisessä laajuudessa.

Kaikki energiantuottamistavat kuormittavat luontoa, joskin eri tavoin. Energian kulutuksen jatkuva kasvu ja siihen vastaaminen ei ole kestävä lähtökohta energiapolitiikalle. Valiokuntien lausunnoissa tuetaan hallituksen asettamaa tavoitetta katkaista energian kulutuksen kasvu 10—15 vuoden kuluessa. Tämä vaatii energiapolitiikaltamme nimenomaan pitkäjänteisyyttä.

Suomi on ansioitunut muun muassa rakennusten ja teollisuuslaitosten energiakatselmustoiminnassa. Selvitysten mukaan säästömahdollisuuksista toteutuu muutaman vuoden sisällä kaksi kolmasosaa. Teknologian ja energiatehokkuuden kehittäminen on tärkeää, ja niiden vaikutukset päästöihin ja energian kulutukseen ovat pysyviä. Energiateknologian merkitys vientiarvokkelinamme on kasvanut ilahduttavasti.

Kansainvälisesti keskustellaan päästäkaupasta ja niin sanotusta yhteistoimintamenettelystä. Suomen tulee tukea näiden järjestelmien toteutumista. Suomessa energiantuotantomenetelmät ovat kehittyneitä, ja omien ilmastopäästöjemme supistukset vaativat usein suuria investointeja. Yhteistoteutus antaisi mahdollisuuden laskea hyödyksi päästövähennys, jonka Suomi on aikaansaanut investoinneilla tai rahoituksella toisen maan alueella. Esimerkiksi lähialueyhteistyössä menettely toisi merkittäviä tuloksia ympäristönsuojelun ja korkeatasoisen energiateknologiamme kaupallistumisen kannalta. Tämä vastaa myös sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kantaa.

Rouva puhemies! Suomen nykyinen talouskasvu on parantanut työllisyyttä ja lisännyt energian kulutusta. Energiapolitiikka vaikuttaa työllisyyteen sekä suoraan että välillisesti. Kotimaisia polttoaineita suosiva verotus on perusteltua työllisyys- ja aluepoliittisista syistä. Suomen energiatuotannon tulee perustua sekä energiamuodoiltaan että tuotantorakenteeltaan hajautettuun järjestelmään.

Kotitalouksien ja muiden pienkäyttäjien mahdollisuuksia hyötyä avautuvasta kilpailusta sähkömarkkinoilla tulee vahvistaa. Kalliiden yksittäisten lisälaitteiden sijaan pienkäyttäjien ostoyhteenliittymät tulee tarkkaan selvittää. Esimerkiksi ostoyhteenliittymien avulla pienkäyttäjia voidaan saada yhden rekisteröivän mittarin piiriin eikä jokaisen tarvitse ostaa omaansa. On muistettava myös se, ettei energiaveroja lisättäessä muutosvimmassa tuhota

kannusteita säästää energiaa eikä yksittäistä ihmistä saateta energian käytössään kannustinloukkuun. Näin tapahtuu helposti: Mitä enemmän energiaa säästää, sitä enemmän energiasta si maksat per yksikkö.

Teknisestä kehityksestä huolimatta liikenne on yksi suurimmista päästöjen aiheuttajista. Kuitenkin keskustelussa tämä sektori on lähes kokonaan unohdettu. Yhdyskuntasuunnittelun järkiperaistamisella ja liikenneinvestoinneilla sekä uusimman tekniikan käyttöönottolla kyettään energian kulutusta liikenteessä merkittävästi vähentämään.

Arvoisa puhemies! Ahon hallituksen aikana ajettiin ydinvoimaa yksipuolisesti perusvoimavaihtoehtoksi. (Ed. Aittoniemi: Järkevä hallitus!) Eduskunta kuitenkin tyrmäsi hankkeen. Lipposen hallitus aloitti työnsä energiapoliittisen lamaanuksen jälkimainingeissa. Nyt tilanne on toinen. Seuraavan hallituksen on helpompi tehdä energiapoliittisia ratkaisuja, koska Lipposen hallituksen aikana eri energiamuotojen saatavuutta on tutkittu perusteellisesti.

Sosialidemokraattien energiapolitiikka ei ole niin markkina- ja kilpailuhenkistä kuin oikeiston eikä niin teollisuutta rokottavaa kuin meistä vasemmalla olevien eikä niin ihmistä unohtavaa kuin vihreiden. Sosialidemokraattien energiapolitiikka on kompromisseihin pyrkivää, eri osapuolet huomioivaa, realistista ja maanläheistä.

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko on tarjonnut eduskunnalle hyvän pohjan suomalaisen energiastrategian hahmottamisessa. Selonteon linjaus, jossa tavoitteeksi asetetaan monipuolinen, ekologisesti kestävä energian tuotanto, on kannatettava. Linjaus tukeutuu voimakkaaseen maakaasun käytön lisäämiseen ja bioenergian käytön vauhdittamiseen. Keskeistä on myös huolehtia riittävästä omavaraisuudesta ja talouden kilpailukyvyyn turvaavasta energian hinnasta.

Keskustan eduskuntaryhmä yhtyy muutoin talousvaliokunnan mietintöön, mutta haluamme mietintöä voimallisemmin korostaa muutamia Suomen energiahuollon kannalta keskeisiä tekijöitä. Mielestämme bioenergiaan, energiaverotukseen, uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämiseen ja vihreän sähkön markkinoihin liittyviä kysymyksiä olisi pitänyt tuoda mietinnössä painokkaammin esiin. Näissä asioissa esitämme vastalauseessa konkreettisia vaatimuksia, joissa pitkälti tukeudutaan maa- ja metsätalous- sekä

ympäristövaliokunnan lausuntoihin. (Ed. Elo: Ovatko realistisia?) — Ovat realistisia.

Esittämiemme ponsien hyväksyminen jämäköittäisi mietinnön sisältöä ja osoittaisi eduskunnan selvästi tahtovan kestäväen suomalaisen energiastrategian toteuttamista. Hallituksen tämä velvoittaisi nopeisiin toimenpiteisiin ja todelliseen sitoutumiseen tulevaisuuden strategiaan linjauksiin.

Bioenergian käytön lisääminen on välttämätöntä hiilidioksidipäästöjen kasvun pysäyttämiseksi. Ympäristösyiden lisäksi bioenergiavahvuudet näkyvät energiahuollon varmuutena, turvallisuutena ja riippumattomuutena sekä kotimaisten resurssien hyväksikäytössä ja työllisyydessä.

Suomen kokonaisenergiantuotannosta vuonna 96 bioenergian osuus oli 15 prosenttia, turpeen 6 prosenttia. Mahdollisuudet lisätä bioenergian käyttöä ovat erittäin hyvät esimerkiksi metsäteollisuuden yhteydessä tapahtuvassa energian tuotannossa. (Ed. Tiuri: Siihen tarvitaan ydinvoimaa!) Puun energiakäyttö muussa yhteydessä on Suomessa valitettavasti jäänyt vielä vaatimattomalle tasolle. Esimerkiksi puun osuus lämmitysenergiasta ei ole kehittynyt asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Puun energiakäytön lisääminen edellyttää veroratkaisuja ja julkisia sijoituksia. (Ed. Elo: Yhteiskunnan tukea aina vain!) Nuorten metsien hoitoon ja energiapuun korjuuseen myönnettävä tuki turvaa energiapoliittisten tavoitteiden lisäksi myös nuorten metsien tarpeellisten hoitotöiden suorittamisen. (Ed. Elo: Mistä tukeen rahat?) Metsänhoidollisten töiden yhteydessä suoritettavaan energiapuun korjuuseen tulee lisäksi myöntää työllistämistukea erityisperustein. (Ed. Tiuri: Tukea vain tuen päälle?) Puun lisäksi käytön esteenä ei ole tuotantopotentiaali, vaan kilpailukykyinen hinta. Tutkimus- ja kehitystyön tuloksena puuhakkeen tuotantokustannuksia on voitu alentaa huomattavasti.

Pitkjänteistä tutkimustyötä tarvitaan kuitenkin edelleen esimerkiksi peltobiomassojen polttoainekäytön edistämiseksi. Tärkeitä ovat myös uusien teknologioiden kaupallistamishankkeet.

Turve on hitaasti uusiutuva energialähde, jonka kansantaloudellinen merkitys Suomessa on muihin EU-maihin verrattuna suuri. Erityisen hyvä turpeen hyödyntämismuoto on sen yhteisö käyttö puun kanssa. Hallitus ilmoittaa selonteos sa pyrkivänsä siihen, että EU:n tulevassa energiaverojärjestelmässä turvetta tuottavat ja käyttävät jäsenmaat saisivat itse käyttää sen verotuk-

sesta. Tämän lisäksi turpeen luokittelu biopolttoaineeksi EU:n piirissä selkeyttäisi ja vakiinnuttaisi sen asemaa. Mutta onko tätä asiaa painokkaasti ajettu, ministeri Kalliomäki?

Biopolttoaineiden käytön edistämiseksi pystytään tekemään yhteiskunnan ohjauksella vielä paljon. (Ed. Elo: Mikä on turpeen uusiutumisaike?) Keskustan eduskuntaryhmä edellyttää hallitukselta konkreettista bioenergian edistämishjelmaa, jossa määrällisten, mitattavissa olevien tavoitteiden lisäksi määritellään tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat käytännön toimenpiteet.

Arvoisa puhemies! On täysin kestäväntöntä, että eduskunta on aloittanut aikoja sitten budjetin käsittelyn, mutta siihen keskeisenä osana kuuluvat veroratkaisut on kokonaan siirretty tuponeuvottelujen yhteyteen korporaatioiden ratkaistaviksi. Eduskuntaan veroratkaisut ovat tulossa niin myöhään, ettei niitä enää kunnolla ehditä käsitellä. Tämä on onnetonta ja parlamentaarista päätöksentekoa halventavaa.

Vastoin ohjelmaansa Lipposen hallitus on päättänyt korottaa polttonesteiden verotusta. Tämä bensiinin hinnan korotus kirpaisee etenkin pieni- ja keskituloisia ja tuntuu kipeimmin pitkien etäisyyksien maakunnissa. Hallituksen bensiiniverolinja ei ole mitenkään perusteltavissa, ei myöskään ympäristö- tai energiapolitiisilla syillä. Polttonesteiden veronkorotusesitystä ei voida hyväksyä.

Esimerkki epäonnistuneesta verolinjasta on myös Lipposen hallituksen vuosi sitten läpironoma energieveromuutos, jolla kivihiilen asemaa parannettiin kotimaisten polttoaineiden ja myös maakaasun kustannuksella. Tehty muutos oli vastuuton varsinkin aikana, jolloin myös Euroopan unionissa valmistellaan uusiutuvan energian vauhdittamiseen tähtäävää veromallia. (Ed. Elo: Onko parempi, että voimalat seisovat?)

Keskustan eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus palauttaa energiaverotuksen kotimaisen uusiutuvan energian sekä maakaasun käyttöä edistäväksi. Puun ja turpeen kilpailukykyä on parannettava erityisesti sähkön tuotannossa. Energiaverolla on varmistettava, toisin kuin nyt tapahtuu, että kotimaisilla biomassoilla yli lämpökuorman tuotettu sähkö otetaan talteen. Vähimmäisvaatimuksena on sähköveron palautusjärjestelmän ulottaminen kaikkiin bioenergian lähteisiin EU:n energiadirektiiviehdotuksen suuntaviivojen mukaisesti. Verohyvityksen tulee koskea kaikkea biomassaa ja myös jättepolttoaineita.

Hallituksen tavoitteena on oltava Suomen johtaminen ekologisesti ja eettisesti kestävästä energian tuotannon kärkimaaksi. Suomella on tähän hyvät mahdollisuudet, kunhan hyödynnämme täysimääräisesti korkeatasoisen energiateknologian mukanaan tuomat mahdollisuudet.

Ylipäänsä pitkällä aikavälillä vain riittävällä tutkimus- ja kehityspanostuksella voidaan turvata energian tuotannon ja käytön kehitys talouden ja ympäristön asettamilla ehdoilla. Meidän on Suomessa käytettävä täysimääräisesti hyväksi omat uusiutuvat energialuonnonvaramme ja niiden, ennen kaikkea puun, mahdollisuudet.

Keskeisellä sijalla Suomessa tehtävässä energiatutkimuksessa on oltava energian käytön tehostamisen ohella kotimaisten ja uusiutuvien energialähteiden tutkimus. Lisäksi vaihtoehtoisten energiateknologioiden kaupallistamista ja markkinoillepääsyä on edistettävä.

Uusilla, uusiutuville energiantuotantomuodoilla kuten tuuli- ja aurinkovoimalla, on merkitystä energiataloudessa varsinkin ylipitkällä aikavälillä, mutta teollisuuspolitiista merkitystä energiataloudessa niillä on jo nyt. Yhteiskunnan suhteellisen pienellä tuella voidaan saada merkittävä myönteinen psykologinen vaikutus uusien energialähteiden hyödyntämiseen.

Suomalainen uusien energian tuotantomuotojen teknologia on korkeatasoista jo tällä hetkellä. Energiateknologian vienti on kasvanut vuoden 90 noin 3,5 miljardista markasta tämän vuoden yli 12 miljardin markan tasolle. Silti täysimääräinen uusiutuvaan energiaan liittyvän teknologian hyödyntäminen mahdollistaisi vielä harppauksen ekovientiimme.

Uusien energiantuotantomuotojen osuus energiateknologian viennistä on vajaa 400 miljoonaa markkaa, joten kasvupotentiaalia on paljon. Vientiä tukemaan tarvitaan kuitenkin myös kotimarkkinoiden tuomia tuotekehitys- ja demonstraatiomahdollisuuksia. Tähän on tarvetta erityisesti tuulivoimateknologiassa. Edellyttämekin, että hallitus laatii pikaisesti konkreettiset toimenpideohjelmat uusien, uusiutuvien energiamuotojen käytön edistämiseksi, jolloin esimerkiksi tuulienergian käyttöä tulee kehittää muun muassa investointitukijärjestelmällä ja laatimalla pitkäjänteinen tuulivoimaohjelma.

Vihreän sähkön markkinoita käsitellään selonteossa vain maininnan verran. Ympäristömerkityn sähkön markkinat kuitenkin kasvavat lähitulevaisuudessa. Jo nyt esimerkiksi metsäteollisuustuotteiden ostajat ovat alkaneet kiinnittää huomiota siihen, millaisella sähköllä tuot-

teet on tuotettu. Suomessa ainoastaan Kainuun Sähkö myy vesi- ja puupolttoaineella tuottamaansa sähköä ympäristömerkittynä. Ruotsissa ympäristömerkityn sähkön markkinat jo orastavat.

Parhaillaan muodostumassa olevat yhteis-pohjoismaiset sähkömarkkinat voisivat toimia vihreän sähkön markkina-alueena. Nyt onkin luotava edellytyksiä vihreän sähkön markkinoiden liikkeellelähdölle Suomessa. Keskustan eduskuntaryhmä edellyttää, että vihreä sähkö otetaan osaksi energiastrategiaa. Tämän lisäksi vihreälle sähkölle on luotava yhtenäiset kriteerit ja sähköveron palautusjärjestelmä otettava käyttöön.

Talousvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään perustellusti huomiota myös liikenteeseen. Sen osuus energian kulutuksessa ja hiilidioksidipäästöissä on selonteossa jäänyt lähes noteeraamatta. Liikenteen merkitys on kuitenkin sekä energia- että ympäristöpolitiikan kannalta keskeinen. Suomen hiilidioksidipäästöistä noin 18 prosenttia aiheutuu liikenteestä. Liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi uusien nestemäisten liikennepolttoaineiden käyttöönottoa on edistettävä. Esimerkiksi peltobiomassoista tehty nestemäiset polttoaineet, kuten etanoli, tai puupohajaiset polttoaineet, kuten paralyysiöljy, voivat jatkossa olla merkittävä apu hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä.

Liikenteen päästöt heikentävät erityisesti suurten kaupunkien ilmanlaatua. Tähän voitaisiin puolestaan vaikuttaa parantavasti kaasubussien käyttöönotolla. Käytön esteenä on tällä hetkellä liian korkea polttoaineverotus. Kaasu on siten dieselä huomattavasti kalliimpaa. Kaasun verotuksen alentaminen on tarpeellista paitsi kaupunkien ilmanlaadun myös suomalaisen kaasubussituotannon edistämiseksi. Jatkossa myös liikenne on nostettava osaksi energiastrategiaa. (Ed. Tiuri: Sähköautot!)

Arvoisa puhemies! Ilmastomuutoksen torjumiseksi vuonna 92 Riissa solmittu YK:n puitesopimus on tarkoitus muuttaa velvoittavaksi joulukuussa Kiitossa pidettävässä kokouksessa. Suomen tavoitteeksi on asetettu kasvihuonekaasupäästöjen alentaminen vuoden 90 tasolle vuoteen 2010 mennessä. Tämä tavoite on Suomelle erittäin kova.

Kuten talousvaliokunnan mietinnössäkkin todetaan, Suomen energiateknikka on korkeatasoista ja energiaa säästävää ja hiilidioksidipäästöjä on jo onnistuttu vähentämään monia muita maita enemmän muun muassa investoimalla yh-

distettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Lisäksi Suomessa on suhteellisen paljon hiilidioksidipäästöttömiä energiantuotantomuotoja. (Ed. Elo: Ja sähköautoja!) Toisin sanoen Suomen lähtötaso hiilidioksidipäästöjen suhteen on moniin muihin maihin verrattuna alhainen. Joka tapauksessa tavoitteen viitoittamaan suuntaan on koko ajan ponnisteltava, kuten selonteossakin korostetaan. Siksikin hallituksen on luovuttava linjastaan kivihiilen käytön edistäjänä.

Suomalaisella energiateknologialla on myös parannettavissa globaalia ympäristöpoliittista tilannetta. Onhan Suomessa kehitellyllä polttoteknologialla todellisia mahdollisuuksia parantaa ilmastopäästöjen tilaa koko maailmassa. Suomen on ajettava EU:n piirissä linjaa, joka tähtää todellisiin ilmastomuutosta ehkäiseviin päätöksiin Kiiton kokouksessa. Jämääkää otetta tarvitaan erityisesti nyt, kun presidentti Bill Clinton on ilmoittanut pyrkimyksestä alentaa Yhdysvaltain aikaisemmin asettamia tavoitteita ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

EU:ssa Suomella on muutoinkin paikka nykyistä paljon aktiivisemmalle toiminnalle. EU:n komission vihreä kirja "Tulevaisuuden energia, uusiutuvat energialähteet" nimittäin pohjautuu juuri Suomen vahvoihin elementteihin: uusiutuvien energialähteiden käytön voimailliseen edistämiseen. Tätä nykyä EU:n komissiosta onkin energiapolitiikassa tullut Suomen liittolainen. Siksikin Suomen tulee Euroopan unionissa toimia entistä aktiivisemmin niin, että EU:n resursseja nopeammin lisätään uusille aloille, kuten juuri uusiutuvan energian hyödyntämiseen.

Esitimme keskustan vaihtoehdon Suomen energiatarpeen tyydyttämiseksi jo selonteon lähete keskustelussa. Asiantuntijoiden kanssa tehty energiamallimme, jota en käy tässä toistamaan, on konkreettinen ja kestävä. Selonteon lähete keskustelussa ja eduskuntakäsittelyssä esityksemme suomalaisiksi energiapaletiksi sai tukea.

Suomi tarvitsee lisää energiaa ja kapasiteettia seuraavan 10–15 vuoden aikana. Maamme sähkön tarve on perustellua ja mahdollista kattaa laajan valikoiman pohjalta, niin kuin tähänkin saakka on tehty. Monipuolinen energiavalikoima on turvallinen ja luotettava ratkaisu. Samalla se on meille kansallinen vahvuus myös kansainvälisillä markkinoilla.

Energiapaletin keskeisiä osia ovat muun muassa kotimaisen uusiutuvan energian ja maakaasun voimakas hyödyntäminen, aktiivinen energian säästö, kannustus ja panostus teollisuuden omaan sähkön tuotantoon sekä lisäteho ole-

massa olevista ydin- ja vesivoimaloista. Suomella olisi nyt hyvä mahdollisuus pitkäjärjestyksen energiapolitiikan tekemiseen. Ei ole mitään paniikkia lyhytnäköisiin päätöksiin, vaan nyt olisi mahdollisuus hakea vuosikymmeniä kestävää linjaa, josta koko kansantalous ja yhteiskunta voi saada mahdollisimman suuren hyödyn. Tällä hetkellä valtiovalan tulee vauhdittaa suomalaisen bioenergiatien rakentamista, hyödyntää vastapainevoiman mahdollisuudet niin Pohjoismaissa kuin Venäjälläkin ja erityisesti raivata kaasuputken laajentamisen poliittisia esteitä.

Maakaasun merkittävä lisäkäyttö on viime aikoina noussut realistiseksi vaihtoehdoksi. (Ed. Tiuri: Entäs päästöt?) Parhaillaan selvitetään, olisiko pohjoismaisen reitin rakentaminen mahdollista Venäjän kaasun toimittamiseksi EU-alueelle, jolla kaasun kysyntä jatkuvasti kasvaa. Suomen kautta ohjattava putki Keski-Eurooppaan antaisi meille suuren mahdollisuuden kaasun käytön lisäämiseen. Pohjoismaisen kaasunverkon kohtalo suuntaan tai toiseen on ratkeamassa vuoden tai parin sisällä. Todennäköisyys sen rakentamiseen on suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Maakaasu on kasvava tulevaisuuden vaihtoehto ja hiilen polton korvaaja.

Kuten edellä on tullut esiin, kansallisen energiatieteen läpivieminen edellyttää Suomelta kauaskantoisia toimia, joissa kaikki energiamahdollisuudet ovat mukana. Suomalaisesta energiapaletista ei selonteossa eikä selonteon käsitteilyn yhteydessä ole haluttu sulkea pois myöskään ydinenergiaa. Selonteossa ja talousvaliokunnan mietinnössä todetaan: "On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi. On myös tärkeää, että tähän liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet säilyvät Suomessa." Keskustan ryhmässä vallitsee uusien ydinvoimalayksiköiden rakentamisesta sekä kielteisiä että myönteisiä näkemyksiä.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen energiapolitiikka on ollut virheitä täynnä. Tänä vuonna voimaan astuneet energieverotuksen muutokset ovat merkinneet hiilenmustaa energiapolitiikkaa ekologisesti kestävä tuotannon kustannuksella. Kotimaisten polttoaineiden ja maakaasun aseman heikentäminen kivihiileen nähdessä tapahtui vihreiden siunauksella. Hallituskipeydellä on ympäristön kannalta kallis hinta. Hallituspuolueiden arvovalinnoista kertoo myös se, että energiapolitiikkaa on toteutettu elinkeino-, työllisyys- ja aluepolitiikan kustannuksella.

Hallituksen on vihdoin päästävä sanoista tekoihin. Energiatieteen toteuttaminen talousvaliokunnan mietinnön pohjalta ja keskustan eduskuntaryhmän vaatimuksilla täydennettynä olisi vihdoin ensimmäinen askel oikeaan suuntaan.

Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi mietinnön muutoin sellaisenaan, mutta että mietinnön luku Valiokunnan kannanotot hyväksyttäisiin siten muutettuna kuin vastalauseessa on esitetty.

Kyseessä on kuitenkin nimenomaan vasta ensimmäinen askel. Jos aivan rehellisiä ollaan, näillä eväillä pärjätään kunnolla vain vuosituhannen vaihteeseen saakka. Energiatieteen tähtäimen on oltava huomattavasti pidemmällä, aina seuraavan vuosisadan puolellesavälissä. Silloin tuuli- ja aurinkovoima ovat nousseet bioenergian rinnalle energiatuotannon perustaksi. Tämä on välttämätöntä ei ainoastaan Suomen vaan koko maailman elinolosuhteiden turvaamiseksi. Asiaan on suhtauduttava vakavasti. Sen me olemme seuraaville sukupolville velkaa.

Ed. Aura merkitään länän olevaksi.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen energiapolitiikka keskustelu on hyvin pirstoutunut. Pirstaleisuus on johtanut siihen, että kokonaisuuden sijaan nähdään vain yksityiskohtia. Tämä on valitettavasti näkynyt myös päätöksenteossa. Pidemmällä aikavälillä kokonaisvaltaisen energiapolitiikan vaatimusten unohtaminen on Suomelle ja suomalaisille kansallinen riski.

Perusvoimaratkaisut olisi pitänyt tehdä rohkeasti jo vuosia sitten. Nyt olemme jo myöhässä. Olemme ajautuneet riippuvaisiksi naapurimaista tuotavasta sähköstä. On ollut vastuutonta kerätä irtopisteitä vastustamalla käypä ratkaisumalleja vedoten kokonaisuuden kannalta toissijaisiin yksityiskohtiin. Suomalaisista energiayhtälöä on tarkasteltava kuin mitä tahansa yhtälöä, jonka loppusumma koostuu kaikista yhtälön osista.

Energiapolitiikalla on suomalaisten kannalta suurempi merkitys, kuin monet ovat olleet valmiita myöntämään. On ollut suorastaan ällistyttävää huomata, kuinka yhtä hyvinvoinnin keskeistä rakennuselementtiä väheksytään ja väaristellään. Ratkaisujen lykkääminen sekä poliittinen kikkailu ovat olleet usein toistunut kylmä suihku pitkäjärjestykselle energiapolitiikalle. Olemassa olevat tarpeet eivät energiapolitiikan osal-

ta ole muuttuneet miksikään, eivät vaikka monet ovatkin panneet päänsä pensaaseen. Suomi on pitkien etäisyyksien pohjoinen ja kylmä maa. Meidän hyvinvointimme perustana oleva teollisuus on hyvin energiavaltaista.

Ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja parantamiseen tarvitaan vakaata talouskasvua. Tämä on tosiasia, jota monet ovat vähätelleet — osin jopa vastustaneet — vielä muutama vuosi sitten. Sittenkin laman aikana päästiin näiden ihmisten mainostamaan nollakasvuun, joka ei osoittautunut kovin tavoiteltavaksi. Vaikka esimerkki on karrikoitu, osoittaa se monien energiapolitiikkaan liittyvien puheiden ja väitteiden pinnallisuuden. Vakaan talouskasvun ja uusien investointien varmistamiseksi tarvitaan Suomessa varmuus kohtuuhintaisesta ja ympäristöystävällisestä energiasta myös tulevaisuudessa.

Talouskasvun ei toki tarvitse olla ainoastaan energiantensiivisiin aloihin perustuvaa. Tosiasia kuitenkin on, että tehokkaasta energian säästöstä huolimatta taloudellinen kasvu lisää väistämättä sähkön tarvetta. Lisääntynyt sähköinen viestintä ja tulevaisuuden tietoyhteiskunta ovat niin ikään riippuvaisia sähköstä.

Hallituksen selonteko perustuu varsin realistiiseen 2,5 prosentin vuotuiseseen talouskasvuun. Työttömyyden alentamiseksi pitäisi kasvun olla tätäkin nopeampaa. Arvioitu 2,5 prosentin talouskasvu tarkoittaa sitä, että vuonna 2010 sähköä tarvitaan yli 25 terawattituntia eli 40 prosenttia enemmän kuin tänään. Koska tällaista sähköntuotantokapasiteettia ei rakenneta hetkessä, meillä on jo kiire omien ratkaisujemme tekemisessä.

Varmuus sähkön saatavuudesta on avainkysymys. Tämä varmuus voidaan taata riittävän suurella kotimaisella tuotannolla. Rajan takaa ostettavan sähkön osuutta voidaan lisätä vain tiettyyn määrään saakka. Riippuvuus johtaa helposti myös kansantaloudellisiin tappioihin. Monet eivät tunnu muistavan, että ostaminen maksaa selvää rahaa. Jos kotimassa ei ole riittävästi tuontisähköä korvaavaa kapasiteettia, joudumme maksamaan tuontisähköstä sen, mitä myyjä pyytää, ja silloin hinta on aina korkea.

Huolimatta ympäristöministerin lausunnoista, joiden mukaan energiaohjelma ratkeaa juuri ostamalla sähköä ulkomailta, olisi suomalaisten ratkaisujen tekemättä jättäminen mielestäni hyvin lyhytnäköistä ja epäviisasta politiikkaa. Vanha suomalainen viisaus muistuttaa, ettei Suomen pidä luottaa vieraan apuun.

Suomessa voimaloita valvotaan hyvin ja tuo-

tettu sähkö on korkean teknologiaosaamisen ansiosta ympäristöystävällistä ja tehokkaasti tuotettua. Miksi emme tuonnin sijaan voisi jopa viedä sähköä? Kotimaassa tuotettu sähkö olisi eettisesti ja taloudellisesti selvästi parempi vaihtoehto kuin sulkea silmät tosiasioilta ja ostaa turvattomilla ydinvoimaloilla rajan takana tuotettua sähköä.

Meistä itsestämme riippuu, olemmeko luomassa kotikutoista kiristysilmukkaa hyvinvoinnin kehittymiselle ja parantumiselle väheksymällä yhtä sen keskeistä elementtiä. En halua uskoa, että eduskunta toimisi niin lyhytnäköisesti ja typerästi. Tarpeisiin on varauduttava ajoissa, eikä välttämättömiä päätöksiä voida loputtomasti lykätä. On mahdotonta kuvitella, ettei kauppa- ja teollisuusministeriössä tiedettäisi perusvoimaratkaisujen tekemisellä olevan tosiasiaa jo kova kiire. Toivottavasti ei sentään odoteta ihmettä tapahtuvaksi.

Energiapolitiikalla on taloudellisen hyvinvoinnin lisäksi suuri vaikutus myös ihmisten ja ympäristömme hyvinvointiin. Suomi on sitoutunut kansainvälisesti sovittuihin ympäristötavoitteisiin, joiden toteuttaminen näyttää kuitenkin nykyisellä linjalla mahdottomalta. Hyvä esimerkki ympäristötavoitteista on vuonna 1992 solmittu Rion ilmastopöytäkirja, jossa sovittiin hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä vuoteen 2000 mennessä vuoden 1990 tasolle. Suomella olisi ollut mahdollisuus täyttää Rion sopimuksen tavoite, jos ydinvoimaa olisi lisätty. Näillä näkymin päästöt ovat vuonna 2000 noin 10 prosenttia liian suuret. Mielestäni ympäristöministerin resepti tuonnin lisäämisestä ei voi olla hallituksen linja Kioton jatkokonferenssissa joulukuussa. Linjan on oltava ympäristö- ja energiapolitiikasta rehellinen.

Energian säästäminen on myönteinen tavoite. Valitettavasti siinäkin on välillä unohdettu terveen järjen käyttö. Uusista rakennuksista rakennetaan epäterveelliseen tiiviitä säiliöitä, joissa ilma ei vaihdu kuin sähköllä käyville koneilla.

Liikenteen päästöjä nopeimmin supistava keino olisi polttoaineiden veronkorotusten sijaan autokannan uudistaminen, mikä onnistuu parhaiten autoveron alentamisella.

Tehokkain keino energian käytön vähentämiseksi olisi säännöstely, mutta se ei kai nykyään kelpaisi edes vanhoille taistolaisille suunnitelmatalouden kannattajille. Joulukinkkujen paistovuorot, säädellyt 15 asteen talviset sisälämpötilat tai sähkösaunojen käyttörajoitukset eivät ainkaan kokoomuksen mielestä voi olla ratkaisu.

Energian tuotannon ympäristövaikutuksista puhuttaessa on huomio suunnattava suurimman ympäristö- ja terveysriskin muodostaviin pienhiukkaspäästöihin. Pienhiukkaset ovat palamisesta syntyviä nokipienhiukkasia sekä lähinnä rikkipäästöistä peräisin olevia sulfaattihiukkasia ja typpipäästöistä peräisin olevia nitraattihiukkasia. Näiden alle 2,5 tuhannesosanmillimetrin kokoisten pienhiukkasten on todettu olevan hyvin suurin terveysriski, sillä ne pääsevät hengitettävässä suoraan keuhkoihin. Pienhiukkaset syntyvät polttamisen seurauksena liikenteessä ja voimalaitoksissa leviten hyvinkin kauaksi lähtöalueiltaan. Ainoastaan ydinvoima ei tuota lainkaan pienhiukkasia.

Pienhiukkaset ovat jo nyt suuri ongelma. Vuonna 1992 Suomen polttovoimalat tuottivat yli 200 000 tonnia pienhiukkasia. Tuosta ajankohdasta pienhiukkasten määrä on lisääntynyt voimakkaasti. Mikäli polttamalla tuotetun sähköön tuotanto lisääntyy kaavailujen mukaisesti, kantavat valinnan tehneet päätöksentekijät suuren vastuun lisääntyvistä terveysriskeistä. Toivoisin vaarallisten pienhiukkasten olevan koostaan huolimatta painoarvoltaan riittävän suuria ja merkittäviä, että me täällä päätöksentekijöinä ymmärtäisimme välttää päätöksiä, jotka edistävät niiden tuottamista. Sähköä voidaan tuottaa myös ilman pienhiukkasia, mutta tätä tuntuu olevan hiukkasen vaikea ymmärtää.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää eri perusvoimavaihtoehtoista parhaana ydinvoimaa. Se on olemassa olevista realistisista vaihtoehtoista kaikkein ympäristöystävällisin ja sähköön käyttäjille edullisin. Kun asia on tärkeä, on syytä käyttää järkeä.

Ydinvoima ei tuota lainkaan hiilidioksidiä, jonka vähentämisessä hallitus muuten on voimaton. On käsittämätöntä, että kansainvälisten ympäristösopimusten asettamien velvoitteiden toteuttamista tuskaillaan, vaikka hyvä keino päämäärän saavuttamiseksi on olemassa. Jos tarkoitus on aidosti taloudellisen kasvun aikana vähentää hiilidioksidipäästöjä, se onnistuu vain lisäämällä ydinvoimaa, ei lisäämällä fossiilisten polttoaineiden, kuten maakaasun, käyttöä. Tässä on hallituksen selonteon suurin puute.

Ydinvoima ei tuota lainkaan pienhiukkasia. Miksi valitsimme vaarallisia pienhiukkasia yhä enemmän tuottavien fossiilisten ja biopolttoaineden käytön, jos meillä on mahdollisuus tehdä toisenlainen valinta? Energian tuottaminen polttamalla on samaa kuin pakottaissimme kaikki kansalaiset passiiviseen tupakointiin.

Ydinvoimalla tuotettu sähkö on kuluttajille hyvin edullista. Tämä hyödyttää kotitalouksien ja yritysten taloutta, mikä on myönteinen seikka myös työllisyyden kannalta. Ydinvoimalan rakentaminen ja käyttäminen ovat yksityistä liiketoimintaa, joka ei rokota veronmaksajien kukkaroa.

Työllisyys ei ole vähäpätöinen kysymys, kun energiaratkaisuja tehdään. Uskoisin nykyisen työttömyysongelman jo opettaneen, että kaikki järkevät keinot työpaikkojen luomiseen on käytettävä hyväksi.

Suurin este ydinvoiman lisärakentamiselle on ollut vääristynyt käsitys ydinvoimasta ja sen riskeistä. Vetoan kaikkiin ympäristöstä ja ihmisten terveydestä huolta kantaviin, että medialla ja kansalaisilla olisi käytettävissään oikeaa tietoa tunteisiin vetoavien ja mielikuvituksellisten uhkakuvien sijasta.

Hallituksen selonteko tekee keskeisen linjauksen palauttaessaan ydinvoiman takaisin käytettävissä olevien vaihtoehtojen joukkoon. On tärkeää havaita, että talousvaliokunta on mietinnössään yhtynyt tuohon kantaan. Selonteossa todetaan sanatarkasti seuraavaa: "Ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi." Tämä on ollut hallituspuolueiden yksimielinen ja selkeä kanta, johon kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen. Hyväksyessään tämän kannan eduskunta kumoaa tekemänsä kielteisen ydinvoimapäätöksen ja palauttaa ydinvoiman lisärakentamisen käytettävissä olevien vaihtoehtojen joukkoon.

Puu on energiaraaka-aineena väheksytty voimavara, jonka käyttöä on lisättävä. Puu on täysin kotimainen, työllistävä ja suhteellisen ympäristöystävällinen polttoaine, jonka arvo ymmärretään aikaisempaa paremmin. Puun käytön tukemiseen on hyvät perusteet, jotka myös hallitus on ottanut huomioon. Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee selonteon suunnitelmaa, jolla tuetaan 150 miljoonalla markalla hakkeen käytön lisäämistä. Puun käytön lisäämistä on helppo perustella myös alue-, työllisyys- ja elinkeinopoliittisilla perusteilla. Hallituksen suunnitelma luo uusia elinkeinopoliittisia mahdollisuuksia syrjäisille alueille, joilla puuraaka-ainetta on hyvin saatavilla. Uusien työvoima- ja elinkeinokeskusten lähiajan tärkeimpiä tehtäviä on huolehtia siitä, että tämä suunnitelma toteutuu.

Puun ympäristöystävällisyys perustuu siihen,

että palamisen myötä siitä vapautuu hiilidioksidi saman verran kuin se on kasvaessaan sitonut. Puun käytön lisääminen ja lisäydinvoima auttavat ilmastopoliittisten täyttämässä. Pienhiukkaspäästöt huomattavasti. On myös vakavasti kysyttävä ministeri Kalliomäeltä, kuinka kauan Venäjältä ostettavalle maakaasulle halutaan myöntää nykytasosta eli peräti 50 prosentin verohelpotusta, joka katoaa lähinnä maakaasun toimittajille, ja kannattaako näin tehdä.

Maakaasu on hyvä tapa tuottaa sähköä. Sitä tarvitaan ydinvoiman rinnalle tyydyttämään taloudellisen kasvun aiheuttamaa sähkön kysyntää. Erityisesti maakaasu voi korvata kivihiiltä yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Olemassa olevaa energiaoliittien ongelmaa eli perusvoiman lisätarvetta sillä ei kuitenkaan voida ratkaista.

Selonteossa määritellyn mukainen perusvoiman tuotanto maakaasulla on ristiriidassa ympäristöoliittisten tavoitteiden kanssa. Jos tulevaisuudessa tarvittava lisäperusvoima tuotetaan maakaasulla, kasvavat hiilidioksidi- ja pienhiukkaspäästöt huomattavasti. On myös vakavasti kysyttävä ministeri Kalliomäeltä, kuinka kauan Venäjältä ostettavalle maakaasulle halutaan myöntää nykytasosta eli peräti 50 prosentin verohelpotusta, joka katoaa lähinnä maakaasun toimittajille, ja kannattaako näin tehdä.

Maakaasun käytön lisääntymiseen liittyy myös riski sen saatavuudesta. Sen saatavuuslaskelmaan saattaa liittyä enemmän toiveajattelua kuin tosiasioita. Esimerkiksi ennen edellisen eduskunnan ydinvoimakielteistä päätöstä esitettiin suurieleisesti suunnitelmia norjalaisen kaasun tuottamisesta Suomeen. Nyt tällaisia suunnitelmia ei kai kukaan enää esittele toisissaan.

Sama ongelma liittyy suunnitelmaan uuden kaasuputken vetämisestä Venäjältä Suomen kautta Keski-Eurooppaan. Me emme tiedä, mitä venäläinen kaasu tulevaisuudessa maksaa, millä aikataululla uusi kaasuputki voisi ehkä toteutua, mitä reittiä putki kulkisi Keski-Eurooppaan, mitä se suomalaisille veronmaksajille maksaisi. Taivas yksin tietää, toteutuuko tällainen koskaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä kansallista energiastrategiaa ei voi perustaa ajalehtimiseen eikä täydelliseen riippuvuuteen muiden tekemistä päätöksistä.

Arvoisa puhemies! Kansallisen energiaoliittien yhtälö on kiistatta vaikea. Sen on perustutta-

va tosiasioihin, ei toiveajatteluun tai populistiseen pelotteluun. Valitettavan usein voimme kuulla tyhjen öljytynnyreiden kuminaa juuri energiaoliittisessä keskustelussa.

Erityisen mielenkiintoinen on ydinvoimakielteisten energiaoliittien ohjelmallinen musta aukko, josta realismin valo ei juuri pakene. He sanovat ympäristöystävällisyydestä "ei" öljylle, "ei" kivihiilelle, "ei" turpeelle mutta samasta syystä myös "ei" ydinvoiman ja "ei" vesivoiman lisäämiselle. Heidän perusvoimaläkkeensä sähkön kasvavaan kysyntään on "ympäristöystävällinen" ja "varma" maakaasu. Se, miksi hengenvaaralliset pienhiukkaset ja kansainväliset ympäristösopimukset eivät ole ympäristöihmisille riittäviä syitä pohtia rehellisesti kokonaisuutta, olisi tutkimisen arvoista.

Eduskunnan tehtävä on päättää hyvinvointimme ja työpaikkojemme perustana olevasta kansallisesta energiastrategiasta. Nyt käsittelyssä oleva energiaoliittinen selonteko ottaa askeleita oikeaan suuntaan ja palaa ydinkysymysten äärelle.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys on otettu valtioneuvoston energiastrategian lähtökohdaksi. Tähän pääsemiseksi meillä on ainakin kaksi isoa ongelmaa. Ensinnäkin Suomessa käytetään teollisuuden energiavaltaisuuden ja maantieteellisen sijainnin takia poikkeuksellisen paljon energiaa. Ilman rajoittavia toimia kulutus nousisi voimakkaasti. Toiseksi ongelmana on se, että fossiilisten polttoaineiden poltossa syntyy hiilidioksidiä ja muita kasvihuonekaasuja. Tästä johtuvalla ilmastomuutoksella saattaa olla vakavat seuraukset. Arkiajattelussa tosin ei ole helppo mieltää, että muutaman asteen nousulla maapallon keskilämpötilassa voi olla varsin dramaattiset seuraukset.

Niin kauan kuin puunjalostusteollisuus oli keskeinen mahtitehtävä Suomessa, monet päätökset tehtiin sen ehdoilla. Yritysveroitus suosi puunjalostusteollisuutta, ja viime kädessä mittavat investoinnit tehtiin kannattaviksi devalvaatioilla, usein pk-yritysten vahingoksi. Enää puunjalostusteollisuuden asema ei ole niin hallitseva ja elinkeinorakenne on monipuolistunut.

Vasemmistoliitto pitää tärkeänä, että maamme elinkeinorakennetta kehitetään määrätietoisesti vähemmän energiaa käyttävään ja samalla enemmän työllistävään suuntaan. Hallituksella pitää siksi olla valmiutta nostaa asteittain teollisuuden energiaveroja. Suuret ja äkilliset muutokset ovat mahdottomia jo tehtyjen investointien ja

niihin liittyvien tekniikkavalintojen takia. Mutta mikäli yrityksillä on tiedossa, että energian verotusta lisätään asteittain tulevina vuosina, ne osaavat varautua muutokseen. Tällainen verotuksen painopisteen muuttaminen antaa mahdollisuuksia myös työn verottamisen keventämiseen ja suosii näin työvoimavaltaisia toimialoja.

Energian säästämistä voidaan edistää myös tukemalla energiatehokkaan teknologian tutkimusta. Yritysten oma panostus riippuu puolestaan siitä, kannustaako energian hinta siihen vai ei. Pelkällä valtion tuella ei päästä eteenpäin, ellei energiaverotus myös piiskaa yrityksiä.

Kasviuonepäästöjen torjunnassa energian säästämällä ja kulutuksen kasvun taittamisella on merkittävä sija. Tämän lisäksi on tarpeen kuitenkin verotuksen keinoin syrjiä kivihiilen ja öljyn käyttöä ja suosia uusiutuvan puun ja puupohjaisten polttoaineitten käyttöä. Vasemmistoliitto pitää tärkeänä, että puun käyttöä lisätään tuntuvasti. Sillä on merkitystä paitsi hiilidioksidipäästöjen kannalta myös työllistäjänä maakunnissa. Vasemmistoliitto onkin tyytyväinen siihen, että viime budjettiriihessä voitiin edetä tähän suuntaan, kun saimme ajetuksi läpi sen, että puun käyttö tulee aikaisempaa edullisemmaksi.

Tämä toteutuu nyt hallituksen esityksessä eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Sama esitys säilyttää turpeen pienissä laitoksissa lähinnä paikallisista työllisyysyistä varsinkin, kun puu ei niissä välttämättä olisi korvannut turvetta. Sinänsä turve ei tietenkään ole ihmisiässä mitattavissa olevina ajanjaksoina uusiutuva energialähde, mutta sen päästöhaitat riippuvat oleellisesti käytetystä tekniikasta.

Maakaasun käyttö lisääntyy merkittävästi Euroopassa tulevina vuosikymmeninä. Vasemmistoliitto pitää maakaasun lisäämistä tärkeänä. Hallituksen esitys energiaverotuksen muuttamisesta tekee maakaasun veronalennuksen pysyväksi, mikä on omiaan luomaan vakautta uusille investoinneille. Hiilivoima tulee korvata maakaasulla mahdollisimman nopeasti, koska maakaasun hiilidioksidipäästöt ovat selvästi vähäisemmät. Periaatteessa maakaasu on tietenkin uusiutumattomana ja päästöjä aiheuttavana välivaiheen ratkaisu.

Nykyinen hallitus on lähtenyt siitä, että ydinvoimaa ei tällä vaalikaudella rakenneta lisää. Tämän tietäen voimayhtiöt eivät myöskään ole lupahakemusta tehneet eivätkä tekemässä. Toinen syy voimayhtiöiden empimiseen on varmasti

se, että sähkömarkkinoiden vapauduttua tulevaisuuden ennustettavuus on vaikeutunut, mikä koskee erityisesti sellaista raskasta investointia kuin ydinvoimalaa.

Ydinvoimala on periaatteessa turvallinen ja vähäpäästöinen. Siinä mielessä se voisi hyvinkin korvata fossiilisten polttoaineiden käyttöä energian tuotannossa. Ongelmana vain on, että ydinvoimaan liittyy riski hyvin mittavista vahingoista, jotka tulevat pahimmillaan veronmaksajien kannettaviksi. Kun lailla on ydinvoimaloiden korvausvelvollisuus rajoitettu melko pieneksi, ei todellakaan ole kohtuullista, että hyöty koituu yksille ja pahimmillaan miljardien haitat toisille. Käytetyn polttoaineen loppusijoitus päätöstä ei myöskään vielä ole tehty, vaan nykyisetkin voimalat ovat toimineet sen varassa, että tulevaisuudessa löytyy tyydyttävä ratkaisu.

Ydinvoima ei ole ollut kansalaisten suosiossa. Useissa maissa kansalaisten vastahanka on pysäyttänyt uusien ydinvoimaloiden rakentamisen. Meilläkin ydinvoiman vastustus on ollut merkittävää.

Suurlaitosten, kuten ydinvoimaloiden, asemasta hyvät edellytykset on hajautetulla energia-tuotannolla, jossa laitokset tuottavat sähköä ja lämpöä yhdyskuntien ja teollisuuden käyttöön. Wärtsilä NSD -yhtiön strategiana on tarjota suuriin kaupunkeihin ja suurille teollisuuslaitoksille 30—300 megawatin laitoksia ja 1—30 megawatin laitoksia pieniin kaupunkeihin ja tuotantolaitosten yhteyteen. Pienehköjä dieselvoimaloita voidaan pyörittää maakaasulla tai öljyllä. Pienvoimaloiden rakentamiseen vaikuttaa luonnollisesti se, miten kaasuverkko laajenee.

Tuulienergia ja aurinkopaneelit eivät toistaiseksi ole hinnaltaan kilpailukykyisiä, mutta niiden kehittelyn tukeminen on perusteltua ottaen huomioon, että näin luodaan pohjaa kasvavien markkinoiden hyödyntämiselle. Tosin on nähtävä, että esimerkiksi Saksassa tuulivoimaloiden rakentaminen on vaikeutunut, kun on syntynyt epävarmuutta siitä, jatkuuko tähän asti voimassa ollut tukijärjestelmä. Siinähan alueelliset sähkömonopolit on lailla veloitettu ottamaan vastaan tuulisähköä laissa määritellyllä, tuulisähkön kannattavaksi tekevällä hinnalla. Epävarmuus tulevaisuudesta näyttää karkottavan sijoittajia ja on ajanut tuulivoimaloita valmistavia yhtiöitä konkurssiin.

Liikenteen energian käytössä sähköautoilla on tulevaisuudessa sijansa ainakin taajamien joukkoliikenteessä. Aikanaan vetyteknologia saattaa alkaa korvata bensiiniä ajoneuvojen

polttoaineena. Näin olisi mahdollisuus liikenteessä vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja haitallisia päästöjä.

Verotuksen ohella sähkön tuotantoon saattaa tulevaisuudessa vaikuttaa se, miten paljon yritykset ovat imagosyistä valmiita maksamaan siitä, että voivat sanoa käyttävänsä ympäristöystävällisesti tuotettua sähköä.

Suomeen on saatava toimivat vihreän sähkön markkinat, ja vihreälle sähkölle on määriteltävä yhtenäiset kriteerit. Ympäristömerkityn sähkön kysynnän arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa. Monet yritykset ovat imagosyistä jopa valmiita maksamaan ympäristömerkitystä sähköstä. Tätä kysyntää tulisi ennakoida siirtymällä jo lähitulevaisuudessa sähkön tuotannon ympäristömerkintään. Tällä hetkellä tuottajilla on jonkin verran esimerkiksi vesivoimalla tuotettua sähköä, jotta ne voivat kaikessa rauhassa myydä niin sanottua vihreää sähköä hinnoittelematta sitä korkeammaksi. Kiinnostavammaksi tilanne muuttuu, mikäli kysyntä joskus pakottaa sähkön tuottajat korvaamaan biopolttoaineilla kivihiiltä.

Muutama sana energiamarkkinoiden vapautumisesta ja uhkaavasta uudesta monopolisoitumiskehityksestä.

Energiamarkkinoiden vapauttaminen merkitsee syvällistä muutosta. Aiemminhan sähkömarkkinoiden ohella myös öljyn tuonti ja jalostus oli meillä monopolisoitunutta. Nyt öljyn kohdalla Neste Oy:n aseman turvaa vain sen kyky selviytyä kilpailusta.

Toistaiseksi kaasua tuodaan Suomeen vain yhdestä suunnasta eikä Suomi ole yhteydessä muun Euroopan kaasuverkkoon. Suomelle olisi kuitenkin tärkeää, että kaasun saanti ja hinta eivät olisi kiinni vain yhdestä toimittajasta. Muutos on kuitenkin edessä varsinkin, kun kaasun kysyntä Euroopassa kasvaa. Norjalaisten ja ruotsalaisten nihkeä suhtautuminen kaasuverkon rakentamiseen Ruotsin kautta Suomeen on ollut esteenä, mutta toisaalta Barentsinmeren ja Pohjois-Venäjän kaasukenttien sijainti on sellainen, että Suomi olisi sieltä luonnollinen yhteys Euroopan markkinoille. Putken vetäminen suoraan Suomen kautta Itämeren yli Keski-Eurooppaan mahdollisine Ruotsin sivuliittymiseen on realistinen vaihtoehto.

Sähkömarkkinoiden vapauttamisessa Suomi on tällä hetkellä edellä monia EU-maita. Valtion omistaman Imatran Voiman ohella meillä on tuotannossa ollut kilpailua, mutta vasta kanta-verkkoyhtiön perustaminen on avannut kilpai-

lun. Valitettavasti kilpailua ei tällä hetkellä suojata lainsäädännöllä, vaan kotimaiset ja ulkomaiset suuret sähköntuottajat ovat ostamassa alueellisia sähkönjakeluyhtiöitä, jolloin syntyy paikallisia monopoleja.

Valitettavasti moni kunta on talousvaikeuksissaan ollut halukas luopumaan sähkölaitosten omistamisesta. Yhden tai useamman kunnan yhteinen energialaitos voisi toimia alueensa asukkaiden ja pienyritysten eduksi, koska sillä suurasiaakkaana on hyvät edellytykset kilpailuttaa suuria sähköntuottajia. Ne kunnat, jotka ovat energialaitososakkeistaan luopuneet Vattenfallin ja IVO:n hyväksi, ovat tässä toimineet vastoin asukkaiden ja pienyritysten etuja, sillä pienkuluttajilla ei ole käytännössä mahdollisuutta kilpailuttaa suuria yhtiöitä, vaikka kotitalouden sähkön kulutuksen mittausta ei olisi-kaan esteenä.

Vielä valitettavampaa on, että kauppa- ja teollisuusministeriö ei näytä alkuunkaan tajuavan, että jos Vattenfall, IVO tai muutama muu iso tuottaja kaappaa alueelliset sähkölaitokset, kotitaloudet ja pienyritykset jäävät tyystin suuryhtiöiden armoille. Parasta olisi ollut, jos alun pitäen olisi lailla estetty suurtoimittajia hankkimasta alueellisia sähköyhtiöitä haltuunsa. Vähintä, mitä voidaan nyt tehdä, on se, että lailla erikseen säädetään, että sähkön suurtoimittajia ei saa omistaa yli 20 prosenttia maan sähkönjakelusta, kuten KTM:n työryhmä esitti. Helsingin Sanomien mukaan KTM on nyt hylkäämässä tämän rajoituksen ja päätyvässä siihen, että sovellettaisiin vain kilpailulakeja eli käytännössä sähkön suurtoimittajat saisivat rauhassa jakaa paikalliset jakeluyhtiöt keskenään.

Mikäli monopolisoitumiskehitystä vastaan ei toimita tehokkaasti, jää pienkuluttajien mahdollisuudeksi tietysti liittoutuminen. Kerrostalossa se voisi toteutua siten, että asukkaat käyttävät asunto-osakeyhtiötä välineenä neuvotteluissa. Saattaisipa useampikin asunto-osakeyhtiö toimia yhdessä. Parhaimmillaankin tällainen liittoutuminen olisi hankalaa ja edellyttäisi toimiakseen jonkinlaista uutta byrokratiaa, sillä sitä ei välttämättä enää vapaaehtoisvoimin pyritettäisi. Haja-asutusalueiden yksittäistalouksille tällainen ostoliittoutuma olisi jo paljon vaikeampi muodostaa.

Hyvät edustajatoverit, näyttää siltä, että kauppa- ja teollisuusministeriö kuuntelee suurten sähköyhtiöiden lobbareita, kun sen pitäisi ajatella tavallisten ihmisten ja pk-yritysten etua. Eihän tämä mitään uutta ole, että ministeriö ko-

kee olevansa kaupan ja teollisuuden oma ministeriö eikä tavallisen kuluttajan.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto painottaa ympäristömyönteisten energiaratkaisujen tärkeyttä. On välttämätöntä pyrkiä rajoittamaan energian kulutuksen kasvua ja ohjata energian tuotantoa pois fossiilisten polttoaineiden käytöstä kestävämpiin ratkaisuihin. Pienyritysten ja tavallisten kansalaisten suojelemiseksi haitallisukselta monopolisoitumiselta on asetettava rajat sille, miten suuret sähköntuottajat saavat haalia haltuunsa paikallisia sähköjakeluyhtiöitä.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Rosendahl: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Den linjedragning som regeringen gjorde i sin redogörelse över Finlands energipolitik och som omfattats av riksdagens ekonomiutskott innebär en uttalande strategisk satsning på en hållbar utveckling och en hållbar miljö. Samtidigt eftersträvar man att uppfylla kraven på en konkurrenskraftig ekonomi och försörjningssäkerhet inom ett tidsperspektiv som sträcker sig 25 år framåt. Man tar även hänsyn till inhemska råvaror och behovet av sysselsättning. Forskning och ny energiteknik, samt nödvändigheten att spara på knappa resurser och därvid minimera den miljöbelastning som energinyttjande ändå alltid utgör, har fått den tyngd som svenska riksdagsgruppen anser att denna del av energipolitiken bör ha.

Regeringens redogörelse och utskottets betänkande visar att någon sådan enskild lösning i valet av energiform som samtidigt skulle utgöra en lösning på de komplexa problemen i anslutning till energiförsörjningen inte står till vårt förfogande. Den energistrategi som väljs måste givetvis analyseras med hänsyn till de naturresurser som måste tas i bruk och den långsiktiga verkan valet har på miljön.

Puhemies! Kestävä energiahuolto on tämän vuoksi keskeisessä asemassa toisaalta dynaamisen talouskehityksen turvaamiseksi, toisaalta ympäristön huomioon ottamiseksi pitkällä aikavälillä. Energian tuottamisesta, kulutuksesta ja kulutuksesta aiheutuu aina ekologisia ongelmia. Eri energiavalintojen riskejä arvioitaessa ei pidäkään tuijottaa pelkästään voimaloiden normaali-käyttöön, vaan on myöskin muistettava käyttö-häiriöt, joita voi aina sattua.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsookin, että energiataloutta on tehostettava mahdollisimman puhtaita energialähteitä ja toisaalta mahdollisimman energianiukkaa tekniikkaa kehittämällä ja käyttöön ottamalla. Pitkän aikavälin energian tuotannon on perustuttava uusiutuviin energialähteisiin. On tärkeää, että Suomen energiaratkaisut laaditaan ottaen huomioon käyttö- ja varastointivarmuus, päästöt ja taloudellinen kannattavuus. On myös syytä muistuttaa, että nykyisin tunnetut fossiilisten polttoaineiden ja uraanin esiintymät riittävät vain joiksi vuosikymmeniksi, kun taas hiiliesiintymät riittävät pidemmäksi aikaa.

Energian käyttöä on edelleenkin tehostettava. Valtioneuvoston energiansäästöohjelman tavoitteena on energian kulutuksen kasvun hillitseminen 10–15 vuoden aikajänteellä vaarantamatta kuitenkaan talouskasvua. Viimeksi mainittua on pidettävä toiveajatteluna, koska ympäristövaikutukset ja solidaarisuus muuta maailmaa kohtaan asettavat rajan ikuiselle talouskasvulle korkoineen.

Voimalaitosten klassilliset pienhiukkas-, rikki- ja typpioksidipäästöt ovat vähentyneet jopa 90 prosenttia rikin- ja typenpuhdistuslaitteistojen asentamisen ansiosta. Suurimpana ongelmana on kasvihuonekaasujen, muun muassa hiilidioksidin, suodattaminen, joka ei ole taloudellisteknisesti mahdollista. Maapallon ilmakehän lämpeneminen saattaa noin puoleksi johtua hiilidioksidikaasusta, jota vapautuu kaikessa palamisessa.

Fru talman! För att minska utsläppen av växthusgaser är omställningen från koldioxidhaltiga fossila bränslen till koldioxidfattiga bränslen en viktig åtgärd. Eftersom lösningarna i fråga om elproduktionen står i nyckelposition när det gäller att begränsa koldioxidutsläpp, måste man, när nya kraftverksavgöranden fattas, utgå ifrån att möjligheterna till kombinerad produktion av el och värme utnyttjas fullt ut och att som bränsle väljs naturgas eller inhemskt bränsle.

Samtidigt måste nyttjandegraden höjas då fossil energi utnyttjas. Förnybara koldioxidfria energikällor, såsom sol-, vatten- och vindenergi, bör utnyttjas så mycket som möjligt. Energiutvinning ur biomassa som ved, halm, växtoljor, samhälls- och industriavfall måste få en hög prioritet. Svenska riksdagsgruppen anser härvid att energibeskattningen bör utformas så att alla förnybara energikällor gynnas, liksom även

kombinerad el- och värmeproduktion med hög nyttjandegrad.

Puhemies! Olemme Kioton konferenssin kynnyksellä. Tähän mennessä kansainvälisesti sovitut hiilidioksidirajoitukset — EU-tasolla 15 prosenttia vuodesta 90 vuoteen 2010 — eivät ole riittävät ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi. Kun otetaan huomioon, että kehitysmaiden päästöt tulevat edelleen lisääntymään, on teollisuusmaiden hiilidioksidipäästöjen vähennyttävä vastaavassa määrin. Ottaen huomioon ongelman globaalin luonteen panostusten on tapahduttava siellä, missä niillä on suurin vaikutus. Ryhmämme kannattaakin tämän vuoksi yhteistoteutusperiaatetta ja hiilidioksidipäästöjen kauppaa.

Sitten muutama sana aiheesta liikenne energian kuluttajana.

Liikenteen piirissä autonvalmistajat ovat osoittaneet, että keskimääräistä polttoaineen kulutusta voidaan vähentää neljännes ja kulutuksen pienentäminen siitäkkin on mahdollisuuksien rajoissa. EU-jäsenyys ja Itä-Euroopan tuleminen laajemmin vapaakaupan piiriin tekee Suomesta lisääntyvässä määrin kauttakuljetusmaan, mikä lisää liikennettä. Ihmisten ja kaupan lisääntyvä liikkuvuus kasvattaa energian kulutusta lento- ja muussa liikenteessä ja lisää ympäristön kuormitusta. Liikenteen osuus hiilidioksidipäästöistä Euroopassa on noin 20 prosenttia. Liikenne on myös osasyynä typen ja hiilivetyjen aiheuttamiin metsävaurioihin.

Rahtien ja liikenteen teknisen optimoinnin tulisin tämän vuoksi tapahtua niin energiankulutus- kuin ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Lentokoneisiin tehtävät tekniset parannukset ja parempien lentopolttoaineiden kehittäminen on myös mahdollisuuksien rajoissa, mutta tämä edellyttää kansainvälisiä sopimuksia ja ankarampia normeja. Liikenteen verotusta olisi kehitettävä siten, että autokantaa voitaisiin uudistaa ja ajoneuvot varustaa katalysaattorein. Samanaikaisesti käyttöön tulisi ottaa päästötason mukainen veroporrastus.

Siirryn tämän jälkeen sähkön ja lämmön tuotantoon.

Niin nykyisellään kuin tulevaisuudessakin energiahuolto perustuu eri energialähteiden kirjoon. Koska ilmasto- ja muiden ympäristövaikutusten huomioon ottaminen on välttämätöntä, mielestäni mineraaliöljyn säästämiseksi sekä liikenteen että lämmityksen energialähteenä on asetettava hyvin korkea prioriteetti.

Öljy voidaan korvata maakaasulla tai biokaas-

sulla talojen lämmityksessä taajamissa. Sama koskee kivihiihtä, jolla on suuremmat hiilidioksidipäästöt ja heikko energiatekninen hyötyste. Haja-asutusalueiden suora sähkölämmitys tulisi vähitellen korvata puulla, hakkeella tai muilla uusiutuvilla polttoaineilla toimivilla, vettä siirtäineenä käytävillä ja energiatehokkaila lämmitysjärjestelmillä.

Maakaasu on fossiilisista polttoaineista vähiten kasvihuoneilmiötä aiheuttava. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää valiokunnan esittämää maakaasun priorisointia kaipaamanamme läpimurtona ja oikeana ilmastosuojelu ja hyötysuhde huomioon ottaen. Maakaasu voi myös tulla kyseeseen liikenteen polttoaineena, ja sitä voidaan pitää sillanrakentajana mahdolliseen tulevaisuuden vetykaasuteknologiaan.

Maakaasuvaihtoehdon toteuttaminen edellyttää kansallisten toimenpiteiden ohella merkittäviä kansainvälisiä ratkaisuja ja Suomen aktiivista vaikuttamista niihin. Kaasun saatavuuden on oltava turvattu, jotta energiatalous voisi nykyistä tuntuvammassa määrin perustua maakaasun lisäkäyttöön. Valtioneuvoston mielestä edellytyksenä maakaasun käytön huomattavalle lisäämiselle on Suomen kaasuverkon kytkeminen eurooppalaiseen verkkoon. Sähkön tuotanto maakaasulla voisi tietysti tapahtua esimerkiksi Norjassa, Ruotsissa tai Venäjällä ja sen siirtäminen sieltä jo olemassa olevan sähköverkon välityksellä.

Talman! En kraftig utökning av användningen av naturgas är en viktig förutsättning för att Finland skall kunna uppfylla sina internationella avtalsförpliktelser om att begränsa utsläppen av växthusgaser, utan att de ekonomiska målen eller sysselsättningsmålen blir lidande av detta.

Några ord om nya energikällor. Utvecklandet av nya energikällor, såsom biobränslen, vind- och solenergi behöver fortgå. För den totala energiproduktionen har de tills vidare, med undantag av ved och torv, en mindre betydelse. På lång sikt bör energiekonomin i högre grad än i dagens läge grunda sig på förnybara energikällor, som är underutveckling. För Finland är den viktigaste av dessa energikällor vindenergin, trots att solenergin globalt sett har större potential. Det kan uppskattas att med vindkraft kommer 7–10 procent av elenergin att produceras i Finland år 2015. Detta förutsätter dock en aktiv politik från statens sida för att främja användningen av vindkraft. I fråga om biobränsle behövs olika former av stöd och skatteåterbäring som skulle främja använd-

ningen av energivirke och ekonomiskt underlätta förbättringen av ungsokgar.

Av de olika elproduktionsformerna är möjligheterna att utöka vattenkraften begränsade, men bör utnyttjas även i småskalig form där detta inte skadar miljön. En koppling till nätet bör bli möjlig för småskalig energiproduktion baserad på förnybara energikällor för att sälja överskottsenergi till nätet.

Puhemies! Siirryn puhumaan ydinvoiman tämmänhetkisistä ongelmista.

Suurimmassa osassa maailmaa ydinvoiman laajentamista ei pidetä houkuttelevana tai edes kannattavana. Sen sijaan tällä hetkellä ydinvoimayksiköissämme tehdään muutostöitä hyöty-suhteen parantamiseksi. Tällä tavalla myös edessä olevaa reaktoreiden romuttamista lykätään jatkuvilla voimaloiden sisäisillä uudistustöillä. Tyydyttävään ratkaisuun polttoainesauvojen jälkikäsittelystä ja jätteen varastoinnista ei ole päästy. Jos mikään kunta ei halua ydinjätteen loppusijoituspaikaksi, valtiolle jää käytettäväksi ainoastaan jokin sen omistamista erämaista. Valtion sanelu varastointiasia on perustuslain kannalta ongelmallinen.

Voimakas säteilylle altistuminen, jonka kohteeksi Suomi joutui Tshernobylessä tapahtuneen onnettomuuden vuoksi, on vähitellen pienentynyt, vaikka ympäristössämme olevat neuvostorakenteiset voimalat muodostavatkin ympäristön kannalta kansainvälisen aikapommin. Länsimaiden on tällöin pyrittävä sekä kahden- että moninkesikesesti parantamaan niiden ydinreaktoreiden turvallisuutta, joita ei voida välittömästi sulkea. Viranomaisille on annettava resurssit luottamuksen ylläpitämiseksi säteilyturvan puolueettomiin valvontamahdollisuuksiin, ja yhteiskunnan ydinvoimaturvallisuuden valvontamahdollisuuksia on lisättävä. Resurssien vahvistaminen puolueettomaan tiedottamiseen ja valvontaan on rahoitettava ydinvoimayritysten maksuja korottamalla.

Talman! Till sist några ord om forskning, utveckling och Östersjösamarbete. Tyngdpunkten i vår energiforskning borde läggas vid de förnybara energiformerna, vid teknologiska lösningar som ökar verkningsgraden och sparar energi. Gruppen anser att energipolitiken skall bidra till en förnyelse och utveckling av energiteknologin på en ekonomiskt hållbar bas med tanke på näringsliv och sysselsättning. Energipolitiken bör också bidra till ett ökat och bättre koordinerat

energi- och miljösamarbete i Östersjöregionen. Detta är viktigt för den sociala utvecklingen i Östersjöområdet och för miljön.

Svenska riksdagsgruppen förenar sig om ekonomiutskottets uppfattning om att energipolitiken bör inriktas på att minska kostnaderna för de förnybara energiformerna som komplement och alternativ till traditionella energikällor. Vi stöder utskottets förslag om att skyndsamt uppgöra ett åtgärdsprogram för att främja de förnybara energiformerna och utnyttja möjligheterna med miljömärkt energi. Svenska riksdagsgruppen föreslår att utskottets betänkande godkänns.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Talusvaliokuntaa täytyy onnitella siitä, että se on onnistunut saamaan aikaan mietinnön, joka on yksimielinen kiistanalaisimmista kysymyksistä. Eriävä mielipidehän koskee vain vauhtia, jolla edistetään bioenergian käyttöä, tuulivoimaa ja vihreän sähkön markkinoita, jotka kaikki ovat jo hallituksen selonteossa mainittuja asioita. Koska nimenomaan vihreät ovat näitä asioita olleet vaatimassa hallituksen selontekoon, olen oikein tyytyväinen siitä, että oppositiopuolue keskusta ei ole muita teemoja sinänsä pakolliseen vastalauseeseensa keksinyt.

Pitkällä aikavälillä energiatalous ei voi perustua muuhun kuin uusiutuviin varoihin. Suunnan ottaminen kohti kestäväää energiataloutta tässä ja nyt on haastava tehtävä.

Edellisen, keskustajohtoisen hallituksen energiaselonteon lähtökohta oli se, miten kasvava energian tarve voidaan tyydyttää. Keinoksi Ahon hallitus esitti lisäydinvoimaa. Lipposen hallituksen selonteko lähtee siitä, että energian kulutuksen jatkuva kasvu ei ole luonnonlaki, vaan tavoitteeksi on asetettu sen pysäyttäminen 10—15 vuodessa. Valiokunta pitää tätä tavoitetta kunnianhimoisena mutta mahdollisena toteuttaa. Edelleen hallituksen selonteon lähtökohtiin kuuluu, että Suomen on kyettävä täyttämään kansainväliset sitoumuksensa hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä. Tämä energiapolitiikan peruslähtökohtien muutos edelliseen hallituksen verrattuna on vihreiden mielestä oikea, joskin tosielämässä tapahtuva muutos tuntuu tuskanhitaalta, kun sitä ajattelee ympäristön kestävään näkökulmasta.

Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen on suu-

rempi urakka kuin monet näyttävät ymmärtävän. Kyse ei ole vain siitä, onnistutaanko päästöjä alentamaan tiettyyn tavoitetasoon vuoteen 2010 mennessä, sillä noin sadan vuoden kuluessa maailman hiilidioksidipäästöt on alennettava yhteen viidesosaan nykytasosta, mikä tarkoittaa sitä, että koko maailman energiatalous on muutettava perusteellisesti. Vaikka tässäkin onnistutaisiin, sittenkin se taso, jolle ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden arvioidaan vakiintuvan, on noin kaksinkertainen ennen teollistumisen alkua vallinneeseen verrattuna.

Maapallon ilmaston tulevaisuuden ratkaisee ennen muuta se, onnistutaanko kehittämään sellaista tekniikkaa, jota nykyisissä kehityksissä voidaan ottaa laajasti käyttöön vaarantamatta luonnonympäristöä. Tämän tekniikan kehittäminen on teollisuusmaiden haaste, ja tätä tavoitetta vasten myös Suomen energiastategiaa tulee tarkastella.

Vihreät kannattavat lämpimästi Euroopan unionin kunnianhimoista tavoitetta olla johtava maaryhmä hiilidioksidipäästöjen alentamisessa. Suomen energiapolitiikan kannalta tämä merkitsee aivan uutta tilannetta: Päästöistä on tulossa osa meidän EU-politiikkaamme. Hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen onkin nyt suhtauduttava yhtä päättäväisesti kuin olemme suhtautuneet valtiontalouden kuntoon saattamiseen.

Yksi hiilidioksidipäästöneuvottelujen suuri kysymys on, hyväksytäänkö niin sanottu yhteistoteutus eli se, että maa voi vähentää päästöjä muuallakin kuin omalla alueellaan. Valiokunta katsoo, että tämä olisi taloudellisesti tehokas tapa vähentää päästöjä. Myös vihreät pitävät yhteistoteutusta hyväksyttävänä, mutta jokaisen teollisuusmaan on kuitenkin vähennettävä myös omia päästöjään. Emme voi hyväksyä mallia, jossa rikkaat maat vähentävät vain muiden päästöjä, eivät omiaan.

Päinvastoin kuin esimerkiksi keskustan ryhmäpuheenvuorossa väitettiin, Suomen päästöt ovat kansainvälisesti katsoen korkeat. Tuotettua sähköenergiayksikköä kohti ne eivät ole korkeat, mutta valitettavasti Suomen kansantalous on kansainvälisesti katsoen erittäin energiantensiivinen ja energian kulutus niin henkeä kuin kansantuoteyksikköä kohti on Suomessa korkea ja näin ollen myös hiilidioksidipäästöt. Esimerkiksi Japani tuottaa kansantuoteyksikön noin kolmannesta pienemmällä energian kulutuksella kuin Suomi.

Hallituksen Suomelle esittämää vaativampikin päästövähennysohjelma on mahdollinen, jos

määrätietoisella politiikalla suunnataan kansantalouden kasvu vihreän kasvun aloille eli osaa-misteollisuuteen ja palvelualoille. Kuten vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa todettiin, tämän linjan ottaminen merkitsee huomattavaa suunnan muutosta verrattuna perinteiseen politiikkaan, jossa devalvaatioilla ym. keinoilla on suosittu nimenomaan energiavaltaisia aloja pienyritysten ja myös osaa-misteollisuuden kustannuksella.

Hallituksen selonteossa tärkeimmät vihreän suunnanmuutoksen ainekset ovat puuhakkeen energiakäytön lisääminen ja energian säästö. Puuhake on nopeasti lisäävässä oleva kotimainen uusiutuva energiavara. Jos puuhakkeen käyttöä saadaan lisättyä noin 8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa vuoteen 2003 mennessä, mitä keväällä mietintönsä jättänyt haketyöryhmä esittää, Suomen hiilidioksidipäästöt vähenisivät 2,5 miljoonaa tonnia vuodessa ja syntyisi noin 3 300 välitöntä uutta työpaikkaa. Onkin hyvä, että hallitus on sopinut energiaveromallin parantamisesta siten, että kaikki puupohjaista polttoainetta käyttävät laitokset saavat sähköveron palautuksen niiden tehosta riippumatta. Mutta muut toimet puuhakkeen käytön lisäämiseksi ovat jääneet liian vähäisiksi.

Hallituksen energiaselonteko sisältää myös monia muita lupauksia, joiden toteuttamiseksi vihreät odottavat käytännön toimia.

Hallitus asettaa maakaasun etusijalle hiilivoimaan ja ydinvoimaan verrattuna. Tähän linjaukseen myös valiokunta on yksimielisesti yhtynyt, mitä vihreä eduskuntaryhmä pitää merkittävänä saavutuksena. Tosin maakaasu on fossiilinen polttoaine eikä sellaisena voi olla kuin välivaiheen ratkaisu kohti varsinaista kestäväää energiataloutta, joka voi perustua vain uusiutuvan energian käyttöön. Mutta siltana kestäväään energiatalouteen maakaasu on kuitenkin selvästi parempi kuin hiili tai ydinvoima. Tuottaahan maakaasu hiilidioksidipäästöjä vain puolet kivihiiileen verrattuna hyötyenergiayksikköä kohden. (Ed. Tiuri: Silta romahtaa!) Hiilivoima tuleekin korvata maakaasulla niin nopeasti kuin se teknisesti on mahdollista, eli toimet uuden maakaasuputken saamiseksi ovat välttämättömiä, mutta viime kuukausina ne ovat valitettavasti olleet varsin näkymättömiä. Ainoa selkeä toimi on se, että hallitus on sopinut maakaasun energiaveroalennuksen muuttamisesta pysyväksi. On tärkeää, että saamme Keski-Eurooppaan asti ulottuvan maakaasuputken, koska siitä voidaan kaasua tarvittaessa kuljettaa myös toiseen suuntaan, jol-

loin emme enää olisi pelkästään Venäjän kaasun varassa.

Arvoisa puhemies! Uusi energiatekniikka, muu kuin puuta polttava, on Suomessa toistaiseksi ollut marginaalisessa asemassa. Uusi energiatekniikka kuitenkin työllistää. Tämä koskee myös säästöihin eli niin sanottuihin ”negawatteihin” investoimista.

Tuulivoiman kehityksessä Suomi on jäämässä pahasti EU-Euroopasta jälkeen. Esimerkiksi viime vuonna tuulivoimaan investoitiin meihin verrattuna Saksassa yli 400-kertaisesti, Tanskassa 200-kertaisesti ja Espanjassakin yli 100-kertaisesti. Valiokunnan mietinnön liitteenä on luettelo rakenteilla olevista voimalaitoksista. Siinä mainitaan kokonaista puoli megawattia uutta tuulivoimaa. (Ed. Dromberg: Onko se perusvoimaratkaisu?) Suomessa on kuitenkin suuria, erinomaisia tuulivoima-alueita. Selonteossa hallitus onkin luvannut selvittää syyt tuulivoiman hitaaseen etenemiseen ja poistaa ne. Vihreiden mielestä tämän lupauksen lunastamisella on kiire.

On myös muistettava se, että tuulivoimaloiden osien valmistaminen on suomalaista vientibisnestä. Tällä alalla suomalaisella teollisuudella on merkittävä osa maailmanmarkkinoista, mikä on tärkeää muistaa, koska tuulivoima on matkapuhelinten tavoin erittäin voimakkaassa kasvussa maailmalla; viime vuosien kasvuluvut ovat olleet luokkaa 20–30 prosenttia vuodessa. (Ed. Tiuri: Jatketaan vientiä!)

Yksi tapa nopeuttaa sekä tuulivoimaan että hakevoimaloihin investoimista ovat niin sanotut vihreän sähkön markkinat, jotka Ruotsissa jo toimivat. Sekä Suomen luonnonsuojeluliitossa että sähköntuottajayhtiöissä valmistellaan tätä asiaa. Vaasassa vihreää sähköä voi jo ostaa. Vihreälle sähkölle on kuitenkin ilmaantumassa outo uhka, nimittäin Euroopan unionin ympäristömerkki. Jos Euroopan unionin ympäristömerkijärjestelmä tehdään sellaiseksi, että EU:n ympäristömerkki sulkee pois kansalliset ympäristömerkit, tämä estää aloittamasta kansallisesti sovitun kriteerin mukaisesti ympäristömerkityn sähkön myynnin Suomessa ja lopettaa sen myös Ruotsissa. Vihreät vaativatkin hallitusta toimimaan, jotta EU:n ympäristömerkki ei sulje pois kansallisia ympäristömerkkejä, ei myöskään nyt jo nyt hyvin toimivaa pohjoismaista joutsenmerkkiä.

Valiokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota siihen, että selonteossa puhutaan liikenteestä varsin vähän, vaikka liikenne tuottaa

noin viidenneksen Suomen hiilidioksidipäästöistä. Hallitus on elokuussa hyväksynyt liikenneturvallisuusohjelman, jonka tavoitteet, esimerkiksi joukkoliikenteen suosiminen, tukevat myös päästöjen vähentämistä. Liikenneturvallisuusohjelman rinnalle tulee myös mitä pikimmin laatia myös toinen ohjelma, ohjelma liikenteen hiilidioksidipäästöjen ja samalla liikenteen muidenkin päästöjen vähentämisestä. (Ed. Tiuri: Sähköautot!)

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikan tulevaan suuntaan vaikuttaa ratkaisevasti se, miten energiaverotusta kehitetään. Vihreä verouudistus tarkoittaa työn verotuksen alentamista ja vastaavien varojen kokoamista ympäristöveroilla. Tämä on tehokas tapa lyödä useita kärpäsiä yhdellä iskulla: saada aikaan uusia työpaikkoja ja nopeuttaa uuden ympäristöystävällisen tekniikan kehittämistä. Taloustieteilijät niin Suomessa kuin muuallakin näyttävät olevan havahtumassa tähän asiaan. Esimerkiksi Saksassa keväällä valmistuneen tutkimuksen mukaan vihreällä verouudistuksella voitaisiin saada aikaan peräti 1,5 miljoonaa uutta työpaikkaa.

Myös Suomessa on laadittava aikataulutettu ohjelma työn verotuksen siirtämisestä ympäristöveroihin. Budjettiriihessä hallitus kuitenkin jätti ensi vuonna toteutettavan tuloveron alennuksen riippumaan siitä, syntykö tuposopimus ajoissa, jotta verolakeja ehditään tämän vuoden puolella muuttaa. Se, syntykö tuposopimus tämän tavoitteen kannalta ajoissa, on edelleen täysin epävarmaa.

Tämän aamun lehtiutisissa tupo-osapuolten neuvottelutavoitteista herättää huomiota Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton TT:n tavoitteen kohta: ei energia-, ympäristö- eikä pääomaveron nostoa. Tämä herättää kysymyksen: Ketä TT oikein edustaa, kenen etuja se ajaa, edustaako se energian kuluttajia vai työllistäjiä? Paperiteollisuus työllistää noin 10 prosenttia teollisuuden työvoimasta, mutta kuluttaa yli puolet teollisuuden käyttämästä sähköstä. Konepajateollisuus puolestaan työllistää noin kolmanneksen teollisuuden työvoimasta, mutta kuluttaa teollisuuden sähköstä vain 5 prosenttia.

Monissa pienissä ja keskisuurissa yrityksissä on herätty huomaamaan, että vihreä verouudistus parantaisi niiden mahdollisuuksia työllistää. Sama on huomattu myös pienyritysten ja palveluyritysten järjestöissä. Vihreiden mielestä onkin tärkeää, että talouspolitiikkaa muotoillessa elinkeinoelämän äänenä kuunnellaan myös palvelualojen ja pienyritysten järjestöjä,

edustavathan ne merkittävimpiä tulevaisuuden työllistämismahdollisuuksia.

Ammattiliittojen jäsenten keskuudessa tehty kyselyt osoittavat jäsenten asettavan tuponeuvottelujen ylivoimaisesti tärkeimmäksi tavoitteeksi työllisyyden parantamisen. Monet tutkimukset puolestaan osoittavat, että pieni- ja keskituloisiin painottuva veronalennus on erittäin tehokas tapa työllistää. Silti työntekijäpuolella ei näytä vallitsevan yksimielisyyttä siitä, että veronalennus on kohdistettava nimenomaan pieni- ja keskituloisiin, eikä siitä, että työllistävä veromuutos on toteutettava jo ensi vuonna. (Ed. Aittoniemi: Rikkaille se menee taas!)

Vihreät vetoavatkin tuponeuvottelujen kaikkiin osapuoliin, jotta ne saisivat aikaan sisällöltään ja aikataulultaan sellaisen sopimuksen, johon voidaan liittää työllistämistä ja myös sukupuolten tasa-arvoa tukeva pieni- ja keskituloisten veronalennus ja vastaavien varojen kerääminen energia- ja ympäristöveroilla. Tämän verotarkaisun jälkimmäinen osa tukee hallituksen selonteossa esitettyjä tavoitteita energian kulutuksen kasvun vähittäisestä lopettamisesta ja päästöjen vähentämisestä. Jos tuloverotusta alennetaan ja energiaveron tasoa nostetaan, se samalla parantaa energiaveron ympäristöohjaavuutta, koska silloin uusiutuvan energian saaman sähköveron palautuksen merkitys kasvaa.

Arvoisa puhemies! Julkinen energiakeskustelu velloo edelleen ydinvoiman ympärillä. Koko tämän eduskunnan ajan iltapäivälehdet ovat tehneet poliittista viihdettä siitä, tuleeko ydinvoimaonsi vai ei. Vihreät ovat tyytyväisiä siitä, että valiokunta yksimielisesti hyväksyi hallituksen linjan, jonka mukaan muut energiaratkaisut kuin ydinvoima ovat ensisijaisia.

Lisäydinvoimaa ei tarvita. Suomen tarvitsema sähkö kyetään tuottamaan vaarattomammillaikin menetelmillä. Kauppa- ja teollisuusministeriössä alkuvuodesta tehty Energiaskenaario 2025 -tutkimus osoittaa, että lisäydinvoiman merkitys hiilidioksidipäästöjenkin vähentäjänä on 30 vuoden aikavälillä marginaalinen verrattuna muun energiapolitiikan vaikutukseen. Haluan muistuttaa arvoisaa eduskuntaa myös siitä, että ydinvoimaa ei vielä kukaan vakuuteta. Tämä tarkoittaa sitä, että suuronnettomuuden sattuessa korvaukset kattaisivat vain hyvin pienen osan todellisista vahingoista.

Haluan tässä yhteydessä käyttää myös tilaisuutta hyväkseni mainostaakseni Suomeen ensi viikolla saapuvaa alkuperäiskansojen uraani-kiertuetta, jossa on edustettuina niitä alkuperäis-

kansoja, joiden alueelta louhitaan uraania. He tulevat eri puolilta maailmaa: Kanadasta, Namiabiasta, Yhdysvalloista ja Australiasta. Toivottavasti mahdollisimman moni kansanedustaja ensi keskiviikkona pääsee kuulemaan heidän kokeimuksiaan siitä, mitä uraanin louhinta heidän kansoilleen on merkinnyt.

Arvoisa puhemies! Ydinvoiman elinkaaren toinen pää on louhinta, toinen ovat jätteet, jotka ovat pitkäikäisempiä kuin homo sapiens -lajin tähänastinen historia. Suomessa tuotettujen ydinjätteiden loppusijoituksen aika lähestyy. Vihreät ovat sitä mieltä, että Suomen tulee itse vastata tuottamistaan ydinjätteistä, eli emme hyväksy ydinjätteiden tuontia emmekä vientiä. (Ed. Aittoniemi: Se ongelma on jo olemassa!) Sijoitusta ei kuitenkaan saa tehdä vastoin paikallisten asukkaiden tahtoa. Emme myöskään halua uusia taloudellisia houkuttimia köyhien kuntien pään kääntämiseksi.

Nykyisen lain mukaan loppusijoituksen jälkeen vastuu ydinjätteestä siirtyy yhteiskunnalle, jätteen tuottajan vastuu päättyy. Vihreiden mielestä tämä on perusteetonta ydinvoiman subventoimista. Loppusijoitusratkaisua suunniteltaessa on otettava huomioon myös se, että jätteiden käsittelytekniikka kehittyy koko ajan. Vihreiden mielestä olisi tutkittava myös sellaista loppusijoitusta, jossa jätte voidaan ottaa pois maanalaisesta säilöstä, jos myöhemmin löydetään uusia teknisiä menetelmiä tehdä ydinjäte vaarattomaksi.

Arvoisa puhemies! Energiatekniikka kehittyy koko ajan. Tällä hetkellä arvioidaan, että tuulivoimalla tuotettu sähkö tulee kymmenen vuoden kuluttua olemaan halvempaa kuin nykyisillä lauhdevoimaloilla tuotettu. Jopa öljy-yhtiö Shellissä arvioidaan uusiutuvan tekniikan valtaavan uusien voimalaitosten markkinat vuoteen 2010 mennessä. Suomen mahdollisen uuden ydinvoimalan rakentaminen kestäisi kymmenen vuotta, joten se olisi jo valmistuessaan vanhanaikainen.

Tuulivoimalla on pääosa ydinvoiman eduista: kerran rakennettu voimala tuottaa sähköä lähes ilmaiseksi tuottamatta päästöjä. (Ed. Tiuri: Sehän on ikiliikkuja!) Tuulivoimaan ei kuitenkaan sisälly onnettomuusriskiä. Niinpä me vihreät pidämme todennäköisenä sitä, että uuden ydinvoimalan rakentaminen ei tule ajankohtaiseksi seuraavan eduskunnan aikana eikä sen jälkeenkään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Energiaselonteon lähetekeskustelussa viime keväänä kristillisen liiton ryhmä totesi, että selonteossa kuvattu linja tulee osoittautumaan vain energiaauto-
piaksi, ellei hallitus ryhdy konkreettisempiin toimenpiteisiin. Toivoimme, että hallitus antaisi syysistuntokaudella selkeitä esityksiä uusien energian tuotantomuotojen vauhdittamiseksi.

Hallitus onkin ottanut pieniä askeleita. Puulla tuotetulle sähkölle säädetään sähköveron hyvytys. Hallitus on myös esittänyt lisäpanostuksia muun muassa energiansäästötoimenpiteisiin ja energiatukeen. Lisäksi maakaasun väliaikainen veronalennus esitetään säädettäväksi pysyväksi. Nämä tulevat olemaan hyviä parannuksia, vaikka eivät suoranaisesti edesauta kaikkia uusimpia energiantuotantomuotoja.

Tosiasiallisesti energiapolitiikan alalla on kuitenkin vallalla jähmeyden ja odottelun ilmapiiri. Päätöksenteon hetki energiapolitiikan linjasta tuntuu olevan vasta eduskuntavaalien jälkeisissä hallitusneuvotteluissa. Tämä mielestäni ilmenee myös selonteon tekstistä. Hallituspuolueiden edustajat talousvaliokunnassa eivät olleet valmiita edellyttämään hallitukselta selkeitä toimia bioenergian ja muiden uusien energiantuotantomuotojen edistämiseksi muun muassa verotuksellisin ratkaisuin. Hallituspuolueet, jopa vihreä liitto, vain odottavat kevättä 1999. Tämän johdosta kristillisen liiton eduskuntaryhmä on liittynyt vastalauseeseen.

Hallituksen tekstigeneraattori on toisaalta kyllä työstänyt hyvää materiaalia energiapolitiikan keskustelun pohjaksi. Ryhmämme on tyytyväinen siihen, että aiempaa vahvemmin energiakysymyksiä käsitellään taloudellisten ja teknisten näkökulmien lisäksi myös ympäristöllisinä kysymyksinä. Jos selonteon tekstiä tulkittaisiin hallituksessa yhtä tarkoin ja yhtä suurella suurenuslasilla kuin esimerkiksi turvallisuuspoliittista selontekoa on tulkittu, tulisi energiaselonteosta poikia vielä tällä vaalikaudella monta esitystä kestävästä kehityksen edistämiseksi. Luulen kuitenkin, että hallituksen lukulaseihin ilmaantuu sameutta parin seuraavan vuoden ajaksi. Varoituksen sana sopii toki jokaiselle ryhmälle. Tulevissa hallitusneuvotteluissa voi vallita todellinen osto- ja myyntiliikkeen tunnelma, jossa puolueiden energiapolitiittiset periaatteet joutuvat koeteltaviksi.

Arvoisa puhemies! Energiaselonteon keskeisin viesti voidaan mielestämme tiivistää kolmeen pääkohtaan. Ensimmäiseksi, eduskunta ei ole purkamassa viime kaudella päätettyä ydinvoi-

mapontta eikä antamassa lupaa uusien reaktoreiden rakentamiseen. Toiseksi, maakaasulle haetaan oleellisesti merkittävämpää roolia maamme energian tuotannossa. Kolmanneksi, kaikki tämä voi muuttua tulevan hallituksen niin halutessa.

Nyt tekeillä olevat maakaasuselvitykset antavat lisäselvyyttä mahdollisuussistamme liittyä Euroopan laajuiseen maakaasuverkkoon. Viime kädessä uuden Venäjä — Eurooppa-maakaasuputken rakentamisen mielekkyys on toki kiinni kaasun käyttäjien tarpeesta ja hankkeen rahoitusmahdollisuuksista. Suomalaisten osapuolten tulee osaltaan tehdä hankkeen toteuttamiseksi se, mikä mahdollista on. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tukee pyrkimyksiä vahvistaa maakaasun asemaa maamme energiapaletissa.

Sähköstämme vajaa 50 prosenttia tuotetaan ydinvoimalla ja kivihiilellä. Perinteisen käsityksen mukaan näillä tuotantomuodoilla tuotettu sähkö on perusvoimaa, jonka saatavuuden varassa maamme kilpailukyky lepää. Maakaasu on kasvamassa tähän seuraan. Mielestämme on kuitenkin nurinkurista ajatella, että vain ydinvoima, kivihiili ja maakaasu olisivat keskeisiä energiakysymyksiä. Suomen vahvuus on ollut energian tuotannon monipuolisuudessa. Käytetystä sähköstä yli kolmannes tuotetaan bioenergialla, turpeella ja vesivoimalla.

Keskeisen energiatavoitteen tulee olla uusien energiantuotantomuotojen oleellinen yleistyminen. Talousvaliokunnassa kuultavana ollut metsäteollisuuden edustaja totesikin lausunnossaan mielestäni aika valaisevasti: "Uudistuvan energian mahdollisimman suuri käyttö on osa suomalaisen metsäteollisuuden ympäristöprofiilia, joka pitkällä aikavälillä parantaa kansainvälistä kilpailukykyä." Viime puolen vuoden aikana käyty energiakeskustelu oikeuttaa kuitenkin epäilemään, etteivät kaikki politiikan osapuolet vieläkään ole oivaltaneet, kuinka kasvava ja merkittävä kilpailutekijä hyvä ympäristöprofiili markkinoilla itse asiassa onkaan. Ympäristömerkityn sähkön markkinat tulevat kuitenkin väistämättä syntymään vientituotteita ostavan eurooppalaisen kuluttajan kiinnostuksen johdosta.

Ryhmämme käsityksen mukaan maallamme olisi myös mahdollisuuksia maltillisesti lisätä sähkön tuontia vaarantamatta keskeisiä kilpailutekijöitämme. Tuontihan on toistaiseksi ollut melkoisen vähäistä. Mietinnössä on todettu, että kohtuullisena pidetty tuontisähkön osuus energian tuotannosta voisi olla kymmenisenkin pro-

senttia. Tällä hetkellä tuontisähkön osuus kaikista energialähteistä on vain 3 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Selonteon teksti antaa liian kielteisen kuvan Euroopan unionin suhtautumisesta uusiutuvien energialähteiden tukemiseen. Tämän ympäristövaliokunta on lausunnossaan osuvasti todennut. Suomella on laajat mahdollisuudet ja painavat syyt lisätä kansallisia toimenpiteitä edesauttaaksemme ympäristöystävällisten energialähteiden käytön yleistymistä. Kaikki bioenergian lähteet on saatava sähköveron palautusjärjestelmän piiriin. Veronpalautusmahdollisuus tulee suoda myös muille ympäristöystävällisillä energialähteillä tuotetulle energialle.

Tuulivoima saa poliitikoilta pääsääntöisesti vain huumoria ja hymyä osakseen. Kuitenkin suomalainen tuulivoimateollisuus ja tutkimus on kansainvälisesti korkeatasoista ja tuulivoimateollisuuden vuotuiset vientitulot ovat jo nyt yli 300 miljoonaa markkaa, kuten talousvaliokunta on todennut. Alan markkinat ovat myös vahvassa kasvussa, joten tuulivoiman vähättelyyn ei ole mitään aihetta, ei ainakaan pitäisi olla. Valiokuntien arvioiden mukaan tuulivoimalla voisi olla yllättävänkin merkittävä rooli maamme sähkön tuotannossa. (Ed. Dromberg: Kuinka monta prosenttia?) — Arviot päättyvät, kuten edustaja ehkä on voinut kaikille kansanedustajille jaeuista valiokuntien mietinnöistä ja lausunnoista lukea, jopa 7—10 prosenttiin koko sähkön tuotannostamme. Näin valiokunnan mietinnössä ja muun muassa ympäristövaliokunnan lausunnossa on arvioitu. — Jotta nämä mahdollisuudet tulisivat hyödynnettyä, olisi paikallaan laatia erillinen tuulivoimaohjelma, kuten talousvaliokunnan mietinnön vastalauseessa on edellytetty.

Energia-ala työllistää maassamme tällä hetkellä välittömästi noin 50 000 kansalaista. Näistä työpaikoista noin 19 000 perustuu energiateknologian vientiin. Uusi asenne, jossa ymmärretään ympäristöystävällisten energialähteiden laaja merkitys maallemme, voi edesauttaa yhä useamman työtilaisuuden tarjoutumista niin haja-asutusalueille kuin korkean osaamisen teknologian vientiinkin.

Arvoisa puhemies! Ydinvoima on selonteon valiokunnissa vaiettu asiakohta. Hallituspuolueet ovat löytäneet sisäisen sovun vain väkenemällä. Ydinvoiman riskejä tai etuja ei ole käsitelty juuri ollenkaan. Tilanne on erikoinen sikäläkin, että eduskunnan valtuutusta tarvitaan oikeastaan vain ydinvoimatuotannon lisäämisessä. Siksi on paikallaan käsitellä aihetta muutamalla sanalla.

Ydinvoimaa markkinoidaan mielellään riskittömänä sähköntuotantomuotona. Tuotantoa väitetään riskittömäksi ja jätteen loppukäsittelyn ongelmia ratkaistuksi. Jos ydinvoima olisi näin turvallista, kysyn, miksi Pohjois-Amerikan suurin sähköntuottaja Ontario Hydro olisi viime elokuussa päätnyt sulkemaan Kanadassa seitsemän kaikkiaan kahdestakymmenestä reaktoristaan. Tämän kaltaista massiivista ydinvoiman alasajoa ei maailma vielä ole nähnyt. (Ed. Dromberg: Jos ne ovat niin vanhoja!) — Turvatarkastuksissa näiden ydinvoimaloiden turvallisuus oli luokiteltu alhaisimmaksi hyväksyttäväksi. — Mielestäni tällä dramaattisella päätöksellä on merkitystä sikäläkin, että Kanada osaamisen ja korkean teknologian maana on omannut kaikki edellytykset hoitaa ydinvoimaloitaan hyvin ja vastuullisesti. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. (Ed. Dromberg: Jos siellä on yhtä hullua politiikkaa vedetty kuin täällä, niin ne on päästetty vanhenemaan ja huonoon kuntoon!)

Talousvaliokunta tuo mielestäni ansiokkaasti esille pitkään vaietun näkökulman. Jos loppusijoituksen suhteen ilmenee ongelmia sen jälkeen, kun ydinlaitokset on suljettu, jäävät vastuu ja kustannukset yhteiskunnalle, veronmaksajille. Teollisuus olisi siis vastuusta vapaa. Tähän asti kansalaiset ovat todennäköisemmin ymmärtäneet tilanteen olevan aivan toisin.

Arvoisa puhemies! Monessakin mielessä yhteiskunnat ovat kehittymässä eräänlaisiksi riskiyhteiskunniksi. Talouden toimijat ja rakenteet ovat keskittymässä, tietokonelehdet ovat pullollaan pohdintoja siitä, laukaiseeko vuosituhannen vaihde atk-standardeihin sisältyvän maailman laajuisen riskin. Oikean ja väärän vuosia jatkunut hämähärryttäminen ja kansakunnan eettisen perusrakenteen rapauttaminen on ollut moraaliriski, joka realisoituu päivittäin. Olemme matkalla riskiyhteiskuntaan, jossa ihminen valittavan usein osoittautuu sittenkin erehtyväiseksi.

Energiapoliittisia linjavalintoja tehtäessä onkin mielestäni kohdallaan kysyä, minkälaisia riskejä tämä sukupolvi on oikeutettu ottamaan. Energian tuotannossa näyttää poliittiselta realismita, että maailmassa hyvin helposti turvaudutaan suuronnettomuuden ja jäteongelman riskin sisältävään ydinvoimaan tai ilmastollisen riskin sisältävään kivihiilituotantoon. Valistuksesta ja hyvistä tavoitteista huolimatta välinpitämättömyys erilaisten ympäristöllisten riskien kehitymisestä on suurta. Tästä näkökulmasta käsin tarkasteltuna energivalinnat ovat myös eettisiä

kysymyksiä. Jatkuvan energian kulutuksen kasvun tie on päättyvä tie. Siksi tarvitaankin tutkimusta vähemmän energiaa vaativista tuotantoprosesseista ja uusiutuvien energiantuotantomuotojen kehittämisestä.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä suomalaisen yhteiskunnan tulee viimeinkin hakea uutta ja kestävää suuntaa tulevaisuudelle. Megawattit lisääntyvät, samoin tuotantotonnit ja rahan määrä. Kansalaisten kokemana hyvinvointi ja onnellisuus eivät lisäänty. Energian tuotannon voimakkaan kasvun myötä ympäristöongelmatkin yleensä lisääntyvät. Ihmiskunnan hyvinvointi ja tulevaisuus on kuitenkin vahvasti sidoksissa elinympäristömme tilaan. Kristillinen arvo-perusta tukee ekologisesti kestävää energiantuotantoa, joka luo tasapainoa ihmisen ja luonnon välille. Tarvitsemme uutta näkökulmaa, jossa ihmisen pyrkimys oppia uutta ja kehittyä kana-voituksi uudella tavalla kansantalouden numero-kasvusta yksilön hyvinvoinnin palauttamiseen.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan mietinnön vastalauseessa on esitetty mielestämme perusteltuja näkökulmia uusien energiantuotantomuotojen käytön edistämiseksi. Olemme esittäneet laadittavaksi konkreettisia bioenergia- ja tuulivoimaohjelmia. Näihin esityksiin yhtymällä eduskunnan tulisi velvoittaa hallitusta odottelun ja jähmeyden sijasta vireyteen ja aloitteellisuuteen.

Kannatan ed. Kiviniemen tekemää, mietinnön vastalauseeseen mukaista ehdotusta.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! 15 vuoden aikavälillä EU:n tavoitteena on hiilidioksidipäästöjen supistaminen 15 prosentilla vuoden 90 tasosta. Suomen ennuste nykyisellä menolla on, että tässä ajassa meidän hiilidioksidipäästöemme kasvavat 30 prosenttia. EU:n tavoite on jaettu jäsenmaille niin, että se vaatii meiltä päästöjen palauttamista seitsemän vuotta sitten vallinneelle tasolle, mutta me elämme tynnin mielin niin kuin ennenkin, vaikka tiedämme, että päästöt kasvavat koko ajan.

Hallituksen energiapolitiikka on sikermä hyväuskoisia sanoja, jotka rauhoittavat vain hyväuskoisia. Energian säästö, maakaasun perään haikailu, puun käytön lisääminen ja uudet energiamuodot eivät riitä pelastamaan tästä ahdingosta, vaikka vähän auttavatkin. Kaikkein vähiten auttavat tyhjät sanat.

Suomi on sitoutunut hiilidioksidipäästöjen supistamiseen, mutta suosii käytännössä edelleen hiilivoiman lisärakentamista. Selonteossa

on sentään alustava liukahdus, joka viittaisi laimeasti siihen suuntaan, että hallitus olisi oivalta-massa oman politiikkansa mahdolluuksiin johtavan epäjohtonmukaisuuden. Siinä ydinvoimakin todetaan sentään olemassa olevaksi ja muiden energiavaihtoehtojen rinnalla kysymykseen tulevaksi tuotantotekniikaksi. Mutta aivan yltiöpäiseksi hallitus ei sentään heittäytynyt. Se ilmoitti, että päätös uuden ydinvoiman rakentamisesta on seuraavan eduskunnan ja hallituksen ongelma. Tämän hallituksen hipiä on ihan liian hieno, jotta se kestäisi ilmiselvästi välttämättömän päätöksen tekemisestä aiheutuvan tuskan. Se katsoo tehneensä sankarillisen teon todetessaan ilmeisen ongelman ja sen ainoan ratkaisumahdollisuuden, ja ikävän päätöksen se sitten tyrkkää myöhemmäksi ja muiden syliin.

Tutkaksen viime kuussa järjestämässä energiaseminaarissa ympäristöministeri Pekka Haavisto tuhosi epävarmalla ja huonosti valmistellulla esiintymisellään edes sen orastavan luottamuksen, jota hallituksen selonteko oli herättänyt. Hän kiersi pelokkain sanakääntein kaikki kysymykset, joissa kiinnitettiin huomiota Suomen skitsofreeniseen energiapolitiikkaan. Olemme antaneet nipun uljaita ympäristösitoumuksia, mutta samalla olemme harjoittaneet lähivuosina sellaista energiapolitiikkaa ja sitoutuneet lähitulevaisuudessa sellaiseen energiapolitiikkaan, joka vyöryttää kehitystä täsmälleen päinvastaiseen suuntaan kuin kansainväliset velvoitteemme vaatisivat. Ympäristöministeri totesi lähinnä avuttomasti, että onhan siinä ristiriitaa, mutta ei se mitään, kyllä ne ympäristösitoumukset siinä sivussa hoituvat sitten myöhemmin tavalla tai toisella. Tällaista huolettomuutta ei voi hyväksyä.

On erityisen käsittämätöntä, että ympäristöpoliittisen ajopuulinjan ensimmäisenä lipunkantajana esiintyvät vihreät, jotka ovat perinteisesti edustaneet pitkän aikavälin vastuullista näkemystä nimenomaan ympäristöasioissa. Ministeri Haaviston tulevaisuuden visio voisi toteutua vain sillä ehdolla, että me täällä eduskunnassa voisimme muuttaa myös luonnonlakeja. Koska emme pysty siihen, edelleen on voimassa se armoton olosuhde, että kun poltetaan hiiltä, syntyy hiilidioksidiä. Nykytilanne tuottaa aivan kummallisen paradoksin. Vihreät saavat moraalisen hyvinolontunteen ympäristön tilan huonontamisesta. Kaikki voimat ydinvoimaa vastaan ja muusta viis!

Vihreiden viitoittamalta energiapolitiittisen tuhon tieltä on päästävä pois. Jos he eivät suostu

tunnustamaan tosiasioita ja kantamaan omaa osuuttaan raskaiden päätösten vastuusta, heidät on sitten syrjäytettävä ympäristöpoliittisen paa-
vin paikalta. Energia- ja ympäristöpolitiikan vas-
tuullinen yhdistäminen on välttämättömyys. Jos
se ei onnistu vihreiden johdolla, se on sitten tehtä-
vä ilman heitä. Tavalla tai toisella se on joka
tapauksessa tehtävä.

Ilmastonmuutos on pitkällä aikavälillä ener-
gian riittävyttäkin suurempi ongelma, mutta
myös energian riittävydestä on huolehdittava.
Näiden kahden asian yhteen sovittamisesta on
yhtä monta ideaa kuin on ideoiden esittäjiä. Kes-
kustahan on päättänyt, että kun hajautetaan ja
keskitytään biomassaan, kaikki järjestyy. Ko-
koomus kuvittelee, että kun ydinvoimaa raken-
netaan, ongelmat on poispyyhkäisty, ja vihreät
kuvittelevat, että kun ydinvoimaa ei rakenneta,
kyllä se siitä.

Keskustalainen idea tuotannon hajauttami-
sesta ja bioenergiaan panostamisesta ei sinänsä
ole ollenkaan huono, vaikka sen taustalla vilah-
taa kyllä vähän vanhamaalaisliittolainen koivu
ja tähti -ideologia, ajatus valtion tukiaisilla väki-
sin ylläpidetystä haja-asutuksesta.

Vihreiden ydinvoimaa korvaaviksi tarjoamat
ratkaisut, joissa energian säästöä tehostetaan ra-
justi ja kehitetään vaihtoehtoisia uusenergia-
muotoja, ovat kaikki mielenkiintoisia ja pitkällä
aikavälillä hyvin hyödyllisiä ja välttämättömiä
asioita. Kumpikaan näistä linjoista ei yksinään
kuitenkaan riitä eivätkä ne yhdessäkään.

Tarvitaan laaja-alainen energiapolitiikka, jos-
sa on täysi paletti erilaisia tuotantotekniikoita ja
jonka yhteisvaikutus tuottaa riittävän määrän
energiaa ympäristöä tuhoamatta. Lisäksi siihen
tarvitaan siis ydinvoimaa. On laitettava koko
programmi toimeen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön ennusteet
erilaisten energiastrategioiden ympäristövaiku-
tuksista osoittavat, että määrätietoisesti ohjatun
energiastrategian ja ydinvoiman lisärakentami-
sen yhdistelmä on tehokkain ja ympäristöystä-
vällisin. Ydinvoima on nimenomaan ympäristö-
poliittinen valinta. Se vähentää likaisemman
energiatuotannon osuutta ja on myös globaalisti
vastuuntuntoisin tuotantomuoto. Ydinenergiaa
on rakennettava niihin maihin, joiden teollinen
kulttuuri pystyy käyttämään turvallisesti tätä
vaikeaa ja vaarallista teknologiaa. Kehitysmallat,
joiden lisäenergian tarve on valtava, voivat sil-
loin turvautua teknisesti helpompiin, mutta ympä-
ristölle vaarallisempiin energiamuotoihin, ku-
ten hiileen.

Suomen edistysellinen vaihtoehto olisi se,
että hallitus tekisi pikaisesti energia- ja ympäris-
töpoliittisen kokonaisratkaisun, jossa lisäydin-
voiman rakentaminen sidottaisiin määrätietoi-
seen energian säästöön ja energiatalouden paran-
tamiseen, uusiutuvien energialähteiden ja tekno-
logioiden kehittämisohjelmiin ja liikenteen pääs-
töjen vähentämiseen. Ympäristön tila paranisi,
elinkeinoelämän epävarmuus energiaratkaisuista
väheni, Suomi täyttäisi kansainväliset vel-
voitteensa, ja vihreät saisivat oksan, johon voisi-
vat sankarillisesti hirttäytyä, jos niin haluavat,
sillä äänestäjät varmaan palkitsisivat siitä seu-
raavissa vaaleissa. Kaikki olisivat tyytyväisiä.

Laaja-alaisessa energiapaletissa ei pidä vähek-
syä mitään tuotannon muutosta. Ei ole lainkaan
ristiriitaista kannattaa sekä ydinvoimaa että tuu-
livoimaa, kuten nuorsuomalaisissa ajatellessaan.
Tuulivoiman tuotantotekniikka kehittyi voi-
makkaasti. Sen nopea kasvu lähtee kuitenkin
niin alhaiselta tasolta, että sillä ei voi olla raken-
teellisia vaikutuksia Suomen energiapolitiikkaan
muutaman lähimmän vuosikymmenen aikana.
Tuulivoiman ripeä rakentaminen on kuitenkin
järkevää energia- ja ympäristöpolitiikkaa, var-
sinkin jos se toteutetaan niin, että tämä puhtaista
puhtain energiamuoto korvaa likaisista likaisinta
eli hiiltä. Täytyy vain toivoa, että tuulienergian
kehitysnäkymät kohenevat niin ripeästi kuin ta-
lousvaliokunnan mietintö vihjaa.

Hallituksen selonteossahan todettiin, että tuu-
len osuus sähköntuotannosta voisi ensi vuositu-
hannen toisella vuosikymmenellä olla joitakin
prosentteja. Vajaat puoli vuotta myöhemmin
kirjoitetussa valiokunnan mietinnössä tämä
osuus on jo kasvanut teknisesti noin 10 prosen-
tiksi. Avainsana on luultavasti tuo ”tekninen”.
Tuulivoimalan nimellistehohan on täysin teo-
reettinen luku. Käytännössä tuotettavissa olevan
energian määrä riippuu satunnaisista tekijöistä,
joita ihminen ei hallitse ja jotka siksi ovat tuuleen
perustuvan energiapolitiikan heikko kohta.
Vaikka kuviteltaisiin, toisin kuin minä kuvitte-
len, että tuulivoimalla olisi merkitystä myös pe-
rusvoiman tuotannossa, ei ole lainkaan varmaa,
olisiko tällainen ratkaisu ympäristöliikkeiden
ihanteiden mukainen. Jos on paljon tuulivoimaa,
tarvitaan paljon säätövoimaa. Kymmenientu-
hansien tuulivoimaloiden Suomessa olisi myös
Vuotoksen allas.

Tuulivoiman merkitystä arvioitaessa on muis-
tettava energiapoliittisen kokonaisuuden raadol-
liset mittasuhteet. Tuulen osuutta maailman pri-
määrienergiasta kuvaava käyrä mahtuu samaan

koordinaatistoon muiden tekniikoiden kanssa vain, jos käytetään logaritmita asteikkoa. Mutta sekin vaihtoehto on olemassa, ja sitä kannattaa käyttää, ei niinkään muita korvaavana vaan kokonaisuutta täydentävänä osatekijänä. Lyhyellä aikavälillä olisi tärkeää saada syntymään tuulivoiman kotimaista kysyntää. Vaikka sen ympäristövaikutukset eivät kylläkään ihan heti näkyisi tilastollisesti, sillä olisi kuitenkin teollisuuspoliittista merkitystä, sillä Suomi on tällä alalla merkittävä komponenttitoimittaja.

Suomen tulisi nyt lyhyellä aikavälillä kattaa lisäenergian tarve maakaasulla, vaihtoehtoisilla tuotantomuodoilla ja energian säästöillä sitä mukaa kuin teknisiä valmiuksia tähän on. Kokonaisuuden tasapainottamiseen tarvitaan kuitenkin myös ydinvoimaa, jonka lisärakentaminen olisi saatava käyntiin välittömästi. Uusi ydinvoimala on välttämätön ilmastopäästöjä koskevien kansainvälisten sitoumustemme takia. Sen vaikutus tuntuu kuitenkin niin pitkällä viiveellä, että jo nyt olemme häpeällisesti myöhässä. Tämän ympäristöpoliittisen hinnan maksamme siitä, että suomalainen asenneilmasto on niin pitkään myönteisesti mairean kritiikittömästi kaikkea, mitä vihreyden nimissä esitetään.

Pitkällä aikavälillä kannattaa tutkia myös biopolttoaineen kaasutukseen perustuvaa uuden sukupolven energiateknologiaa, vaikka se saat- taan parhaassakin tapauksessa olla hyvin pitkä tie. Tällä tekniikalla pystytään mahdollisesti tuottamaan hyvin tehokkaasti ja ympäristöystävällisesti sekä sähköä että lämpöä yhdyskunnille ja teollisuudelle. Vastapainelaitoksiin verrattuna sillä voidaan ehkä tuottaa kaksinkertainenkin määrä sähköä tekniikalla, joka perustuu puuhun ja on siksi hiilidioksidin suhteen neutraali. Biomassaan perustuvan uuden teknologian arvioinnissa sekä talousvaliokunnan mietintö että maaja metsätalousvaliokunnan lausunto ovat kovin näköalattomia ja lyhytjänteisiä.

Herra puhemies! Talousvaliokunnan mietintö ei pysty tuomaan oikeastaan mitään periaatteellisesti uutta siihen, mitä hallituksen selonteko esittää. Selonteko puolestaan on periaatteessa myönteinen asiakirja, sillä siinä otetaan puoli askelta välttämättömään suuntaan. Hallitusta voi moittia vain siitä, että se poliittisista mukavuussyistä kieltäytyy ottamasta heti täyttä askelta, vaikka näkee ja myöntää sen joka tapauksessa välttämättömäksi.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Tältä vuodelta jäävät monien mieleen suuret ympäristöka-

tastrofit, kuten Keski-Euroopan suurtulvat ja Kaakkois-Aasian metsäpalojen aiheuttama savusumu. Meitä läheisempiä ovat lämpimän kesän muisto ja poikkeuksellisen laajat myrkylliset sinileväkukinnot Suomenlahdella sekä muissa vesistöissämme. Kaikissa näissä katastrofeissa on ihmisen kädenjälki, ja ne osoittavat selvästi maallikollekin, että maailman laajuisista ympäristöuhkista puhuminen ei ole haihattelua. Ympäristönäkökulma hallitsee myös energiapolitiikka keskustelua, johon nyt on eduskunnassa palattu.

Talousvaliokunnassa mietinnössä ja sen liitteenä olevissa lausunnoissa asiaan paneudutaan melko kiihkottomasti ja asiallisesti. Esille nousevat maakaasun ja bioenergian käytön lisääminen sekä energian tehokkaampi ja säästäväisempi hyväksikäyttö. Myös tuuli- ja aurinkoenergian mahdollisuuksia tuodaan esille. Ydinvoimalobareille ei mietintöjen muotoilussa jätetä kovin paljon tilaa. Ydinvoimalle voitaisiin kuitenkin tässä yhteydessä sanoa jo selvästi "ei".

Talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, että rakenteilla olevaa tai päätettyä uutta voimalaitoskapasiteettia on 1 400 megawattia. Sähkön tuotantokapasiteetista ei ole pulaa, eikä pulaa ole näkyvissä lähivuosina. Kuten valiokunnan mietinnöstä ilmenee, myös Olkiluodon ja Loviisan ydinvoimaloista pystytään puristamaan lisää tehoa. Pelottelu perusvoiman ehtymisellä on perätöntä ja ennenaikaista.

Sen sijaan voidaan kysyä, ovatko esitetyt tavoitteet ja aikataulut ympäristövaatimusten toteuttamiseksi riittäviä. Kasvihuoneilmion torjumiseksi tarvittaisiin hyvin voimakkaita kansainvälisiä ja kansallisia toimia. Pelättävissä on myös, että hyvät tavoitteet jäävät paperille, jos niiden toteuttamiseksi valtioilla ja kansainvälisillä järjestöillä ei ole riittäviä välineitä. Jos jäämme odottamaan EU-direktiivejä, jäämme helposti monta kierrosta jälkeen siitä, mitä todellinen tilanne edellyttäisi.

Tehokkaita toimia päästöjen rajoittamiseksi jarrutetaan teollisuuden kilpailukykyyn vedoten. Mielellään vetäydytään myös erityisesti EU:n keskeneräisten selvitysten ja vuodesta toiseen viivästyvien direktiiviluonnosten taakse. Tämä on kuitenkin lyhytnäköistä. Mielestämme Suomella voisi olla näissä asioissa oma-aloitteinen ja entistä aktiivisempi rooli. Yksi hanke, jossa Suomen aloitteellisuutta tarvitaan, on maakaasuputkiston rakentaminen Venäjältä Pohjoismaihin ja Keski-Eurooppaan. Samoin Norjan suunnasta tuleva maakaasuputki olisi mielenkiintoinen.

Toisaalta on kysyttävä, onko energiapolitiikassa myös sanojen ja tekojen ristiriita. Paljon kaunista puhutaan, mutta käytännössä tehdään energian säästön ja ympäristön kannalta kielteisiä päätöksiä. Tästä selvin esimerkki on tämän vuoden alussa voimaan tullut energiaverouudistus, jolla verotuksen ympäristöohjaavuutta vähennettiin. Kivihiihen suhteellinen asema parani, sähkön ja lämmön yhteistuotannossa kilpailu-asmaa heikennettiin.

Hallitus esittää nyt energiaverolakiin muutoksia, jotka hieman korjaavat tilannetta. Tärkein muutos on puu- ja puupohjaisten polttoaineiden tuki. Maakaasun verohelpotus esitetään pysyväksi. Nämä korjaukset ovat tervetulleita, mutta pelkään, että ne eivät poista koko energiaverouudistuksen vinoutuneisuutta.

Muutama sana hajautetusta paikallisesta energiatuotannosta.

Tällaiseen tuotantoon puu soveltuu erinomaisesti. Jo lähetekeskustelussa toin esimerkiksi Virtain kaupungin, joka perusti paikallisen kaukolämpölaitoksen vuonna 1979. Laitoksen pääpolttoaineeksi tuli puuhake. Lisäksi laitoksessa voitiin polttaa palavaa yhdyskuntajätettä, joka sopi polttamalla hävitettäväksi. Lämpölaitokseen on nyt rakennettu uudenaikaiset savukaasujen puhdistuslaitteet, jotka estävät päästöjen pääsyn ympäristöön. Lisäksi on tehostettu lämmön talteenottoa, joten laitos ei lämmitä harakoille enää ilmaa. Nykyisin hakkeen ja roskien lisäksi polttoaineena käytetään mekaanisen puunjalostuksen jätettä, palaturvetta ja pieniä määriä raskasta polttoöljyä.

Mikäli lämpölaitoksen tuottama lämpömäärä tuotettaisiin kiinteistökohtaisesti, kuluisi siihen noin 3,5 miljoonaa litraa kevyttä polttoöljyä, joka on tuontitavaraa. (Ed. Tiuri: Entäs maakaasu?) — Maakaasu on tuontitavaraa, kuten ed. Tiurin pitäisi tietää. — Lämpölaitos on tuottanut lämmön ja työpaikkojen lisäksi Virtain kaupungille 1990-luvulla taloudellista tulosta. Puuhakkeen käyttö on lisännyt hakerangan käyttöä, mikä puolestaan on merkinnyt lisääntyviä ja tarpeellisia metsänhoitotöitä.

On suoritettu tutkimus, jossa on verrattu Virtain kaupungin alueella olevia metsiä ja Ruovedellä vastaavaa aluetta. Niillä on tehty taimikonhoitotöitä. Virroilla tarkasteluajankohtana taimikonhoitotöitä oli tekemättä 12,6 prosenttia ja nuoren metsän kunnostuksia 1,5 prosenttia. Vastaavat luvut Ruoveden tarkastelualueella olivat taimikoiden osalta 18 prosenttia ja nuoren metsän kunnostuksen osalta 3 prosenttia. Tämä

osoittaa selvästi sen, että kun hakerangalla on järkevää käyttöä, myös metsänhoitotyöt voidaan järkevästi siihen yhdistää ja metsät saadaan parempaan kuntoon. (Ed. Aittoniemi: Jos sieltä hake loppuu!) — Virroilta ei lopu hake, ed. Aittoniemi. Lienette sen verran käynyt Pirkkanmaalla, että tiedätte, että metsää ja raivattavaa taimikkoa todella löytyy. Vaikka ed. Aittoniemi Ikaalisissa puuhaakin metsälössään, siitä huolimatta Virroilta taimikko ei lopu, vaikka ehkä Ikaalisista loppuisikin.

Jos Virroilla olisi prosentteina yhtä paljon räsitiöitä yksityismetsissä kuin Ruovedellä, se vastaisi noin 3 200:aa hehtaaria tekemätöntä taimikkohoitotyötä ja 900:aa hehtaaria nuoren metsän kunnostusta. Jos oletetaan hehtaarilta kertyvän noin 50 kuutiometriä hakerankaa, tarvitaan 12 000 kuution tuottamiseen 240 hehtaaria taimikon perkuuta. Taimikoita on perattu lämpölaitoksen ruokkimiseksi 17 vuotta eli noin 4 000 hehtaaria. Näin ollen tässä on varsin huomattavat myös metsänhoidolliset arvot saavutettu samalla, kun on voitu työllistää ihmisiä ja tuottaa taloudellisesti kannattavalla tavalla lämpöä Virtain kaupungin keskustaan. Ihmettelenkin, miksi tällantapaisia hankkeita ei tueta nykyistä enemmän ja saada puuta järkevästi käytettyä. (Ed. Dromberg: Metsät pitää suojella!) — Jos ed. Dromberg haluaa suojella metsiä, niin suojelkaa, mutta se merkitsee sitä, että sieltä ei tule puuta, jota ed. Drombergkin tarvitsee varmasti, jotta Suomessa metsäteollisuus voisi toimia. (Ed. Dromberg: Tämä onkin vihreiden periaate eikä ed. Drombergin!)

Puuta energian lähteenä käyttävä lämpölaitos pystyy hyödyntämään metsien hoitotyöstä syntyvää puuta, antaa metsureille työtä, säästää valuuttaa, jolla jouduttaisiin ostamaan tuontipolttoaineita. Valtion tulisi tuki- ja veropolitiikalla suosia nykyistä huomattavasti enemmän metsien hoitotöistä syntyvää jätetuuta energian lähteenä. Hajautettu energian tuotanto säästää suurtuotannon energian suurteollisuuden käyttöön, jonka tarpeilla on viime aikoina ja aikaisemminkin perusteltu uuden ydinvoimalan rakentamista.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa huomautetaan, että liikenne on jäänyt valtioneuvoston selonteossa vain muutaman ohimenevän maininnan varaan. Valiokunta tyytyy suosittelemaan kaasubussien käyttöön ottoa. Liikennepoliittikaan pitäisi kuitenkin paneutua laajemminkin. Ensi vuoden budjettiin sisältyvät ratkaisut heikentävät joukkoliikenteen mahdollisuuksia vastoin kauniita liikennepoliittisia periaatteita.

Henkilöliikenteen arvonlisäveroa nostetaan, työmatkakulujen verovähennysoikeutta supistetaan, dieselöljyn valmisteveroa korotetaan, joukkoliikenteen tukeen ei osoiteta mielestämme riittävästi määrärahoja. Ensi vuoden talousarvio saisi erinomaisen vihreän silauksen, jos joukkoliikenteen veronkorotuksista luovuttaisiin ja joukkoliikenteen tukea ja rautateiden määrärahoja tuntuvasti lisättäisiin, kuten olemme esittäneet.

Kestävän kehityksen vaatimukset ja työllisyys kulkevat käsi kädessä. Jos lisätään kotimaisen puu- ja muun bioenergian käyttöä, se palvelee myös järkevää metsien hoitoa. Työpaikkoja saataisiin erityisesti maaseudulle. Tästäkin valiokuntien kannanotoissa puhutaan, mutta pitäisi miettiä enemmän konkreettisia toimia, ja kuten jo aikaisemmin totesin, tarvitaan investointiavustuksien lisäämistä.

Energiapolitiikassa korostetaan nyt mennessä tullen markkinoiden vapauttamista ja säätelyn purkamista. Tästä syntyviin ongelmiin ei ole paneuduttu tarpeeksi sen enempää valtioneuvoston selonteossa kuin valiokuntien kannanotoissaankaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön selvityksessä Suomen energiatalouden taustoista ja toimintaympäristöstä myönnetään, että markkinoiden vapauttamisen, kestävän kehityksen ja energian saannin varmuuden vaatimusten sovittaminen yhteen on vaikeata. Selvityksessä tunnustetaan, että kestävän kehityksen tavoitteet edellyttäisivät monipuolista harkintaa ja rajoituksia esimerkiksi yksittäisten yritysten päätösten sisällölle. Energiantuotantopäätöksiä on vaikea ohjata vailla energiamarkkinoilla.

Tässä yhteydessä on kysyttävä, miten pitkälle hallitus aikoo edetä valtionyhtiöiden yksityistämisessä. Edellä mainitussa ministeriön selvityksessä todetaan, että valtionyhtiöiden ohjausmahdollisuudet vähenevät valtion luopuessa omistuksesta. Tarkoittaako tämä sitä, että hallitus on valmis Nesteen ja Imatran Voiman yksityistämiseen ja mahdollisesti niiden siirtämiseen ulkomaiseen omistukseen? Valtionyhtiöitä on yksityistetty vauhdilla, eikä valtiolla ole enää paljon muuta omaa teollisuutta kuin energiateollisuus. Missä raja tulee vastaan?

Toinen ongelma on, miten pienkuluttajille käy, kun tuottajat ostavat jakeluyhtiöitä ja kun myös jakeluyhtiöt keskittyvät. Merkitseekö paljon kehuttu markkinoiden vapaus vain monopolisoitumisvaihetta, jonka jalkoihin pienkuluttajat jäävät. Talousvaliokunnan mietinnössä on-

gelma tuodaan esille, mutta siihen pitäisi paneutua laajemmin.

Ulkomaiset energiayhtiöt, kuten ruotsalainen Vattenfall, eivät hyvää hyvyttään sijoita rahojaan suomalaisiin voimayhtiöihin. Vaarana on, että kuluttajat joutuvat maksamaan energiainvestoinnit kahteen kertaan. Hintaa nostaa vielä se, että voimalaitoksista ja jakeluyhtiöistä maksetaan ylihintaa, kun kilpailijat yritetään pitää loitolla. Monopoliyhtiöt perivät viime kädessä kuluttajilta tällaisten yrityskauppojen kustannukset. Tämä ongelmakenttä jää nykyisessä antaa mennä -ilmapiirissä aivan liian vähälle huomiolle, ja tavallinen pieni sähkön käyttäjä on laskun maksaja.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Sopinee, että aloitan kiitoksilla. Talousvaliokunta on jälleen kerran tehnyt erinomaista, luotettavaa työtä käsitellessään hallituksen hyvin laajaa ja seikkaperäiset taustat omaavaa energiastrategiaa, samoin ympäristövaliokunta oman lausuntonsa rakentamisessa.

Puhemies! Valtioneuvostohan antoi 3 päivänä kesäkuuta eduskunnalle yksimielisesti hyväksymänsä ja nyt keskustelussa olevan energiastrategian ja antoi sen energiapolittisen selonteon muodossa. Strategian tarkasteluväli — se on minusta hyvä sanoa — ulottuu pitkälle ensi vuositodan puolelle energiatalouden rakenteiden pitkäkestoisuuden ja ratkaisujen pitkävaikutteisuu- den vuoksi. Valtioneuvoston toimenpiteet sen sijaan painottuvat tietenkin lähivuosille.

Tässä strategiassa valtioneuvosto asettaa tavoitteekseen luoda talous- ja työllisyyspolitiikkaa tukevat energiatalouden olosuhteet, joissa ”energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä”. Lisäksi tavoitteena on ”jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista”. Tämä teksti on osaksi siis suoraan selonteosta. Se on avainkappaleita selonteossa. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvitaan vaatimattomasti sanoen moninaisia toimenpiteitä koko energiatalouden alalla. Energiastrategiassa valtioneuvosto tuo esiin suuren joukon sekä kansallisia että kansainvälisiä toimia, joilla näihin tavoitteisiin pyritään.

Puhemies! Muutama sana talousvaliokunnan erinomaisella tavalla työstyistä mietinnöstä ja sen jälkeen joitakin kommentteja käytettyihin erinomaisiin ryhmäpuheenvuoroihin.

Energiatalouden toimintaympäristössä on vii-

me vuosina tapahtunut merkittäviä muutoksia erityisesti markkinoiden avautumisessa ja ympäristöpäästöjen rajoittamistavoitteissa. Talousvaliokunnan mietinnössä todetaan selonteon erityisenä ansiona olevan strategian kytkeminen muuttuneeseen toimintaympäristöön. Voi kysyä, mihin muuhunkaan sitä voisi kytkeä, koska tämä on perustekijä. Mietinnössä esitetyt painotukset vastaavat hyvin pitkälle hallituksen strategiassa esitettyjä painotuksia. Haluan kuitenkin tarkastella joitakin mietinnössä korostettuja seikkoja hiukan tarkemmin.

Avautuvia energiamarkkinoita tarkasteltaessa valiokunta korostaa valtion riittävää roolia energian tuotannossa. Myös aitoa kilpailua sähkömarkkinoilla pidetään tärkeänä. Valtioneuvosto kehittää paraikaa avautuviin markkinoihin liittyviä toiminta- ja valvontamuotoja epäterveiden seurausten estämiseksi. Etenkin luonnollisten monopoliin eli sähköverkkotoiminnan sopimusehtoja ja hintakehitystä seurataan tarkasti. Tarvittaessa ryhdytään uusiin toimenpiteisiin, jos se on tarpeellista kuluttajien etujen turvaamiseksi. Yleisesti valtiolla on energiataloudessa roolia paitsi avautuvien markkinoiden valvojana ja normien antajana myös energiatalouden ohjaajana taloudellisilla keinoilla sekä keskeisten energia-yhtiöiden merkittävänä omistajana.

Mietinnössä suhtaudutaan hyvin myönteisesti jo toteutettujen energiansäästötoimien linjauksiin ja saavutettuihin tuloksiin. Esille nostetaan energiakatselmustoiminta ja säästösopimukset. Laajan säästösopimusjärjestelmän luomisessa olemmekin viime aikoina edenneet niin pitkälle, että vajaan kahden viikon päästä kauppa- ja teollisuusministeriön on tarkoitus allekirjoittaa säästösopimukset teollisuuden, energian tuotanto- ja jakelualan ja kuntasektorin kanssa sekä säästö-ohjelma valtion kiinteistöyksiköiden kanssa. Energiakatselmus on säästösopimusten toteutuksessa hyvin tärkeä työväline. Sopimusten valmistelu muun muassa palvelu- ja liikennesektoreille aloitellaan myös kohtapuoliin.

Talousvaliokunta tuo edelleen mietinnössään esille kahden toimenpideohjelman tarpeen. Toinen koskee bioenergian edistämistä ja toinen uusien uusiutuvien energiamuotojen edistämistä. Molemmat olivat myös ryhmäpuheenvuoroissa näytävällä tavalla esillä. Palaan niihin ryhmäpuheenvuorojen arvioinnissa tarkemmin. Mutta nyt jo voi sanoa tässä, että bioenergian edistämishjelmaa vuodelta 94 toteutetaan koko ajan. Hallitus siis toimii, ja ohjelma tullaan myös päivittämään lähitulevaisuudessa. Tutkimus- ja ke-

hitystoiminnan osalta tarpeiden kartoitus on itse asiassa parhaillaan käynnissä. Myös mietinnössä korostetun uusien energiantuotantomuotojen edistämishjelman laatiminen on tähdellistä.

Mietinnössä korostetaan bioenergian osalta erityisesti puun energiakäytön edistämistä valtion tuella ja valtion veroratkaisuja käyttäen. Valtioneuvosto on jo täydessä toimessa puun energiakäytön edistämiseksi. Ensi vuoden talousarvioon on esitetty tuntuvaa lisäystä muun muassa energiapuun tuotannon ja puun energiakäytön teknologian kaupallistamiseen tähtäävään energiatukimäärärahaan. On myös esitetty määrärahalisäystä nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen. Valtioneuvosto on myös antanut lakiesityksen verotueksi, joka edistää puun ja puupohjaisten polttoainesten käyttöä sähkön tuotannossa. Sehän oli eilen täällä lähetekeskustelussa. Puun ja muiden uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseksi on suunniteltu energiansäästön palvelukeskuksen Motivan toimialan laajentamista ensi vuoden alusta uusiutuvien energialähteiden alalle erityisesti koskemaan puu-, tuuli- ja aurinkoenergiaa.

Talousvaliokunta tuo mietinnön johdanto-osassa vahvasti esille suomalaisen tuuli- ja aurinkoteknologian viennin. Suomessa on todella merkittävää osaamista kyseisen teknologian tietyillä osa-alueilla. Yhtään väheksymättä tuuli- ja aurinkoteknologian osaamista on kuitenkin tässä ja nyt aiheellista muistaa, että meillä on laajaa huippuosaamista myös muilla energiateknologian osa-alueilla. Suomen ripeästi kasvavan energiateknologian viennin arvo on nykyisellään jo 13 miljardia markkaa vuositasolla, ja siitä tuuli- ja aurinkoteknologia vastaa vajaata 3:a prosenttia. Teollisuuspoliittisesti tärkeitä vientialoja ovat muun muassa sähkövoimatekniikka ja kattilaitokset. Myös bioenergiateknologian vienti on varsin merkittävää.

Mietinnön loppupuolella todetaan liikenteen osuuden jääneen energian kulutuksen ja hiilidioksidipäästöjen tarkastelussa vähäiseksi. Lisäksi painotetaan, että sen merkitys on jatkossa nostettava osaksi energiastrategiaa.

Liikenteen merkitys ja kehityssuunnat on kylä otettu huomioon strategiassa, ennen kaikkea sen taustalla olevissa tarkasteluissa. Valiokunnan jäsenet sen varmasti tietävät, kun ovat asian tuntijakuulemisissa näitten taustojen referointeja kuulleet. Myös käytännön toimenpiteissä, kuten energian käytön tehostamistoimissa, liikennesektori on yksi toiminta-alue. Mutta myönnän kyllä, että valiokunnan huomautus on siinä mie-

lessä aiheellinen, että itse selonteon sisällössä ei laajemmin tätä ongelmatiikkaa käydä lävitse. Se tullaan kuitenkin enenevästi tiedostamaan haitallisten ympäristö- ja terveysvaikutusten rajoittamiseksi tehtävässä kansallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa. Se on itse asiassa yksi meidän tärkeitä painopistealueitamme kansainvälisen yhteistyön kentällä.

Talousvaliokunta pitää kansallista energiastrategiaa harkittuna ja perusteltuna. Mietinnöissä esitetyt yksityiskohtaiset kannanotot, painotukset ja huomautukset ovat perusteltuja ja kohdistuvat strategian aivan keskeisiin toimenpidealueisiin.

Strategian oleellinen osa on toteutumisen tiivis seuranta. Jo runsaan vuoden päästä laaditaan seurannan pohjalta raportti energia-alan kehittämisestä ja strategian toteutumisesta. Tiiviin aikataulun vuoksi valtioneuvosto on jo itse asiassa käynnistänyt strategian toimenpiteiden toteutuksen useilla eri osa-alueilla. Tietysti hallitus huokaa helpotuksesta lukiessaan valiokunnan mietintöä ja odottaessaan, että eduskunta myöskin valiokunnan näkemyksiin yhtyy, koska silloin myös jo aloitetut toimenpiteet saavat hyvän suunauksen.

Arvoisa puhemies! Muutama sana ryhmäpuheenvuoroista.

Minusta on ennen kaikkea nyt siihen kiinnitettävä huomiota, että ryhmäpuheenvuoroissa jotta-kuinkin läpi linjan hyväksyttiin strategian, selonteon, sisältämät peruslinjaukset. Pitkän aikavälin energiapolitiikan kivijalka on minusta lähes kattavasti hyväksytty ryhmäpuheenvuoroissakin. Tarkoitan sitä, että on osattu huomioida talous-, työllisyys-, ympäristö- ja huoltovarmuusseikkojen yhteenkuuluvuus ja se tarve, että nämä kaikki on huomioitava, kyettävä yhteensovittamaan konseptiin, joka on kestävä pitkällä aikavälillä.

Mutta tietenkin yksityiskohdissa on erilaisia näkemyksiä. Kun kuuntelin keskustan ryhmäpuheenvuoroa ja kun olen lukenut myöskin vastalauseen, tuli kuitenkin sellainen tuntu, että on hikeä puristettu kuitenkin, että on kyetty vastalause rakentamaan, on jouduttu hakemalla hakeamaan ne kohteet, joista voisi sanoa, että ei tämän nyt näin pitäisi ihan olla, arvoisa hallitus. Pari esimerkkiä:

Vihreä sähkö, joka oli myöskin muissa ryhmien puheenvuoroissa hyvin näkyvästi esillä, on kysymys, joka on kauppaa- ja teollisuusministeriössä jo pitemmän aikaa ollut myöskin tiedostettuna, valmistelun alla. Sehän on kansainvälinen

kysymys. Siinä ei ole edetty, ei edes Ruotsissa, kovin häppöiselle tasolle vielä, mutta asia on hyvä, ja minusta siihen pitää ja kannattaa panostaa. Sähkön ympäristömerkinnän toteuttaminen on tässä tietysti se ydinkysymys. Me olemme käynnistäneet työn sillä tavalla, että VTT selvittää KTM:n toimeksiannosta tammikuun loppuun mennessä tätä asiaa. Sitä tehdään yhdessä ympäristöministeriön ja Luonnonsuojeluliiton kanssa. Silloin uskon, että saadaan tietoa keskeisistä asioista: hinnoittelusta, luotettavuudesta, ylläpidosta ja valvonnasta. Tässähän on kaikki osapuolet saatava riittävällä sitoutumisella mukaan.

En osaa ottaa keskustan kritiikkiä hyväksyvällä tavalla vastaan tässä kysymyksessä enkä myöskään bioenergian kehittämisohjelman vaatimuksessa, koska keskustan muisti pätkii. Niin kuin sanoin jo aiemmin, bioenergian kehittämisohjelma on olemassa, sitä toteutetaan, se on Ahon hallituksen käynnistämä ohjelma. Iloitkaa ja riemuitkaa keskustassa: Tämä hallitus toteuttaa sitä ohjelmaa, katsoo kyllä, että järki pysyy mukana, mutta pohjimmiltaan tuo ohjelma, jonka tähtäin on vuoden 2005 tasossa, on toimiva. Itse asiassa me etenemme sellaisella vauhdilla, että tavoite voidaan näillä näkymin saavuttaa jo ennen vuotta 2005. Toimenpiteissä, jotka liittyvät laajaan skaalaan, verotukseen, investointeihin, teknologian kehittämiseen, neuvontaan ja koulutukseen, lainsäädäntöön, jonka puitteissa on edetty hyvin voimakkaasti ja laajasti. Kaikilla näillä alueilla ollaan menossa hyvää vauhtia eteenpäin tämän hallituksen toimesta. En ymmärrä, että vastalauseessa nostetaan tämä asia noin reippain mielin esiin. Veikkaan, että siinä juuri on hikeä kyllä puserrettu. Myöskin Tekes on tässä työssä aivan keskeisellä tavalla mukana.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro pyöri voimakkaasti perusvoimaratkaisujen, ennen kaikkea ydinvoiman, ympärillä. Kokoomus kyllä, aivan oikein ja niin kuin pitääkin, totesi, että se hyväksyy selonteossa hallituksen esin tuomat näkemykset, mutta pyöritti sitten ronskein ottein tätä perusvoimakysymystä. Minulle jäi pikkuisen semmoinen vaikutelma, että kokoomus on valmis pistämään kaikki tuotantopanokset yhteen ydinvoimakoriin. (Ed. Tiuri: Kahteen!) — Kun kuuntelin tuota puheenvuoroa, niin minulle jäi vaikutelma yhdestä korista, mutta hyvä, jos koreja on useampi kuin yksi, koska hallituksen lähtökohta on se, että koreja on monta. Hajautettu vaihtoehto on se, mitä ajetaan eteenpäin. Ehkä lohduksi voi sanoa, että perimmiltään

kaikki energia, mitä käytämme, on ydinvoimaa. (Ed. M. Korhonen: Aika pieniä ydinvoimaloita!) — Reaktori on aika suuri. Se on 150 miljoonan kilometrin etäisyydellä avaruudessa ja toimii tehokkaasti.

Vastaavasti vihreitten puheenvuorossa ed. Hassi sanoi yhtä suorasukaisesti, että ydinvoimaa ei tarvita lisää. Sekin on minusta reipas kannanotto puolueelta, jolla on ympäristöystävällinen yleisilme ainakin omasta mielestään ja joka haluaa sitoutua kansainväliseen hiilidioksidipäästösopimusmenettelyyn ja vielä tavalla, jossa Suomi ottaa hyvin voimakkaita vastuuta päästötavoitteista omalta kohdaltaan osana Euroopan unionia.

Minulle oikeastaan herää tässä sellainen ystävällinen kysymys kokoomuksen ja vihreiden suuntaan siinä, onko niin, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ja vihreä eduskuntaryhmä istuvat samassa veneessä ja soutavat aivot notkuen mutta selät vastakkain (Ed. Tiuri: Onneksi kokoomus on suurempi!) ja meille muille jää se surfailu siinä veneen ympärillä. (Ed. Dromberg: Siltä se näyttää: surfailee, surfailee!)

Minä vain sanon, että ennen myrskyn tuloa meidän on päätettävä asiat kokonaistasolla, enkä puhu nyt pelkästään mistään ydinvoimasta. On oltava kykyä päättää. Hallitus on osaltaan arvioinut, että aikaa on valmistautumiseen, toimenpiteisiin ja mahdollisten vaihtoehtojen harkintaan — jossain määrin toisiaan korvaavien vaihtoehtojen aikaansaamiseen — mutta ei ole hirmuisen paljon. Sillä tavallahan tämä työ on aikataulutettu. Sillä tavalla on aikataulutettu seuranta, josta hallitus laatii raportin, jonka se tarjoaa jatkossa käyttöön ja nimenomaan poliittisten päättäjien käyttöön. Silloin niiden päättäjien on oltava samassa veneessä ja soudettava samaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kiitoksia vielä kerran valiokuntatyöstä ja ryhmäpuheenvuoroista. Toivon ja uskon, että keskustelu tuo myös hallitukselle nyt jatkuessaan uusia, valaisevia tietoja ja lisää ymmärrystä.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kalliomäki viittasi Ahon hallituksen linjaan. Minusta Ahon hallituksen aikana laitettiin työn alle monia erinomaisia energia-asioita, muun muassa ydinvoimakemus eduskunnalle, lausunnon pyyntö eduskunnalta, joka kuitenkin kaadettiin.

Minusta nykyinen hallitus ei halua myöntää kahta yli kaiken menevää asiaa. Ne ovat jo ta-

pahtunut ilmastomuutos ja energian taloudellisuuden välttämättömyys. Minusta keskustan puheenvuorossa oli paljon hyvää. Jos siinä vielä olisi oltu järkeviä ydinvoiman suhteen, se olisi ollut erinomainen. Myös ed. Tarkka piti erittäin hyvän puheenvuoron.

Suomi sitoutui päämiestensä johdolla Rion kokouksessa ilmaston hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Tämän hallituksen aikana Suomi sen kuin menee kovaa vauhtia toiseen suuntaan. Se on tosiasia ja piittaamattomuutta ilmastoasioista. Yhdyn hyvin lämpimästi ministerin huoleen muun muassa vihreän liikkeen ajatuksista. Käsittämätöntä on olla mukana hallituksessa tekemässä juuri sellaista politiikkaa, joka kulkee aivan eri suuntaan kuin heidän muut puheensa. Ilmastomuutos on tapahtunut. Me tarvitsemme energiassamme koko palettia, niitä hyviä, pehmeitä asioita painotettuina, joita täällä on ollut esillä, mutta siinä pitää olla välttämättä mukana ydinvoima. Tämä on muutoin pään pistämistä pensaaseen.

Ydinvoimaa tulee käyttää niissä maissa, joissa teollinen kulttuuri on vahva ja joissa teollinen kulttuuri on luotettava ja joissa teollisen kulttuurin kautta tarvitaan pitkäjänteistä, edullista energiaa. Eivätkö silmämme näe, miten päivittäin lehdistämme on uutisia, miten satoja työpaikkoja siirretään ulkomaille? Muun muassa meillä Satakunnassa lähipäivinä on siirretty naapurimaihimme, muun muassa Ruotsiin, jossa taloudellisten kestävien rakenteiden ohella on myös varmuus pitkäjänteisestä, edullisesta energiasta, ydinvoimasta ja vesivoimasta yhdessä.

Hiiltä tulee korvata kaasulla, mutta tämä meidän kaasukeskustelumeen on niin kuin autonostokuumeessa olevan ihmisen villiintymistä. Miksi ilmoitamme myyjälle ylivoimaisen innostuksen? Olen useaan otteeseen tästä puhunut. Se vaikuttaa hintaan, ja se vaikuttaa myös ilmastoomme. Emme me tule kaasua saamaan pelastajaksi halvalla hinnalla runsain määrin emmekä voi sitä runsain määrin käyttää, mutta sillä tulee hiili korvata.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki, joka moitti vihreiden ryhmäpuheenvuorossa esittämäni ydinvoimakantaa, varmasti tuntee oikein hyvin omassa ministeriössään alkuvuodesta julkaistun Energiaskenaario 2025 -raportin, joka osoittaa hyvin selvästi, että ydinvoiman lisärakentamisella ei pystytäkään kääntämään hiilidioksidipäästöjen suuntaa. Kun otetaan huomioon, että hiilidioksi-

dipäästöjen vähentäminen on todella pitkäaikainen, haastava tavoite, jossa on päästävä paljon paljon suurempiin päästövähennyksiin, kuin mitä on asetettu tavoitteeksi vuodelle 2010, tärkeintä kääntää päästöjen suunta.

KTM:n raportista käy hyvin selville, että energiapolitiittisten toimien kokonaisuus, joka sisältää muun muassa energiaverojen nostamista ja muita toimia energiatekniikan kehittämiseksi — hiilen korvaamista maakaasulla, bioenergian käytön lisäämistä — on 30 vuoden aikavälillä erittäin paljon tehokkaampaa kuin esimerkiksi 2 000 megawatin uuden ydinvoimalan rakentaminen. Jos energiapolitiikka muutoin jatkuisi entisellään, kulutuksen kasvun annettaisiin jatkua, tarvitsisimme ehkä joka kolmas tai joka viides vuosi uuden ydinvoimalan, jos ydinvoima olisi pääasiallinen keino päästöjen vähentämiseksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri hiukan tuntui ihmettelevän sitä, miksi talousvaliokunta on nimenomaan korostanut tuulivoimateknologian ja aurinkosähköteknologian teollisuuspoliittista merkitystä. Konventionaalisen teknologian merkityksen olemme kaikki tunnustaneet jo hyvin paljon kauemmin ja tunnemme sen tulokset, mutta uusien teknologioiden osalta on hyvin pitkään jatkunut sellainen ajatus, että siinä on enemmän ja vähemmän eräänlaista pelle pelottoman touhua. Sen vuoksi halusimme erikseen korostaa näiden hankkeiden vakavasti otettavaa luonnetta, vaikka toki olemme asiantuntijakuulemisissa ja muutenkin nähneet, että niiden osuus koko teknologiaviennistämme ei vielä yllä kovin suuriin osuuksiin.

Samalla haluaisin palata joihinkin ryhmäpuheenvuorojen painotuksiin, joissa annettiin ikään kuin uutta tulkintaa talousvaliokunnan mietinnölle. Minusta ei ole perusteltua lukea talousvaliokunnan mietintöä eikä myöskään hallituksen selontekoa sillä tavoin, että irrotetaan yksittäisiä lauseita asiayhteydestään, kehyksistään, ja annetaan niille sitten sellaisia painotuksia, joita niille ei voida antaa. Talousvaliokunnan mietintö oli yksimielinen juuri siitä syystä, että sillä ei pyritty tekemään mitään uusia ratkaisuja energiarakenteen muuttamiseksi emmekä olisi sellaisia voineet tehdä. Kaikki sellaiset ratkaisut vaativat erillistä esitystä. Erityisesti silloin, jos eduskunnalta kysytään ydinvoimaratkaisuja, ne edellyttävät lupahakemuksia, hallituksen periaatepäätöstä. Tällaisia prosesse-

ja ei ole vireillä eikä tämän eduskunnan aikana tule, sen me myös tiesimme. Saimme asiantuntijakuulemisissa selvän viestin, että tarvitaan viesti sekä hallitukselta että eduskunnalta, aivan erilainen signaali, ennen kuin päätöksiä tehdään.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki kiitti valiokunnan mietintöä, mutta minusta siinä on valtava looginen virhe. Logiikka ei tosin politiikassa paljon merkitse, mutta kuitenkin käytännössä se merkitsee. Siinä puhutaan taas maakaasun puolesta, että maakaasulla ratkaistaisiin ilmasto-ongelmat. Mutta miten ihmeessä se on mahdollista, kun 25 terawattituntia sähköä tarvitaan lisää vuonna 2010 ja jokaista 10:tä terawattituntia kohti, kun se tuotetaan maakaasulla, tulee 10 prosenttia lisää hiilidioksidipäästöjä. Jos vanhat hiilivoimalat vaihdetaan maakaasuun, niin siinä vähenee vain 10 prosenttia. Meille jää 15 prosenttia liian suuret päästöt vielä voimaan vuonna 2010, jos maakaasua käytetään.

Sitten ihmettelen, miksi maakaasulle pitää antaa erikoista verotukea 200 miljoonaa markkaa tai mitä se lienee. Ei ole ympäristöystävällistä, jos veroa ei panna sen mukaan, mitä ympäristö vaatii. Maakaasullehan pitäisi panna tietenkin puolet veroa siitä, mitä kivihiilelle.

Kun nyt puuhataan vihreätä energiaa, niin aikooko hallitus nyt sitten esittää, että ydinenergia ja vesienenergia olisivat näitä vihreitä, koska ydinenergia on ehdottomasti luonnon kannalta paras energiamuoto? Se ei aiheuta mitään häiriöitä luonnolle. Vesienergia jo jonkun verran aiheuttaa, muista energioista puhumatakaan.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välttämätöntä on ensin kommentoida ed. Juhantalon puheenvuoroa siltä osin, kun hän antoi sellaisen kuvan, että Porista työpaikkoja häviää sen takia, että ei käytetä ydinvoimaa. Jos hän tarkoittaa jääkaappiteollisuutta, joka sopeuttaa toimintaansa Suomessa, Ruotsissa, Englannissa, Unkarissa jne. ja joka on rakentanut juuri vähän sähköä käyttäviä jääkaappeja, niin kyllä on hyvin kaukaa haettava, että tällainen teollisuus sen takia Suomesta lähtee, että täällä ei ole turvattua ydinvoimaa pitkässä juoksussa, varsinkin kun hän viittasi Ruotsin ydinvoimalinjaan, joka ei ole minusta kovin johdonmukainen ja selkeä myöskään.

Mutta sitten ministeri Kalliomäelle. Ministeri

totesi, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin muun muassa puun käytön edistämiseksi. Se on kyllä totta, jos puhutaan ensi vuoden valtion tulo- ja menoarviosta ja siihen liittyvistä esityksistä, mutta samalla on kyllä syytä vähän kritisoida hallituksen toiminnan johdonmukaisuutta. Niin kuin valtiovarainvaliokunta lausunnossaan toteaa, kuluvan vuoden alussa sovelletut verotuksen muutokset merkitsevät puun käytön verotuksen kiristymistä, ja sitten valiokunta jatkaa, että ensi vuoden osalta mennään parempaan, positiivisempaan suuntaan. Tällaista puun käytön edistämistä veroratkaisulla olisi ollut mahdollista tehdä jo viime syksynä, kun energiaveroratkaisua laadittiin.

Ed. Kiviniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäelle olisin vastannut, kun hän epäili, että keskustan vastalausetta on tehty hiki päässä. Vaikka tämä politiikka kovaa onkin, ei tässä sentään hikipisaroi- ta ole tarvinnut vuodattaa. Me valiokunnassa toimme näkemyksemme esiin siitä, että haluamme tiukempia muotoiluja. Me äänestimme niistä, eivätkä ne olleet mitään hatusta vedettyjä lauseita, joista halusimme äänestää, vaan ne olivat ympäristö- ja maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnoista muun muassa suoraan. Valiokunnalla ei ollut valmiutta näin tiukkoihin sanamuotoihin. Me taas halusimme selvät edellytykset ja selvät tiukat vaatimukset hallitukselle asettaa, ja perusteita kyllä löytyy. Muun muassa bioenergian edistämisessä on vielä paljon tehtävää.

Ed. Hassi ryhmäpuheenvuorossaan oikeastaan kehuskeli keskustan vastalauseita sanoen, että siinä on asioita, joita vihreätkin kannattavat, mutta hän jätti kyllä mainitsematta energiaverotuksen, joka on todellinen häpeäpilkku koko hallitukselle. Energiaverotuksen muutos on todellinen häpeäpilkku paitsi vihreille myös koko hallitukselle. Myöskään ministeri Kalliomäki ei tunnut sitä tuossa muistavan. Nimenomaan siinä kotimaiset uusiutuvat energiantuotantoaineet saavat huomattavan verokohtelun kuin aikaisemmin ja kivihiiltä tuetaan aikaisempaa enemmän.

Vielä lyhyesti vastaan ed. Hassille, kun hän toteaa, että meillä on ryhmäpuheenvuorossamme lause, jossa todetaan: "Suomessa hiilidioksidipäästöt ovat alhaisella tasolla." Kyllä vain näin on nimenomaan tuotettua energiayksikköä kohden. Suomi on harvaanasuttu maa, jossa asuu hyvin vähän ihmisiä. On turha kuvitella, että

että voimme "päästä" aivan samoihin lukemiin tässä yhteydessä kuin muut maat.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus näyttää unohtavan, että myös ydinvoimat tarvitsevat polttoainetta, jonka louhiminen aiheuttaa paljon ja pahoja ympäristöhaittoja. Tosin ne eivät kyllä kohdistu Suomeen, mutta ne aiheuttavat pahoja haittoja. Ei kaikkia kaivoksia voida jättää samalla tavalla kuin Partek aikoinaan jätti asbestikaivokset tänne Suomeen.

Tällä hetkellä ei Suomessa yhtään paperikonetta seiso sen tähden, että on sähköpula, tai metallitehdasta sen tähden, että on sähköpula, eikä yhdenkään suomalaisen teollisuusyrityksen ole tarvinnut sen tähden lähteä Suomesta, että se ei ole saanut käyttöenergiaa. Syyt ovat aivan muut, kun on tuotantoa siirretty ulkomaille. Ovat ne sitten hyväksyttäviä tai eivät, ei se ole energiapulasta ollut kiinni.

Lisäksi vielä haluaisin nostaa esille sähköalan kilpailuttamisen vapauttamisen. Se on johtanut sähköyhtiöiden kilpailuun, jossa jakeluyhtiöitä ostetaan suurilla rahoilla. On turha luulla, että lasku tästä menisi näiden suurten sähköyhtiöiden omistajien maksettavaksi. Kyllä se lasku tulee sieltä tavallisen pienen kuluttajan maksettavaksi korkeampana sähkön hintana, kilpaillaan siinä sitten tai ei. Joka tapauksessa näin tulee tapahtumaan. Vattenfall ja muut vastaavat yhtiöt eivät ole tulleet tänne sen tähden, että ne palkitsisivat suomalaisia kuluttajia, vaan päinvastoin sitä varten, että ne saisivat osakkeilleen paremman voiton.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi jo vastasi ministeri Kalliomäelle ryhmäpuheenvuoroja koskeviin herjoihin. Minä kiinnitän vain ministeri Kalliomäen puheenvuorossa erääseen yksityiskohtaan huomiota. Nimittäin hän aivan oikein kuvasi sitä, että tässä olemme saamassa hakkeen käyttöä paremmalle tolalle. Mutta hän ei ehkä ole ihan täysin perehtynyt siihen, mitä on ollut esittämässä budjettiin ja mikä on sitten budjettiriihen kautta tänne tullut. Nimittäin, arvoisa ministeri, avainmomentin perustelut KTM:n pääluokassa on kirjoitettu toisin kuin energiapuutyöryhmä ehdotti, ja valiokuntakuulemisessa on käynyt ilmi, ettei rahaa voi siihen käyttää sillä tavalla, että sillä olisi merkitystä. Eli, arvoisa ministeri, toivoisinkin teiltä nyt ilmoitusta, että KTM:stä lähtee valtiovarainvaliokunnan asianomaiseen

jaostoon pikaisesti kirje, jossa ilmoitetaan, että perustelutekstit muutetaan niin, että se tavoite, minkä äsken esittelitte eduskunnalle plenumissa, voi toteutua.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En halua osoittaa halventavia sanojani ministeri Kalliomäelle, jota suhteellisen hyvin kuitenkin ministerinä arvostan. Mutta totean kuitenkin sen, että niin kehitysyhteistyössä kuin energiapolitiikassakin strategia-sanan alle on — niin kauan kuin minä olen tässä talossa ollut, 11 vuotta — kerääntynyt samanlaista höpöttelyä kuin tämäkin keskustelu osoittaa. On aina puhuttu puun käytön edistämisestä, teknologian kehittämisen edistämisestä, säästöistä ja kaikenlaisesta tällaisesta. Tämä on todella skitsofreenista politiikkaa, eli mennään tuohon suuntaan, hetken päästä palataan takaisin, ja keskikohta on sitten jossakin siinä keskellä. Vuodesta toiseen ei tapahdu minkäänlaista edistystä näissä asioissa. Väitän, että tämänkään selonteon ja siitä tehdyn mietinnön pohjalta ei ole mitään tulevaisuuden näkymiä eteenpäin sen kummempia kuin oli, aivan oikein ed. Pulliainen, kymmenen ja puoli vuotta sitten.

Tilanne on se, että niin kauan kuin meillä perusvoimaratkaisusta ei ole selkeää näkemystä, millä tavalla se toteutetaan, niin myöskään muuta energiapolitiikkaa ei voida kestävällä tavalla kehittää eteenpäin. Perusvoimasta täytyy tehdä ratkaisu, oli se sitten mikä hyvänsä. Tässä vaiheessa se on tietysti ydinvoima. Muuta mahdollisuutta ei käytännössä ole. Kun se ratkaisu tulee selkeäksi, sen jälkeen säätövoimaa ja muita tuotantomuotoja voidaan ryhtyä sillä tavalla suunnittelemaan, että ne ovat kestäväen kehityksen strategian pohjalla. Mutta jos näin ei tehdä, niin kymmenen vuoden päästä — en minä ole täällä höpöttelemässä — muut höpöttelevät ihan samoja asioita.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli tietysti lohdullista kuulla ed. Aittoniemeltä, että uusia puheita ei tarvitse tästedes kirjoitella. Haluan antaa suoran vastauksen ensin ministeri Kalliomäelle, joka kyseli, mihin suuntaan soudetaan. Totean, että kokoomuksella on suunta ollut koko ajan selvä. Päämäärä on ollut selkeä, ja me olemme pyrkineet tietoisesti yhteen suuntaan. Meidän veneemme liikkuu ydinvoimalla, ettei tarvitse soudella. Ehkä ministeri koki, että hieman ronskein ottein puhuimme ydinenergiasta. Se johtuu siitä, että

emme halunneet toistaa niitä kaikkia lausumia, jotka tiesimme muiden tuovan esille. Kyllä mekin tietysti tiedämme, että tulevaisuudessa varmasti fuusioenergia, fissio jnp. ovat käyttökelpoisia ratkaisuja, aurinkoenergia jnp. Mutta meistä kukaan ei luultavasti tule näkemään niiden massiivista käyttöä. Tarkoitin meitä harmaapäitä.

Sitten hyvin lyhyesti olisin vielä kysynyt ministeri Kalliomäeltä, ymmärsinkö hänet oikein, kun mielestäni hän valiokunnan kuulemisessa totesi, että ydinvoimaa ei ole haluttu valikosta poistaa eikä sitä poisteta, mutta sen aika tulee sen jälkeen, kun kaasukysymys on ratkaisu. Kysynkin häneltä: Minkälaisen aikataulun hän kaasukysymyksen ratkaisulle näkee realistisena?

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee esimerkiksi kokoomuksen puheenvuoroja, niin toteaa, että he ovat pysähtyneet pysähtyneisyyden aikaan eli atomiaikaan. (Ed. Dromberg: Te ette ole päässeet edes sinne!) On todellakin nähtävä, ettei missään Länsi-Euroopan maassa, paitsi Suomessa, yleensä keskustella uuden ydinvoiman rakentamisesta. (Ed. Tiuri: Suomi haluaa olla esimerkkinä!) Kun ed. Tiuri taikka muut luulevat suomalaisen teollisuuden pakenevan Ruotsiin nimenomaan energiapolitikan vuoksi, niin Ruotsi on maa, joka päinvastoin purkaa ydinvoimaansa. (Ed. Dromberg: Näkisipä vain!) Kokoomus on huolestunut kinkunpaistosta ja sähkösaunomisesta ja pelkää, että pikku hiukkanen tulee suoraan keuhkoon. Ei tällaisilla perusteilla energiakeskustelua voi käydä, niin kuin teidän ryhmäpuheenvuorossanne käytiin. Nämä olivat teidän uhkakuvianne. Pitäisi nähdä todellakin tämän hetken tekniikkaa, uusiin, uusiutuviin energiamalleihin, niiden kehittämiseen ja siihen, ettei halpa energia ole se vaihtoehto, jolla tätä maapalloa pystytään globaalisti viemään eteenpäin.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun edellisellä kaudella istuin talousvaliokunnassa ja siellä energiapolitiikka käsiteltiin, tilanne oli kyllä hyvin sekava. Annankin kiitoksen nyt tälle valiokunnan työskentelylle, että on päästy yksimieliseen käsitykseen myös energiapolitiittisista linjauksista. Ilahtuneena totean, että selonteossa ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. Edellisellä kaudella se oli kuin punainen vaate ja siitä ei päästy ollenkaan eteenpäin keskustelussa.

Yhtä asiaa ihmettelen kuitenkin. Edellisen talousvaliokuntamme puheenjohtaja Matti Louekoski oli vahvasti meidän muiden kanssa tuomassa esille sitä käsitystä energiapolitiikan tulevaisuudesta, että tukipolitiikka, mikä valtion taholta kohdistuu eri energiamuotoihin, vääristää kilpailua. Ihmettelen, ettei nykyinen ministeri ole siihen paljon voimakkaammin puuttunut, vaikka on myös kilpailualueen ministeri. Tukihan vääristää todellakin kilpailua.

Kun kuuntelin ed. Juhantalon puheenvuoron, hän hyvin selkeästi toi esille niitä näkökantoja, mitä myös itse näen energiapolitiikasta. Mutta kun hän alkoi kehua pääministeri Ahoa ja hänen linjauksiaan edellisessä hallituksessa, niin muistutan, että silloinen pääministeri Aho käänsi selkänsä oman hallituksensa ydinvoimapäätökselle ja vastusti ydinvoiman rakentamista eduskunnassa.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelen debattia, tulee kyllä esille aika selvästi se, että hallituksen sisällä on aika vahva energiapolitiittinen ristiriita.

Omalta osaltani kiinnitin huomiota ed. Hassin puheenvuoroon, jossa hän totesi hiilidioksidipäästöjen osalta, että Suomen päästöt ovat korkeat, jos niitä verrataan väestöpohjaisesti. Mielestäni se on väärä vertaus sen vuoksi, että meitä suomalaisia on todella vähän, luonnonolosuhteemme ovat erilaiset kuin muissa maissa. Täällä on kylmät olot ja ne vaativat kyllä enemmän energiaa. Mielestäni energiayksikköpohjainen vertailu on meidän kannaltamme oikeudenmukaisempi. Mielestäni sitä pitäisi myös Suomessa ajaa ja pyrkiä siihen, että vertailu tapahtuisi siltä pohjalta, koska me teemme itsellemme hallaa, jos vertailemme väestöpohjaisesti.

Ministeri Kalliomäki totesi bioenergian kehittämisen osalta, että hallitus etenee Ahon hallituksen luoman bioenergiaohjelman pohjalta, mikä on ihan hyvä. Mutta varmaan huomaisitte sen, että ympäristövaliokunta puuttui siihen, että energiaveroratkaisut ovat vaikeuttaneet bioenergian käytön edistämistä. Te pyritte tällä hetkellä korjaamaan sitä sillä tavalla, että puun osalta tulee määrättyjä etuja, jotka parantavat puun asemaa.

Siinäkin on eräs ongelma eli sähköveron palautus, joka puulle tulee. Ei ole määriteltä, millä tavalla se tulee puun hyödyksi vai meneekö se näille laitoksille, jotka käyttävät puuta ja polttavat sitä. Mielestäni tämä on epäkohta, johon on jollakin tavalla puututtava.

Myös vertikaali-integraation osalta on aika olennaista, millä tavalla sähkömarkkinat tulevaisuudessa toimivat. Käykö niin, että jakeluverkot monopolisoituvat? Onko hallitukselta tulemassa jotakin esitystä tämän estämiseksi?

Ed. Tulonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki olisi vastauspuheenvuorossaan selkeämmin voinut tuoda esiin, mikä on hänen oma kantansa näistä monista hyvistä vaihtoehdoista, jotka mielestäni ihan hyvin mietinnössä on. Kuitenkin tiedämme, että Suomi tarvitsee aika nopeastikin perusvoimaratkaisun, ja varmasti kauppa- ja teollisuusministeri tietää sen erittäin hyvin. Tietysti ministerin mielipiteellä on merkitystä vielä Suomessa ja sillä voidaan johdatella eri asioita. Tiedämme tietysti, että talousvaliokunnan on varmasti ollut erittäin vaikea tehdä mietintönsä. Sen vuoksi täällä nyt erilaisia koreja on. Ministeri niitä itsekin analysoi, mikä on tietysti hyvä asia.

Mutta mitä tulee siihen, että kokoomus hyvin ronskein ottein ajaa ydinvoimaa, niin eihän asia niin ole. Kyllä meidän eduskuntaryhmässämme puhutaan bioenergiasta hyvin voimakkaalla tasolla ja hyvin voimakkaasti ottein niin, että sille todella jotakin tehtäisiin, mutta eihän se ole perusvoimaratkaisu. Minusta näitä kahta asiaa ei saa sekoittaa.

Ilahtunut olin siitä pienestä hyvästä asiasta, että ministeri otti esille säästötavoitteen ja nimenomaan sen, että on perustettu työryhmä, joka tutkii valtion laitosten lämmöntuotannon hukkaa. Tampereen kaupungissa on valtiolle hyvä esimerkki Tampere-talo siinä, miten voidaan lämpöä säästää.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Aloittelen asialla, jonka ed. Kuoppa toi vastauspuheenvuorokierroksella esiin ja joka oli jo vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa aiemmin esillä ed. Immosen viestissä, että kauppa- ja teollisuusministeriö ei tajua näitä juttuja, siis sähkömarkkinoihin liittyvää kehitystä eli sitä, niin kuin ed. Immonen ja ed. Kuoppakin totesivat, että suuret sähkön tuottajat kaappaavat pienet, että suuret syövät pienet ja kuluttajat kärsivät.

Voin vakuuttaa, että kauppa- ja teollisuusministeriö tuntee tämän problematiikan erinomaisen hyvin ja on sitä varten valmistellut ja hallitus eduskuntaan tuonut aikanaan laajaa lainsäädäntöä, jota ollaan myös uudistamassa. Jos ed. Immonen luulee, että kauppa- ja teollisuusministe-

riötä on lobattu eli suuret tuottajat ovat lobanneet ministeriötä ja sen mukaisesti ministeriö tekee päätöksiä tai valmistelee lakiesityksiä, hän on erehtynyt pahan kerran. Minä tiedän kyllä, keitä on lobattu, muun muassa vasemmistoliiton eduskuntaryhmää ja kaikkia muitakin eduskuntaryhmiä. Minuakin on yritetty lobata samalta taholta, nimenomaan pienten tuottajien taholta, mitä en pidä pahana, koska heidän pitää mielipiteensä tuoda tietenkin myös esiin. Suuret eivät minuun ole ottaneet tässä asiassa yhteyttä.

Mutta asia on tärkeä ja meidän on kyettävä markkinoiden kehitystä, kun ne ovat pitkälti avautuneet ja avautuvat lisää, valvomaan sillä tavalla, ettei tapahdu sitä suurta onnettomuutta, että isommat keräävät potin ja pienimmät kuluttajat eli kotitaloudet joutuvat kärsimään. Tämähän on suuri ongelma. Se on aivan tekninen ongelma, ja se on hintaongelma sillä tavalla, että välineistö, jota suuret voivat käyttää, mittarointijärjestelmä, on liian kallis vielä kotitalouksille.

Jos mennään sähkön kenttään ja jakelijoihin, jotka ovat ostamassa ja myymässä toisiaan, siis tuottajat ostamassa jakelukenttää, niin tosiasiaanhan on, että jos verrataan Suomen markkinoita tältä osin muuhun Eurooppaan, meillä on erittäin paljon pieniä jakelijoita, sähkön tuottajia, ja ne ovat liian pieniä. Minun ohjeeni — kunnat näitä paljon omistavat — on ollut se, että kuntien kannattaa katsoa kuntalaisten etua, miettiä, kun kauppoihin ryhtyvät, milloin tulee maksun aika ja onko se suurempi maksu kuin tällä hetkellä.

Mutta yksikkökokojen kehitys olisi saatava oikealle uralle sillä tavalla, että muodostuu suurempia yksikkökokoja. Miksi eivät pienet firmat voisi keskenään etsiä yhteistyötä ja luoda sillä tavalla kilpailukykyisempiä yksiköitä? On aivan selvää, että Vattenfall, IVO, Preussen Elektra ovat todella suuria. Tai IVOKin on pikkufirma eurooppalaisessa mittakaavassa, mutta ne etsivät tietenkin oman tilansa markkinoilta ja käyttävät tarvittaessa voimaakin.

Siltä osin, niin kuin ed. Immonen toi esiin, on lainsäädännön kehittäminen meneillään ja meillä on arvioinnissa nyt se, voidaanko, niin kuin järkevää sinänsä olisi, tämä asia hoitaa kilpailulainsäädännön uudistamisen yhteydessä, kun fuusiokontrolli tulee kilpailulainsäädäntöön. Lopullisia päätöksiä ei ole, mutta olen antanut ohjeen, että valmistelijat katsovat työtään, kyettäänkö se sen lain yhteydessä riittävässä määrin saamaan perille. Hyvinä ohjeena on se, mikä sähkömarkkinalakityöryhmän lopputuloksena

oli, että noin 20 prosentin raja pitäisi omistuksella jakelukentässä olla.

Palaute tällä hetkellä valmistelijoilta on se, että se ehkä kyettäisiin myös riittävässä mitassa aikaansaamaan kilpailulain puitteissa. Mutta en ole nähnyt pohjia, eikä sen tähden ole mitään vuorenvarmuutta siitä. Jos ei riittävää varmuutta saada, silloin pitää tehdä kauneusvirhe, poikkea, ja siirtää tämä sähkömarkkinalakiin suoraan pykälään niin, että 20 prosentin osuus olisi tämä raja. Sehän tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi kotimaisen yhtiön IVOn pelivara olisi suhteellisen kapea. Sillä on tällä hetkellä noin 15 prosenttia markkinoista. Sen sijaan Vattenfallin ja muiden kansainvälisten isojen yritysten pelivara on huomattavan paljon suurempi. Tämänkin tietenkin on huomionarvoinen seikka, mutta se ei saa olla vaikuttamassa keskeisiltä osin hallituksen valmisteluun.

Mitä tulee perusvoimakysymykseen ja ydinvoimaan, minun viestini tässä oli kokoomuksen ja vihreitten suuntaan ja oikeastaan meille kaikille se, että kun olemme nyt yhdessä kovan työn tuloksena hyväksymässä yhteiset peruslinjaukset pitkän aikavälin energiastrategialle, miten hommat hoidetaan, alkäämme sen sisällä lyökö ehdottomasti kantoja kiinni asiassa, jonka strategian sisällön mukaan pitää edetä sillä tavalla, että nyt ponnistetaan voimat esimerkiksi maakaasun ja ennen kaikkea maakaasun saantimahdollisuuksien selvittämiseen. Kun tämä on kunnossa, voidaan tehdä johtopäätöksiä. Minusta ei ole kovin järkevää, että eduskunnassa tai puolueissa tai eduskuntaryhmissä otetaan hyvin voimakkaita kantoja kesken prosessin.

Voin vakuuttaa, jos asiaa kysyttiin, että hallitus tekee sen, mitä hallituksen tehtävissä on, jotta tämän asia myös sen aikataulun mukaan selviää, joka on selonteossa sisällä. Maakaasun osaltahan tilanne on se, että Venäjän kaasun kohdalla on IVOn ja Gazpromin yhteinen yhtiö tekemässä feasibility studya, isoa kuviota, joka hinnaltaan on 100 miljoonan luokkaa. Sen aikataulu on vuoden 98 loppuun mennessä. On myös menossa EU:n tasolla vastaavan tyyppinen, paljon pienimuotoisempi selvitys. On myös pohjoismaisella tasolla pääministereitten aloitteesta energiaministereitten eteenpäin viemä selvitys koskien koko kaasukysymystä, jossa Norjan kaasu on mukana, Itämeren alue, Baltian seudut myös. Sen aikataulun mukaan tämän vuoden loppupuolella eli nyt marraskuussa pitäisi jo tulla virkamiestyöryhmän pohja siltä osin.

Eli töitä tehdään, mutta kannattaa muistaa tietysti, että markkinoilla toimivat yritykset ennen kaikkea ratkaisevat sen, löytyykö sellaisia tuloksia, jotka ovat myös käyttökelpoisia. Hallitus kuitenkin osaltaan tekee kaikkensa, ja olemme valmiit sinne sun tänne matkustelemaan ja keskustelemaan kansainvälisten kumppaneittemme kanssa mahdollisuuksista. Venäjän suunta on tietenkin tärkeä, mutta se ei ole ainoa suunta, johon pitää keskusteluja käydä.

En oikein hirveästi haluaisi energiaverotuksesta käydä puhekierrosta, kun se on täällä käyty moneen kertaan. Sehän jauhettiin loppuun ja puhki. Sen nyt vain haluan siitä sanoa, että meidän on syytä olla ja olemme nyt järjestelmässä, joka on rakenteeltaan saman kaltainen kuin Euroopan unionin valmistumassa oleva direktiivi tulee lopullisessa muodossaan olemaan. Se antaa pohjan, jolla voidaan muun muassa ympäristönäkökulmasta energiaverotusta kehittää tavalla, joka on luotettava ja kestävä, jossa on kansainvälisen kehityksen yhteys, joka on energiastrategiassamme selonteossa aivan oleellinen tekijä siinä kokonaisuudessa, jossa haetaan eväitä ja lääkkeitä ympäristötavoitteitten toteuttamiseen omalta osaltamme, koska omat eväämme eivät siihen riitä, vaan on saatava kansainvälisellä tasolla ja ennen kaikkea ehkä verotuksessa liikettä aikaan. Meillä ei ole silloin varaa olla aivan erilaisessa järjestelmässä kuin unionin tason järjestelmä tulee olemaan.

Ainakaan minä en ole vielä saanut sellaista palautetta, että vuoden alusta toteutunut verojärjestelmä olisi kohdellut erinomaisen huonosti putta tai muita uusiutuvia energialähteitä. Se tutkittiin kyllä pohjia myöten aikanaan ja päätettiin myös seuranta järjestää. Näin on tapahtunut. Ensi vuoden budjettiin liittyvät toimenpiteet ovat minusta huomattavan kattavia ja toimivat positiivisesti puun kannalta. Uusiutuvien energialähteiden käyttöhän, se kovin usein unohdetaan, on Suomessa tasolla, joka on eurooppalaisia huippua. Suomessa, Ruotsissa, Itävallassa ollaan aivan omassa kastissaan tämän energiantuotantomuodon kohdalla. Muut ovat neljänneksen, viidenneksen tasossa siitä, mitä meillä on. Unionissa on tavoite suhteellisen nopealla aikavälillä kaksinkertaistaa uusiutuvien energialähteitten osuus. Meillä ei ole mahdollisuutta kaksinkertaistaa, koska silloin ollaan 40 prosentin luokassa hyvin äkkiä, Ruotsissa osuus olisi vielä suuremmassa, mutta menemme koko ajan eteenpäin. Menemme ohjelman mukaisesti siinä eteenpäin.

Puhemies! Ed. Aittoniemelle vain semmoinen vanhemman edustajan ohje, että eihän täällä kymmenen vuoden kuluessa mitään todella ihmeempää tapahdu ja se voi tuntua höpöttämiseltä kymmenen vuoden aikana, mutta kun kaksi vuotta siitä vielä menee ja tulee kolme kautta täyteen, niin sitten alkaa tapahtua. Huomasin sen itse tämän vaalikauden alkaessa, jolloin itselläni oli 12 vuotta täynnä.

Vielä lopuksi ed. Tiusaselle: Minusta on hieno juttu, että Euroopassa puhutaan ydinvoimasta, puhutaan energian tuotannosta ja nimenomaan ympäristöyhteydessä. Ei ole totta, että Suomi olisi ainoa maa, jossa tällä tavalla näistä asioista puhutaan. Vain pari viikkoa sitten näin koko aukeaman jutun brittiläisessä lehdessä. Siellä ongelmatiikka on hyvin saman kaltainen: kivihiilipohjaista tuotantoa erittäin paljon, 40–50 prosenttia tällä hetkellä, tavoitteena korvata maakaasulla valtaosa tästä pitkän aikavälin ohjelmalla. Siitä oli tarkastelu, joka nostaa kylmiä väreitä selkäpiihin. Ei näytä helpolla onnistuvan. Samoja asioita pohditaan sielläkin kuin meillä. Se on hyvä juttu, että pohditaan, ja ratkaisuja sielläkin joudutaan varmaan tekemään suhteellisen pikaisessa aikataulussa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ministeri Kalliomäen edellisen puheenvuoron aikana, mutta jostain syystä kone ei sitä viestiä puhemiehelle tuonut, joten puutun myös vielä ministerin aiemmin esittämään asiaan.

Olen iloinen siitä, että talousvaliokunnan mietinnössä otetaan kantaa myös näihin vähemmän vielä käytössä oleviin energiamuotoihin, kuten tuuleen ja aurinkoenergiaan. Tässä kohdin voisin kysyä ministeri Kalliomäeltä: Onko Suomessa suunniteltu missään yhteydessä sitä, että yleensäkin uusiutuvien energiamuotojen osalta hyvin voimakkaasti painotettaisiin yhteistyötä EU:n suuntaan? Nämä ovat kuitenkin sen luokan asioita, että niissä tarvitaan paljon tutkimusta, ja jotta niitä saataisiin käyttöön, varmaan tarvitaan erilaisia tukimuotoja. Mielestäni tarvittaisiin myös esimerkiksi pitkän aikavälin tuuliohjelma, jotta hyvä asia ei tukehtuisi satunnaisiin lyhyen aikavälin asioihin.

Vihreästä sähköstä sen verran, että ympäristövaliokuntahan otti lausunnossaan kantaa vihreään sähköön. Totesimme, että se on erittäin kysyttyä. Esimerkiksi eurooppalaiset paperinostajat kiinnittävät huomion jo siihen, minkälaisella energialla tuote on tehty. Suomessahan tämä

asia on ihan mukavasti alullaan ja muun muassa Kainuun Sähköhän tätä vihreätä sähköä myy.

Olisin halunnut vielä kiinnittää huomion siihen, kun täällä jossakin puheenvuorossa puhuttiin puun käytöstä ja puuvoimaloista, että kannattaisi niiden, jotka puuhun energialähteenä suhtautuvat kielteisesti, mennä tutustumaan vaikka Forssan kaupungin uuteen energialaitokseen.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Kysymykseen EU:sta ja uusiutuvista energialähteistä totean, että EU:ssahan on ohjelma käynnissä. Viittasin siihen äsken. Tavoitteena on muistaakseni 6 prosentin osuudesta päästä tuplaosuuteen eli yli 10 prosenttiin ehkä viiden vuoden kuluessa. Voi olla, että muistan ajanjakson väärin, mutta tavoite on sinänsä erittäin kova. Niitten kokousten perusteella, joissa itse olen näitä asioita ollut kuuntelemaan, kaikki kyllä tuntuvat myös sitoutuvan tähän tavoitteeseen. Mutta niin kuin sanoin, Suomen osalta tämä on tasoltaan hyvin köykeistä tavaraa, kun meillä mennään tällä hetkellä yli 15 prosentin. Ruotsissa ollaan lähes 25 prosentissa, ja todella Itävalta on myös tässä kolmikossa, joka on hyvin pitkällä. Ei meillä ole tämän ohjelman perusteisiin oikeastaan ollut huomauttamista. Olemme kannustaneet EU:ta jopa selvästi tätä pidemmälle menevien tavoitteitten toteuttamiseen.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Rimmille ennen varsinaista puheenvuoroani haluan sanoa, että avoimilla markkinoilla, ihan yhtä lailla avoimilla sähkömarkkinoilla, asiakas tekee valintansa melkein aina hinnan mukaan. Silloin kun päätös on hintaperusteinen, ei vihreillä energiamarkkinoilla ole vielä suurta määrällistä merkitystä. Toive on se, että ihmiset lähtisivät tekemään valinnat ekoperusteisesti, mutta eivät-pä he marketissa asioidessaankaan ja rättejä tai ruokaa ostaessaan näin useinkaan tee, vaan hinta ratkaisee. (Ed. Rimmi: Eikö puhuja kuullut valiokunnassa, mitä puhuttiin?) — Kyllä kuuli paljon ja lukikin kaiken.

Arvoisa puhemies! Elintasomme ja kulutustottumustemme mukainen elämä pohjoisella pallonpuoliskolla ilman energiaa ei ole mahdollinen. Vahvaa kansalaistahtoa tai halua pohjoismaisesta hyvinvoinnistamme tinkimiseen ei ole ollut havaittavissa sen paremmin täällä kuin muuallakaan käydyssä julkisessa keskustelussa, eli linkolat ovat kovin harvassa vielä. Niinpä

hallituksen sitoutuessaan energiapoliittisessa selonteossaan turvaamaan riittävän energian saannin sekä luvattaessaan pyrkiä siihen, ettei energiaan kohdistuvilla yksipuolisilla taloudellisilla ohjauskeinoilla heikennetä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, voi todeta toteuttavan kansalaisten yhteistä hyvinvointivisiota.

Hallituksen esitys rakentuu kolmelle toisiaan tukevalle ja toisiinsa lomittuvalle linjaukselle: energian säästöön teknologian ja tuotekehityksen avulla sekä määräyksin ja ohjeistuksin, kulutuksen ohjaamiseen uusiutuviin energiamuotoihin verotuksellisin ja muin keinoin sekä kasvi-huonekaasujen päästötasojen laskuun panostamalla perusvoimassa erityisesti maakaasun käyttömäärän lisäämiseen kivihiilen ja muiden suuripäästöisten polttoaineiden kustannuksella.

Asiaa käsitelleet valiokunnat ovat sangen perusteellisesti paneutuneet kukin omaan erityisosaansa selonteossa, jolloin niin ympäristölliset, maa- ja metsätaloudelliset kuin alueelliset vaikutukset sekä elinkeino-, teollisuus- ja talouspoliittiset sekä teknologiset kehitysnäkymät on käytetyn ajan puitteissa varsin tarkoin inventoitu. Niinpä kaikki valiokuntien esiin nostamat suuret energiapoliittiset linjaukset ovat yleisesti hyväksyttäviä.

Valtioneuvoston energiapoliittisen selonteon ajallinen ulottuvuus on juuri sen mittainen kuin se omien poliittisten reunaehtojemme ja meistä riippumattomien tahojen sopimusteknisten seikkojen vuoksi voi olla. Ajolähdön maku perusvoiman rakentamistarpeen suhteen syntyy silloin, kun maakaasukortti pettää. Ikävintä olisi, jos perustavaa laatua olevat kansalliseen hyvinvointiin ja elinkeinoelämän menestymiseen vaikuttavat suuret perusratkaisut tehtäisiin vaalipoliittisissa huutokauppatilaisuuksissa veret seisauttavan voiton kiilto silmissä. Tuollainen onneton ratkaisuajoin vo vo olla mahdollinen, jolloin pelit pelataan tunteilla, ei faktapohjaisella hyödyt ja haitat mittaavalla analyysillä.

Seuraavaksi haluan puuttua globaaliin kontekstiin. "Five years ago in Rio de Janeiro the nations of the world joined together around a simple but revolutionary proposition that today's progress must not come at tomorrow's expense." Vapaasti suomentaen: "Viisi vuotta sitten Rio de Janeirossa maailman kansat sitoutuivat yksinkertaiseen, mutta vallankumoukselliseen ehdotukseen, että tämän päivän hyvinvointia ei pidä maksattaa huomisen lapsilla." Näillä sanoilla aloitti presidentti Clinton puheensa YK:n erityisistunnossa viime kesänä New

Yorkissa. Puhe oli vakuuttava ja sisälsi vahvan ympäristömyönteisen latauksen, olihan kyseinen istunto eräs merkittävimmistä etapeista matkalla nyt joulukuussa tehtävään Kioton sopimukseen.

Puhe oli merkittävä mediatapahtuma, ja ilmassa oli suuren urheilujuhlan tuntua ainakin talon sisällä. Ulkopuolinen mediamaailma kuitasi presidentin puheen kahden minuutin ja viidentoista sekunnin uutispätkällä, jonka merkittävien sisältö oli presidentin vierailun aiheuttamat liikennejärjestelyhaitat Ensimmäisellä ja Toisella Avenuella sekä lakoninen toteamus: "Mr. President promised nothing to EU." Siis: "Presidentti ei luvannut mitään EU:lle." Median kuva- ja äänitilan vei totaalisesti samalle päivälle osunut prinsessa Dianan juhla-asujen huutokauppa. Minulle tuo päivä uutisointineen kirkasti merkittävästi asioiden painoarvoja kansalaisten mielissä ja mielikuvissa.

Vastuu globaalista ilmastopoliitikasta lepää sittenkin kovin harvoissa tietoisuuksissa. Tällaiseksi tietoisuudeksi voisi nimetä EU:n ja Suomen EU:n mukana.

Yhdysvallat 4 prosentin populaatiollaan tuottaa 20 prosenttia maailman hiilidioksidipäästöistä. Suomen osuus tuolla päästökartalla on mikroluokkaa, mutta kuitenkin vastuunkantohalemme lainsäädäntötasoilla verrattuna on makroluokkaa.

EU:n hiilidioksidipoliittikka on haaste muille teollisuusmaille. Vaikka Rio de Janeiron puitesopimus ei sisälläkään täsmällisiä velvoitteita päästömääristä, on Suomi sopimuksen ratifioineiden maiden rinnalla ilmaissut halukkuutensa vähentää päästöjään ja säilyttää hiilinielunsa. Energiapoliittinen selontekomme on myös linjaus tähän suuntaan.

EU-maat ovat keskenään kuluvan vuoden maaliskuussa hyväksyneet niin sanotun neuvotelutarjouksensa muille maille. Näihin tavoitteisiin sisältyy myös sisäinen taakanjako, suunnitelmaluonnos, jonka mukaan Suomen tulisi palauttaa kasvihuonepäästönsä vuoden 1990 määrään vuoteen 2010 mennessä. Suomen tavoitteeseen pääsyn onnistuminen ei kuitenkaan näilläkään energiapoliittisen selonteon skenaarioilla näyttäisi onnistuvan. Joint implementation olisi kannaltamme merkittävin ratkaisu tuon asian hoitumiseksi, ja tätä pohditaan EU:n puitteissa.

Ilmakehämme on yhteinen, ja jokaisen osapuolen tulisi toteuttaa osuutensa. Yhteisen ilmakehän päästötasojen merkittävän laskemisen kannalta on kuitenkin tärkeintä, että EU onnistuu Kioton kokoustavoitteissaan: että Japani,

Yhdysvallat, Australia, entisen itäblokin maat ja kolmansien maiden kasvavat ja nopeasti teollistuvat maat sitoutuvat päästötasojensa laskuun ja taloudellisesti huonosti kehittyvät tai taantuvat kolmannet maat saadaan ylikansallisella rahoituksella mukaan teknologiahyppyyn. Jos globaalia vastuuta kierretään vetoamalla oikeutukseen aiheuttaa saman kaltaisia ympäristöhaittoja kuin teollistuneet maat ovat historian juoksussa aiheuttaneet osin ymmärtämättömyyttään, osin piittaamattomuuttaan, ei Koto-Suomen räpistely globaalissa kontekstissa paljon paina.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö laaja-alaisuudestaan huolimatta on jättänyt joitakin asioita huomiotta. On ensinnäkin todettava, että kaikki energiamuodot, myös uusiutuvat ja bioperusteiset, tuottavat koko elinkaarellaan mitaten jonkin asteisia päästöjä, toiset enemmän, toiset merkittävästi vähemmän. Meillä ei ole ollut valiokuntatyöskentelyn yhteydessä käytössä sellaisia tutkimuksia, joissa verrattaisiin yksityiskohtaisesti eri energiamuotojen päästöjä ja niiden haittavaikutuksia koko prosessin elinkaarella. Tämä tarkoittaa niin energian raaka-aineen käyttöönottoa kuin laitoksen rakentamista ja lopettamista, kaiken näköisten varusteiden ja vempaimien ja huollon kustannuksia ym. On energiantuottomuotoja, jotka luokitellaan lähes päästöttömiksi energiaa tuottavassa prosessissaan, mutta joihin sisältyy muita riskejä, jotka mahdollisesti toteutuessaan olisivat merkittävän haitallisia.

Valiokunta mietinnössään jätti myös huomiotta ilmanlaatuun vaikuttavat mikrohiukkaspäästöt, joiden aiheuttamat terveyshaitat ja kuolemantapaukset ovat lukumäärältään tuntuvia, 1—2:n, jopa 3 prosentin luokkaa. Euroopan tasolla tämä tarkoittaisi lähes 100 000:ta ylimääräistä ennen aikaista kuolemaa vuodessa, ja pitkäaikaisvaikutuksina Who on arvioinut kaupunki-ilman pienhiukkasten lyhentävän elinikäämme yli vuodella. Tätä minä en pitäisi jonninjoutavana pikkuhaittana, jollaiseksi ed. Tiisanen sen totesi.

On todettava, kuten ed. Rosendahl ryhmäpuheenvuorossaan, että hiukkaspäästöt ovat ensisijaisesti liikenteen aiheuttamat ja sitten vasta muun fossiilisen energiatuotannon; toki liikenne käyttää fossiilista polttoainetta. Liikenne ja sen päästöhaitat jäivät lausunnossa ja mietinnössä liian vähälle huomiolle.

Uusiutuviin energiavaroihin tukeutuminen strategiassa on hyvä visio ja tavoittelemisen ar-

voinen tulevaisuus. Jo tällä hetkellä maamme energiantuotanto perustuu lähes 20 prosentin osalta uusiutuville kotimaisille energiavaroille. Uusenergiateknologiateollisuus eli tuuli- ja aurinkoenergiateknologia ovat globaalisesti kehittyviä teollisia haaroja. Suomi on omalla osaamisellaan tässä kehitystyössä vahvasti mukana. Ne eivät kuitenkaan tuo nopeaa ratkaisua tässä ja nyt akuutteihin ongelmiimme, ellei maakaasuratkaisumalli onnistuisikaan.

Arvoisa puhemies! Suomen energiantuotantorakenne on tällä hetkellä hajautettu ja monipuolinen. Toistaiseksi se on osoittautunut toimivaksi ja terveeksi rakennemalliksi, joka toimii myös kriisiajan huoltovarmuustilanteissa. Alueelliset ja paikalliset, kaupunkien ja kuntien toistaiseksi omistamat lauhdevoimalaitokset ja erityisesti yhdistettyä sähköä ja lämpöä tuottavat laitokset ovat ekologisista ja ekonomisia. Polttoaineina ne käyttävät turvetta, kivihiiltä ja osin puuta. Näiden laitosten kehittäminen ja tukeutuminen järkevässä määrin kotimaisiin uusiutuviin energiavaroihin on järkevää ja kannatettavaa tulevaisuuden energiapoliittikkaa.

Ydinenergiaa käyttäviä voimalaitoksia uudistetaan strategian mukaan ja niiden tehoja ja käyttöikää lisätään, jolloin uudisrakentamistarvetta voitaisiin lykätä tulevaisuuteen, ainakin tämän maakaasuratkaisun verran.

Selonteko ja Suomi rakentaa nyt perusvoiman tulevaisuuden maakaasulle, jonka toimintavarmuus vaatii toisen putken rakentamisen Suomen kautta Eurooppaan. Kyseinen rakentamistarvetta ei ole meidän, vaan Venäjän ja Saksan eli maksajien ratkaisu.

Puunjalostusteollisuutemme on ansiokkaasti hyödyntänyt jätteensä energian tuotannossa, ja tavoitteena on edelleenkin bioenergian lisääminen. Prosessien kehittäminen yhtä lailla energiaa säästävämmiksi hidastaa osaltaan energian kasvupaineita. Näihin kaikkiin varmasti Suomessa panostetaan. Kuitenkin esimerkiksi yhdyskuntajäte osana energiantuotantoprosessia, vaikka se määrällisesti olisikin vähäinen, on edelleen hyödyntämättä jätteenpolttoon aikanaan liittyneiden mielikuvaongelmien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Todelliset teknologian kehityshyppäykset ovat vielä tulematta, koska maailma ei ole vielä tuntenut riittävän pakottavaa yhteistä tarvetta suojella ilmakehäänsä. Uskon teknologian mahdollisuuteen, mutta aika uskoa vähenee ilmatoriskien kumuloitumisen myötä.

Lopetan siteeraamalla Clintonin runollista

puheenlopetusta: ”Sukupolvet seuraavat toisiaan, mutta maapallo jatkaa radallaan.” Sitä voisi täydentää todeten: vaikka linkatenkin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Liikkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. R. Korhosen puheenvuoro paljasti selkeästi sen ristiriidan, joka kokoomuksen ryhmässä energiapoliitiikassa näkyy olevan. Ed. Kokkonen toi selkeästi esille sen, että kokoomusryhmässä ydinvoima on ensisijainen vaihtoehto energian tuotannossa. Tähän itsekkin yhdyin, ja on helppo siihen yhtyä, mutta kun asiaa käsiteltiin valtiovarainvaliokunnassa, siellä taas kokoomuksen edustajat äänestivät sen puolesta, että maakaasun tulee olla ensisijainen vaihtoehto sähkön tuotannossa, joten selkeästi tässä tulee esille, että eivät ryhmätkään näköjään ihan ole homogeenisia, ei tietysti tarvitsekaan olla, mutta näyttää olevan aika räikeä ristiriita.

Itse en maakaasua näin paljon mainostaisi, koska kyllä me aikamoisen epävarmuuden edessä olemme edelleen, koska emme tiedä, toteutuvatko nämä vaihtoehdot. Näin ollen sellaisen vaihtoehdon varaan jääminen, josta ei ole selvää tietoa ja varmuutta, on turmiollista maamme energian tuotannossa.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ed. R. Korhosta siitä, että hän otti esille pienhiukkasten merkityksen ympäristömme saastuttajina ja terveytemme vaarantajina. Minusta on ällistyttävää, ettei ed. Tiusanen, joka on ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, ainakaan täällä lausumastaan päätellen tunne tätä asiaa. Olen vielä tänään viimeksi keskustellut akatemiaprofessori Jouko Tuomiston kanssa ja varmistanut sen, voidaanko todella katsoa, että nämä pienhiukkaset ovat tällä hetkellä suurin ympäristövaara, ympäristöriski. Tämä oli hänen näkemyksensä.

Sitten toteaisin ed. Liikkaselle, että kyllä me olemme hyvin yksimielisiä kokoomuksen ryhmässä. Hän ei vain jää näitä yksimielisiä kannanottoja tänne kuuntelemaan. Me olemme sitä mieltä, että perusenergiaratkaisuna ydinvoima on se, mihin on turvauduttava. Toki me olemme ymmärtäneet sen, että maakaasua ja hiiltäkin on ainakin toistaiseksi käytettävä.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. R. Korhosen eräät kannanotot ovat kyllä aika raikuvassa ristiriidassa hänen puolueensa puheenjohtajan vetämän politiikan kanssa.

Ed. Korhonen kauhisteli hiilidioksidituotantoamme. Jos ministeri Niinistö tajuaisi, ymmärtäisi ja osaisi nykyaikaistaa liikenneverotuksemme, koko maamme hiilidioksidituotanto saattaisi pienentyä noin 10 prosenttia pelkästään sillä vedolla, samalla kun valtiontalous huomattavasti vahvistuisi. Samalla liikenteen aiheuttamat ympäristöhaitat vähenisivät arviolta jopa 50 prosenttia. Minusta nämä eivät ole runollisia tietoja, vaan sangen proosallisia ja silti erittäin varteenotettavia.

Ed. Tulonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Riitta Korhonen mielestäni ihan oikeutetusti kyseenalaisti myös, näin ymmärsin, puheenvuorossaan maakaasun ja nimenomaan sen aikataulun. Elikkä tästä on puhuttu niin paljon: että sitten kun, sitten kun, niin sitten Suomikin tekee omat ratkaisunsa. Kieltämättä se on ainakin minua vähän häirinnyt. Toisin olisi, jos maakaasuputken rakentaminen olisi tätä päivää ja siitä olisi ihan selkeät päätökset Euroopan unionin alueella ja ministerineuvostossa. Ymmärtääkseni näin ei ole, kun suuren valiokunnan jäsenenä olen saanut seurata ministeri Kalliomäen käyntejä Euroopassa. Totta kai on ihan selvää, että ne, jotka kantavat todella huolta meidän perusvoimastamme, eivät kauhean hyvin voi luottaa maakaasuputken rakentamiseen. Kun juttelee muidenkin Euroopan parlamentaarikkojen kanssa, kyllä siellä vähän samanlaista mielipidettä on eli epävarmuutta siitä, mikä on loppujen lopuksi maakaasun tulevaisuus.

Sitten toinen asia on, mitä se maksaa, kun se joskus tehdään.

Kolmanneksi vielä, eihän se tietysti pelkästään riitä perusvoimaksi. Jos mietitään Suomen sähkön tarvetta, niin ymmärtääkseni se on vielä suurempi.

Mutta kysyisin nyt, kun ministeri Kalliomäki on täällä läsnä: Onko maakaasuputken rakentamisen aikataulusta tulossa mitään selkeää päätöstä esimerkiksi lähiaikoina?

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremerille toteaisin, että fiskaalinen polttoaineverotus on asia erikseen. Varmasti olen hänen kanssaan täsmälleen samaa mieltä, että teknologian tasoa nostamalla ja au-

tokantaa uusimalla me pääsemme pienempiin päästöihin ja pienempiin hiukkaspäästöihin. Siinä hän on tietysti oikeassa. Mutta fiskaalinen verotus ei ole sama asia kuin mielipide jonkun asian hyvyydestä ympäristöllisistä syistä.

Sitten, niin kuin ed. Tulonenkin nosti esille, se ajolähtö, mihin me näillä aikataulun määrittelyillä joudumme, on erittäin huolestuttava asia, koska se saattaa estää järkevän ja analyyttisen päätöksenteon, varsinkin jos vakavista, isoista perusratkaisuista ruvetaan tekemään vaalihihhulipoliitikkaa. Se on todella hankalaa ja vaarallista.

Asia, mitä ed. Bremer ei nostanut esille, on globaali lentopetroliverotus, jolla olisi merkittävä vaikutus globaaleihin päästötasoihin, mutta sen toteutumista estävät esimerkiksi Yhdysvallat, Australia ja osittain Japani. Meillä on paljon sellaista, mitä me voisimme tehdä päästötasoja ohjataksemme mutta mistä ei vielä ole päästy yhteiseen ratkaisumalliin. Minä pidän Suomen toimintaa EU:n sisällä ihan viisaana niin pitkään, kuin emme juokse itseämme sellaiseen nalkkiin, että Suomi Suomena ei olisi enää olemassa, koska täytyy osata arvostaa niitä asioita, jotka meillä jo ovat kunnossa.

Ed. Tiusaenen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kokkonen oli sitä mieltä, että en tuntisi pienhiukkasioita. Mainittu professori on järjestämässämme tilaisuudessa Kotkassa kolme tai ehkä jo neljä vuotta sitten ollut puhumassa pienhiukkasista, ja monissa muissakin yhteyksissä, myös lääketieteellisessä kirjallisuudessa, niitä on käsitelty.

Mutta teidän huomionne, että pienhiukkaset ”menevät suoraan keuhkoihin”, niin kuin te sanoitte, ei ole mikään perustelu ydinvoimalakannalle. Nimenomaan maakaasu on sellainen energialähde, joka aivan toisella tavalla, huomattavasti vähemmän, tuottaa pienhiukkasia, PM2,5-hiukkasia, kuin kivihiili. Toisaalta ydinvoimaketjuun, kun lähdemme todella kaivostilanteesta aivan koko ketjun läpi, tiedämme liittyvän muun muassa liikennettä ja paljon sellaisia asioita, jotka myös tuottavat pienhiukkasia. Maakaasu pienhiukkasten tuottajana on aivan eri kategoriassa kuin kivihiili, ja tähän halusin nimenomaan viitata, että tuon tyyppinen argumentointi ei sinänsä vie asiaa eteenpäin. Sillä ajetaan ikään kuin saatanaa pois pelsepuupin avulla!

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Arvoisa puhemies! Vielä maakaasun aikatauluista ja siitä, mitä se edellyttää.

Kahteen kertaan jo kerroin, mitä tässä selonteossa on sisällä, ja se on se, että vuoden 99 alkuun mennessä tulee tieto feasibility studysta koskien ennen kaikkea Venäjän kaasua, samassa aikataulussa muitakin. Selontekohan lähtee siitä, että on oltava riittävä tieto, riittävä valmius investoinneista riittävällä tasolla, siis tasolla, joka vie meidät eurooppalaiseen verkkoon sisään vähintään kahden suunnan putkiyhteyteen. Se tarkoittaisi enemmän kuin nykyisen 3—4 miljardin kaasukuution kapasiteetin tuplaamista ehkä noin 10 miljardiin kuutioon, joka alkaa olla lähellä sitä tasoa, joka vaaditaan, että energiatategian tavoitteleva kehitys voisi tapahtua.

Jos meillä on investointitieto, likimain varmuus kahden vuoden aikataulussa, siitä on vielä pitkä matka siihen, että investoinnit toteutuvat tuotantolaitoksina, ja takaraja on vuodessa 2005, jotta kyettäisiin muun muassa ympäristötavoitteiden mukaisesti tuotantorakennetta kehittämään, siis ajamaan hallitusti kivihiilituotantoa alaspäin. Ei sitäkään kokonaan alas voi eikä kannatakaan ajaa, koska tietty kilpailutasapaino eri tuotantomuotojen välillä pitää olla ihan kulluttajankin kannalta ja muistaen, että mitä enemmän tulevaisuuteen mennään, sitä enemmän suomalaiset energiamarkkinat ovat osa eurooppalaista ja ehkä globaalia energiamarkkinaa, jossa normaalin kapitalistisen menon mukaisesti ja kilpailu hyvin keskeinen elementti, vaikka energia-alue onkin sellainen, jossa kansalliset intressit näyttäivät aika tehokkaasti jarruttavan kilpailun tuloa.

Siitä voidaan olla monta mieltä, onko jarrun ylläpitäminen hyvä vai huono asia, mutta on syytä sanoa, että kun meillä tämä näkymä ja nämä tavoitteet ovat edessämme, missään kirkossa ei ole kuulutettu, että me pääsemme eurooppalaiseen verkkoon sisään näissä aikatauluissa. Joskus pääsemme varmasti. Näin uskon, koska kaasun markkinaosuus Euroopassa EU-alueella kasvaa tasaisesti ja aika voimakkaallakin intensiteetillä, jopa sellaisella, että EU:n komissio on joissakin sivulauseissaan jo ollut sitä mieltä, että sitäkin kehitystä kannattaa katsoa, koska jäädään liiaksi unionin ulkopuolisten tuottajien varaan.

Mutta suunta on selvä, ja joskus olemme mukana. Mutta ellemme ole tässä aikataulussa, sitten on haettava ja harkittava muita päätöksiä, ja tietenkin ydinvoima on siinä harkinnassa mukana. Selonteossahan todetaan myös se, että siitäkin huolimatta, että kaasutavoitteemme aikatauluineen voisi toteutua hyvin, ennen kaikkea ym-

päristösyistä on mahdollista, että joudumme myös ydinvoimaa harkitsemaan. Mitään helppoa näkymää ei edessä ole, mutta poliittisten päättäjien: hallituksen, oli mikä hallitus tahansa, ja eduskunnan, edessä on se tilanne, että noutaja tulee, on pakko tehdä tiukkoja ja kovia päätöksiä, ja keskeisin tekijä on juuri ympäristöpolitiikka.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Keskityn puheenvuorossani energiapolitiikan lohkoista ainoastaan sähköntuotantopuoleen, koska se nyt näyttää askarruttavan kaikkein eniten. Lähdän siitä, että tähän ei suinkaan ole ensimmäinen keskustelu, joka tässä salissa käydään tästä aiheesta. Oikein sopiva lähtökohta on palauttaa mieleen se, mitä 92—93 tässä salissa näistä asioista puhuttiin ja minkälaisia naljauttelevia puheenvuoroja tämän päivän ed. Tarkan tyyliin silloin käytettiin ja mitä ennustettiin tapahtuvan, jos niin sanotuilla vihreitten linjoilla sähköntuotantoasioissa toimitaan.

Yksi hallitseva väite oli se, että meidät yllättää jo näinä aikoina, joita hetkiä nyt eletään, täydellisesti sähköpula. No, nyt me tiedämme, että tämä kauhukuva ei ole lähitulkoonkaan toteutunut, päinvastoin. Viimeisessä tilastossa, jonka olen katsonut, oli 15 000 megawattia tuotantokapasiteettia. Meillähan normaali päivän kulutus on 8 000—9 000 megawattia, ja me olemme parhaimmillamme käyttäneet yhdellä hetkellä yhtenä perjantai-iltana 11 400 megawattia, ja silloin vielä olisivat kaikki ydinvoimalat voineet olla kiinni ja siitä huolimatta sähkön tarve olisi tyydytetty. Toisin sanoen mitään tällaista tilannetta ei ole tullut. Mietinnöstä, joka on keskustelun pohja, heti alkupuolelta käy selville, että parin vuoden osalta on olemassa valmistamis- ja rakentamispäätöksiä 1 400 megawatin edestä, joissa siis ydinvoimakapasiteetti ei ole lainkaan mukana. Toisin sanoen tässä suhteessa tällaista pulaongelmaa ei ole olemassa.

Edelleen, loppujen lopuksi ehkä kaikkein merkittävien aikaansaannos siitä, että niin sanotun viidennen ydinvoimalan rakentamispäätöstä ei ole syntynyt, on ollut se, että juuri tästä syystä meillä on toteutunut ensinnäkin tuotantopuolella se monipuolinen todellinen energiapaletti, joka nyt on todellisuutta, ja se, että me olemme esimerkiksi saaneet yhdistetyt lämmön ja sähkön tuotantoyksiköt hajautettuina eri puolille Suomea aikaan. Jos meillä olisi ollut valtavalla ylikapasiteetilla rakennettua ydinvoimaa Ranskan malliin — siellähän 80 prosenttia sähkön tuotan-

nosta on ydinvoimaperäistä — on aivan selvä asia, että tilanne ei olisi sen laatuinen, kuin se meillä tällä hetkellä on.

Siis me olemme tällä tavalla tukeneet uusiutuvien energialähteitten käyttöä ja aivan erikoisesti me olemme tukeneet sitä, että teknologiaa näissä asioissa on kehitetty voimallisesti. Otetaan vain yksinkertaisesti polttotekniikan kehittäminen, jossa Vtt on askaroinut viime vuosien aikana. Sehän on todellista high techiä niin, että ilman tyypeä ei typen oksideiksi polteta. Toisin sanoen olemme tällä tavalla taitotietoamme ja tietotaitoamme ratkaisevasti parantaneet. Asia on siis minusta erinomaisen hyvä.

Tärkeätä on myös se, että kun näin on tehty, me olemme alueellisesti turvanneet tulevaisuuden. Kun niin kovasti puhutaan eri yhteyksissä, muulloinkin kuin puolustusvoimien pääluokan kohdalla turvasta, välitulema, joka kehityksestä viiden viime vuoden aikana on ollut, on ollut juuri se, että olemme erittäin hyvin turvanneet tulevaisuuden alueellisesti, ja se kehitys jatkuu. Se on pitänyt myös huolen siitä, että niitä yhtiöitä, jotka haluavat tällä tavalla toimia, on olemassa vakavaraisella tavalla Suomessa tällä hetkellä. Toisessa vaihtoehdossa näin ei olisi ollut.

Arvoisa puhemies! Sitten on sähkömarkkinain tulo, jota hämärästi ennusteltiin viisi vuotta sitten; varsinainen buumihan tuli kolme vuotta sitten. Jos ajatellaan, mikä oli IVOn pääjohtajan reaktio siihen, että siirryttiin sähkömarkkinakulttuuriin, se oli se, että olipa se hyvä juttu, ettei ollut enempää kapasiteettia, kun sille ei olisi ollut uudessa pohjoismaisessa tilanteessa mitään käyttöä. Se olisi ollut virheinvestointi sellaisenaan. Tämä oli hyvin merkittävä spontaani reaktio siihen tilanteeseen, josta ei tietenkään ole mitään heikkoa sanottavaa.

Tällä hetkellähän tilanne on se, että meillä on yhtä ainoaa käyttötarkoitusta varten 1 000 megawattia kapasiteettia. Se on se Etelä-Suomen tilanne, kun ilman lämpötila on -20 asteen alapuolella, jolloin tarvitaan 1 000 megawattia kapasiteettia lämmittämään autoja perjantai-illasta lauantaiamuun. Se on aika arvokasta hommaa. Siinä on 10 miljardin markan investointi, jos se on ydinvoimatuotantoa. Siinä on aikamoinen vuotuinen lasku jo pelkästään pääomamenoina eli 1 000 miljoonaa markkaa suurin piirtein vain tätä käyttötarkoitusta varten. Jos samanlaisia eriä olisi vielä paljon enemmän, se olisi aika mielenkiintoinen turha investointi kaiken kaikkiaan tälle kansantaloudelle.

Toisin sanoen, kun ed. Tarkka todella lahjak-

kaasti irvaili meidän päällemme, itse asiassa voisi olla aika tyytyväinen välitilinpäätöksestä, että tilanne tällainen on.

Arvoisa puhemies! Sitten, mikä on edistystä näissä asioissa, mielestäni edistystä on vain se, että siirrytään uusiutumattomista energialähteistä uusiutuviin energialähteisiin, juuri niin kuin ed. R. Korhonen siteerasi presidentti Clintonin lausumaa. Se on todella juuri näin. Kysymys on vain siitä, että vastaus ei ole silloin ydinvoima eikä uraani, joka on niin uusiutumaton kuin vain olla voi, vaan se on nimenomaan aivan kokonaan muuta.

Arvoisa puhemies! Käytän viimeiset sallitut hetkeni tältä paikalta kommentoidakseni paria asiaa, jotka keskustelussa ovat tulleet esille.

Toinen on puuenergian käyttö yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Arvoisa ministeri, olen iloinen, että olette kuuntelemassa minua juuri nyt. Kun asiaa tarkastellaan meiltä periferiasta käsin, on äärimmäisen tarkkaa se, että meillä on tässä tämä yhdistetty laitos, jossa on siis lämmön ja sähkön tuotanto. Siinä lasketaan hyvin tarkkaan se, miltä alueelta hake kiikutetaan tähän yksikköön poltettavaksi ja käytettäväksi. Se tarkoittaa silloin sitä, että käytön lisääminen ei mene sillä tavalla, että se olisi tasaisesti nouseva viiva, ei missään nimessä, vaan se menee hyppäyksittäin, arvoisa ministeri. Se menee hyppäyksittäin, eikö niin? Se menee aina yksikkökohtaisesti eteenpäin tällä tavalla näin. — On vaikea tietenkin pöytäkirjasta lukea, kun kädeläni huidon täällä ilmaan. — Tämä tarkoittaa sitä, kun minä, arvoisa ministeri, viittasin vastauspuheenvuorossani siihen, että teidän pääluokkanne erään momentin perusteluiden pitää olla sellaiset, että ne mahdollistavat tämän, niin ne muutamat sanat ovat aivan fundamentaalisesta merkityksestä; se voi nyykähtää tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Sitten viime hengenvetose- na täältä korokkeelta, ennen kuin kymmenen minuuttia tulee täyteen, tuulivoimasta. Minusta tuntuu, että kristillisten puheenvuorossa oli pilkkuvirhe. Kyllä sen maksimi on tällä hetkellä 7—10 prosenttia kokonaistuotannosta, ehdottomasti näin. Minä yritän perustella, miksi se on sillä tasolla.

Se on sillä tasolla siitä syystä, että meillä niitä alueita, missä me voisimme tuuliolosuhteiden puolesta tätä kapasiteettia rakentaa ja käyttää, ilman että siirtohävikki siitä sähköstä muodostuu suureksi, on aika kapea vyöhyke. Erityisesti se koskettaa Pohjanlahden rannikkoa. Sielläkin vielä taitaa olla sillä tavalla, että siellä se pitää

rakentaa niin sanottuna offshore-ratkaisuna. Nimenomaan siinäkin tausta on siinä, että se rannikko mataloituu koko ajan. Laivaväyliä joudutaan syventämään koko ajan maan kohoamisen seurauksena. Tämä siirtomassa pitää läjittää johonkin, ja se siirtomassa muodostaa sen alustan, mille ne tuulitarhat rakennetaan. Toisin sanoen se ratkaisee sen kokonaiskäyttöedullisuuden, kun yhdistetään monta eri ratkaisua. Sillä tavalla päästään silloin siihen tulokseen, että se maksimi on 7—10 prosenttia kokonaistuotantokapasiteetista.

Ed. **T u l o n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puuttuisin yhteen kohtaan, missä ed. Pulliainen esitti, että energiaratkaisun täytyy olla edistystä, edistyksestä. Sen täytyy aina osoittaa jotakin edistystä. Kyllä itse näen, että suurin asia tänä päivänä ovat nimenomaan terveysriskit ja kaikki terveyteen liittyvät asiat. Ne ovat minusta sitä edistystä, kaikki muu saattaa olla sitten taloudelliselle alttarille laittamista. Mutta sanoisin kyllä tuohon puheenvuoroon, että nimenomaan terveydelliset asiat puoltavat ihan muuta kuin sitä, mitä te esitte.

Olen saanut viime elokuussa olla Los Alamosissa New Mexicossa, jossa sijaitsevat salaiset laboratoriot, joissa valitettavasti on ensimmäinen atomipommikin tehty. Olen siellä professori Tom McLaughlinin kanssa saanut keskustella näistä asioista. Kun edistyksestä puhuttiin, niin kyllä nimenomaan ydinvoimatutkimus siellä, missä sitä huipputasolla tehdään, jakaantumiskoja ja näitä asioita tutkitaan, on hyvin edistyksestä. Siellä nimenomaan korostetaan niitä arvoja, joita mielestäni ed. Pulliainen ei kyllä muuten hyvässä puheenvuorossaan tuonut esiin.

Ed. **A i t t o n i e m i** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. professori Pulliaisen puheenvuorot ovat aina ilo. Tällainen vähemmän asiaa tunteva elää suuren nautinnon vallassa, mutta ei pysty aina kaikkea ehkä omaksumaan.

Jos ollenkaan ymmärsin oikein, niin hän toteasi, että perjantai-iltana, kun kaikki emännät ovat saunassa, käytettävissämme olevasta kapasiteetista vain runsaat kaksi kolmasosaa on käytössä, ja jos oikein ymmärsin, hän tarkoitti omaa kapasiteettiamme. Kuitenkin ostamme aika tavalla ulkomailta sähköä. Sen vuoksi, jotta minun ei tarvitsisi neljättä kautta enää tähän eduskuntaan tulla — on teille kaikille ilo, jos jään pois — niin voisi tällä kertaa selvittää, miksi meille yleensä ostetaan sähköä, jos meillä näin valtava ylikapa-

siteetti on, ja minkä takia me yleensä täällä olemme turisemassa. Juodaan kahvit ja mennään kohtiin, asiahan on ihan kunnossa. Mutta minä varmasti nyt ymmärsin asian väärin.

Ed. **T i i l i k a i n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen totesi puheenvuoronsa alussa, että sähköntuotantokapasiteettimme riittää ehkä tuplasti siihen, mitä tarvitsemme. Samanaikaisesti kuitenkin, niin kuin edellisessä puheenvuorossa tuli ilmi, tuomme sähköä aika huomattavasti. Ed. Pulliainen unohti aika onnistuneesti sen, että Suomi on sitoutunut tiettyihin päästörajoituksiin, ja jätti käsittelemättä sen, tuottaako näin aikaansaatu hajautettu energiapalletti, niin kuin hän mainitsi, sellaista sähköä, joka tuottaa vähemmän päästöjä kuin ydinvoima. Onko meillä yleensäkin mahdollisuutta päästä näillä keinoin, mitä hän ehdotti, niihin tavoitteisiin, mihin Suomi on sitoutunut?

Ed. **K o k k o n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En käy enää toistamaan, mitä aikaisemmissa vastauspuheenvuoroissa on tullut esiin ed. Pulliaisen puheenvuoron johdosta.

Olisin kysynyt sitä, onko tuulivoima todella vihreiden mielestä täysin ongelmatonta. Muistan, että kun Helsingin ympäristölautakunnassa on käsitelty näitä asioita, huomattavina ongelmina tuulivoimassa on pidetty muun muassa muuttolintujen törmäämistä voimaloihin ja niitten aiheuttamaa erittäin kovaa meteliä tietyissä olosuhteissa. Ainakin nykyiset tuulivoimalat aiheuttavat huomattavaa ympäristösaastetta metelin muodossa.

Ed. **A i t t o n i e m e l l e** vielä toteaisin, että ehkä kahvista puhuminen ei nyt ole kovin viisasta energiakeskustelun yhteydessä, kun se on tuontitavara ja sen tuominen tänne ja paahtaminen vaatii aika paljon energiaa.

Ed. **S m e d s** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen puheenvuorossaan lyhyesti viittasi kristillisen liiton ryhmäpuheenvuoroon, ja ymmärsin, että meillä on ollut ongelmia joko kuullun ymmärtämisessä tai puheeni tuulivoiman osalta on tullut muuten ymmärretyksi väärin. Esitin, viitaten ympäristövaliokunnan lausuntoon ja talousvaliokunnan mietintöön, että tuulivoiman potentiaalinen osuus sähkön kokonaistuotannosta voisi olla 7—10 prosenttia. Nämä luvut löytyvät ympäristövaliokunnan lausunnosta ja talousvaliokunnan mietinnöstä suo-

rina lainauksina. Pahoittelen, jos on esimerkiksi ääntämisessä ollut virheitä. Toki virhemahdollisuus on myös ed. Pulliaisen puolella, mutta tulokoon nämä eduskunnan pöytäkirjoihin korjattua.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyi äkkiä tulla takaisin korjaamaan ed. Pulliaisen luuloa minusta. Minä en tietoisesti tarjonnut mitään ratkaisua. Koulutustaustani puolesta uskon keksijä-pelleihin ja uskon ja toivon ja haluan, että maailman teknologinen kehitys menisi siten eteenpäin, että olisi olemassa muitakin ratkaisumalleja tarjolla kuin ne, joiden ympärillä puheemme pyörivät.

Pessimisti olen sen sijaan kansalaisten kulu-
tustottumusten suhteen. Täytyy olla jokin suuri
hurlumhei-henki päällä, niin kuin 70-luvulla,
kun säästettiin talot homehtumiskuntoon eli
säästettiin rakennus- ja lämmitysenergiaa siten,
että saatiin rakennukset homehtumaan. Kansalaiset
ovat aika laiskoja muuttamaan kulutustottumuksiaan.
Jos siihen päästäisiinkin, niin säästettäisiin
merkittävästi energiaa. Suosittelen saunomista
yöllä tai aamulla, niin ei ole silloin sitä
piikkiä käyttämässä.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Smedsille: Me
siis kuulimme kaikki väärin sen 70 prosenttia
tällä salissa. Se on siis 7—10 prosenttia.

Mikä on todella oikein hauskaa, niin meidän
omassa ryhmässämme oli edellisessä eduskunnassa
ed. Paloheimo, jonka mielestä tuulivoima oli
esteettinen ongelma. Se ei sopinut hänen esteettiseen
arvorakennelmaansa lainkaan jnp., tämän asteisia
ongelmia siis. Minä taas häiriinnyn liikenteestä
Helsingin kaupungin keskustassa yötä päivää. Eli se siitä.

Kun puhutaan sähkön ostamisesta, niin meidän
lähän Suomessa on alueita, missä on erittäin viisasta
ostaa naapurin puolelta. Esimerkiksi Inarin Lappi
on sellainen, missä ostetaan sähkö naapurin
puolelta. Rajavartioasemilla, ostetaan, niin kuin
entinen merivartiomies tietää, naapurin puolelta
jnp. Minä kysyin ihan varta varten, mikä on
kapasiteetilla ilmaistuna suurin ostokapasiteetti
yhellä hetkellä, ja vastaus oli 499 megawattia.
Eli se tästä asiasta, ja yli 15 000 megawattia
on. Mutta ostosopimuksia on ollut parhaimmillaan
1 500 megawattiin saakka, silloin, kun Ilkka
Suominen oli kauppa- ja teollisuusministeri.

Terveysriskit jätin kokonaan tämän keskustele-

lutilanteen pohjalta ydinvoimapuolella käsittelemättä,
vaikka se oli alkuperäinen tarkoitukse-
ni. Nimittäin ydinvoiman globaalinen käyttöhan
merkitsee todellisia terveysriskejä. Riskejä syn-
tyy, kun uraania louhitaan, rikastetaan, kun
ydinvoimaloita rakennetaan fossiililla polttoai-
neilla ja materiaaleja kuljetetaan ja siirretään
paikasta toiseen. Siellä ne ongelmat ovat. Ja
varsinkin terveysriski oli Tshernobyliissa, kun
se posahti, ja Kolmen mailin saarella Yhdysvallois-
sa, kun sille kävi niin kuin kävi, ja Windscalessa.
Siinä ne ongelmat ovat.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies!
Hallitus ilmoittaa energiapoliittisessa selonteos-
sa sitoutuvansa siihen, että riittävä energian
saanti turvataan ja että Suomen kansainvälistä
kilpailukykyä ei tulla heikentämään. Nämä
peruslähtökohdat ovat sekä kannatettavia että täysin
perusteltuja.

Energiapoliittinen selonteko antaa kokonais-
kuvauksen energiapolitiikan mahdollisuuksista
ja tarjoaa hyvän pohjan tulevaisuuden energia-
politiikalle. On kuitenkin valitettavaa, ettei
selonteossa ole päästy riittävän selkeän toiminta-
ohjelman luomiseen eikä konkreettisen keinovali-
koiman esittämiseen. Tämä tosiasia tuli selkeästi
ilmi, kun kauppa- ja teollisuusjaosto asiantun-
tijoita kuuli ja lähes kaikki totesivat, että tästä
todella tällainen keinovalikoima puuttuu täysin.

Energiapolitiikka on tärkeä kansallinen kil-
pailuetu, josta on jatkuvasti pidettävä huolta.
Energiatuotantomme on perustunut ja perustuu
useaan eri energialähteeseen. Tämä monipuoli-
suus on mielestäni jatkossakin säilytettävä.
Tämä luo energiahuoltoon turvallisuutta ja luot-
tavuutta.

Selonteossa ja talousvaliokunnan mietinnössä
korostetaan maakaasun merkitystä. Sen käytön
voimakasta lisäämistä pidetään tärkeänä edelly-
tyksenä sille, että Suomi kykenee täyttämään
kansainväliset sopimusvelvoitteensa kasvihuone-
päästöjen rajoittamiseksi. Liian vähäiselle
huomiolle mielestäni jää, että myös maakaasun
käyttö tuottaa kasvihuonekaasuja, jopa noin 60
prosenttia kivihiilen vastaavasta arvosta.

Uuden Manner-Eurooppaan johtavan maa-
kaasuputken rakentamisen toteutuminen on ensi
sijassa kiinni Euroopan kaasuntarpeen kehitty-
misestä, putkivaihtoehdon kilpailukykyystä mui-
den vaihtoehtojen rinnalla ja osallistuvien yritys-
ten tarpeista ja valinnoista. Tällä hetkellä uuden
putken varaan on ennenaikaista perustaa ener-

giastrategian linjauksia. Maakaasu on yksi elementti tulevaisuuden energiastrategiassa, mutta se ei voi jatkossakaan muodostua muita vaihtoehtoja poissulkeväksi, vaan niitä täydentäväksi vaihtoehdoksi.

Arvoisa rouva puhemies! Kaikista säästötoimista huolimatta sähkön tarve tulee taloudellisen kehityksen myötä lisääntymään. Selonteon mukaan sähkön tarve kasvaa vuoteen 2025 mennessä ainakin puolitoistakertaiseksi nykytasoon verrattuna. Sähkön tarpeen tyydyttämiseksi tarvitaan edelleen laajaa energiapalettia, jonka keskeisenä osana on myös ydinvoima. Ydinvoima on teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoinen, ympäristötavoitteita tukeva tuotantomuoto. Suomessa on ydinvoiman käytön edellyttämä korkea tekninen kulttuuri ja korkeatasoinen osaaminen sekä tiukat turvallisuusmääräykset.

Selonteossa ja talousvaliokunnan mietinnössä aiivan oikein todetaan: "On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi." Sähkön tuotannon monipuolisen keinovalikoiman säilyttämiseksi on mahdollistettava uusien ydinvoimalayksiköiden rakentaminen. Ottaen huomioon voimaloiden suunnitteluun ja rakentamiseen tarvittavan ajan ja toisaalta nykyisten ydinvoimalayksiköiden jäljellä olevan käyttöajan on ydinenergialain mukaiset päätökset tehtävä lähitulevaisuudessa.

Uusia ydinvoimalaitospaikkoja ei tarvita. Nykyisille paikoille Olkiluodossa ja Loviisassa voidaan rakentaa lisäyksiköitä hyödyntäen olemassa olevaa infrastruktuuria.

Tärkeänä osana suomalaista energiastrategiaa on panostettava ympäristöteknologian kehittämiseen ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiseen. Tästä on kehitettävissä Suomelle nykyistäkin merkittävämpi vientivaltti kansainvälisille markkinoille. Voimistuva ekovienti myös monipuolistaisi teollisuuttamme ja parantaisi työllisyyttä.

Hallituksen selonteossa korostetaan perustellusti bioenergian lisäämisen tarvetta. Uusiutuvan energian, erityisesti puuhakkeen, hyödyntäminen on myös työllisyysnäkökulmasta perusteltua. Valitettavasti monia energiapuun talteenottoon sisältyviä vaiheita verotetaan raskaasti. Puun lisäkäyttöä onkin pikaisesti vauhditettava alentamalla energiapuun hankintaan liittyvää verotusta. Työllisyys-, alue- ja ympäristöpoliittisista syistä verotuksella tulee muutoinkin suosia kotimaisia polttoaineita.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi vuonna 1992 Rioissa solmittua YK:n puitesopimusta py-

ritään muuttamaan velvoittavaksi joulukuussa Kiotossa pidettävässä kokouksessa. EU:n neuvosto on hyväksynyt kokousta varten unionin yhteisen tavoitteen vähentää 15 prosentilla kasvihuonekaasuja vuoden 1990 tasosta vuoteen 2010 mennessä. Jäsenmaiden keskinäisissä vähentämistavoitteissa Suomen osuudeksi on tällä hetkellä sovittu päästöjen vähentäminen vuoden 1990 tasolle. Tämä tavoite on epärealistinen. Kuten talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, Suomessa energiankäyttötekniikka on korkeatasoista ja energiaa säästävää ja hiilidioksidipäästöjä on jo onnistuttu vähentämään monia muita maita enemmän muun muassa investoimalla yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon.

Suomen lähtötaso hiilidioksidipäästöjen suhteen on moniin muihin maihin verrattuna alhainen. Tämä ei poista sitä, etteikö tavoitteen viitoittamaan suuntaan olisi koko ajan ponnistettava. Toisaalta tavoiteltaessa kasvavaa taloutta ja vähenevää työttömyyttä voidaan kestäviin tuloksiin ilmastonmuutosten torjunnassa päästä vain pidemmällä aikajänteellä.

Arvoisa rouva puhemies! Monipuolinen energiantuotanto on Suomelle vahvuus myös tulevaisuudessa. Vanhoista ajattelumalleista tuleekin päästä irti ja hyväksyä kaikki tuotantomuodot käytettäväksi. Selonteon ja mietinnön linjauksissa onkin tältä osin nähtävissä orastavaa myönteistä kehitystä. Ydinvoiman lisärakentamiseen on valmistauduttava jo siitäkin syystä, jos aiomme toimia tekemiemme ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävien kansainvälisten sopimusten viitoittamalla tavalla. Miksi näitä sopimuksia tehtäisiin, jos niiden mukaan ei edes yritettäisi toimia?

Ydinvoima on energiamuoto, jonka lisähyödyntäminen alentaisi kasvihuonekaasupäästöjä ja olisi siten kestävä kehityksen mukaista. Ydinvoiman tehokkaampi hyödyntäminen lisäisi myös energiaomavaraisuuttamme kasvavilla pohjoismaisilla markkinoilla ja olisi selonteosta puuttuva, konkreettinen vastaus siihen, että taloudellinen energian saanti aiotaan todella turvata suomalaiselle yhteiskunnalle.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko ja talousvaliokunnan mietintö lähtevät liikkeelle siitä, että taloutemme kasvaa myös jatkossa. Tuoreimpien ennusteiden mukaan maamme sähkön kulutuksen arvioidaan lisääntyvän nykyistä 70 terawattitunnista yli 90 terawattituntiin vuonna 2010. Kulutuksen arvioidaan kasvavan

eniten teollisuudessa, kun taas palveluiden ja kotalouksien kulutuksen kasvu on hitaampaa kuin esimerkiksi 1980-luvulla. Kasvusuuntaus on ollut tämän vuoden aikana hyvin vahva. Liukuva 12 kuukauden kasvu oli elokuun lopussa jopa 5,2 prosenttia. Vastaava vuosikasvu on ollut tavallista viimeksi 80-luvulla. Kaikille energialaia ja sen rakenteita tunteville on selvää, että vuoteen 2010 on hyvin lyhyt aika, jos haluamme tuottaa itse kyseisen energiatarpeen lisäyksen. Tulevan kasvun kattamiseen tarvitsemme useita energialähteitä. Meillä ei ole varaa sulkea pois käytettävissä olevia vaihtoehtoja.

Hallituksen energiapoliittisen selonteon mukaan energian saatavuus Suomen elinkeinoelämälle turvataan kilpailukykyiseen hintaan. "Valtioneuvosto sitoutuu turvaamaan riittävän energian saannin ja pyrkii siihen, ettei energiaan kohdistuvilla yksipuolisilla taloudellisilla ohjaukskeinolla heikennetä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä", selonteossa todetaan.

Esitetyistä periaatteista voi olla hallituksen kanssa täysin samaa mieltä. Suomi ei voi ylläpitää hyvinvointiyhteiskuntaansa, ellei suomalaisille tuotteille luoda tasavertaisia mahdollisuuksia kilpailla muiden maiden vastaavien tuotteiden kanssa. Suomen kilpailukyky riippuu monista sellaisista asioista, joihin emme voi itse vaikuttaa. Tällaisia ovat esimerkiksi ilmasto ja maantieteellinen sijainti. Tämän vuoksi sellaisiin kilpailutekijöihin, joihin itse voimme vaikuttaa, tulee valtiolla myötävaikuttaa kaikin mahdollisin keinoin. Tällainen merkittävä kilpailutekijä on juuri energia.

Energiaa ja erityisesti sähköenergiaa tarvitaan Suomessa moniin eri tarkoituksiin. Teollisuuden perustarpeet muodostavat pohjakuormituksen, joka on katettava mahdollisimman häiriöttömällä, taloudellisella ja luonnollisesti myös ympäristöystävällisellä tuotannolla. On myös vaihtelevia muita tarpeita, jotka riippuvat vuoden- tai vuorokaudenajasta ja paikallisista erityisolosuhteista. Esimerkkinä voidaan mainita asuntojen lämmitys, maatalous ja kesämökkilaisten tarpeet. On luonnollista, että näiden tarpeiden kattamiseen kannattaa käyttää erilaisia tuotantomuotoja juuri siten, kuin Suomessa on ansiokkaasti tehtykin.

Suomen sähköntuotantorakenne on saanut maailman laajuista kiitosta. Se on hajautettu ja koostuu useasta eri polttoainelähteestä. 1970-luvun öljykriiseistä on otettu oppia. Mahdolliset häiriöt jonkin tuotantomuodon osalta eivät kaada koko sähköhuoltoa.

Kun Suomessa osataan tehdä kilpailukykyistä sähköä, onkin kysyttävä, miksi emme veisi sähköä myös ulkomaille, jolloin sähkön viennillä olisi tervehdyttävä vaikutus maan kansantalouteen. Kansakunnan kehityksen turvaaminen edellyttää, että emme ole liian riippuvaisia tuontienergiasta vain sen takia, että jotkut tahot haluavat ostaa rajan takana tuotettua ydinsähköä, sen sijaan että hankkisimme sähkömme turvallisista kotimaisista laitoksista.

Puhemies! Tulevaisuutta ajatellen on tärkeää, että maamme sähköntuotantorakennetta kehitetään edelleen polttoainevalikoimaltaan monipuolisempaan suuntaan. Mitään tuotantomuotoa ei valtiovallan toimesta saisi sulkea pois valikoimastamme. Tätä periaatetta tukevat parin viime vuosikymmenen hyvät kokemukset.

Voidaan kysyä, nojautuuko hallituksen energiastrategia keinovalikossaan liikaa maakaasukortin varaan. Energiahuolto ei saa rakentua ainoastaan maakaasun varaan, eikä sillä saa sulkea pois muita kilpailukykyisiä tuotantomuotoja. Tärkeä näkökulma on säilyttää tuotantomuotojen moninaisuus. On huomattava, että esimerkiksi maakaasu ja ydinvoima eivät ole toisiaan poissulkevia vaan toisiaan täydentäviä tuotantomuotoja. Molempia tarvitaan, jotta Suomella menisi hyvin myös tulevaisuudessa.

Viime aikoina ovat sähkön tuotantomuotoja arvioitaessa nousseet voimakkaasti esille tuotantotapojen ympäristönäkökulma ja tuotannon aiheuttamat päästöt. Suomi sitoutui jo Rion ympäristökokouksessa 1992 rajoittamaan pahimman kasvihuonekaasun hiilidioksidin päästöjä yhdessä muiden maiden kanssa. EU-maiden kesken sovittu hiilidioksidipäästöjen rajoittaminen tarkoittaa Suomen osalta sitä, että Suomen on vuoteen 2010 mennessä pudotettava hiilidioksidipäästönsä vuoden 1990 tasolle.

Suomen hiilidioksidipäästöt vuonna 1996 olivat 60 miljoonaa tonnia. Tästä sähkön tuotannon osuus oli kolmannes. Tällä hetkellä sähkön tuotannon päästöt ovat EU-maiden keskitason alapuolella. Maamme sähkön tuotannon hiilidioksidipäästöt olisivat noin 15 miljoonaa tonnia suuremmat ilman nykyisiä ydinvoimaloita. Hiilidioksidipäästöjen kasvua voidaan edelleen rajoittaa selonteon mukaan korvaamalla nykyisten hiililaitosten tuotanto kaasulla ja ydinsähkön tuotannolla.

Ydinvoimasta saadut kokemukset taloudellisuuden, teknisen käytettävyyden ja ympäristövaikutusten suhteen ovat hyvät. Ydinvoima on ympäristön kannalta hyvä sähköntuotantovaiht-

toehto. Lipposen hallitus on aivan oikein oivalta-
nut ydinvoiman tärkeyden toteamalla: "Ydin-
voiman rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois
tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On val-
mistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoi-
man lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi."

Puhemies! Suomi on edelläkävijä biopolttoai-
neiden käytössä. Suomen sähkön tuotannosta
noin 10 prosenttia perustuu biopolttoaineisiin,
kun se muissa EU-maissa on enimmillään vain 3
prosenttia. Suomen suuri tuotanto-osuus johtuu
erityisesti puunjalostusteollisuudesta ja sen jäte-
aineiden polttamisesta sähköksi. Pienempi mää-
rä tuotetaan muilla biopolttoaineilla. Biopoltto-
aineiden käytön edistämistä onkin syytä jatkaa.
Niillä on oma roolinsa Suomen energiantuotan-
tokokonaisuudessa. Perusvoiman tuotannossa
bioenergia ei kuitenkaan kilpaile — puunjalos-
tusteollisuuden jätteineita lukuun ottamatta —
suurvoimalaitosten kanssa.

Hiilidioksidipäästöjen rajoittamisen osalta
Suomi on kansainvälisesti siis yksi edelläkävijöis-
tä. Pelkästään turvautuminen maakaasuvaihto-
ehtoon ei ole riittävä keino päästöjen alentami-
seen. Maakaasukin on fossiilinen polttoaine,
joka palaessaan vapauttaa hiilidioksidia. Ydin-
sähköä tuotettaessa ei hiilidioksidia vapaudu ol-
lenkaan. Sitä vapautuu pieniä määriä ainoastaan
laitoksen rakentamisvaiheessa ja polttoaineen
valmistuksessa.

Ydinvoimaan suhtaudutaan edelleen vanha-
kantaisesti ja tunneperäisesti. Sitä kohtaan on
helppo maalata julkisuudessa kauhukuvia, kun
väitteitä ei tarvitse osoittaa todeksi. Suomessa
saadut käytännön kokemukset osoittavat kui-
tenkin ydinvoiman käytön turvalliseksi. Suomes-
sa on ydinvoiman käytön edellyttämä korkea
tekninen kulttuuri ja tiukat turvallisuusmäärä-
ykset, joiden noudattamista myös tehokkaasti
valvotaan.

Satakunnan alueella, josta siis tulen, on toimi-
va Teollisuuden Voima Oy:n Olkiluodon ydin-
voimalaitos, joka on tästä hyvä esimerkki. Vuon-
na 1996 Olkiluodon tuotanto kattoi viidennek-
sen Suomen sähkön tarpeesta. Sen käyttökertoi-
met edustavat jatkuvasti maailman terävintä
kärkeä. Suomen ydinvoimaloille tärkeä peruslin-
jaus on pyrkimys pitää laitosyksiköiden kunto
sekä turvallisuus ja tekniset ominaisuudet uuden
veroisina. Suomalaisten laitosten tuotantotulok-
set ja osaava käyttö ovat osoituksia siitä, että
ydinvoima on hyvä, ympäristöystävällinen ja
edullinen tuotantomuoto, kunhan laitosyksiköi-
den hoitoon kiinnitetään huomiota ja tuotan-

toon panostetaan järjestelmällisesti. Suomalai-
sen ydinvoimayhtiön toiminta onkin saavuttanut
maakunnan luottamuksen niin korkean teknolo-
gian osajana kuin tehtävästään huolehtivana
työnantajanakin.

Olkiluotoon on rakennettu ydinvoimalaitok-
sen tarvitsema infrastruktuuri. Se voisi sellaise-
naan palvella kolmatta laitosyksikköä ja näin
alentaa uuden laitoksen investointi- ja käyttö-
kustannuksia. Olisi luonnollista, että uusi laitos-
yksikkö rakennettaisiin nimenomaan Olkiluo-
toon. Ydinvoimalaitoksen rakentaminen on in-
vestointi, joka hyödyttäisi koko Satakuntaa, jos-
sa on korkea työttömyysaste. Se hyödyttäisi
myös satakuntalaista elinkeinoelämää sekä koko
Suomea.

Puhemies! Suomessa on useita vuosia eletty
energiapoliittisessa tilanteessa, jossa uusille, pit-
käjänteisiä energiapoliittisia linjauksia edellyttä-
ville voimalaitoshankkeille ei ole ollut käynnistä-
misedellytyksiä. Tilanne on kuitenkin muuttu-
massa. Ydinvoiman yleinen hyväksyttävyy-
den tutkimusten mukaan nousussa. Vaihtoehtojen
analysoinnin kautta ydinvoiman edullisuuteen
liittyvät tekijät, erityisesti sen taloudellisuus ja
ympäristöystävällisyys, ovat nousseet viime ai-
koina aikaisempaa painavammin esille. Ydinvoi-
man edut onkin syytä tunnustaa. On tärkeää
tunnustaa maamme energian tuotannon realiteet-
it ja pitää ydinvoima tasavertaisesti mukana
maamme muiden tulevaisuuden energiantuotan-
tomuotojen joukossa.

Ydinvoiman aiheuttamia säteilyannoksia pe-
lätään, niitäkin tunneperäisesti. Säteilystä esiintyy
luonnossa kaikkialla. Suomessa ihmiset saavat
keskimäärin noin 3,7 millisievertin suuruisen sä-
teilyannoksen. Tästä valtaosa tulee luonnon
taustasäteilystä, Suomen kallioperässä olevasta
uraanin hajoamistuotteesta; radonkaasusta. Ra-
donin osuus on noin 2 millisievertiä ja avaruudesta
tulevan säteilyn noin 0,3 millisievertiä vuodes-
sa. Lääketieteellisistä toimenpiteistä aiheutuu
noin 0,5 millisievertin annos. Tshernobyl-laskeu-
tumasta aiheutuu noin 0,004 ja ydinvoimalaitos-
temme käytöstä noin 0,001 millisievertin annos
vuodessa.

Puhemies! Kolmas huolenaihe ydinvoiman
vastustajilla on käytetyn polttoaineen huolto.
Eduskunta on kuitenkin jo päättänyt asian säätä-
mällä ydinenergialaissa, että käytetty polttoaine
on loppusijoitettava Suomen kallioperään. Näin
ollen Suomen valtiolla on viime kädessä vastuu
ydinjätteiden loppusijoituksesta. Toimenpiteet
tulisikin pikimmiten käynnistää loppusijoitus-

paikan valitsemiseksi suunnitelmien mukaan vuonna 2000. Turvallinen loppusijoitusratkaisu on kehitetty ja sen toteuttamista varten on kerätty rahat valtion Ydinjäterahastoon.

Nykyisessä tilanteessa Suomen kansalle on tarjottava muitakin visioita kuin hiilenmusta tulevaisuus. Suomalaisen yhteiskunnan jatkuvaan kehittymiseen tarvitsemme perusvoimaa. Perusvoiman riittävyttä ei voida rakentaa pelkästään maakaasun varaan. Riittävyys turvataan parhaiten ydinvoiman lisärakentamisella.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet puhujat ovat jo tässä keskustelussa ehtineet käyttää sitaattia, joka sisältyy selontekoonkin: "Mitään sähkön tuotannon vaihtoehtoa ei saa sulkea pois." Olisi toivottavaa, että puhujat täsmentäisivät ja tarkentaisivat, mitä he tällä sitaatilla tarkoittavat. Oletan, että edellinen puhuja ed. Peltomo tarkoitti tällä viittauksella nimenomaan ydinvoimaa, mutta jos sitaatti otetaan hyvin kirjaimellisesti, pidetään hyvänä myös hiilen säilyttämistä sähkön tuotannon vaihtoehtojemme joukossa.

Äskeinen havaintoni ei ole, puhemies, saivartelua, vaan perustuu nimenomaan siihen havaintoon, jonka saimme asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa. Erityisesti ydinvoiman tuottajat puhuvat hyvin mielellään myös hiilen käytön jatkamisen puolesta eivätkä vain sen puolesta, että se olisi sallittua, vaan ovat rohjenneet myös anoa verohelpotuksia, joilla he voisivat tulla vakuuteuiksi siitä, että hiili on edelleenkin valikossa mukana.

Minusta tämä on hyvin paradoksaalista, koska samat tahot toisaalta puhuvat ympäristösyistä ydinvoiman puolesta ja toisaalta ovat valmiita anomaan verohelpotuksia hiilen käytön jatkamiselle. Minusta pitää valita puolensa. Ydinvoiman kannattajienkin pitää valita puolensa: Joko kuljettaa hiiltä mukana tai sitten ei, mutta molempia ei voi ympäristösyillä perustella.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikenlaisia puheenvuoroja tässä energia-asiassakin kuulee. Täytyy sanoa, että tuli mieleen terveyskylpylä, kun kuunteli ydinvoimalan ihanuutta, ja toisaalta tuli mieleen rohto, jota joskus muinoin kaupattiin ja joka poistaa finnit ja tekee äkkijyrkät olkapäät. Yhtä kummallisilta kuulostivat yhteenvedot.

Mutta itse asiassa puutun kahteen asiakoh-

taan: edullisuuteen ja toisaalta myös turvallisuuteen. Edullisuus on mielenkiintoinen asia, kun sitä tarkastelee noin puheen tasolla, mutta edullisuus on käytännön elämässä sitä, että kukaan ei tällä hetkellä ole edes kiinnostunut rakentamaan ydinvoimalaa, mikä näyttää unohtuvan tässä keskustelussa. Vaikka eduskunta myöntää min-kälaisen luvan, ei kukaan, joka osaa laskea pikkuisen taloutta ja osaa pikkuisen riskien hallintaa, tällä hetkellä Suomessa ole valmis ottamaan 10—12 miljardin markan riskiä tietämättä, että se riski tuottaa tulosta. Toisin sanoen ei semmoista rahaihmistä tai -mahtia tai -mallia ole, joka sen olisi valmis tekemään.

Toisaalta edullisuuteen tietenkin liittyy myös se hinta, minkä asiakkaat maksavat sähköstään. Esimerkkinä voisi käyttää Ranskaa ja kysyä, miksi Ranskassa ei ole edullista sähköenergiaa, vaikka Ranskan koko energiatuotannosta karkeasti 75—80 prosenttia tuotetaan ydinvoimalla. Sen pitäisi tällä laskennalla olla mahtavan edullista, mutta siellä sähkö on noin puolet kalliimpaa kuin meillä.

Jos puhutaan ympäristöargumenteista ja käytetään ympäristöä perusteena, pitää tietenkin muistaa myös koko ajan riskimarginaalit, jotka ovat olemassa. Marginaali on pieni, mutta jos jotakin tapahtuu, ne ovat valtavia onnettomuuksia koko yhteiskunnan kannalta, ja silloin pitää katsoa myös ydinvastuulakia.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Peltomo totesi puheenvuorossaan muun muassa sen, että turvallinen loppusijoitusjärjestelmä on kehitetty tai saatu aikaiseksi, miten se sanamuoto nyt olikaan, mutta kuitenkin hankään ei puuttunut siihen, mihin loppusijoitus mahdollisesti tehtäisiin. Tietääkseni vielä asia ei ole selvillä, enkä usko, että kovin helposti se paikka löytyykään, jos ratkaisu annetaan esimerkiksi niiden kuntien asukkaille, joihin sijoitusta on suunniteltu. Minusta paras mahdollinen vaihtoehto kai olisi tässä se, että jäte sijoitettaisiin sinne, missä ovat ydinvoimalatkin, ja niille alueille, joilla ihmiset saavat ydinvoimalasta myös taloudellista hyötyä.

Mitä tulee uraanin tuotantoon, uraanin louhintaan, niin siihen ei ole näissä keskusteluissa kiinnitetty huomiota. Ed. Peltomonkaan laajas puheenvuorossa ydinvoiman erinomaisuudesta ei tähän puututtu. Sen sijaan ed. Hassi ryhmäpuheenvuorossaan tähän puuttui. Toivoisin, että myös tähän erittäin vakavaan ongelmaan rohjettaisiin näissä keskusteluissa puuttua.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä kuuntelin täysin toisenlaisella korvalla kuin edelliset kommentoijat ed. Peltomon puhetta ja totean, että hän on nainen ydinvoimalan varjosta. Hän tietää, mistä hän puhuu. Hän tietää, minkälaisia ovat arkielämän reaaliset pelot. Kun katsotte häntä, ei hän näytä kovin huonovointiselta, enkä usko, että hänen säteilynsä on peräisin nimenomaan ydinvoimalasta, vaan kyllä se on ihan muuta säteilyä: terveyttä jnp.

Mitä tulee Tshernobyliin, niin sitä kohtuutottoman usein tuodaan täällä esiin ja verrataan mihin tahansa ydinvoimalaan. Siteeraan akateemikko Jorma K. Miettistä. Hän on todennut: ”Tshernobylin suuronnettomuus näytti todistavan myös rauhanomaiset ydinvoimat pommiihkeiksi. Tshernobylin voimala oli kuitenkin turvajärjestelmiltään puutteellista tyyppiä, joka ei olisi saanut käyttölupaa Neuvostoliiton ulkopuolella. Se oli suunniteltu samanaikaiseen sähkön ja aseplutoniumin tuottoon.” Tällaisista ydinvoimaloista tuskin täällä kukaan puhuu.

Sitten toteaisin vielä ed. M. Korhoselle, kun te toteatte, että olkapäät tulivat suoriksi ja finnit poistuivat. Finnit ovat teiltä poissa, mutta olkapäät eivät näytä kovin suorilta, joten kannattaisi miettiä, pitääkö strategiaa muuttaa.

Meidän olemassa olevia ydinvoimaloitamme laajennetaan tällä hetkellä kovasti, ja se on tietysti vastaus sikäli, että kun uusia ei voida rakentaa, laajennetaan sitten vanhoja.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Poimin ed. Peltomon puheenvuorosta yhden kysymyksen, jota ei ole tässä vielä oikeastaan käsitelty. Hän kysyi, miksi Suomesta ei voitaisi harjoittaa sähkön vientiä eli siis tehdä bisnestä, liiketoimintaa, tässä muodossa, mikä on hyvin perusteltu kysymys, koska sähkömarkkinoita ollaan muun muassa tämän tyyppistä toimintaa silmälläpitäen avaamassa Pohjoismaissa ja hiukan viipeellä Euroopan unionin alueella ja todennäköisesti sen jälkeen myös laajemmilla eurooppalaisilla ja globaaleilla markkinoilla. Voi sanoa, että oikeastaan mitään pohjoismaisella tasolla fundamentaalista syytä ei olekaan siihen, ettei Suomi voisi, jos meillä kapasiteettia on, rohkeasti viedäkin sähköä, mutta monta reunaehtoaa.

Ruotsin ja Pohjoismaiden suuntaan siirtoverkkokapasiteettia ollaan kasvattamassa satoja megawatteja aivan lähiaikoina, jolloin sitä kapasiteettia, joka on ollut lähellä maksimiaan

nyt, tulee lisää. Miksei tässä mielessä Venäjänkin suuntaan voitaisi viedä, mutta siellä ovat siirtokapasiteetissa näkymät paljon huonommat?

Mutta vastaan tulee molemmilla markkinoilla seuraava kysymys, joka on sitten, onko kilpailukykyä. Idän suuntaan veikkaan, että kilpailukykyä ei kovin äkkiä meille tule. Pohjoismaisilla markkinoilla tilanne on se, että kauppa, johon olemme menossa kovaa vauhtia mukaan sähköpörssin kautta, toimii nyt jo hyvin vapaasti markkinaehtoisesti ja hinnat liikkuvat ylös ja alas.

Mutta ongelma on tietysti se, mistä kilpailukyky muodostuu. Siinä on monta tekijää, mutta ihan perustekijä on tietysti tuotannon kalleus, ja tilanne on tietenkin se, että pohjoismaisilla markkinoilla silloin, kun käytettävissä on kapasiteettia, liikahtaa ensimmäisenä norjalainen ja ruotsalainen vesisähkö, sen jälkeen ydinvoimalla jauhettu sähkö ja sitten tulee kivihiili peliin. Sen jälkeen tulee pitkä väli, jossa ei ole mitään, maa-kaasu ehkä jatkossa. Norja suunnittelee paria kaasusähkölaitosta sillä silmällä nimenomaan, että se sähkö voisi kilpailla pohjoismaisilla markkinoilla tulevaisuudessa. Meidänkin strategiamme tähtää tietysti siihen, että kaasu myös sähkön osalta voisi jatkossa olla markkinapolttoaine. Mutta lähtökohta on se, että se on ennen kaikkea yhdistetyn tuotannon panostuksia hakeva.

Viime vuonna, jolloin oli huono vesivuosi Norjassa ja Ruotsissa, kävi silläkin tavalla, että ruotsalainen suuri firma, jolla oli sähkön toimitussopimus suuren suomalaisen teollisuuslaitoksen kanssa, joutui ostamaan paljon oman tarjoushintansa, sopimushintansa, yläpuolella olevalta tasolla Suomesta kilpailijaltaan sähköä, jotta kykeni toimittamaan sopimuksensa mukaisessa määrin sähköä. Kyse oli todella suuresta poikkeusvuodesta. Tanskan hiilisähkö tuli pohjoismaisille markkinoille markkinatilanteen mukaisesti todella kovaa. Siitä kertoo muun muassa se, että viime vuonna Tanskan hiilidioksidipäästöt lisääntyivät 41 prosenttia, siis todella valtaisa päästölisäys. Se kuvaa sitä, millä tavalla eri vuosina voi tapahtua.

On tietysti hyvä miettiä sitäkin, että kun tehdään kansainvälisiä sopimuksia, joissa on tietyt vertailuvuodet, voi käydä jollekin vielä ohraisemmin kuin Suomelle kävi vuoden 90 tason takia, jolloin meillä sähkön tuonnin osalta oli poikkeusvuosi ja sen tähden oma päästötasomme meni keskimääräistä selkeästi alemmaksi. Se tuottaa vaikeuksia meille, kun vuonna 2010 EU-

suunnitelmien mukaan pitäisi tavoitella suurin piirtein vuoden 90 päästötasoja.

Turve on polttoaine, jonka kilpailukyky on erittäin hamera tässä pohjoismaisessa markkinanäkymässä nyt ja aika pitkälle tulevaisuuteen. Puu, tuuli ja aurinko ovat kaikki poissa pelistä. Ne ovat hyvin pitkälle tästä tulevaisuuden kilpailusta poissa, eikä missään vaiheessa ole kuviteltukaan, että siltä osin lähdettäisiin sähköä jauhaamaan ja kilpailemaan sillä. Se myös osoittaa kuitenkin sen kategorian, joka näissä erinomaisissa uusiutuviissa tuotantomuodoissa on ja joka on pitkälle tulevaisuuteen hyväksyttävä. Markkinapeli on kovaa, ja siellä toimivat yritykset pelaavat täysin liiketoiminnan periaatteiden mukaisesti. Se joudutaan tietysti myös valtiovallan toimissa ottamaan huomioon.

Ed. K a l l i o : Rouva puhemies! Energiastrategian keskeiset energiapolitiittiset päämäärät eli päästöjen vähentäminen, energian saatavuuden turvaaminen, energian hinnan kilpailukyky sekä talouden ja työllisyyden turvaaminen ovat mielestäni aivan oikean suuntaisia ja hyväksyttäviä. Mutta päästäkö energiastrategian linjauksilla näihin päämääriin? Tätä joitakin osin kyllä epäilen.

Vaikka suurelta osin voin hallituksen energiapolitiittisen selonteon linjauksiin ja talousvaliokunnan siitä valmistelemaan mietintöön yhtyä, niin seuraavassa kuitenkin joitakin reunahuomautuksia.

Energiastrategia nojaa vahvasti tuntuviin energiansäästötavoitteisiin. Tavoitteeksi on asetettu energian kulutuksen kasvun pysäyttäminen 10—15 vuoden kuluessa, ja tämä on varsin kunnianhimoinen tavoite. On tietysti hyvä, että asetetaan kovia tavoitteita, mutta jossain määrin pitäisi myös arvioida sitä, kuinka realistisia ne ovat, ovatko ne sellaisia, että niiden varaan voidaan rakentaa energiapolitiikkaa koskevia päätöksiämme.

Minä suhtaudun energian kulutuksen kasvun katkaisemiseen varsin skeptisesti, vaikka tiedän, että teknologia tältä osin on kehittymässä huijaa vauhtia. Miksikö? Energian ja erityisesti sähkön tarpeen kasvu jatkuu voimakkaana, mikäli myös talouskasvu jatkuu, ja tulevan hyvinvointimme kannalta taloudellinen kasvu on välttämätöntä. Sähkön tarpeen kasvua ei voida pysäyttää kohtuuhintaisilla säästö- tai muilla toimenpiteillä. Jos taas talouskasvu hiipuu, niin meillä on monenlaisia muitakin ongelmia ratkaistavanamme kuin energiapolitiikka.

Pessimismiäni lisäävät myös lähimenneisyyden kokemukset. Meillähän on itse asiassa energian säästön nimeen vannottu 1970-luvun alkuvuosista lähtien. Tällöin öljykriisi mittavine hinnankorotuksineen säpsähdytti ja ravisteli teollisuusmaita. Tämän tapahtuman jälkeen meillä on toki tehty monenlaisia säästötoimenpiteitä ja tuloksiakin saavutettu, mutta kaikesta huolimatta vaikutukset energian kulutukseen ovat olleet marginaalisia. Myöskään mitkään ennusteet eivät tue sitä, että energian kulutuksen kasvu olisi noin vain pysäytettävissä. Toivon, että tässä synkähkössä näkemyksessäni olen väärässä, mutta tätä suuresti epäilen.

Öljykriisistä meillä olisi opiksi otettavaa toisessakin suhteessa. Me emme voi rakentaa energiapolitiikkaamme liian yksipuolisen tuotannon varaan. 1970-luvun alussa kaikki kasvu rakennettiin öljyn varaan, ja sitten, kun hinta nousi, ostajat joutuivat toimittajien armoille. Nyt näyttää keskustelussa olevan vähän samanlaista uskoa ja luottamusta maakaasun autuaaksi tekevyyteen kuin oli aikanaan öljyn kohdalla.

Tällä hetkellä energiatuotantomme vahvuus on siinä, että se perustuu useaan eri energialähteeseen ja tuotantotapaan. Tätä monipuolisuutta meidän on edelleen vaalittava. Sama koskee sähkön tuotantoa. Myös siinä monipuolinen keinovalikoima tulee turvata. Itse asiassa kaikkien tuotantotapojen tulisi olla aidosti sähköntuotantoteollisuuden käytössä. Olisikin välttämätöntä, että tällainen tilanne pikaisesti saataisiin rakennettua.

Energiastrategiassa lähdetään siitä, että tuontisähkön osuus säilyisi noin 10 prosentissa. Voidaan tietysti kysyä, onko tämä myös tavoite, ja jos on, niin miksi. Ministeri vastasi äsken vientiä koskevaan kysymykseen. Itse kuitenkin perään sitä, mikä on se suuri kansantaloudellinen viisaus, joka kätkeytyy tämäntapaiseen linjaukseen, että meidän pitäisi tuoda sähköä. Minä olen ymmärtänyt kansainvälisen kaupan idean olevan siinä, että tuodaan sellaisia hyödykkeitä, joiden tuotannossa jollakin muulla maalla on selkeä suhteellinen etu meihin nähden. Mielestäni sähkön tuotantohintojen vertailut eivät tue tuontisähköä. Niinpä kansallisista turvallisuusnäkökohdista ja kansantaloudellisista syistä meidän pitäisi korostaa sähkön tuotannon kotimaisuutta. Se on ainoa tie pitkässä juoksussa taata taloudellinen sähkön saanti.

Energiapolitiittisessa selonteossa ydinvoimaa ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. Tätä sitaattiahan täällä on jo viljelty aika

monta kertaa. Näen kuitenkin, että tällä ilmaisulla ydinvoima on toistaiseksi siirretty sujuvasti syrjään.

Energiapoliittinen selontekokin, jota myös talousvaliokunta on ikään kuin silittänyt myötakarvaan, asettaa ensisijaiseksi tavoitteeksi maakaasun voimakkaan lisäämisen. Siinä nähdään ratkaisu siihen, että Suomi talous- ja työllisyystavoitteitaan vahingoittamatta pystyy täyttämään kansainväliset sopimusvelvoitteensa kasvihuonepäästöjen rajoittamiseksi.

Jos maakaasun käyttöä on tarkoitus voimakkaasti lisätä, mitä takeita meillä on kaasun saatavuudesta? Nähdäkseni ei mitään. Asiat ovat pitkälti vielä selvittelyvaiheessa. Energian kulutus kasvaa, ja hiilidioksidipäästöt lisääntyvät, vaikka niitä pitäisi pystyä vähentämään. Epävarmuus energiatalouden reunaehdoista ja etenkin mahdollisista perusvoimaratkaisuksista jatkuu. Jatkuva epävarmuus puolestaan lykkää investointipäätöksiä sekä energian tuotannossa että energiaa runsaasti käyttävässä teollisuudessa tai suuntaa niitä muihin maihin. Pahimmassa tapauksessa me olemmekin ajautumassa pattitilanteeseen, jossa ainoaksi perusvoimaratkaisuksi on muodostumassa hiilen polton lisääminen.

Myös kansalaiset ovat enenevässä määrin haitsemassa tämän tilanteen. Näin minä ainakin tulkitsen viimeaikaiset mielipidetiedustelut, joissa ydinvoiman kannatus on selkeästi lisääntynyt. Tällä hetkellä realistisen ja toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon hiillelle tarjoaa vain ydinvoima. Kansalaiset ymmärtävät tämän tosiasian yhä paremmin samaan aikaan, kun tunnepohjainen ja ennakkoluuloihin pohjautuva ydinvoiman vastustus vähenee. Mitä ilmeisimmin ydinvoiman suosion kasvuun on vaikuttanut myös voimaloidemme häiriötön ja tehokas toiminta. Ed. Peltomo viittasi korkeisiin käyttökertoimiin. Todellakin on niin, että meidän noin 90 prosentin käyttökertoimemme edustavat huippua maailman laajuisissa vertailussa.

Arvoisa puhemies! Mikäli aiomme noudattaa kansainvälisiä päästösopimuksia ja -suosituksia, meillä on oltava käytettävissä kaikki vähäpäästöiset ja päästöttömät energian lähteet. Hiilen polttoa me emme voi lisätä. Perusvoiman tulevat tarpeet voidaan osittain peittää maakaasulla, mikäli sitä on kohtuullisesti saatavissa, mutta kyllä meidän pitää myös mahdollisimman nopeasti mahdollistaa viidennen ydinvoimalan rakentaminen. Jos katsomme tulevaisuutta 15–20 vuoden tähtäimellä, perusvoimaa voidaan silloin mahdollisesti tuottaa uuden sukupolven bioener-

gialaitoksilla. Tämä toki edellyttää sitä, että niitä ryhdytään nyt voimakkaasti tutkimaan ja kehittämään.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn ed. Kallion käsitykseen siitä, että energian käytön kasvun katkaisemisen suhteen voi olla hyvin skeptinen. Edes laman aikana ei meillä sähkön käyttö, energian käyttö, laskenut.

Maakaasun hinnoittelusta hän myös totesi, että on hyvin vaikea määritellä ja arvioida, mikä sen hinnaksi tulisi. Juuri hinnoittelussa tulee mielestäni tulevaisuudessa näkymään se, että me olemme myöhässä omien perusenergiaratkaisujemme suhteen.

Kyllä kokoomuksen eduskuntaryhmä tulkitsi energiapoliittista selontekoa juuri samalla tavalla, että ydinenergia on mietinnön myötä jälleen valikossa, mitä se ei ollut ennen mietintöä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallion sinänsä ihan asiallisessa puheenvuorossa oli kuitenkin pari kohtaa, jotka eivät mielestäni kestä oikein kritiikkiä.

Ensimmäinen oli yleinen huomio siitä, että tämä strategia tarjoaisi mahdollisuuden lisäreaktorin rakentamiseen, se pitäisi vain jotenkin laittaa käyntiin. Mielestäni strategiassa todettu ydinvoiman huomioon ottaminen tulee sillä tavalla toteutetuksi, että KTM:n visioiden ja yleisesti hyväksytyyn näkökulman mukaan voidaan 300 megawattia ottaa lisää irti jo olevista reaktoreista niitä modernisoimalla ja niiden käyttöä tehostamalla.

Toinen kohta liittyy turvallisuuskysymykseen. Ensinnäkin ydinvoiman vastustamisessa ei ensisijaisesti ole kyse säteilyn pelosta tai sen, että reaktori räjähtää jne. Ensisijaisesti on yleensä kysymys energiaan ja sen hintaan suhtautumisesta, kasvuideologiasta, joka lähtee vain mahdollisimman halvasta energiarakenteesta.

Arvoisa puhemies! Kanadassa todellakin seitsemän reaktoria suljettiin. Kanada ei ole Venäjä eikä entinen Neuvostoliitto. Siitä huolimatta reaktoreiden turvallisuusraja oli niin alhaalla, että ne katsottiin viisaaksi sulkea.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusasen vastauspuheenvuoron johdosta totean, että pelkään sitä tilannetta, jossa meillä ydinvoiman lisääminen ei ole aidosti vaihtoehtona ja jossa ajaudumme hiilen lisärakentamiseen. Tätä minä pidän meidän kan-

naltamme kaikkein huonoimpana ratkaisuna. Sinänsä pidän ydinvoimaloiden modernisointihanketta hyvänä. Sitä kautta saadaan lisää sähkön tuotantoa, mutta se ei riitä, eli meillä pitäisi aidosti olla myös se tilanne, että uuden ydinvoimalan rakentaminen olisi mahdollista, että se olisi aidosti keinovalikoimassa. On sitten sähköntuotantoteollisuuden asia katsoa, mitä vaihtoehtoa se lähtee toteuttamaan. Uskon, että ydinvoima olisi vahvoilla, jos se olisi todella aidosti mukana paletissa.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Voin ensinnäkin pitkälle yhtyä ed. Kallion puheenvuoroon. Oma näkemykseni kiteytettynä on seuraava:

Valtioneuvoston energiapolitiittinen selonteko jäi sarjaksi hurskaita toivomuksia. Tässä suhteessa talousvaliokunta ei hallitusta auta. Kuitenkin hallituksen lähtökohta energiapolitiittisessa selonteossa on hyvä. Hallitus "sitoutuu turvaamaan riittävän energian saannin" ja lupaa pyrkiä siihen, "ettei energiaan kohdistuvilla yksipuolisilla taloudellisilla ohjauksineilla heikennetä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä". Hallitus perustelee sitoumuksiaan taloudellisen kasvun ja työllisyyden turvaamisen tarpeella.

Enempää hallitus kuin valiokuntakaan eivät kuitenkaan osoita toimenpiteitä ja keinoja, joilla mainittuihin tavoitteisiin päästäisiin. Hallituksen ja viimeistään valiokunnan olisi tullut osoittaa tavoitteiden mukaiset toimintaedellytykset, jotka mahdollistaisivat kannattavat investoinnit energiasektoriin. Oleellista olisi varmuus energian riittävydestä ja kilpailukykyisestä hinnasta. Olisi tullut pyrkiä siihen, että energia voisi olla kansallinen kilpailuetu.

Sekä hallitus että valiokunta kiertävät pääasiaa kuin kissa kuumaa puuroa. Valiokunta kuittaa ydinenergian kolmella lauseella toteamalla: "Selonteossa ydinenergian rakentamismahdollisuutta ei suljeta pois tulevaisuuden vaihtoehtojen joukosta. On valmistauduttava siihen vaihtoehtoon, että ydinvoiman lisärakentaminen tulee ajankohtaiseksi. On myös tärkeää, että tähän liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet säilytetään Suomessa." Tämä on täysin riittämätöntä mielestäni ja osoittaa, että sekä hallitus että valiokunta välttelevät vastuuta, mutta eivät sitä kiellä, kuten Ahon hallitus.

Sekä hallituksen selonteko että valiokunnan mietintö ovat toivomusten ja tavoitteiden osalta ristiriitaisia. Valiokunta toteaa, että Suomessa energian kokonaiskulutus on länsimaiden kor-

keimpia. Tämä johtuu muun muassa teollisuuden energiavaltaisesta rakenteesta, kylmästä ilmastosta ja pitkistä välimatkoista. Tuontienergia kattaa kaksi kolmasosaa Suomessa kulutusta energiasta, öljy 28 prosenttia energian tarpeesta, ydinvoiman ja bioenergian osuus on 15 prosenttia ja hiilen hieman pienempi. Maakaasun osuus on noin 9 prosenttia, samoin vesivoiman. Teollisuus käyttää lähes puolet kaikesta Suomessa kulutetusta energiasta. Lämmityksen osuus on noin 20 prosenttia.

Hallitus panee nyt toivonsa maakaasuun. Toistaiseksi maakaasu on suhteellisen vähäinen tekijä Suomen energiapolitiikassa. Sen osuus, kuten todettiin, kokonaisenergiasta on noin 9 prosenttia. Nykyisellä kaasuverkolla maakaasun käyttö voidaan enintään puolitoistakertaistaa. Kaasun merkittävä lisääminen edellyttäisi kansallisten toimenpiteitten lisäksi merkittäviä kansainvälisiä ratkaisuja ja Suomen aktiivista vaikuttamista niihin.

Tällä hetkellä Suomi on maakaasun suhteen yhden, Venäjältä tulevan putken varassa ja eurooppalaisittain katsottuna pussin perällä. Kaikki Suomeen tuleva kaasu virtaa Venäjän Gazpromin putkea pitkin Neste-konserniin kuuluvaan Gasumiin, jossa Gazpromilla on 25 prosentin vähemmistöosuus. Tässä vaiheessa Suomi tulee jäämään syrjään eurooppalaisista kaasun sisämarkkinoista siihen saakka, kunnes Suomeen on mahdollista tuoda maakaasua muualtakin kuin Venäjältä. Muut hankkeet, kuten Itämeren pohjaa pitkin Keski-Eurooppaan menevä kaasuputki, joka lähtisi haarana Ruotsiin, taikka Norjan kaasu ovat yhä tutkimusten ja kaukaisten suunnitelmien asteella.

Mikäli maakaasun hintakehitys jatkuu suotuisana ja Suomesta saadaan yhteys Manner-Euroopan kaasuverkkoon, voitaneen joskus vuoden 2025 paikkeilla merkittävä osa, jopa noin 25 prosenttia, sähkön tuotannostamme toteuttaa kaasulla. On kuitenkin korostettava, että linjapäätökset ja perusratkaisut Manner-Eurooppaan johtavasta kaasuputkesta tehdään muualla kuin Suomessa. Putken toteutuminen onkinkin ni ensi sijassa Euroopan kaasun tarpeen kehityksestä. Tämän vuoksi uuden putken varaan on mielestäni ennen aikaista perustaa energiastrategian linjauksia. Venäjän kaasuun liittyy lisäksi hintariski, joka saattaa myöhemmin, jollei uutta putkea saada rakennetuksi, hillitä sähkön tuotantoa Suomessa.

Sähkön tarpeen tyydyttämiseksi tarvitsemme jatkossa sekä kaasua että ydinvoimaa. Ne eivät

ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja. Kummankin lisääminen on välttämätöntä, mikäli aiomme suurelta osalta luopua hiilen käytöstä sähkön tuotannossa. Tähän mennessä sähkön tuotannon monipuolisuus on ollut Suomen keskeinen vahvuustekijä.

Avoimet sähkömarkkinat ovat hinnan muodostumisen ja tehokkuuden kannalta tarpeelliset, mutta ne eivät poista sitä tosiasiaa, että Suomen tulisi olla omavarainen sähkökapasiteetin osalta. Nythän tuontienergia kattaa kaksi kolmasosaa Suomessa kulutetusta energiasta. Sähkön omavaraisuuteen ei voida päästä muuta tietä kuin lisäämällä ydinvoiman käyttöä.

Mielestäni hallitus ja eduskunta välttelevät vastuutaan ja menettävät kallista aikaa, kun ne pyrkivät siirtämään ydinvoimasta tehtävät poliittiset päätökset seuraavan hallituksen ja eduskunnan vastuulle. Hiilestä tulisi luopua vuoteen 2025 mennessä. Maakaasuun liittyvät ratkaisut ovat kovin epävarmat ja muiden kuin omista päätöksistämme kiinni, kuten edellä totesin. Ainoan ulospääsytyien tarjoaa ydinvoima. Hallituksen olisi uskallettava tarttua härkää sarvista. Sitä mielestäni vaatii kansallinen etu.

Valiokunta pohdiskelee enemmän tuulimyllyillä tuotettavaa sähköä kuin ydinvoimaa. Valiokunta toteaa muun muassa, että teknisesti maan sähkön tarpeesta voitaisiin jopa noin 10 prosenttia tuottaa tuulivoimalla. Suomalainen tuulivoimateollisuus ja -tutkimus on kansainvälisesti korkeatasoista. Suomalaisen tuulivoimateollisuuden vientitulot ovat yli 300 miljoonaa markkaa vuodessa ja markkinat kasvavat vuosittain noin 30 prosentilla. Hyvä näin, mutta kun energiapolitiikasta puhutaan, ovat nämä suolarahoja.

Todettakoon, että suomalaisen energiateknologian vienti on kasvanut vuoden 1990 noin 3,5 miljardista markasta tänä vuonna yli 12 miljardiin markkaan. Niin ikään Suomessa on ydinteknologinen tutkimus ja osaaminen korkealla kansainvälisellä tasolla. Tutkimus- ja kehitystyö sekä energiateknologian vienti ovat saaneet mielestäni liian vähän huomiota osakseen. On toki hyvä, että valiokunta ilmoittaa suhtautuvansa myönteisesti energiatutkimuksen rahoituksen lisäämiseen.

Kysymyksiä herättää valiokunnan kannanotto puun käytön edistämisestä julkisella tuella ja veroratkaisuilla. Mielestäni keskeistä on, että energia voisi olla kansallinen kilpailuetu. Silloin se tulisi kyetä tuottamaan kilpailijamaita edullisemmalla hinnalla eikä veronmaksajien kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Jos Suomi tahtoo taloutensa kasvavan ja työttömyytensä vähentyvän, niin kuin uskon, on Suomen ilmoitus vähentää hiilidioksidipäästönsä vuoteen 2010 mennessä vuoden 1990 tasolle käytännössä täysin epärealistinen. Kauppa- ja teollisuusministeriön selvityksistä käy ilmi, että kyseistä tavoitetta ei voida saavuttaa edes maksimaalisella ydinvoiman ja maakaasun käytön lisäämisellä ja verotusta rankasti kiristämällä. Liian kireistä ilmastotavoitteista on tulossa koko Suomen energiataloudelle vakava uhka. Ilmastomuutoksen riskeihin on toki suhtauduttava kaikella vakavuudella, mutta tasapainoisempaan tulokseen on mahdollista päästä vain pitämällä aikajänteellä. Tässäkin suhteessa teoria ja käytäntö ovat jälleen ristiriidassa.

Keskeisenä puutteena on mielestäni pidettävä sitä, ettei hallitus enempää kuin valiokuntakaan ole riittävästi lähtenyt pohtimaan tehtävien energiaratkaisujen laajempaa taloudellista merkitystä. On pitäydytty lähes pelkästään energiasektorin välittömissä taloudellisissa vaikutuksissa. On vältetty näkemästä, että energian saatavuuden ja hinnan vaikutus kansantalouteen ja työllisyyteen on runsaasti suurempi kuin energiasektorin suora vaikutus.

Pakollinen energian tuonti rasittaa maamme vaihtotasetta huomattavasti. Vuonna 1996 energiantuontilasku oli noin 14,5 miljardia markkaa. Tästä öljytuotteisiin kului eniten eli 9,8 miljardia ja ydinpolttoaineeseen vähiten eli 0,4 miljardia.

Selonteko on painottanut energiasektorin suoraa ja välillistä työllistämistä, joka on yhteensä noin 46 000 henkilöä, joista noin 2 000 henkilöä on turpeen ja energiapuun tuotannossa. Sitä vastoin energian vaikutus teollisuutemme kilpailukykyyn, johon kuuluu kaksi kolmasosaa Suomen tavaraviennistä, on ratkaiseva. Tässä on kysymys kymmenistä tuhansista työpaikoista. Niin ikään kotitalouksissa edullinen energia mahdollistaisi muun muassa palveluiden ja tavaroiden lisääntyvän kysynnän, mikä olisi markkinatavoitteista työllistämistä. Jo varsin pienillä energian hinnan myönteisillä muutoksilla voitaisiin koko kansantalouden puitteissa kotitalouksien kulutuskysynnän kautta luoda kymmeniätuhansia työpaikkoja.

Ed. Kurola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Minä huomaan, että ed. M.

Pohjola ainakin odotti, että valiokunta olisi ratkaissut kaikki mahdolliset energiapolitiikkaan ja yhteiskuntapolitiikkaan liittyvät avoimet asiat. Valiokunta ei pyrkinyt ratkaisemaan edes sähkön tuotannon tulevaisuuden vaihtoehtoja. Valiokunta pyrki nimenomaan selvittämään, onko ratkaisun tekemiselle lisääntymistä. Totesimme, että sitä on. Sähköä riittää ja sitä on saatavissa myös edulliseen hintaan.

Eduskunnassa olisi hyvä keskustelussa myös huomata, kun puhutaan kaasuverkon mahdollisesta laajentamisesta ja kysytään, mihin hintaan kaasua on mahdollista saada, tai sanotaan, että ei tiedetä, mihin hintaan kaasua on mahdollista saada, että ne ovat juuri niitä asioita, jotka ratkaistaan nimenomaan liiketaloudellisilla perusteilla eikä niitä ratkaista täällä eduskunnassa. Jos joku rakentaa kaasuverkon laajennuksen, sen rakentaa joku yritys, joka on sitä ennen selvittänyt, että se on kannattava hanke, että kaasua on saatavissa, että sitä voidaan myydä, että sille on kysyntää ja että sen toimitukset ovat varmoja. Näistä kaikista asioista tehdään nyt parhaillaan selvityksiä, myös siitä, miten olisi teknisesti mahdollisesti yhdistää Suomen verkko Keski-Eurooppaan ja mitä kautta se olisi viisainta tehdä. Kaikista näistä asioista tehdään selvityksiä, ja niiden lausuntojen perusteella, joita valiokunta on saanut, nämä selvitykset valmistuvat ajallaan. Sen jälkeen eduskunnalla on suurempi viisaus tietää, mistä vaihtoehdoista todella voidaan päättää.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Pohjola puheenvuorossaan muun ohella kantoi huolta työllisyydestä, aivan aiheellisesti, tärkeä asia toki. Tänäa jo on tullut toistuvasti esille, että Suomen puunjalostusteollisuuden keskeiset asiakkaat Keski-Euroopassa kysyvät sen perään, millä energiamuodolla heidän ostamansa tuotteet on valmistettu. Uskomme, että tämä huoli tulee tulevaisuudessa olemaan entistä suurempi. Yhä useammin esitetään näitä kysymyksiä. Tähän asiaan myöskin ympäristövaliokunta lausunnossaan kiinnitti huomiota. Tiedämme myös, että varsin usein nämä kysymyksen esittäjät ovat henkilöitä, jotka eivät pidä ydinvoimaa sellaisena energialähteenä, joka olisi ympäristöllisesti pitkällä tähtäimellä kestävä. Heidän mielestään ei olisi positiivinen vastaus ilmoittaa, että puunjalostusteollisuuden tuote on tuotettu ydinvoimalla. Kun katsomme Suomen taloudellista ja kansallista etua todella pitkällä

tähtäimellä, tämäkin asia olisi syytä ainakin pitää mielessä.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tahdo arvostella valiokuntaa. Haluan todeta sen, että valiokunta ei ole voinut kirjoittaa uutta selontekoa. Se on ollut hallituksen tehtävä. Selonteko olisi alun pitäen täytynyt kirjoittaa paljon laajemmin, ja nuo kysymykset, jotka nostin esille, olivat sellaisia, joihin hallituksen olisi tullut vastata. Valiokunta on tehnyt parhaansa ja painottanut tiettyjä asioita. Minä olen esittänyt oman kritiikkini, ja se oli tässä.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Markku Pohjolan äskeinen puheenvuoro oli monella tapaa hämmäntävä.

Haluaisin oikaista yhden asian. Jos ymmärsin oikein, hän totesi hyvin nopeasti, että Ahon hallitus kielsi ydinvoiman lisärakentamisen. Näinhän, ed. Pohjola, ei missään tapauksessa ollut. Kuten hyvin muistanette, Ahon hallitus antoi, niin kuin pitääkin, asian ratkaisun tapahtua tässä salissa, ja eduskunta teki siitä aikansa sen päätöksen, jonka teki, ei siis Ahon hallitus, ed. Markku Pohjola. (Ed. Hämäläinen: Kyllähän hallituksella mielipide oli!) — Kyllä, mutta se oli positiivinen, toisin kuin ed. Pohjolan puheenvuorosta saattoi äsken ymmärtää.

Energiaoliittinen selonteko mietintöineen käsittää melkein kaikista asioista mainintoja siten, että se antaa yleistä hyvää joka puolelle. Selonteko on näin ollen sikäli hankala, että siitä on vaikea löytää tulevalle energiapolitiikalle päälinjaa taikka priorisointeja. Tässä mielessä ed. Hämäläisen, joka on talousvaliokunnan puheenjohtaja, äskeinen puheenvuoro oli hyvin valaiseva, kun hän totesi aivan oikein, että ei täällä keskustelussa tulisi kaikkia asioita pyrkiä ratkaisemaan, kuten hän esimerkissään mainitsi. Jonkinlaisia yleisiä linjoja toivoisi edes tässä selonteon palautekeskustelussa eduskunnan esittävän hallitukselle, ja toivoisi tietenkin, että hallitus sitten niitä linjoja toteuttaisi, jos niitä täältä löytyy.

Energiaoliittikka on hyvin vaikea asia, koska se on läheisessä yhteydessä paitsi työllisyys- ja veropolitiikkaan ennen kaikkea ympäristöpolitiikkaan. Energian tuotannon ja käytön ympäristövaikutukset sekä terveysnäkökohdat tulevat nähdäkseni lähitulevaisuudessa ja sen päätöksenteossa korostumaan entisestään. Siksi ha-

luankin tässä viitata ympäristövaliokunnan lausuntoon. Ympäristövaliokuntahan perehtyi hyvin perusteellisesti hallituksen energiapolitiiseen selontekoon ja osoittaa lausunnossaan mielestäni tulevalle energiapolitiikalle merkittäviä linjauksia tulevaisuuden suurista kysymyksistä. Nykyinen ympäristövaliokunta on muutenkin ollut työssään aktiivinen energiapolitiikan kehittämisessä. Siihen on Euroopan unionin asialistakin antanut hyvät mahdollisuudet.

On hämmästyttävää, miten välinpitämättömästi suhtaudumme tiedemiesten varoituksiin ilmastomuutoksista ja niiden aiheuttamista globaaleista ongelmista. Öljyn, hiilen ja kaasun polttaminen sekä metsien tuhoaminen nostavat lähi-tulevaisuudessa hiilidioksidipäästöt niin korkealle, että maapallo todellakin lämpenee pysyvästi ainakin parin asteen verran, elleimme ajoissa tee radikaaleja, muutokseen johtavia päätöksiä. Tämän kehityksen seuraamuksia puolestaan emme osaa edes lopullisesti arvioida. Sen kuitenkin tiedämme jo nyt, että ihmisen elämiseen liittyvät ympäristöongelmat tulevat olemaan vakavia.

Vielä muutama vuosikymmen sitten tutkijat pitivät tulevaisuuden ongelmana lähinnä energialähteiden riittävyyttä. Nyt fossiilisten polttoaineiden käytön hillitseminen ilmastomuutosten estämiseksi ja kestäväen kehityksen turvaamiseksi on maailman laajuisesti tärkeä tavoite. Toivoa vain sopii, että joulukuun Kioton konferenssi onnistuu saamaan aikaan sitovia päätöksiä, jotta emme ahneudella veisi tulevilta sukupolvilta elämisen mahdollisuuksia. Päätöksiin tulisi sitoa teollisuusmaiden lisäksi kehitysmaat, ettei halpa mutta saastuttava energiatuotanto siirtyisi niihin.

Odotettavissa olevien ympäristömuutosten takia olisin toivonut talousvaliokunnan mietinnön kannanoton lähtökohdaksi myös ympäristökysymyksiä. Näin ei käynyt, vaan talousvaliokunta toteaa sinänsä ihan hyvässä mietinnössään ottaneensa tarkastelunsa lähtökohdaksi energian saatavuuteen liittyvät kysymykset. Tässä mielessä talousvaliokunnan mietintö heijastelee nyt vallitsevan energiapolitiikan markkinajohitoisuutta. Itse näen, että painopiste ei sen takia juuri ole ihan ajan tasalla, kuten ei selonteonkaan.

Tosin on todettava, että kansainvälisen yhteistyön yhteydessä mietinnössä painotetaan päästöjen vähentämistavoitteita ja valiokunta nostaa esille kansainvälisessä ilmastopöytäkeskustelussa esiin tulleen idean, hyvin käytännöllisen esimerkin konkreettisista ideoista: joint imple-

mentation -periaatteen, jonka EU on jo hyväksynyt. Tässähän Suomella olisi mahdollisuus profiloitua kansainvälisestikin samalla, kun hoidamme omat velvoitteemme. Kansainvälisissä tutkimuksissahan on todettu, että Suomen asema on jonkin verran hankala, koska maaraporttien perusteella Suomen päästöt kasvavat nopeimmin kaikista teollisuusmaista. Toiselta puolen on tietenkin muistettava, että me olemme ottaneet liki ensimmäisenä maailmassa käyttöön hiilidioksidipäästöjen mukaan laskettavan energiaveron ja olemme myös kehittäneet kiitettävällä tavalla lämmön ja sähkön laajaa yhteistuotantoa.

Mutta olen eri mieltä kuin esimerkiksi pari äskeistä puhujaa Suomen sitoumuksista. Mielestäni Suomen tulee sitoutua laskemaan omat hiilidioksidipäästöt vuoteen 2010 mennessä vuoden 90 tasolle eli pudottamaan päästöjä nykytasosta reilut 10 prosenttia. Onko tämä realistinen tai ei, minusta sitä asiaa ei voi niin tarkastella, vaan kysymys on tietenkin tahtoasiasta. Jos haluamme, näin voimme menetellä, mutta tietenkin se vaatii monia toimenpiteitä. On ymmärrettävää, että teollisuus ei ole tähän halukas, mutta päätökset pitäisi tehdä muualla kuin teollisuuden piirissä. Hyvin positiivista on se, että kansainvälinen yhteistyö tässä suhteessa energialalla on selvästi lisääntymässä. Näkisin, että Suomen tulisi pyrkiä olemaan tässä suhteessa aktiivinen ja rohkean aloitteellinen.

Arvoisa puhemies! Suomen sanotaan käyttävän runsaasti uusiutuvia energialähteitä. Käytämme kuitenkin niitä vain vajaan kolmanneksen. Meillä olisi vesivoimaa reservissä, mutta ennen kaikkea bioenergian lisäksi avaa uusia mahdollisuuksia. Monienkin selvitysten perusteella näin voidaan sanoa. Esimerkiksi eräs selvitys toteaa, että vuoteen 2010 mennessä voitaisiin rakentaa bioenergiaa käyttäviä vastapainelaitoksia noin 30 paikkakunnalle ja saada useita satoja megawatteja lisää tehoa.

Ympäristön kannalta parhaaseen lopputulokseen päästäisiin, jos sähkön tuotannossa lisättäisiin kotimaisen puupohjaisen energian ja vesivoiman käyttöä. Esimerkiksi hakkeen kulutus olisi helposti jopa kymmenkertaistettavissa. Lisäksi on syytä huomauttaa, että monissa kotitalouksissa on tätä nykyä vain yksi lämmitystapa mahdollinen. Se on useimmiten tietenkin sähkö. Asuntojen rakentamisessa ja peruskorjauksessa voitaisiin ottaa nykyistä paremmin huomioon poikkeusoloihinkin varautuminen ja edistää puun käyttöä. Miljoonan pilkkeen pienkäyttäjän tavoittaminen olisi hyvä haaste.

Keskustan vastalauseessa on siten aivan perustellusti vaadittu hallitukselta käytännön toimia bioenergian edistämishojelman aikaansaamiseksi. Siihen tulisi sisällyttää muun muassa välillisten työvoimakustannusten pysyvä alentaminen, jotta kilpailukyky olisi turvattu, sillä onhan enemmän kuin totta, että maamme energiapoliittikkaa ohjataan käytännössä veropoliittisilla ratkaisuilla. Ne ovat olleet viime vuosina tempoilevia ja estäneet pitkäjänteisen energiapoliittikan suunnittelun. Energiatalouden reunaehtoihin kuuluu kuitenkin verotus. Kun se ei ole kunnossa, silloin tietenkin vältetään energiainvestointeja, joita olisi voitu jo tehdä.

Tällä en tarkoita ydinvoiman lisärakentamista. Minusta on outoa, että tätä keskustelua täällä käydään, koska tämän hallituskauden aikana siihen ei ole edes teollisuudella itsellään haluja. Se on moneen kertaan tullut esille. Sen takia tätä keskustelua en pidä ajankohtaisena.

Sen sijaan esimerkiksi maakaasun suosion kasvattaminen on ajankohtainen. Toivoo sopii, että suunnitelmat toteutuvat niin, että verkosto ulotettaisiin ensinnäkin Suomessa laajemmalle mutta myös toisaalta päästäisiin siihen, että Venäjän verkosto vihdoin yhdistettäisiin keskieuropallaiseen Suomen kautta. Maakaasun suosion kasvattaminen on monella tavoin perusteltua. Vähätellä ei sovi myöskään sen työllisyysvaikutuksia, jotka olisivat hyvinkin positiiviset.

Toisin kuin Ahon hallitus Lipposen hallitus ei ole ollut juurikaan kiinnostunut sähkön ja lämmön yhteistuotannon kustannus- ja hintakehityksestä ainakaan siten, että se olisi edistänyt tämän positiivista kehitystä. Mahdollisimman edullinen energia on yksi keskeisimmistä kilpailutekijöistä taloudessa. Suuri osa energian tuotannosta on mahdollista rakentaa yhteistuotannon varaan. Näin vähennettäisiin oleellisesti myös päästöjä, mutta tämän edellytys on pysyvä muutos nykyiseen energiaverotukseen. Näyttää siltä, että sitä ei ole tulossa.

Energiapolitiikalla on läheinen yhteys myös kansalaisten turvallisuuteen. Tavoitteeksi tulisi luonnollisesti asettaa mahdollisimman korkea tuotannon ja raaka-aineiden omavaraisuus samoin kuin raaka-ainelähteiden monipuolinen suosiminen. Kuitenkaan tällä en tarkoita sitä, mihin ed. Hämäläinen äsken puuttui, että suositimme kaikkia, vaan selvästi pitää pyrkiä saastuttavista pois ja valita kotimaiset ja vähän saastuttavat. Tässä mielessä totean, että en missään tapauksessa kannata kivihiilen massiivista käyttöä vaan mieluummin olisin rakentamassa ohjel-

maa, jolla bioenergian käyttöä nopeasti edistettäisiin.

Selonteossa ja mietinnönkin painotuksissa on monipuolinen energialähteiden käyttäminen. Se on tietysti turvallisuusnäkökulmasta oikean suuntainen, mutta haluan vielä korostaa, kun elämme kovan markkinatalouden ehdoilla, miten turvallisuutta lisää myös se, että energian tuotannon omistussuhteet suosivat julkista sektoria eli valtiota ja kuntia. Suunnitteilla oleva IVO — Neste-fuusio lieneekin tulkittava edellä mainitun tavoitteen käytännön toteutukseksi, vaikka toisenlaisillakin tarkoituksillaan spekuloidaan.

Talousvaliokunta ei ole ottanut kovinkaan painokkaasti mietinnössään huomioon energiapoliittikan yhteyksiä terveyshaittoihin. Erityisesti liikenteen ja polttoprosessien pienhiukkasten vähentäminen on lähivuosien politiikassa priorisoitava hyvinkin korkealle. (Ed. Hämäläisen välihuuto) — Siellä, ed. Hämäläinen, on maininta — niin kuin totesin, vähän kaikkea käsitellään — mutta priorisointi puuttuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta sen, että monien selvitysten mukaan kansalaiset näytävät olevan koko ajan kiinnostuneempia ja kiinnostuneempia energiapoliitikasta. Erään tuoreen selvityksen mukaan yhdeksän kymmenestä on tällä hetkellä hyvinkin huolestunut ympäristön tilasta, ei ainoastaan Suomen vaan koko maapallon, niin kuin pitääkin. Kansalaiset seuraavat myös yhä enemmän tiedotusvälineistä ympäristöasioita ja niiden kehittymistä. Tämä on hyvin myönteinen asia muuten passivoituvassa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä.

Vaatimukset saada valita eri tavoilla tuotettua sähköstä puhtain ja ympäristöystävällisin on oikeutettu. Siksi mielestäni tulisi Suomessakin nopeasti päästä siihen, että kuluttajille ja myös yrityksille olisi tarjolla ekomeerittyyä sähköä. Vihreästä sähköstä saatettaisiin Suomessakin, kuten nyt Ruotsissa, olla valmiita maksamaan jopa korkeampaa hintaa juuri terveyden ja terveellisemmän ympäristön takia. Ruotsissa esimerkiksi tuulivoimalla tuotettu sähkö menee hyvin kaupan keskimäärin 7 äyriä kalliimmalla hinnalla kuin muu ja puullakin tuotettu sähköstä saa 4 äyriä normaalia korkeampaa hintaa. Jos valtio pitäisi vihreän sähkön kriteereitä tiukkoina, se myös stimuloisi teknistä kehitystyötä, ja tästä koituisi näinkin yhteiskunnalle hyötyä. Toivottavaa olisi, että tästä saataisiin nopeasti Suomessa päätöksiä ja päästäisiin käytännön elämässä tätä toteuttamaan.

Kansalaisten toinen tapa vaikuttaa on energiakulutuksen hillitseminen energiasäästön tietä. Sen sietäisi myös saada porkkanoita. Näitä ei kuitenkaan ole juurikaan mietitty. Herää kysymys, miksi. Miksi vain puhutaan, miksi ei löydy konkreettisia esityksiä?

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että hallitukselle riittää energiapolitiikan alalla runsaasti työtä ja nyt ennen kaikkea odotetaan konkretiaa hallitukselta. Eduskunnan työ, talousvaliokunnan mietintö ja muiden valiokuntien asiantuntevat lausunnot liitteinä, antaa runsaasti aineksia hallitukselle edetä seuraavaksi konkreettisesti eteenpäin.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Minulla ei ole kuin yksi kommentti ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoroon, ja se on se, että hän istui neljä vuotta hallituksessa ministerinä. Miten ihmeessä on ollut mahdollista välttää kaikki energiapolitiikan realiteetit sillä tavalla, että puheenvuoro, jonka käytitte, oli mahdollinen?

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan puolesta joudun nyt uudelleen toteamaan kaikkiin niihin puheenvuoroihin viitaten, joissa on kaivattu talousvaliokunnan mietinnöstä yhtä sun toista, joka sieltä on puuttunut, että puheenjohtajana minä olen pyrkinyt hyvin määrätietoisesti pitämään talousvaliokuntaa omissa roolissaan niin, että se ei esiintyisi terveyspolitiikan asiantuntijana eikä ympäristöpolitiikan asiantuntijana. Jos tälle tielle mennään, valiokunnathan voivat sitten tietysti pyrkiä esiintymään melkein missä asiassa tahansa asiantuntijoina. Minä olen pyrkinyt hyvin tarkkaan noudattamaan tätä rajausta.

Mutta kun nyt toistuvasti on viitattu myös terveyspoliittisiin kysymyksiin ja terveyshaittoihin energiatuotannon yhteydessä ja hiukkaspäästöihin, haluan nyt kertoa kuitenkin niistä asiantuntijalausunnoista, joissa kerrotaan, että hiukkaspäästöistä suurin ongelma oikeastaan on katupöly ja nimenomaan autoliikenteestä syntyvät hiukkaspäästöt, jotka ovat katupölyssä mukana. Kyynisimmät asiantuntijat, jos näin voi sanoa, ovat todenneet, että jos siellä on voimalan poltosta peräisin olevia hiukkaspäästöjä, se tarkoittaa sitä, että polton säädössä on ollut jotakin vikaa. Ehdottomasti kuitenkin kaupunkien katusollalla suurin ongelma on henkilöautoliikenne ja nimenomaan dieselpolttoaineen käyttö.

Ed. Aittomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikka hallitus hallitusohjelmansa perusteella onkin ottanut sen kannan, että ei tuo asiaa eduskunnan käsiteltäväksi ydinvoiman osalta tämän hallitus- ja eduskuntakauden aikana, siitä huolimatta tämä keskustelu on välttämätöntä jo siitä syystä, että valiokunnan mietintö kuitenkin ottaa tietynlaisen selkeän avauksen tiettyyn suuntaan, joka on ilman muuta keskustelun aihe. Toisaalta myös yhteiskunnassa näyttää ydinvoimakeskustelu hiljalleen viriävän ja tuovan mukanaan myös suhteellisen positiivisia asenteita aikaisempaan verraten, niin kuin on jo aikaisemmin eräässä puheenvuorossa todettu.

Mitä tulee teollisuuden ja alan ihmisten halukkuuteen rakentaa ydinvoimaa, minä en tiedä, saattaa olla, ehkä ministeri tietää paremmin, mikä se halukkuus on, mutta minä vain ihmettelen sitä, mihin se halukkuus, joka vuosia sitten yhteiskunnassa oli ydinvoiman rakentamisen suhteen, on nyt kadonnut, kun voimakas noususuhdanne on menossa. Minulla on vain sellainen ajatus, että ydinvoimarakentajat ovat lähteneet siitä aikansa tämän asian puolesta kamppailuun ja tietyllä tavalla nenilleen saatuaan, että heitetään pallo tai kiekko nyt eduskunnan puoleiseen pätyyn ja katsotaan sitten, mihin se sieltä kulkeutuu. Toisin sanoen minä en tiedä, merkitseekö se, että he eivät ole kovin aktiivisia olleet, sitä ettei rakentajia löytyisi. Saattaa olla tietysti näinkin, mutta en ole ihan varma siitä.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ed. Hämäläiselle todeta hiukkaspäästöistä sen, että katupöly on tietysti aistinvaraisesti kaikkein haitallisin ihmisille, mutta kyllä nämä hiukkaspäästöt toimivat hiukan toisen mekanismin mukaan. Niitä ei nähdä, ja ne tulevat autojen pakokaasuista ja imeytyvät hengitykseen, samoin tehtaiden pii- puista, kun polttoprosessi etenee. Näitä mitkään suodattimet eivät tänä päivänä vielä riittävästi poista.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen tosiaan vetosi asiantuntijoihin, mutta minä ihmettelen näitä Helsingin kaupungin asiantuntijoita, kun he jatkuvasti mittaavat sitä katupölyä, joka kaiken tietämyksen mukaan ei ole niin vaarallinen asia kuin ovat nämä polttohiukkaset, nitraatti- ja sulfaattihiukkaset, jotka ovat alle kahden ja puolen tuhannesosan millimetrin hiukkasia. Katupölyhiukkasista suurin osa on paljon suurem-

pia. Ne jäävät kurkkuun ja nenään. Eivät ne ole vaarallisia.

Minusta Helsingin kaupunginkin pitäisi vähitellen siirtyä mittaamaan todellisia vaaratekijöitä, ja tällä hetkellä tietenkin keskikaupungilla niiden suurin lähde ovat dieselbussit. Dieselbussissa pitäisi olla kolmesataa matkustajaa, jotta se olisi yhtä vähän hiukkaspäästöjä aiheuttava kuin henkilöauto. Siitä syystä, jos ilma huononee Helsingissä, niin joukkoliikenne pitäisi kieltää, jos se on dieselbusseja. Ilma paranisi, jos käytettäisiin katalysaattoriautoja.

Kyllä minusta tämä hiukkasasia pitäisi vähitellen saada kaikkien tietoisuuteen niin, ettei väärää hiukkasia haukuta.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ympäristökysymys- ja terveystieteiden keskusteluun haluan vain kommentoida sen, että joka tapauksessa, kuten tämäkin keskustelu osoitti, asiat ovat sellaisia, että mielenkiinto niihin on kasvava ja aiheellisesti.

Mutta haluaisin vastata ministeri Kalliomäelle, että minä ymmärrän täydellisesti, ministeri Kalliomäki, teidän ylimielisyyttenne puheenvuoroani kohtaan, koska tiedän, miten totaalisesti olette epäonnistunut muun muassa energiaverotuksen muuttamisessa siten, että se vie meidän energiapolitiikkaamme siihen suuntaan, joka ei ole yleisen mielipiteen mukainen. Meillä on nykyään energiapolitiikassa, niin kuin täällä on monta kertaa tullut esille, sekava paletti käytössä. Ministeri Kalliomäki, tämä juuri vaikuttaa siten, että se mahdollisimman vähän luo turvallista maaperää niille energiainvestoinneille, jotka olisivat mahdollisia, jos Lipposen hallitus olisi kyennyt luomaan pitkäjänteisen ja luotettavan energiapolitiittisen linjan.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Kun kävelin ed. Aittoniemen ohitse, hän totesi, että — oliko näin — populismia turpeen voimalla. (Ed. Aittoniemi: Ei, ei populismia!) — Näin ei tule tapahtumaan, eli minä en yleensä ole populistinen ihminen.

Mutta ajattelin hiukan poiketa tästä yleisestä linjasta ja lähteä liikkeelle liikenteestä sen takia, että sitä on käsitelty aika vähän ja se on kyllä tärkeä osa-alue energiapolitiikassa. Tässä voisin siteerata ed. Tiuria erään seminaarin osalta, jossa hän totesi, että polttoaineen hinta tässä maassa alkaa olla niin korkea, että maaseudun väki kerrää kaikki rahansa yhteen ja saa ainoastaan sen

verran polttoainetta, että pääsee tänne kaupunkiin mutta ei täältä pois.

Tämä on todella mielestäni aika hyvä oivallus sen takia, että näinhän todella on. Liikennepolttoaineiden hinnan nousu verojen myötä aiheuttaa sen, että maaseudun väestön toiminta kyllä aika tavalla vaikeutuu. Se kustannuserä kohdentuu maaseutuväestöön, joka asuu harvaanastuilla seuduilla, missä palvelut ovat kaukana ja ihmiset joutuvat todella käyttämään henkilöautoa, omaa autoa, hakeakseen palvelut. Mielestäni tuo linja ei ole oikeudenmukainen näille ihmisille.

Liikenne myös on merkittävä päästöjen tuoja, minkä myös toi esille ed. Hämäläinen kommenttipuheenvuorossaan. Eli liikenne päästää hiilidioksidista esimerkiksi 18 prosenttia, joka on merkittävä vaikuttaja nimenomaan kaupunkialueilla. Lisäksi pölyhaitat, joita ajoneuvoliikenteestä tulee, ovat mielestäni huomattavia, ja myös niihin on kiinnitettävä huomiota ja niiden kehitystä myös seurattava.

Liikennepolttoaineiden osalta on myös ajateltava niitä mahdollisuuksia, joita on ympäristöongelmien vähentämisen osalta. Niitä löytyy esimerkiksi siitä, että me jollakin tavalla edesautamme kaasubussien lisääntymistä, mikä omalta osaltaan vähentää päästöjä. Mutta se taas edellyttää sitä, että meillä on satsauksia sen teknologian kehittämiseen, joka antaa mahdollisuuden kaasubussien käytön lisääntymiselle. Tämä liikenteestä.

Tämän jälkeen haluaisin tutkailla energiapolitiikkaa hiukan siitä näkökulmasta, onko Suomessa menneisyydessä ollut energiapolitiikkaa. Aika monet arvostelevat sitä, että Suomessa ei ole ollut minkäänlaista energiapolitiittista linjaa, että me olemme menneet aika päättömästi eteenpäin. Minä väittäisin hiukan toisin. Suomessa on ollut erittäin järkevä energiapolitiittinen linja, joka on lähtenyt siitä, että siihen linjaan kuuluu hyvin laaja paletti, jonka pohjalta lähinnä sähkön tarve tässä maassa katetaan. Minä väitän myös, että se linja on toiminut aika hyvin. Meillä ei ole ollut sähköpulaa. Me olemme saaneet sen energian tuotettua, mitä tässä maassa tarvitaan. Toki siinä hiukan on ollut tuontisähköä mukana, joka on se pelivara lähinnä huippukuormien aikana.

Jatkon osalta, kun on kuunnellut puheenvuoroja ja perehtynyt mietintöön ja myös strategia-paperiin, voi todeta, että on kolme asiaa, joista vallitsee aika tavalla yksimielisyys. Ensimmäinen on se, että kaikki ovat sitä mieltä, että energian

saatavuudesta on pidettävä huolta. Energian saatavuus, lähinnä sähkön, on Suomessa turvattava. Toiseksi yhtä mieltä ollaan myös siitä, että sen hinnan on oltava kilpailukykyinen. Sehän on edellytys sille, että meidän teollisuutemme voi toimia ja meillä voi olla tuotantoa, joka menee myös maailmalla kaupaksi. Kolmas asia, josta vallitsee aika tavalla yhteisymmärrys, on se, että syntyvien päästöjen osalta on pyrittävä noudattamaan Suomen kansainvälisiä ilmastopimuksia. Nämä ovat asioita, jotka lauseina kätkevät taakseen yhteisymmärryksen, mutta kun mennään asioiden sisälle, sen jälkeen alkaa tulla erilaisia näkemyksiä, joista muodostuu kylä hyvin monenlaista linjaa.

Energian saatavuuden turvaamisen osalta tietysti peruskysymys on se, että saatavuuden turvaamisessa puhutaan perusvoimasta, siitä, mikä on se perusenergiälähde, jolta Suomen sähköenergia katetaan. Se on mielestäni se laaja paletti, jonka pohjalta sitä on tuotettu tähänkin mennessä. Mutta siellä on sitten tämä huippu eli se kysymys, miten huippuvoima tuotetaan: tuotetaanko hiilellä, ydinvoimalla, maakaasulla. Näiden välillä sitä kädenvääntöä käydään.

Mielestäni perusenergian saatavuuden osalta tilanne on hieman muuttunut siitä, mitä se on aikaisemmin ollut. Sähkömarkkinat ovat vapautuneet. Mielestäni perusenergia tulevaisuudessa sähkön osalta määritetty aika tavalla yhteispohjoismaisesti. Siitä on todistuksena se, että huonon vesivuoden takia lähinnä Ruotsi osti Suomesta sähköä huomattavia määriä. Eli Suomi turvasi Ruotsin perusenergiatarvetta käyttämällä täällä hiilivoimaa ja myymällä Ruotsiin sähköä, mitä sitä kautta tuli. Myös Tanska omalta osaltaan hoiti samalla tavalla eli vei hiilisähköä Ruotsiin. Mielestäni perusenergiämäärittely yhteispohjoismaiseksi on todella otettava varteen-otettavana tekijänä huomioon tulevaisuudessa.

Sitä voisi myös laajentaa hieman Venäjän puolelle. Meillä on lähialueita, jotka potevat tällä hetkellä energiapulaa, Venäjän puolella Karjalassa ja hieman kauempanain. Ne ovat Suomea niin lähellä, että siellä voidaan tuottaa lämpöä ja sähköä ja sitä sähköä voidaan tuoda myös Suomeen. Tässä ajattelen myös ympäristökysymystä, johon tulen myöhemmin, eli sitä kautta me voimme myös ajatella yhteisvastuullista hiilidioksidipäästöjen alentamista, sen hoitamista osittain Karjalan ongelman kautta.

Tietysti perusenergian osalta on puhuttava laajemmin siitä, mistä lähteistä Suomessa tulevaisuudessa energian tarve voidaan kattaa. Sil-

loin tulee tutkailla näitä paletin eri osia sillä tavalla, miten niissä on lisäämismahdollisuuksia, ja hyödynnettävä ne mahdollisuudet, mitä löytyy.

Ydinvoiman osalta on todettu, että kapasiteettia nostetaan sillä tavalla, että saneerausten kautta lisätehoja saadaan. Siinä mielessä se myös ydinvoiman osalta todistaa sen, että se on mukana tässä paletissa jatkossakin.

Maakaasun osalta on todettu, että sen käyttöä pyritään lisäämään. Siihen liittyy putki Suomen kautta Manner-Eurooppaan. Siinä voi olla mukana Ruotsi, ei välttämättä. Mahdollista on myös, jos unioni katsoo tarpeelliseksi, että putki voi toteutua jopa ilman Ruotsin mukanaoloa.

Mielestäni myös Suomen vesivoima on edelleen pidettävä mukana tässä paletissa myös lisäyksen osalta. Vuotoksen allas on eräs hanke, joka on menossa aika pitkällä. Se on mahdollisimman nopeasti toteutettava. Siinä ei pidä antaa mahdollisuutta siihen, että Naturen tai jonkun muun toiminnan kautta Vuotoksen tuleminen estetään. Sen tyyppisiä alueita, jotka jäävät Vuotoksen altaan alle, löytyy kyllä pohjoisesta ja Lapista hurjan paljon muualtakin kuin Vuotoksen alueelta.

Mielestäni myös Kollaja-hanke on sellainen, jokahuonosta maineestaan huolimatta on edelleen pidettävä vaihtoehtona mukana. Siinä olisi kysymys altaan rakentamisesta sellaiselle turvetuotantoalueelle, jolla ei ole minkäänlaista asutusta. Se alue joutaisi erinomaisesti altaan alle. Kollajan toteuttaminen kyllä edellyttää koskien-suojelulain tarkentamista erään kosken osalta, joka en ole minä vaan Pudasjärven taajaman yläpuolella oleva. Mutta siinäkään eivät mielestäni kyllä luonnonolosuhteet juurikaan muutu.

Hyvin tärkeitä ovat uusiutuvat energiat, joita myös on tutkailtava todella tarkasti ja vakavasti uudelleen. Ministeri Kalliomäki totesi, että bioenergiaohjelma etenee. Sen pohjalta näitä pidetään esillä ja pyritään edesauttamaan niiden kehittymistä. Tämä on tärkeä asia sen vuoksi, että uusiutuvat energiat maailmalla tulevaisuudessa ovat sellaista aluetta, jota tullaan Euroopassa ja myös muualla maailmalla lisäämään. Silloin se teknologia, joka meillä on, ja sen kehittäminen on meille myös bisnes eli se vientimahdollisuus, josta myös muut ovat täällä puhuneet. Sitä on edesautettava.

Seuraavaksi tutkailen energian hintakysymystä.

Kun olemme sitä mieltä, että energian hinnan tässä maassa täytyy olla kilpailukykyinen, meidän tulee pitää huolta tietysti siitä, että energia

tuotetaan sellaisella tuotantomuodolla, joka antaa kilpailukyvyyn jo sitä kautta. Tässä kohdassa on myös tutkailtava verorakennelmia, minkälaisia veromalleja meillä tässä maassa luodaan. Ei mielestäni ole yksiselitteisen selvä se ajatus, jonka ed. Hassi esitti puheenvuorossaan, että henkilöverotusta alennetaan ja verorasitusta siirretään energiaveron suuntaan. Meille käy hyvin helposti sillä tavalla, että menetämme kilpailukykyämme ja teollisuutemme investoinnit sen vuoksi, että nostamme energiaveroilla hinnat liian korkealle tasolle. Suomi ei ole silloin investoijien osalta mielenkiinnon kohde. Meidän pitää edetä veroissa tasolla, joka on yleinen kilpailijamaiden taso, ja pidettävä huolta siitä, että Suomessa todella säilyy myös teollisuuden halu tänne investoida ja investoinnit eivät suuntaudu ulkomaille.

Veromuutos, joka Suomessa tapahtui, oli valittava. Ympäristövaliokuntakin kuuli aika perusteellisesti asiantuntijoita, ja mielestämme ihan selvä oli se käsitys, joka muodostui asiantuntijakuulemisen kautta: Energiaveron muutos aiheutti edun hiillelle, ja hiilen käytön edullisuutensa johdosta oli mahdollista lisääntyä. Se heikensi silloin muiden energiavaihtoehtojen käyttömahdollisuutta; maakaasun ja kotimaisten energioiden, ja sillä tavalla siirsi painopistettä hiilen lisärakentamisen suuntaan. Meidän energiaveromallimme oli mielestäni ympäristöystävällinen. Se pyrki siihen, että hiilidioksidin vaikutuksen kautta tuli kustannuksia sille taholle enemmän, joka tuotti enemmän hiilidioksidia. Tällä tavalla vero tavallaan ohjasi investointeja ympäristöystävällisempään suuntaan.

Kolmas asia, josta alussa totesin vallinneen aika tavalla suuren yhteisymmärryksen, oli hiilidioksidipäästöjen määrä ja se, että Suomessa on pyrittävä tavoitteeseen, joka on asetettu.

Ed. Hassin mielestä Suomen hiilidioksidipäästöt ovat korkeat, kun niitä verrataan kansainvälisesti väestöpohjan mukaisesti. Näin tietysti on, ja se johtuu siitä, että Suomessa on vähän väkeä, ja silloin kuorma on väestöpohjaisesti laskettuna aika suuri. Mutta tässä on lähdeittävä liikkeelle siitä, että Suomessa energiateknologia on huipputa, ja jos laskemme hiilidioksidipäästön tuotettua energiayksikköä kohden, olemme aika tavalta hyvässä asemassa. Tämä on tärkeää sen takia, että suomalainen teknologia voi auttaa myös globaalia ilmasto-ongelmaa. Suomen ongelmat ovat pieniä siihen verrattuna, mitä ne ovat Venäjällä ja Kiinassa.

Kun ympäristövaliokunta teki matkan jokin vuosi sitten Kiinaan, saimme aika selviä vastauk-

sia siihen, mikä on Kiinan energiapolitiikka. He totesivat, että Kiinalla on oikeus kehittyä samalla teknologialla, millä länsimaat ovat kehittyneet. He tuottavat energiaa tulevaisuudessa hiilellä lähinnä polttamalla sitä erittäin huonoissa laitoksissa. Heidän energian lisätarpeensa on vuositasolla 15 000 megawattia eli suurin piirtein sama määrä, mikä on Suomen koko kapasiteetti. Todelliset ongelmat ovat Kaukoidässä ja näissä kehittyvissä maissa, jotka ovat rakentamassa omaa tuotantoaan lähinnä hiilivoiman pohjalta.

Yhteinen tavoite siitä, että hiilidioksidipäästöjen aleneminen voitaisiin laskea myös sen maan eduksi, joka investoi tällaisiin valtioihin tai antaa rahoitusta tällaisiin investointeihin tai teknologiaan, jolla päästöjä voidaan laskea, on meidän kannaltamme erittäin tärkeä. Tätä taustaa vasten myös Venäjän ja Karjalan energian tarve on erittäin tärkeä. Me voimme toivottavasti tulevaisuudessa sitä kautta myös vaikuttaa omaan hiilitaseeseemme.

Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksen energiapolitiittinen linja on aika tavalla oikean suuntainen, niin kuin totesin aikaisemmin lähetekeskustelun yhteydessä. Siinä on tietysti määrättyjä painopisteitä, jotka eivät välttämättä täysin ole sen mukaisia, mitä henkilökohtaisesti ajattelen. Esimerkiksi energiaveromallin muuttaminen, joka suosii lähinnä hiilivoiman rakentamista, on kielteinen asia. Mutta sitten on toinen näkökulma, jossa lähdetään siitä, että maakaasun käyttöä lisätään ja pyritään hiilivoimaa vähentämään. Tämä on taas ihan myönteinen näkökulma.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio m ä k i : Puhemies! Ensiksi haluan sanoa ed. Isohookana-Asunmaalle, että jos hän käsitti lyhyen luonnehdintani ylimielisyydeksi, niin se on väärä arvio. Perustan luonnehdinnan vain sen järjestyksen pohjalta, jota itse harjoitan, jota yritän niiden tietojen pohjalta tehdä, jotka minulla on.

Samana järjestyksen pohjalta voin sanoa ed. M. Kosken puheenvuorosta, että vaikka en ole kaikissa kohdin samaa mieltä, niin se oli hyvin analyttinen, johdonmukainen puheenvuoro koskien tätä ongelmatilannetta laajasti ja aivan keskeisiltä osiltaan. En ole esimerkiksi koskiensuojelulain avaamisesta samaa mieltä, en energiaverotuksestaakaan ihan, mutta se on toinen juttu.

Mutta yhden, aivan puheen alussa olleen huomion haluaisin myös vahvistaa. Olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että vaikka julkisuus tämän tästä huutaa sen perään, että meillä ei ole ollut

energiapolitiikkaa eikä ole nyt, niin totuus on, että Suomessa on suhteellisen hyvin, kaikkien tosiseikkojen valossa, harjoitettu kohtuullisen hyvää energiapolitiikkaa, juuri niillä perusteilla, joihin ed. M. Koskikin viittasi.

Ei uusi elementti, mutta entistä painavampi, joka tuottaa meille suuria vaikeuksia, on ympäristöpoliittinen, mihin ed. Isohookana-Asunmaakin viittasi. Lähtökohdasta olen samaa mieltä. Globaali ilmastomuutos etenee tavalla ja vauhdilla, joka pitäisi kansainvälisessä energiapolitiisessa päätöksenteossa huomioida huomattavasti voimakkaammin toimin kuin tällä hetkellä kyetään tekemään. Siihen tähtäävä sopimusprosessi, joka Kiotoon on menossa seuraavaksi, ei kovin hyvää tällä hetkellä lupaa.

Minusta on hyvä, että eduskunnassa monipuolisesti puhutaan. Toivon kuitenkin sentapaista analyttistä otetta, joka äskeisessä puheenvuorossa oli.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tänä iltana kuulleet niin kovin monia säteileviä, ydinvoimaa puoltavia puheenvuoroja, että tuntui suorastaan virkistävältä kuulla ed. M. Kosken puheenvuoro.

Erityisesti sitä kohtaa hänen puheessaan haluan kommentoida, jossa hän otti esille vesivoiman lisärakentamisen. Sehän on tosiaan rajallista, mutta kuitenkin tuntuu siltä, että sen mahdollisuudet on Suomessa melko lailla unohdettu. Muualla maailmassa, Norjassa, Saksassa, Japanissa, vesivoimaa edelleenkin rakennetaan. Vesivoimaahan puoltaa se, että se on uusiutuvaa, se on tästä kotimaista eikä käyttönsä aikana enää tuota hiilidioksidipäästöjä.

Monissa puheenvuoroissa on tuotu esille, että energiapolitiikalla pyritään saavuttamaan sellaiset olosuhteet, että työllisyyttäkin on hyvä hoitaa. Esimerkkinä voin sanoa, että esimerkiksi Vuotoksen rakentamisen yhteydessä on laskettu, että 2 800 henkilötyövuotta saavutettaisiin jo Vuotoksen altaan rakentamisen aikana. Kyllä täytyy olla tyytyväinen, että tuon suuntaisia mielipiteitä vielä eduskunnasta löytyy kuin ed. Kosken.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiinnolla kuuntelin minäkin ed. Kosken puheenvuoroa.

Vaikka nyt ei ole kyselytunti, olisin samalla kysellyt ministeriltä hänen tietojaan. Kaksi supervaltaa Yhdysvallat ja Kiina pohdiskelevat varmasti tätä energia-asiaakin. Julkisuudessa on

esitetty aika lailla pohdiskelevin tunnoin sitä, millä tavalla Yhdysvallat osallistuu Kiinan tapauksessa mahdollisiin Kiinan tuleviin energiaratkaisuihin. Onko ministerillä tietoa siitä, mitä on tekeillä?

Tilanne on sillä tavalla tietysti Suomellekin merkittävä, että kysymyksessä on kaksi — toinen nykyinen, ehkä toinen tuleva — todellista energian kuluttajaa maailmassa. Minusta on hyvin ratkaisevaa tietää, mitä Kiinassa tulevaisuudessa tapahtuu, jos hiilen kulutus on siellä sitä luokkaa, mitä sen ennustetaan olevan. Todelliset ongelmat ovat Kaukoidässä, mutta jos siellä päädytään ratkaisuihin, joissa ilmakehään pääsevien kaasujen määrät vähenevät, niin tilanne voi olla maallinen. Eli esittäisin kysymyksen ministerille: Onko hänellä tietoa asiasta, mitä siellä tapahtuu?

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Koski suosittelee, että yhteistoiminnalla lähialueiden kanssa vähennettäisiin hiilidioksidipäästöjä. En oikein päässyt kärryille, miten se tapahtuu. Onko niin, että suomalaisten pitää rakentaa ja panna rahaa sinne niin, että rakennetaan sinne voimala, joka on parempi kuin nykyiset? Minusta järkevä ratkaisu olisi se, kun Suomessa ydinvoimalat toimivat maailman parhaimmalla tasolla, että Suomi rakentaisi ydinvoimaa ja myisi sähköä näihin lähimaihin, jolloin meille jäisi työpaikkoja ja saataisiin vielä rahaa siitä. Semmoinen altruistinen toiminta, että annetaan vain rahaa ja muut käyttävät sen hyväkseen, ei minusta johda mihinkään järkevään tulokseen, varsinkaan kun siellä ei osata hoitaa asioita niin hyvin kuin täällä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeinen puhuja oli siis ed. Tiuri, ettei tule pöytäkirjaan väärää merkitystä. (Ed. Kautto: Ei huomattu!) — Kaikki, jotka myöhemmin lukevat näitä eivät tietenkään ole yhtä sivistyneitä!

Ed. M. Koski ihan hyvässä puheenvuorossaan viittasi energiaverotuksen muutokseen. Olen samalla tavalla kuin ed. Koski pahoillani, että se tapahtui. Viittaisin siihen vielä ministerin läsnäollessa. Kun asiaa tiedustellaan ministeriöstä, vastaus on, että hiilen käyttö ei olisi lisääntynyt tämän verotuksen muutoksen seurauksena. Kuitenkin ikään kuin käytännön tieto on, että esimerkiksi PVO Kotkan suunnalla on ihan selkeästi ilmoittanut, että enää kaasua ei osteta. Käytetään hiiltä ja sinne puuhataan 600 megawatin kombivoimalaa, joka pitäisi 60-prosenttisesti

toimia kivihiilellä. Näin ollen tämä asia on hiukan ristiriitainen.

Edelleen viittaaan ed. Kosken puheenvuoroon. Hän mainitsi Suomen hiilidioksidipäästöt asukasta kohden. Nehän on 12 tonnia asukastasolla. Suomi taistelee kyllä maailmanmestaruusluokassa tässä asiassa, ja kyllä se hiukan muustakin johtuu kuin etäisyyksistä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Koski ansiokkaassa puheenvuorossaan toi esiin myös liikenteen näkökulman. Murheellinen voi tietenkin ihan aidosti olla siitä, että ensi vuoden budjettiin ollaan esimerkiksi julkisen liikenteen arvonnäkökulmaa korottamassa. Se ei voi olla julkisen liikenteen suosion ja liikenteen päästöjen vähenemisen kannalta mitenkään myönteistä.

Ympäristövaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota kaasubussien kehittämiseen. Siinä todetaan, että verotuksella pitäisi edesauttaa sitä, että kaasubussiliikenne pääsisi kehittymään entistä enemmän. Toivoisinkin todella, että ministeriössä hyvin vakavasti tähän asiaan paneuduttaisiin. Jos kaasubussia voitaisiin kehittää entistä enemmän, sillä olisi varmasti myös, ainakin minun ymmärtääkseni, vaikutusta siihen, että väkirikkaissa Euroopan kaupungeissakin olisi kysyntää kaasubusseille ja siinä saattaisi olla myös suomalaiselle teollisuudelle erittäin hyvä markkinarako.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä ministeri Kalliomäelle todeta, että halusin tietoisesti ottaa oman puheenvuoroni lähtökohdaksi ympäristönäkökulman, koska sen on ryhdyttävä vaikuttamaan energiapolitiikkaan mitä pikimmin.

Minusta kaikki asiantuntijatkin ovat onnistuneet vakuuttamaan ympäristövaliokunnassa, että ympäristönäkökulma tulee olemaan entistä tärkeämpi arvo energiapolitiikassa, kuten perinteisesti meillä ovat olleet työllisyysarvo ja aluepoliittinen arvo energiaoliittisia ratkaisuja tehtäessä. Kovan markkinatalouden ehdoilla tulee, ministeri Kalliomäki, eittämättä aika pian umpikuja vastaan energiapolitiikassa.

Olen iloinen siitä, että ministeri myönsi ilmastokysymysten olevan varsin vaikeita ja vakavia tällä hetkellä. Toinen näkökulma, tietoinen valinta, oli kansalaismielipide. Ministeri Kalliomäki, sillekin on annettava arvo myös energiaoliittikkakeskustelussa. Luulisi, että teillä, jos kenel-

läkään, on viime päiviltä kokemuksia siitä, miten voimakas ja oikea kansalaismielipidekin voi olla.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulin ed. Bryggaren kysymyksen huoneeseeni, ja kun en huomannut, että hän olisi saanut vastausta, haluaisin kertoa hänelle tiedoista, joita olen kuullut äskettäin Pekinissä pidetystä kansainvälisestä energia-alan kokouksesta.

Siellä on kerrottu, että Kiina aikoo edelleenkin tietysti tukeutua hiileen, joka sille on hyvin helposti saatavissa oleva energialähde. Mutta Kiina aikoo tietysti omalta osaltaan painaa alas hiilidioksidipäästöjä siten, että se entistä enemmän keskittyisi esimerkiksi yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Kiinan erittäin suuret hiilidioksidipäästötän johtuvat siitä, että tällä hetkellä edelleenkin ilmeisesti tyypillisin kiinalainen tapa lämmittää ja valmistaa ruokaa on eräänlainen hiilellä toimiva kamiinan ja wokin yhdistelmä. Se tietysti aiheuttaa tavattoman suuren savusumun esimerkiksi Pekingin yläpuolella, mutta suurissa asutuskeskuksissa pystytään tietysti hiilivoimaloiden avulla ja yhdistetyn hiilen ja lämmön tuotannon avulla pudottamaan nykyisestä niitä tasoja. Tämän kuulin aivan äskettäin, pari viikkoa sitten, pidetystä kokouksesta tietona.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Tiurille sillä tavalla, että tietysti Venäjä on maa, jonne on riski sijoittaa, mutta uskon, että tulevaisuudessa Venäjä nousee ja siellä on tarvetta lämmölle ja sähkön tuotannolle, jolloin suomalainen teknologia siihen tilanteeseen käy erinomaisen hyvin. Silloin tämä sijoitus voi olla myös bisnes eli sitä kautta voidaan sitä investointia ottaa takaisin myös sähkön tuotannon muodossa.

Ed. Tiusaselle totean, kun tonnia per asukas -hiilidioksidipäästö on ollut esillä tänä iltana jo useamman kerran, että olen todennut jo aikaisemmin, että meille on epäedullista laskea näin, koska meillä on vähän väkeä ja taas toisaalta olosuhteet, jotka kuluttavat paljon energiaa. Parempi olisi laskea todella tuotettua energiayksikköä kohti hiilidioksidipäästö.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Panttailin vastausta ed. Bryggaren kysymykseen sopivasti, että talousvaliokunnan puheenjohtaja pääsi antamaan vastauksen. Sitä voi ehkä nyt täydentää siltä osin, että

kiinalaisillahan on myös hyvin kunnianhimoinen ydinvoiman lisärakentamissuunnitelma. Siinä on suomalainen yritys, yhdessä muuten venäläisten kanssa, liikkeellä, ja neuvottelut on käyty kuulemma korkeimmalla mahdollisella tasolla. Tämä oli myös esillä silloin, kun itse vajaa vuosi sitten olin viimeksi Kiinassa kauppareissulla.

On tietysti vaikea sanoa, mitä Jiang Zemin ja Clinton parhaillaan keskenään juttelevat. Toivoa sopii, että energiapolitiikasta puhutaan ja nimenomaan ilmastopoliittisesta lähtökohdasta, jossa USA:n kanta, jonka presidentti Clinton vastikään muotoili, on etääntynyt siitä konseptista, johon Euroopan unionissa toivottiin päädyttävän, eli USA omien päästötavoitteittensa osalta on perääntymässä ja perääntynyt tietysti erittäin voimakkaasti vain muutaman vuoden takaisesta tavoitteesta, joka oli se, että vuonna 2000 olisi vuoden 1990 taso. He ovat sen nyt jo ylittäneet muistaakseni 12 prosenttia tällä hetkellä.

Mutta todella, jos Kiinan talous kasvaa likimainkaan nykyisellä tahdilla seuraavat 10—20 vuotta, on valtaisa päästöpommi kaikissa tapauksissa, ja sopii epäillä, voiko Kiina energian tuotantonsa rakennetta kehittää sillä tavalla, että se voisi tulla suurin piirteinkään siihen konklaaviin mukaan, joka kokoontuu Kiotossa joulukuussa ja jossa ovat siis EU, Yhdysvallat, Japani, nämä keskeiset voimatekijät, jotka hakevat yhteistä sopimusta. Kaikki, jotka ovat käyneet Kiinassa, esimerkiksi Pekingissä, varsinkin talviaikaan, tietävät, mistä on kysymys. Ei tarvitse kuin vetää pitkään henkeä sisään, niin huomaa, että sieltä tulee kaikenikäisiä muutakin kuin pelkkää happea ja muita normaalilla tavalla ilmassa olevia kaasuja.

Ed. Tiusanen palasi vielä hiilen käyttöön suhteessa verotukseen. Nythän on tapahtunut meilläkin hiilen käytössä ja kulutuksessa huomattavia muutoksia, kylläkin toiseen suuntaan, samalla tavalla kuin Tanskassa tänä vuonna. Täällä jo kerroin sen, että viime vuonna Tanska pohjoismaisilla markkinoilla vallinneen tilanteen vuoksi pystyi myymään hiilisähköä niin voimakkaasti, että CO₂-päästöt lisääntyivät 41 prosenttia viime vuoden aikana Tanskassa. Meilläkin tilanne oli viime vuonna sen suuntainen ilman muuta.

Tänä vuonna tilanne on toinen. Vesivuosi on hyvä Norjassa ja Ruotsissa, ja vesisähkö tietenkin on markkinoilla silloin keulilla. Tällä hetkellä seisoo aikamoinen osa meidän hiilikapasiteettistamme, kun viime vuonna taisi olla sekin tilanne, että Inkoo, joka normaalistikin seisoo, kävi

lähes täydellä voimalla. Nämä ovat niitä tekijöitä, jotka moninkertaisesti vaikuttavat verrattuna siihen, mitä jokin verotuksen taso vaikuttaa.

Verotuksessa tietenkin nytkin on ollut se lähdekohta, joka sopii tähän strategiaan myös, että kaikissa tapauksissa haetaan ratkaisuja, jotka kannustavat siihen, että uutta kapasiteettia ei hiilipohjaisesti rakenneta.

Minä en nyt taas halua lähteä käymään energiaveropalettia noin kuudettatoista kertaa tässä lävitse. Pääosiltaan jo kerroin ne perusteet alkuvaiheessa iltaa, miksi näin on menetelty. Sitä ei nyt kannata tässä lähteä uudestaan jauhamaan. Sitä paitsi minua parempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa energiaverotuksesta saatte tietenkin esittelevältä ministeriltä, joka on valtiovarainministeri.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut ansiokkaan selonteon energiapolitiikasta. Siitä käy selkeästi ilmi se, että Suomen ei tule tässä vaiheessa sulkea pois mitään energian tuotannon vaihtoehtoa. Energian eri tuotantomuodot on nyt mielestäni kilpailutettava ja tulokset arvioitava sekä taloudellisesta että ympäristöpoliittisesta näkökulmasta. Suuret päätöksethän on tehtävä kuitenkin viimeistään ennen vuosituhaten vaihdetta. Jähkailuun ei ole kovin paljon aikaa. Hallituksen selonteko sekä talousvaliokunnan mietintö antavat päättäjille hyvän pohjan päätöksenteon perusteeksi.

Tällä hetkellä vahvuutemme on se, että emme ole energiamarkkinoilla riippuvaisia yhdestä ja ainoasta energialähteestä tai sähköntuotantotavasta. Toivottavasti tämä seikka on vahvuutemme jatkossakin. Kilpailu turvaa edullisen energian saannin niin kotitalouksille, teollisuudelle kuin yrityksille.

Energiastrategian luomisessa on kyse vakavasta ja tärkeästä asiasta, sillä onnistuneena se luo hyvän pohjan työllisyyden parantumiselle, talouskasvulle ja niiden kautta kaikinpuolisen hyvinvoinnin lisääntymiselle. Heikkoutenamme on se, että olemme hyvin riippuvaisia ulkomailta tuotavasta energiaraaka-aineesta. Tämä heikkous jatkuu tulevaisuudessakin, vaikka tekisimme todella radikaaleja ratkaisuja.

Tuontienergian osuus on nyt kaksi kolmasosaa Suomen koko kulutuksesta. Samalla Suomen energian kulutus on länsimaiden korkeimpia, mutta siihenhän on ihan luontevat syyt: pitkät välimatkat, kylmä ilmasto jne. Energian kulutus kasvoi tänä vuonna alkuvuodesta 5 prosenttia verrattuna vuoteen 96. Nousu johtuu ta-

louden kasvusta, ja on huomattava, että puolet on kulunut teollisuuden piirissä.

Vaikka säästäisimme teollisuudessa energiaa roimasti, tilkkisimme kotimme ja talouden kasvu taittuisi, olemme siitä huolimatta pian tärkeiden energiaratkaisujen edessä. On korostettava, että teollisuus ja yritykset ymmärtävät ja hyväksyvät selkeästi energian käytön tehokkuuden ja säästämisen merkityksen. Sen hyödyt näkyvät niin sanotusti viivan alla plusmerkkisinä voittoina. Suomen on tehtävä kaikkensa tehokkuuden ja säästöjen puolesta myös ympäristönsuojelullisesta näkökulmasta. Tästä huolimatta, kuten jo mainitsin, tarvitsemme pian päätöksen perusvoimaratkaisusta.

Energiamarkkinat ovat Euroopassa edelleen varsin vahvasti kansallisissa käsissä. Moni maa katsoo, että energiapolitiikka on esimerkiksi kiinteä osa maan turvallisuuspolitiikkaa. Tulevaisuudessa energiapolitiikka on kuitenkin etenkin EU-maissa yhä kansainvälisempää. Euroopan unioni on sitoutunut vapauttamaan energiamarkkinat asteittain omalla alueellaan. Siksi Suomessakin on luotava pitkäjänteinen energiastrategia, jossa otetaan huomioon kansainvälinen kehitys ja esimerkiksi EU:n energiaveroratkaisut.

Arvoisa puhemies! Suomen on oltava energiapolitiikassaan kansallisesti terveellä tavalla itsekäs. Kotimaisiin energiamuotoihin on panostettava siellä, missä se on taloudellisesti ja ympäristön kannalta järkevää. Meidän on turvattava energian saanti kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Niinpä ei ole järkevää sitoutua esimerkiksi yhden maakaasuputken malliin. Sähkön tuotannossa Suomen on pidettävä kiinni tavoitetasona 90 prosentin omavaraisuusasteesta. Suomen on tähdättävä siihen, että esimerkiksi turvetta tuottavat ja käyttävät EU-jäsenmaat saavat tulevasa energiaverojärjestelmässä päättää itse verotuksestaan. Puun ja metsien hyötykäyttöä on myös tehostettava kaikin voimin.

Suomen yksi vahvuus on uusiutuvien ja luonnonmukaisten energiavarojen laaja käyttäminen. EU:ssa uusiutuvien energiamuotojen käyttö on noin 6 prosentin luokkaa, kun se Suomessa on jo nyt noin 25 prosenttia. Aurinko- ja tuulienergia avaavat kasvavina high tech -teollisuuden haaroina myönteisiä vientinäkymiä sekä ympäristöystävällisiä tulevaisuuden visioita, mutta niiden varaan emme voi näillä näkymin kovin paljon energiastrategiaamme laskea. On kuitenkin korostettava, että kaikki energiantuotantomuodot on otettava vakavasti ja niiden käytön

laajentamisen mahdollisuuksia on toki tutkittava.

Ydinenergian suosio on Suomessa viime aikoina noussut. Se avaa ovia uuden ydinvoimalan rakentamiselle. Ydinenergian suurin ongelma on näet se, että ydinvoimalat herättävät paljon tunteita ja sitä kautta poliittista vastarintaa. Mielestäni on tärkeää, että kysymys ydinjätteen loppusijoituksesta ratkaistaan luotettavalla tavalla. Samalla on muistettava, että suomalaiset ydinvoimalat ovat osoittautuneet luotettaviksi ja niiden käyttökapasiteetti on ollut erinomainen. Lisäksi ydinvoima on esimerkiksi kivihiihtä ympäristöystävällisempää ja taloudellisempää. Asialliselta pohjalta ja nykytietojen valossa ydinvoima onkin Suomen kannalta yksi parhaista vaihtoehdoista.

Maakaasun osuus Suomen koko energiataloudesta on tällä haavaa noin 9 prosenttia. EU-maissa sen osuus primäärienergiasta on noin 20 prosenttia. Suomen kannalta on hyvä, jos maakaasuputki Venäjältä Keski-Eurooppaan toteutuu Suomen kautta ja Suomi siten liitetään eurooppalaiseen kaasuverkkoon. Tällöin riippuvuus yhdestä putkesta vähenee ja saatavuus on maakaasun osalta turvallisempaa.

Kivihiihen suurin ongelma on ympäristötekeissä. Hiili on ulkomainen energiamuoto, mikä on toinen miinustekijä. Toisaalta maailman hiilivarat ovat valtavan suuret ja hiihen saatavuus on siten turvattu pitkälle tulevaisuuteen. On muistettava myös, että hiilellä on tärkeä osuus energian hinnan, esimerkiksi maakaasun hinnan, muodostuksessa maailmalla. Tekniikka kehittyy, ja ehkäpä jo piankin voidaan edullisesti rajoittaa hiilienergian aiheuttamia ympäristövahinkoja. Uskon, että Kiinan käyttämät määrät pakottavat tekniikan suhteelliseen nopeaan kehittymiseen.

Arvoisa puhemies! Kaikkien kansanedustajien ja eduskuntaryhmien on tunnustettava energiapolitiittisten ratkaisujen kauaskantoisuus. Ydinvoima ja maakaasu näyttävät nyt olevan selkeimmät perusenergiatuotannon vaihtoehdot. Meidän on vahvasti panostettava uuteen teknologiaan ja uusiutuvien kotimaisten energiamuotojen käytön tehostamiseen. Ratkaisut eivät tule olemaan helppoja, mutta niiden vaikutukset ulottuvat välillisesti kaikkien suomalaisten elämään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Suomessa luotiin Kekkosen kaudella aikanaan van-
kalla pohjalla oleva energiapolitiikka, energiatalous ja myös teollisuus. Siihen aikaan perustettiin Suomeen ydinvoimalat, jotka pyörivät ja jauha-
vat sähköä edelleen. Lähdettiin myös liikkeelle perustamalla turvevoimaloita. Perustettiin Suomeen valtion omistamat teollisuuslaitokset, jotka ovat olleet tietysti kiinteässä kosketuksessa toisiinsa sikäli, että kun energiapolitiikka, tuo Kekkosen perintö, josta on sillä nimellä myöhemmin puhuttu, oli luotettava, sen varaan oli helppo myös perustaa teollisuutta, teollisuutta, jota nykyinen hallitus rahapulassaan sitten myyskentelee eri suuntiin. Sitäkään ei pian enää ole.

Kekkosen aikana luotu energiatalous ja energiapolitiikka oli niin vahva ja kauaskantoinen, että sen jälkeen on voitu sitten höpötellä kaikenlaisia skitsofreenisia höpötyksiä ainakin 15 viime vuotta, samoja asioita pyöritelty näissä eri hallitusten antamissa selonteissa ja niiden pohjalta laadituissa mietinnöissä.

Herra puhemies! Minä en ole lukenut lainkaan talousvaliokunnan mietintöä. En ole varma luin-
ko hallituksen antamaa selontekoakaan, eikä se ole tarpeenkaan. Minulla kun ei ole itselläni avustajaa, minun täytyy hyvin tarkkaan katsoa, mitä minä teen, koska kaikkeen ei riitä aika, eikä näitä asiakirjoja tarvitse lukea, koska ne ovat samanlaisia olleet 15 vuoden ajan. Hiukan on painotuksia muutettu, laitettu muutamia sivistyssanoja mausteeksi, mutta perusasiat ovat samat. Mitään ei ole tapahtunut. (Ed. Rimmi: Mistäs tiedätte, kun ette ole lukenut?)— Minä tiedän sen sataprosenttisen varmasti, ed. Rimmi, kun olen kuunnellut näitä puheita. Huomaatte kaikki, kuinka ansiokkaasti olen ottanut osaa keskusteluihin, ja minulla on ollut oikea aavistus asioista, ja ne ovat todentuneet tämän keskustelun aikana.

Mutta nyt alkaa olla höpöttelyn aika ohi ja tullaan siihen tilanteeseen, että aika loppuu ja pitäisi löytää uusi Kekkosen kausi ainakin energiapolitiikassa. Jotta voisin todistaa puheeni oikeaksi siitä, että mikään ei ole näiden vuosien aikana edistynyt, niin minä voin ottaa ihan muutamia asioita esille.

Puun käyttö energiataloudessa on kahdenlais-
ta: metsäteollisuuden käyttämä jätepuu, jota se käyttää oman tuotantonsa oheistuotteena, ja sitten varsinainen energiapuu, jota tuodaan metsistä ja käytetään erilaisissa lämpökeskuksissa ja ehkä sähköäkin tuottamassa. Metsäteollisuuden

puun käyttö on kehittynyt, koska se on ollut heille ilman muuta itsestään selvä etu. He käyttävät kaiken roskapuun, mitä syntyy sivussa, kasvavassa määrin ja tehokkaammin hyväkseen, mutta sen sijaan itse energiapuun käytössä ei ole tapahtunut mitään. Siitä on höpisty sen mukaan, mikä hallitus on ollut kulloinkin voimassa, mutta ei ole mitään lopullista ratkaisua siitä, että tällaista energiapuuta saadaan sillä tavalla, että sen varaan voitaisiin perustaa pysyvästi lämpölaitoksia tai voimaloita, jotka tuottavat sähköä, niin että tiedetään varmasti puun saanti taloudellisesti edulliseen hintaan siten, että tällaiset laitokset voivat liiketaloudellisesti pysyä pystyssä.

Ei selvyyttä ole tällä kertaakaan. Meillä on hyvin monta hakevoimalaa, jotka ovat menneet konkurssiin johtuen juuri siitä, että toiset eivät ole saaneet puuta, toisten saama puu on taas ollut niin kallista, että se ei ole kannattanut. Jossakin Virroilla saattaa olla talkoovoimin joku sellainen laitos pystyssä vielä ja jossakin muualla laitos, joka tällä tavalla toimii.

Mutta samat höpinät ovat olleet vuodesta toiseen näistä asioista, kun on riideltä siitä, millä tavalla kyllä pitäisi saada tämä energiapuu ja biopolttoaine käyttöön. Minä olen joskus sanonut, että kyllä siitä tulee kannattavaa, kun opetetaan puut kävelemään itse metsästä energialaitoksen pesään. Siinä vaiheessa se tulee tietysti kannattavaksi. (Ministeri Kalliomäki: Niukin naikin!) — Niukin naikin, sanoi ministeri Kalliomäki, jota pidän rehellisenä miehenä. — Mitään ei ole puupuoella tapahtunut, paitsi metsäteollisuuden taholla tietty kehitys.

Turvepuolella on sählätty verohelpotusten ja verotuksen kanssa suuntaan tai toiseen riippuen siitä, mikä hallitus on kulloinkin ollut vallassa, mutta mitään kehitystä turpeen käytössä ei ole tapahtunut. Esimerkiksi Pudasjärven voimala on edelleen rakentamatta. Kaikki on tietyllä tavalla jäätynyt entiselleen. Turpeen käytössä ei ole mitään positiivista tapahtunut. Se on tässä ja nyt toistaiseksi, mutta tulevaisuuden näkyvät ovat suhteellisen harmaat.

Mitä tulee vesivoimaan, on riideltä kymmenet vuodet Vuotoksen altaasta. Se lieene jossakin vesioikeudessa tällä kertaa, ja kun se tulee sieltä, niin taas aletaan riidellä ja taas selonteissa puhutaan siitä. Vesivoimapuolella ei ole tapahtunut energiantuotannossa mitään kehitystä.

Mitä tulee maakaasuun, aikaisemmin sitä oli tuomassa Norjasta Ruotsin lävitse kovalla voimalla, niin että minäkin ajattelin, että kai siinä alkaa pian sauhut tussahtelemaan. Siitä ei

enää puhuta mitään — nyt puhutaan, että tuodaan Venäjältä — eikä ole alkuakaan eikä tietoaakaan. Siitä huolimatta täällä näkyy kovasti perustettavan tulevaisuuden energian tarve ja tuotanto maakaasun varaan. Sehän on aivan tyhmää siinä mielessä, että eihän meillä ole edes tietoa, missä vaiheessa tällaiset suunnitelmat saattaisivat olla toteuttamisen partaalla.

Maalämmöstä kukaan ei ole puhunut mitään, eivät edes vihreät. Onneksi siitä puolesta on luovuttu. Vähemmän on puhuttu myös tuulivoimasta, auringosta ja tämän tyypisistä, meren laineilta otettavasta sähköstä ja muusta. Ne alkavat olla aika tavalla menneisyyden unia.

Säästöistä puhutaan. Säästöt ovat puheita. Se nähtiin 70-luvullakin. Säästö on sellaista, että joku menee kamariinsa ja vääntää lampun irti, seuraavana iltana vääntää takaisin ja unohtaa vääntää sen taas irti. Ihminen on tällainen, samaten kuin teollisuuskin. Tällaiset asiat ovat puheiden varassa.

Sitten puhutaan siitä, että tuodaan sähköä. Toiset sanovat, että tuodaan sähköä Sosnovyi Borista, sieltä, missä odotetaan, että jysähtää. Toiset taas sanovat, että siinä meillä on mahdollavat markkinat, kun viedään sähköä. Tätä keskustelua on täällä käyty viime vuodet kaikissa selonteissa eikä ole päästy puuhun eikä pitkään.

Siis kaikilla alueilla, joista puhutaan energiataloudessa, ei ole päästy Kekkosen ajoista yhtään mihinkään. Niillä voimavaroilla ja niillä energiantuotantolaitoksilla pelataan tällä hetkellä, ja hallitus saa myydä teollisuuslaitoksia yhteiskunnan rahapulaan tietienkin.

Mutta nyt alkaa, herra puhemies, olla se aika, että höpötysten aika on ohi ja pitää alkaa tulla uusi kauaskantoinen energiapoliittinen suunnitelma ja viimeinkin selvyys siitä, millä meillä turvataan perusvoiman tarve Suomessa, kun maakaasu on utopistinen ajatus aivan selkeästi.

Meille ei tässä tapauksessa jää mitään muuta mahdollisuutta kuin ydinvoima. Siitä huolimatta, että kansa alkaa olla selkeästi jo ydinvoiman kannalla, eduskunnassa vain riidellään siitä, voiko ydinvoima tulla mahdolliseksi vai ei. Sen turvallisempaa energiantuotantomuotoa ei ole kuin ydinvoima suomalaisella osaamisella, monisatarkertaisesti kehitetyillä turvallisuuslaitteilla ydinvoimaloissa verrattuna joihinkin vanhanaikaisiin systeemeihin, niihinkin, joita on Loviisassa ja mahdollisesti Olkiluodossa. Ei mikään ole sen turvallisempi ja edullisempi energiantuotantomuoto.

Sitten vielä viimeisenä kysymyksenä sano-

taan, että meillä on jäteongelma ydinjätteiden osalta. Kyllä se meillä on, mutta se jäteongelma on meillä jo olemassa. Emme me voi niitä jätteitä, mitä meillä on maassamme väliavarastossa, mihinkään viedä tällä hetkellä. Meidän täytyy ratkaista se ongelma, ja samalla kun ratkaistaan jo olemassa oleva ongelma, ratkaistaan tietysti myös se ongelma, mikä kertyy tulevaisuudessa syntyvän jätteen osalta.

Herra puhemies! Minun mielestäni ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin ydinvoima. Olin silloin jo, kun olin SMP:n kansanedustajana, ydinvoiman kannattaja, ja se oli melkein kuolemantuomio SMP:ssä. Minä olen sellainen ollut selkeästi aina, olen nyt ja tulen olemaan jatkossakin. Toivon, että ed. Partanen tekee ponsiehdotuksen — se ei taida olla enää mahdollista — että päästään ”iänestä räpsäyttämään” ja katsotaisiin, minkälainen on eduskunnan kanta. Minä luulisin, että tämä järkevä ajatus ydinvoiman rakentamisesta menisi täällä kirkkaasti läpi. Onhan tämä eduskunta sentään niin fiksu paikka.

Joka tapauksessa ratkaisun hetket ovat edessä, taikka muuten alkaa käydä niin, että teollisuus alkaa karata Suomesta. Ainakaan ei tehdä uusia investointeja, jos pitkällä tähtäimellä energian saantiamme ei ole varmistettu, niin kuin oli Kekkosen kaudella ja siitä eteenpäin.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko ja valiokunnan mietintö ovat monelta osin hyviä. Erityisen tärkeätä on sitoutua hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja sitä koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin ja päätöksiin. Muun muassa hiilidioksidipäästöjen rajoittamisessa yhteistoteutus on Suomelle tärkeää, mutta Suomen ensisijaisena velvollisuutena on kuitenkin vähentää omia päästöjään. Ympäristönäkökohdista ajatellen energiasstrategian tavoitteita täydentää vielä energian käytön ja säästämisen tehostamistavoite sekä puun ja maakaasun käytön lisääminen.

Eräiltä yksityiskohdiltaan energiasstrategiaa voidaan kuitenkin arvostella. Uusiutuville energiamuodoille annettavassa tuessa hallituksen esittämät kohdat poikkeavat EU:n viitoittamasta linjasta. Energiaverotuksesta ja erityisesti ympäristöystävälliselle energialle annettavasta verovapautuksesta tai veronpalautusmahdollisuudesta hallituksen selonteko antaa yksipuolisen kuvan. Nykyinen järjestelmä ei ole esimerkiksi EU:n edellyttämällä tasolla, vaan Suomen on saatava aikaan ympäristöystävällisille energialähteille myönnettävä verovapaus tai veronpa-

lautusmahdollisuus. Järjestelmä tulee ulottaa kaikkiin bioenergiälähteisiin.

Sähkömarkkinoiden toimenpideosuudessa jäävät liian vähälle huomiolle pienkiinteistöjen monipuolisten lämmitysvaihtoehtojen ohjausvaikutukset. Myös Suomessa valtioneuvoston tulee laatia ohjausta varten toimenpideohjelma, jolla sähkölämmityksestä siirrytään entistä enemmän puun käyttöön erityisesti haja-asutus- ja pientalovaltaisilla alueilla. Nykyisellä tekniikalla tämä saattaa osoittautua vaikeaksi, joten lämmitysteknologiaa tulee kehittää helpokäyttöisemmäksi.

Sähkömarkkinoiden toimenpideosuudesta puuttuu tulevaisuuden kannalta tärkeiden niin sanottujen vihreän sähkön markkinoiden esiin tuominen, mikä on jo noussut useassa puheenvuorossa täällä esille.

Energiaohjelmassa arvioidaan kyllä oikein uusien energiavaihtoehtojen merkitys, mutta merkittävät toimenpide-esitykset puuttuvat. Katson kuitenkin, että esimerkiksi tuulienergian edistämiseksi tulee kehittää investointitukijärjestelmä ja laatia pitkäjänteinen tuulivoimaohjelma.

Tavoitteiltaan hallituksen linjat ovat pääsääntöisesti hyvät. Sen sijaan eräät lyhyen aikavälin toimenpiteet eivät ole kaikilta osin yhtenevät. Voimassa olevat energiaverot heikentävät esimerkiksi maakaasun käyttöä yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Mitä pikimmin verotusta tulisi muuttaa siten, että kaasun kilpailukyky lisääntyisi. Mielestäni hallituksen kannanotot heijastelevatkin hallituksen epävarmuutta siitä, pystytäänkö sittenkään nykyisellä ydinvoiman, hiilivoiman, maakaasun ja uusiutuvan energian tuotannolla vastaamaan haasteisiin.

Arvoisa puhemies! Energiapoliittinen keskustelu jää valitettavan usein käytäväksi puhtaasti taloudellisiin ja matemaattisiin päästö- ja saasteperusteisiin. Olin eilen Atomiteknillisen Seuran vuosikokouksen järjestämässä energiapaneelissa. Siellä Säteilyturvakeskuksen entinen johtaja Antti Vuorinen esitti meille kysymyksen: Tulisiko ydinvoiman lisärakentamisesta päättää vain faktojen perusteella?

Mielenkiintoinen kysymyksenasettelu, sillä mielestäni pelkät faktatkin painottuvat eri ihmisten mielissä eri tavoin. Jäin kuitenkin miettimään tuota kysymystä, mitkä ovat niin sanottuja faktoja. Ovatko ne vain taloudellisiin ja matemaattisiin numeroin näytettävissä olevia laskelmia? Vai voivatko ne olla myös erilaisia tiedemiesten arvioita, joihin liittyy mielettömästi erilaisia vaih-

toehtoisia skenaarioita ihannetavoitteesta kauhuskenaarioihin?

Perin vähälle pohdinnalle on jäänyt myös se, että nykymenolla syntyvät ilmastomuutokset eivät ehkä kohtaa enää meitä kovin murheellisesti, mutta kuinka todellisia ne ovat jo lastemme ja heidän lastensa elämässä. Tutkimusprofessori Jouko Tuomisto Kansanterveyslaitokselta on pitänyt Tutkaksen keskustelutilaisuudessa asiasta mielenkiintoisen puheenvuoron. Tutkijana hän toteaa, että tietysti ilmastomuutoksen terveysvaikutukset ovat vaikeasti arvioitavissa ja etenkin niiden vaikutusten suuruuden arviointi on mahdotonta ja että jotkut vaikutukset ovat suoria, toiset epäsuoria. Suoriin vaikutuksiin hän listaa muun muassa helleaaltojen aiheuttamat todistetut vaikutukset kuolleisuustilastoihin. Epäsuoriin listataan mikrobitaution levinneisyyden oletettavat muutokset, tarttuvien ja välisientien levittämien mikrobitaution ja elintarviketuotannon muutoksista aiheutuvat terveysvaikutukset. Listalla onkin sitten malariat, kolerat, erilaiset mikrobi- ja loistaudit, ripulit, ruokamyrkytykset jne. Oman osuutensa hän uhrasi myös ilmastomuutosten aiheuttamille myrskyille ja luonnonmullistuksille seurauksineen ja myös ilmastomuutosten aiheuttamille viljelyalueiden muuttumisille sitä seuraavine kansainvaelluksineen.

Ovatko nämä Tuomiston esittämät ajatukset laskettavissa faktoiksi vai ovatko ne vain oletuksia, jotka herättävät ihmisissä tunteita, joita taas ei joidenkin mielestä pitäisi ottaa lainkaan huomioon? Toisaalta tiedemiehetkin painottavat sitä, että kaikki vaikuttaa kaikkeen erityisesti luonnon tasapainosta puhuttaessa. Mielestäni oleelliseksi tulee myös se, minkälaisella aikajänteellä meidän tulee miettiä ratkaisuja ja päättää kansallisesta energiaohjelmastamme niin, että se on sekä realistinen että myös työllisyyttä ja hyvinvointia turvaava.

Hallituksen energiapoliittinen selonteko jättääkin monia ovia auki. Ovatko ne todella auki, vai emmekö ole vielä valmiita, kypsiä, tekemään tarvittavia päätöksiä? Miten tässä kysymyksessä mitataan poliittinen moraali? Kansan mielipitehän jakautuvat lähes tasan esimerkiksi suhtautumisessa ydinenergian lisärakentamiseen.

Mielestäni me emme voi loputtomasti lykätä lopullisia pitkän tähtäyksen päätöksiämme odottamalla muiden maiden ratkaisuja, vaan meidän on omalta osaltamme pystyttävä päätöksiin. Kansainvälisen yhteistyön, sopimusten ja globaalisen vastuun tulee silti olla jatkossa yhä

keskeisemmällä sijalla myös kansallisia ratkaisuja tehtäessä. Niiden ei tarvitse olla mitenkään ristiriitaisia omien tavoitteidemme kanssa. Päinvastoin niistä tulee löytää ylimääräisiä voimavaroja.

Arvoisa puhemies! Olen esittänyt enemmän kysymyksiä kuin vastauksia siksi, että mielestäni energiaoliittiset vaihtoehdot eivät ole ratkaistavissa pelkästään niin sanotuilla faktoilla, koska niiltäkin osin muuttujia on paljon. Loppupäätelmäni on se, että ainakaan minulla ei ole vielä riittävästi tietoa siitä, olisiko sittenkin ydinvoiman lisärakentaminen ei vain kansallisesti vaan myös kansainvälisesti oikea ratkaisu vai olisiko se nimenomaan se lyhytnäköinen ratkaisu, joka estäisi uusien energiamuotojen synnyn ja kehittymisen. (Ed. Tiuri: Täältä saa tietoa!)

Hallituksen esitys on mielestäni tässä vaiheessa oikea ottaessaan huomioon erilaiset vaihtoehdot. Se antaa meille aikaa muun muassa sen suhteen, minkälaisiin sopimuksiin päästään maailman laajuisesti ja Agenda 2000:n yhteydessä, avautuuko niiden yhteydessä realistisia vaihtoehtoja esimerkiksi ilmanpäästösopimuksille tai maakaasuverkoston laajentamiselle. Mielestäni myös uusiutuvien energiamuotojen mahdollisuuksista ja realistisista käyttömääristä tarvitaan nykyistä parempaa ja tarkempaa tietoa. Mutta selvää on, että sitovat poliittiset suuntaratkaisut ovat seuraavan eduskunnan ensimmäisiä työtehtäviä.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Kansainvälisen yhteistyön merkitys on kasvanut huomattavasti EU:n myötä. Kansainväliset sopimukset ja velvoitteet asettavat maamme harjoittamalle energiapolitiikalle uudenlaisia haasteita ja säännöksiä. Toisaalta kansainvälinen yhteistyö antaa mahdollisuuksia suunnata energiaoliittisia toimenpiteitä maamme kannalta edullisiin ratkaisuihin. Esimerkkinä on sähkömarkkinoiden vapautuminen EU:n alueella.

Kuten me kaikki tiedämme, Suomeen on luotu monipuolinen energiajärjestelmä, joka on sekä kotimaisuusasteeltaan että toimivuudeltaan kansainvälisesti arvioiden merkityksellinen. Tämän järjestelmän ansiosta energian saatavuus ja hinta ovat olleet oleellisia menetyksijöitämme. On ensiarvoisen tärkeää, että pystymme pitämään tämän linjan jatkossakin.

Teollisuus käyttää puolet kaikesta Suomessa kulutetusta energiasta. Siksi energia-yhtiöiden ja energiavaltaisen teollisuuden on ryhdistäydyttävä, jotta emme joutuisi energiaoliittiseen umpi-

kujaan, joka taas merkitsisi vaikeuksia koko elinkeinoelämällemme.

Eduskunnan ja hallituksen tehtävänä on päättää Suomen energiaratkaisuista ja luoda olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, hinta kilpailukykyinen ja ympäristöpäästöt pysyvät Rion ympäristösopimuksen edellyttämässä puitteissa. Päätöksenteko on väistämätön, ja sillä on kiire, koska sähköntuontisopimukset päättyvät vuosisadan vaihteessa eikä suinkaan ole aiheellista pysäyttää talouskasvua ja vaikeuttaa teollisuuden toimintaa energiapulan vuoksi.

Talousvaliokunnan mietinnössä ei suljeta pois ydinenergiaa ja sen rakentamismahdollisuutta tulevaisuuden vaihtoehtoista. Sen mukaan on valmistauduttava hyväksymään ydinvoiman lisärakentaminen. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että tähän liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet säilyvät Suomessa.

Kasvihuonepäästöjen rajoittaminen Rion ympäristösopimuksessa asetetulle tasolle estää mielestäni maakaasun käytön voimakkaan lisäämisen. Samoin romuttuisi Rion sopimus kivihien käytön lisäämispäätöksillä. Sähköntuotantomuodoista vesivoiman lisäämismahdollisuudet ovat erittäin rajalliset. Haaveet tuuli- ja aurinkoym. energian tuotannosta ovat mielestäni täysin epärealistisia ja tuulesta temmattuja.

Myönteisyys ydinvoiman rakentamiselle on kansan keskuudessa huomattavasti lisääntynyt. Lähiaikoina tehdyn mielipidetiedustelun mukaan jo puolet kansalaisista kannatti ydinvoiman lisärakentamista. Kyllä kansa tietää, mikä on paras vaihtoehto.

Energialouden rakenteet uusiutuvat erittäin hitaasti, ja sitä koskevat poliittiset ratkaisut ovat pitkävaikutteisia ulottuen seuraavalle vuosikahannelle. Kansallisia energiastrategioita pohdittaessa ovat myös energiahuollon kotimaisuusaste ja huollon varmuus merkittävä näkökohta.

On tärkeää selvittää, voidaanko Suomen energiaverolainsäädäntöön sisällyttää verovapaus ja veronpalauttamismahdollisuus ympäristöystävällisille energialähteille, kuten ydinvoimalla tuotetulle energialle.

Euroopan unioni on kiinnittänyt huomiota päästöjä koskeviin kysymyksiin ja suunnittelee ympäristöperusteisen energiaverotuksen käyttöönottoa. Hiilidioksidipäästöjä koskevissa neuvotteluissa unionin kanssa Suomi pyrkii sopimaan vastuunjaosta siten, ettei maamme teollisuuden kilpailukykyä vaaranneta eikä kotimaiselle energiatuotannolle aiheuteta kohtuuttomia rasitteita.

Ympäristökatastrofin pelko on ollut suurin syy ydinvoiman vastustukseen kansalaisten parissa. Pelko on turha, sillä Tshernobyl-tyyppisiä voimalaitoksia ei länsimaihin ole edes rakennettu muun muassa juuri niiden epästabiilin toiminnan ja heikon passiivisen turvallisuuden takia.

Terveysriskejä verrattaessa ydinvoima on yksi parhaista energiamuodoista, mitä tulee ilmaansaasteisiin. Uusimpien tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että polttovoimalaitosten ilmakehään päästämät pienhiukkaset ovat paljon vakavampi terveysriski kuin aikaisemmin ajateltiin. Maailman terveysjärjestö Who on arvioinut, että yksinomaan Euroopan maissa kuolee joka vuosi ennenaikaisesti kymmeniätuhansia, ehkä jopa satatuhatta ihmistä pienhiukkasten aiheuttamiin sairauksiin. Yksi pienhiukkaspäästöjen vähentämisen kannalta parhaita energiamuotoja on ydinvoima.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sen vuonna 1983 tekemään periaatepäätökseen sisältyvä ydinjäteohjelma viedään päätökseen siltä osin, kuin se koskee ydinhuollon järjestämistä Suomessa. Loppusijoituspaikka tullaan valitsemaan vuosituhannen vaihteeseen mennessä. Teollisuuden Voima Oy:n tehtävänä on valita loppusijoituspaikka. Tämän jälkeen yhteiskunta tulee vastaamaan ydinjätteen turvallisuuden valvonnasta ja valiokunnan ylläpidosta.

Mielestäni on aika punnita eri energiavaihtoehtojen hyödyt ja haitat sekä niiden taloudellisuus päämääränä energiapolitiikassa luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu kaikissa olosuhteissa ja sen hinta on kilpailukykyinen ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sopimukset ja sitoumukset täyttäviä.

Arvoisa herra puhemies! Kuten selonteossa todetaan, energia on keskeinen tuotannontekijä nyky-yhteiskunnassa. Tuotannon kasvu sekä investoinnit tarvitsevat energiaa. Työllistäminen, valuutan säästö, kilpailukyky, Rion sopimus ja terveyssyyt painottavat kannattamaan ydinvoiman lisärakentamista. Asioista päättäminen ja huolehtiminen kuuluu maamme hallitukselle ja eduskunnalle.

Ed. Hä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen teki puheenvuorossaan juuri sen virheen, josta hän on muita varoittanut. Hän sulki pois oikeastaan kaikki muut energiavaihtoehdot paitsi ydinvoiman. Me tiedämme, että ed. Tiuri on sitä mieltä, että tarvitaan pikaisesti päätös ainakin kahden uuden

ydinvoimalan rakentamisesta. Ed. Kuosmanen ei kertonut, kuinka monella uudella ydinvoimalalla hänen strategiansa toteutuisi, mutta ihan sormituntumalla voidaan tietysti laskea, että edes ed. Tiurin ajamat kaksi uutta ydinvoimalaa eivät tule riittämään tähän. Olisi mielenkiintoista kuulla, montako ed. Kuosmanen on itse laskenut tarvitsevänsä.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Kuosmaselle totean vain sen, että hänen olisi pitänyt pysyä totuudessa ja todeta, ettei ydinvoimakaan mitenkään ympäristöystävällinen energialähde ole. Vain silloin, jos mitään vahinkoa ei tapahdu, näin voisi ajatella. Mutta esimerkiksi Kanadassa, niin kuin ed. Kuosmanen tietää, on suljettu seitsemän ydinvoimalaitosta aivan äskettäin siitä syystä, että ne ovat ilmeisesti olleet tai olisivat lähitulevaisuudessa yhä enemmän ympäristölle vaarallisia.

Minusta, ed. Kuosmanen, niin kuin aikaisemmin totesin, on aivan turhaa käydä tällä hetkellä lisäydinvoiman rakentamiskeskustelua. Esimerkiksi ympäristövaliokunnassa Teollisuuden Voiman ja Imatran Voiman asiantuntijat ilmoittivat ykskantaan, että tämän hallituksen aikana he eivät tule jättämään lupahakemusta.

Oma käsitykseni on, että seuraavien vaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelmaan energiapolitiikan ratkaisut siltä osin, kuin ne koskevat perusvoiman lisärakentamista, tullaan ottamaan ja silloin on oikea aika päättää. Mutta turhaan me nyt, ed. Kuosmanen, aikaamme tuhlaamme tähän, koska se ei ole ajankohtaista.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Viimeisiin kommentteihin voi tietysti hyvällä mielellä todeta sen, että seuraavankin eduskunnan aikana tarvitaan jokin taho, joka haluaisi ydinvoimalan rakentaa, ja tarvitaan sellainen eduskunta, joka on valmis sen päättämään. Mutta ydinvoima on nyt kuin sellainen ihmepilleri, joka käy kaikkiin tauteihin.

Kun luin tämän päivän Ilta-Sanomia ja kansanedustaja Martti Tiurin Vapaata sanaa, hän käy ottelun ympäristövaliokuntaa ja sen yksimielistä lausuntoa vastaan. Muun muassa hän käy ottelua maakaasua vastaan. Tähän logiikkaan kuuluisi se, ed. Tiuri, että te kieltäisitte muun muassa sikalat ja navetat, koska sieltäkin metaania tulee. Tällaisia ovat perustelut. Aika huono lähtökohta maakaasun käyttöä ja bioenergiaa on naulata seinään sanoen, että on vää-

rin, että ympäristövaliokunta nimestään huolimatta puolustaa tällaisia asioita. Todella ed. Tiurin näkökulma on hyvin kapea.

Koko totuus muistettakoon esimerkiksi pienhiukkasista, joihin ed. Kuosmanen katsoi sisälle. PM_{2,5}-hiukkaset ovat sellaisia, että me tiedämme, että suurin niiden lähde ja ihmisterveydelle kaikkein hankalin on liikenne, nimenomaan dieselikä käyttävä liikenne mutta myös muita polttoaineita käyttävä, kuten bensiiniä, käyttävä liikenne. Se on kaikkein ongelmallisin lähde. Sitten tulevat kivihiilivoimalat, ja hyvin kaukana sen jälkeen tulevat maakaasuvoimalat. Nimenomaan hiilivoimalasta tulee rikkioksideja. Sieltä tulee myös koko joukko muita hiukkasia, kuten PM₁₀-hiukkasia, jotka eivät myöskään ole ongelmattomia. Hiilivoimalasta tulee aivan eri tavalla sekä määrällisesti että laadullisesti hiukkasia. Maakaasuvoimalasta tulee tietysti typpioksideja, joista fotokemiallisen reaktion jälkeen syntyy mainittuja PM_{2,5}-pienhiukkasia. Näiden ongelma todella on se, että ne menevät keuhkoalveolaareihin saakka, ilmeisesti myös verenkiertoon. Tämä lääketieteellinen ongelma on tunnistettu, mutta se ei ole kaasuvoimaloiden ongelma.

Olin vähällä sanoa: ministeri Kuosmanen. Siis, kansanedustaja Kuosmanen — seuraavan kauden ministeri vasta, mutta nyt kansanedustaja Kuosmanen — tässä asiassa teidän pitäisi kiinnittää huomiota myös liikenteen ongelmiin ja kivihiilivoimaloihin enemmän kuin puhua maakaasusta. Kymenlaakson suuntaan ollaan rakentamassa kivihiilivoimalaa, ja toivomme teitä vastustukseen mukaan, kansanedustaja Kuosmanen.

Eri puolilla maapalloa, arvoisa puhemies, ovat ilmastomuutokset nähtävissä. Ne ovat tunkeutumassa jopa niihin hyvinvoinnin huoneisiin, joihin ne aikaisemmin eivät olleet salonkikelpoisia. Tieto säätilojen muutoksesta, jatkuvasti lisääntyvistä myrskyistä, kaatosateista ja toisaalta odottamattomista kuivuusjaksoista odottamattomilla alueilla on pakostakin tunkeutunut taajuntaamme ja El Niño -ilmiö kertoo säämuutoksista ja sen seurauksista selkokieltä. Pahimmin seuraukset ovat näkyvissä Kaakkois-Aasiassa Indonesiassa, jos metsien tuhoutumista pystymme savujen seasta edes näkemään. Sateet eivät saapuneet aikaan.

On hyvä muistaa, että Kaakkois-Aasian vakavimmassa ympäristöriskissä, sademetsien hävittämisessä, olemme me suomalaiset aktiivisesti mukana. Indonesialaisen metsätyömiehen kaa-
taessa sademetsäpuuta selluliemen raaka-aineek-

si tai lapsityöläisen sytyttäessä metsää ovat suomalaiset Pöyry-yhtiöt ja UPM-Kymmene olleet tarjoamassa tulta ja puhaltamassa keuhkot vimmisina yhteiseen hiileen. Yhteistyö April-tyypisen yrityksen kanssa indonesialaisen korruptoituneen ihmisoikeuksia ja luontoa tuhoavan järjestelmän osana on tuomittava. Soodakattiloiden myyminen tai eukalyptuspeltojen perustaminen sellutehtaille ei tätä syntiä pese. Se on pöyristyttävää, eikä tämä ole aprillia.

Kun sateet jäävät tulematta, on taustalla ilmastomuutos. Sen taustana on puolestaan ilmakehän lämpiäminen, joka pohjautuu kasvihuoneilmiöön, kasvihuonekaasujen, kuten hiilidioksidin ja metaanin, lisääntymiseen. Hiilidioksidi on ongelmallisin, koska sitä on niin paljon ja se kestää niin kauan pysyvänä muuttumattomana yhdisteenä. Suomi on tässä lajissa mestari. Me tuotamme ilmakehään hiilidioksidia 12 tonnia asukasta kohden vuodessa, olemme maailmanmestaruusluokkaa. Tässä törmäämme energian tuhlaavaan käyttöön, suomalaisen puunjalostusteollisuuden energiaintensiivisyyteen, hitaaseen valmiuteen ja vaillinaisiin edellytyksiin siirtyä uusien energialähteiden ja bioenergian käyttöön. Hiilidioksidipäästöt eivät vähene ydinvoimaa rakentamalla. Päinvastoin sivuuttamalla uusien uusiutuvien energialähteiden tutkimuksen ja kehittämisen, etenkin tuulivoiman ja aurinkoenergian sekä luonnollisesti bioenergian, ja unohtamalla energian säästön jatkaisimme vain tuhon säteilevällä tiellä.

Kanadan tapahtumat — siellä jouduttiin väkijoukkojen sulkemaan seitsemän ydinvoimalaa turvallisuussyistä — osoittavat, ettei niin turvallista yhteiskuntaa ole, jossa ei ydinvoimasta voisi kehittyä turvallisuusriski. Ydinvoima ei ole vastaus kasvihuoneilmiöön. Ydinvoimaan sitoutuneet ovat jämähtäneet pysähtyneisyyden aikaan, atomiaikaan. Rakentamalla ydinvoimaa Suomeen ei pienennetä Suomen jo nyt liian korkeita hiilidioksidipäästöjä, koska voimalalla ei aiota korvata toimivia kaasuvoimaloita. Tällä hetkellä Suomen hiilidioksidipäästöt ovat 8—10 prosenttia vuoden 90 tason yläpuolella. Jos ydinvoimalla yritettäisiin ratkaista kasvihuoneilmiö, pitäisi maailmassa ottaa käyttöön uusi voimala joka kolmas päivä seuraavien 40 vuoden ajan. (Ed. Tiuri: Se on vale!)

Kivihiilivoimalat tulee korvata maakaasuvoimaloilla. Maakaasuvoimalat tuottavat vähemmän kuin puolet kivihiilivoimaloiden vastaavista hiilidioksidipäästöistä. Pienhiukaspäästöt ovat kaasuvoimaloilla kivihiilivoimaloita huomatta-

vasti pienemmät. Pienhiukkasongelma on aito nimenomaan ihmisen terveyden kannalta. Sitä ei tule kuitenkaan virheellisesti ja sinänsä asiattomasti käyttää ydinvoiman rakentamisen perustana, siihen se ei käy. Onkin käsittämätöntä, arvoisa puhemies, että meillä Suomessa vuonna 97 halutaan rakentaa uutta kivihiilivoimaa muun muassa Kotkassa, jonne on tarkoituksena rakentaa 600 megawatin kombivoimala, jonka käyttämästä energiasta vähintään 60 prosenttia olisi kivihiilestä lähtöisin. Tämä PVO:n kombivoimala lisäisi Suomen hiilidioksidipäästöjä runsaalla 3 prosenttiyksiköllä, merkittävä lisäys valtakunnan tasolla.

Valtiovoimalla on aidosti ja aktiivisesti toimittava kaasuputken aikaansaamiseksi Venäjältä Suomen kautta Keski-Eurooppaan. Tämän toiminnan on oltava aitoa, ei muodon vuoksi ja silmänlumeeksi tapahtuvaa. Korvaamalla maakaasulla kivihiilen polttamisen voimme saavuttaa vuoden 90 päästötason helposti ja laskea sitä tasoa edelleenkin.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan lausunnosta muutama sana.

Ympäristövaliokunnan lausuntoa on aika paljon siteerattu ja ihan myönteisellä tavalla. Se on yksimielinen, ja myös ilmeisesti keskustan eduskuntaryhmä on pitänyt siitä, koska se on nimenomaan omaan eriävään mielipiteeseensä ottanut ympäristövaliokunnan lausunnosta nämä sisältökohdat.

Ympäristövaliokunta toteaa yksimielisessä lausunnossaan tyydytyksellä valtioneuvoston energiastратегian lähtökohdaksi otetun kestävä kehityksen. Samoin valiokunta painottaa valtioneuvoston selonteosta tyytyväisesti, arvoisa ministeri, energian käytön tehostamista: "Energianhankinnan rakennetta on kehitettävä siten, että bioenergian ja muun uusiutuvan energian osuutta kokonaisenergiasta lisätään. Puun käyttöä on lisättävä tuntuvasti."

Edelleenkin ympäristövaliokunta painottaa lausunnossa maakaasun käytön lisäämisen näkökulmaa, joka valtioneuvoston strategiapaperissa on. Muiden fossiilisten polttoaineiden kuin kaasun käyttöä on vähennettävä. Tästä olimme valiokunnassa yksimielisiä. Erityisesti hiilen korvaaminen uusilla energialähteillä oli valiokunnan mielestä tärkeää.

Puutteenä vastaavasti selonteossa ympäristövaliokunta totesi sen antavan "liian kielteisen kuvan EU:n suhtautumisesta uusiutuvien energialähteiden tukemiseen. Komission uusiutuvia energialähteitä koskevassa vihreässä kirjassa

asetetaan tavoitteeksi uusiutuvien energialähteiden käytön kaksinkertaistaminen". Samalla valiokunta toteaa: "Tavoitteen toteuttamiseksi esitetystä laajassa toimenpideohjelmassa on useita tukimuotoja --." Valiokunta viittaa yksimielisesti myös siihen, että "Suomen energiaverolainsäädäntö ei sisällä verovapaus- tai palautusmahdollisuutta ympäristöystävällisillä energialähteillä tuotetulle energialle". Ympäristövaliokunta totesi tämän puutteen niin oleelliseksi, että "sen olisi pitänyt näkyä myös selonteon tekstistä".

Valiokunta kiinnitti erityisesti huomiota vihreän sähkön markkinointiin. Ympäristömerkityn sähkön markkinoiden arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa. Jo nyt metsäteollisuustuotteiden ostajat Euroopassa kiinnittävät huomiota siihen, millaisella sähköllä tuotteet on valmistettu. Ympäristövaliokunta esittääkin, että "vihreän sähkön markkinat saadaan toimimaan Suomessa" ja että "vihreä sähkö otetaan osaksi energiastrategiaa".

Ympäristövaliokunta kannattaa puun käytön lisäämistä ja pitää sähköveron hyvitystä puulla ja puuperäisellä polttoaineella tuotetulle sähkölle tärkeänä. Valiokunta katsoo lausunnossaan yksimielisesti, että "sähköveron palautusjärjestelmä tulee ulottaa kaikkiin bioenergiälähteisiin EU:n energiaverodirektiiviehdotuksen suunta- viivojen mukaisesti". Verohyvityksen tulisi siten koskea kaikkea biomassaa, siis myös jätettä.

Maapallon energiasta, arvoisa puhemies, tuotetaan vuonna 2050 ennusteiden mukaan 20—50 prosenttia uusilla tekniikoilla. Suomessa tuulienergiaa olisi mahdollista käyttää vuonna 2025 niin, että sähkön tuotannosta olisi 7 prosenttia tuulivoimalähtöistä. Uusiutuvien energialähteiden, kuten aurinkoenergian ja tuulienergian, tutkiminen, kehittäminen ja vienti ovat maallemme vahvuus, jota tulee hyödyntää. Energiateknologioiden edistämiseksi onkin laadittava pikaisesti konkreettiset toimenpideohjelmat. Valiokunta esitti edelleen "uusilla energiatekniikoilla tuotetun sähkön osalta sähköveron palautuksen säätämistä pysyväksi". Tuulienergian edistämiseksi tulee lisäksi kehittää muun muassa investointitukijärjestelmää sekä laatia pitkäjänteinen tuuli-voimaohjelma.

Valtioneuvosto toteaa omasta puolestaan, että energiapolitiikan eräs kulmakivi on energiateknologian kehittäminen. Kuitenkin tuulivoiman painottaminen on valiokunnan mielestä energiapolitiisessa strategiassa jäänyt liian vähälle. Haluankin tässä, kun ministerikin on pai-

kalla, todeta, että aivan myönteisellä tavalla on luettavissa selonteosta, että myös hallitus pitää toimenpideohjelman energiateknologioiden edistämiseksi tärkeänä, mutta sellaista ei ole siis kuitenkaan vielä kaikin osin ainakaan käytössä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on syytä odottaa hallitukselta sellaista energiaveroesitystä, joka kumoaisi viime vuoden lopussa hyväksytyn energiaveron kielteiset vaikutukset. Olemme saaneet pienen uudistuksen viime aikoina. Odotamme vielä parempaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ed. Tiurille hänen välihuutoonsa siitä, mitä maakaasuvoimat korvaavat. Meillä on aika tavalla sellaisia voimaloita, jotka pystyisivät käyttämään sekä hiiltä että maakaasua, molemmat mahdollisuudet ovat. Tällainen on esimerkkitapaus Kotkassa. Jos me pystymme muuttamaan verokäytäntöä, maakaasu tulisi hiilen sijaan. Nyt on tapahtunut päinvastoin ainakin Kotkassa tämän vuoden aikana. Toisaalta jos me rakennamme maakaasuvoimaloita ja niiden verokäytäntö on positiivisempi kuin hiilen, silloin hiilivoimat siirtyvät sinne, minne ne kuuluvatkin, eli historiaan.

Ed. Bryggare (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin mielenkiinnolla kuullut ed. Tiusanen kannanoton lähinnä siihen, että jos käy selville tässä kahden vuoden aikana, että se putki ei ulotu muualta Suomeen kuin Venäjän puolelta, millä tavalla hän näkee siinä tapauksessa meidän sitoutumisemme maakaasuun, muuttuuko se vai onko kanta edelleenkin se, että me sitoudumme maakaasuun voimakkaasti mutta vain yhden putken varassa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa käytetään nykyään kivihiiltä energian tuotannossa jotain 4 miljoonaa tonnia. Jos se kaikki voitaisiin vaihtaa maakaasuun, päästöt eivät putoaisi edes 10:tä prosenttia nykyisestä. Vaatimus on kuitenkin, että täytyy päästä 30 prosenttia alas. Miten ihmeessä päästöt vähenevät 20 prosenttia lisää, kun ruvetaan lisäämään maakaasua? Tässä on melkoinen looginen virhe.

Sitten liikenneasia. Tällä hetkellä pahin hiukkaspäästölähde ovat dieselbussit kaupungeissa. Mutta jos niistä päästään eroon ja henkilöautot toimivat katalysaattoreilla, sen jälkeen pahin hiukkaspäästö tulee energialähteistä. Ne vastaavat yli puolta Suomen kaikista hiukkaspäästöistä. Ne jäävät jäljelle. Jos liikenteen päästöjen poistuu joka toinen ihminen jää kuolematta

hiukkasiin, ei se minusta vielä ole riittävä saavutus.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Bryggaren kysymykseen vastauksena: Kahden vuoden aika olisi se aika, jolloin tilanne tulee todella selvittää. Näen myös itse niin, että Suomen energiataloudellinen rakentaminen enemmän maakaasun varaan nimenomaan perusvoiman suhteen vaatii yhteyden Keski-Eurooppaan. Edelleen toinen kysymys, joka liittyy laajemmin EU:hun ja joka tähän vastaukseen tulee todeta, on se, että EU on aika tavalla omaa energiatulevaisuuttaan laskenut Venäjän maakaasukenttien varaan. Se on hyvä pitää mielessä.

Ed. Tiurille: Toivon, että yhdytte tässä asiassa vireillä olevaan lakialoitteeseen, joka muuttaisi nestekaasubussien tolkutonta verokohtelua. Edelleen: ei katalysaattoreilla kuitenkaan koskaan pystytä hiukkasongelmaa täysin, kuten varmasti tiedätte, hallitsemaan. Se liikenne jää sinne kuitenkin mukaan. Maakaasuvoimaloiden mukaan ottamisella pystyttäisiin pääsemään kuitenkin vuoden 2010 tavoitteeseen. Sehän edellyttää nykytilanteessa noin 8–10 prosentin hiilidioksidialenemaa.

Ed. Komi: Arvoisa herra puhemies! Energiapoliittisen selonteon mukaan energiapolitiikan ”päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu”. Samalla sen hinnan tulisi olla kilpailukykyinen ja syntyvien päästöjen täyttää Suomen kansainväliset sitoumukset. Selonteon mukaan päämääränä on myös ”jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista”.

Selonteon pääpiirteet ovat hyväksyttäviä, mutta se, miten ehdotetut toimenpiteet johdetaan käytännön toimiksi, on varmasti eri kysymys. Euroopan unionin vihreässä kirjassa on yhteisesti hyväksytty kanta, että uusiutuvien energialähteiden etuna on niiden myötävaikutus energiapoliittisten tavoitteiden toteuttamiseen, työllisyyteen ja alueelliseen kehittämiseen.

Suomessa on vaadittu kansallisiin lähtökohtiin paneutuvaa energiapolitiikkaa. Esimerkiksi Tampereen yliopiston professori Risto Sankiahon kuvasi syksyllä kansallisia tarpeita lähtevää energiapolitiikkaa yhdeksi suureksi projektiksi, jossa sähkön merkitys korostuu. Omassa pu-

heenvuorossani puutun vain niihin energialähteisiin, joilla on tärkeä merkitys nimenomaan kansallisina energialähteinä ja joilla on myös työllistäviä, alueellisia tai muita, esimerkiksi metsänhoidollisia, hyötyvaikutuksia.

Energiaratkaisut kokonaisuudessaan tulee perustaa kansallisiin, jopa itsekkäisiinkin, tavoitteisiin. Suomessa, uusiutuvien energiavarojen maassa, on turha ottaa sellainen asenne, että alamme täällä yhä kiristää energiapolitiikassamme jo kansainvälisesti sovittuja sitoumuksia esimerkiksi luonnonsuojelullisen idealismin näkökulmasta. Realistena meidän tulee ottaa kansainväliset sitoumukset kansallisen energiapolitiikan lähtökohdiksi ja kiinnittää toimintatarmomme sopimusten antamien mahdollisuuksien puitteisiin.

Jo yleisen kansalaismielipiteen muodostamisessakin pitää panostaa kotimaisuuteen. Joka tapauksessa uusiutuvan energian, kuten bioenergian, osalta pitää tuoda esille se, että jos esimerkiksi turvetta tai puuta poltetaan, uusiutuva biopolttoaine sitoo aiemmin vapauttamansa hiilidioksidin. Tätä ei tee kivihiili eivätkä muut fossiiliset polttoaineet, kuten ei tee juuri pysyvän verohelpotuksen saanut, fossiilinen, tuontipohjainen maakaasukaan. Emme kuitenkaan voi korvata biopolttoaineella kaikkea fossiilista energiatuotantoa, vaan ratkaisua on haettava biopolttoaineiden kehityksestä ja hyödyntämisestä hyvin pitkällä aikavälillä. Perusvoiman tuottamista emme biopolttoaineella voi toteuttaa.

En voi hyväksyä linjaa, jossa energiapolitiikassa tehdään lyhytnäköisiä päätöksiä. On lyötävä lukkoon pitkäaikainen tuki muun muassa biopolttoaineille ja niiden käytön lisäämiselle.

Mistään pienestä asiasta ei bioenergian osalta ole kyse, joskin suurin osa bioenergiasta tuotetaan juuri metsäteollisuuden kautta. Jos ajatellaan bioenergian rahallista arvoa, se korvaa tuontien energiaa noin 3,2 miljardin markan edestä vuodessa. Tärkein biopolttoaineiden synnergianäkökulma ja kehityksen yhtymäkohta löytyy turpeen ja muun poltettavan biomassan, lähinnä puun, yhteydestä. Turpeen, kokopuuhakkeen ja metsänhakkuujätteen hakkeentuotanto, kuljetukset ja käyttö työllistävät nettomääräisesti tällä hetkellä Suomessa noin 3 500 henkilöä, joista kaksi kolmasosaa turpeen tuotannossa ja kuljetuksissa ja yksi kolmannes voimalaitosten käytössä.

Työllisyys ei kuitenkaan ole ainoa näkökulma, mikä liittyy bioenergian määrätietoiseen käyttöönottoon. Selonteosta puuttuu järjestel-

mällisen ja määrätietoisen kansallisen energiapolitiikan vankka ja itsenäinen, ehkä itsepäinenkin, linjaus, joka luo synnergian kautta hyvinvointia koko maahan. Selonteon osalta strategia on tältä osin kesken.

Vastalauseessa edellytettiin, että valiokunta edellyttää, että "hallitus laatii konkreettisen bioenergian edistämishojelman, jossa määrällisten, mitattavissa olevien tavoitteiden lisäksi määritellään tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat käytännön toimenpiteet". Suomessa puupohjaisten polttoaineiden kokonaiskäyttö on hieman alle 5 mtoe:n, mikä vastaa noin 15:tä prosenttia kokonaisenergian tarpeesta. Siitä sellutehtaiden mustalipeä on vajaat 3, teollisuuden puujäte hieman yli 1 ja varsinaisen polttopuun käyttö hieman alle 1 mtoe:ta.

Varsinainen polttopuu vastaa noin 5—6 miljoonan kiintokuution määrää, joka käytetään pääosin halkoina ja pilkkeinä maataloilla ja pienaloissa. Varsinaista metsähaketta koko edellä mainitusta määrästä on vain noin 5 prosenttia ja se on koko 32 mtoe:n energiatuotannosta vain 15 promillea.

Jos nyt bioenergian käytön nimissä puhutaan puuenergian osalta ekologisesta strategiasta, asia on kyllä lähtenyt käyntiin, mutta on edelleen pahasti kesken. Jos energiapuun osalta aiotaan päästä kaiken hyödynnettävissä olevan puun, noin 10 miljoonan kiintokuution, hyödyntämiseen, ollaan täällä nylkemässä kaatamatonta karhua. Tällä potentiaalilla saataisiin energiaa maksimissaan 6 prosenttia energiatarpeesta.

Budjettiin ei ole suunnattu riittävästi rahoja energiapuun korjaamisen edistämiseksi. Hakkeelle on jo pitkään vaadittu 10 markan tukea irtokuutiometriä kohti tuottajalle, ja tällä tuella saataisiin ihmisiä jo metsiin ensiharvennuksiakin tekemään. Tästä olisi mittava hyöty myös metsätaloudelle. Sitooahan kasvava metsä paremmin hiiltäkin kuin riukuuntuvat ryteiköt.

Millä tavalla energiapuun käyttöön löytyisi poliittisesti kestävä ja todellinen ratkaisu? Energiapuun verotuksen suosiminen budjetissa on ajatukseltaan hyvä, mutta käytännössä vielä kesken. Maa- ja metsätalousvaliokunta lausunnossaan kiinnittää huomiota siihen, että "nykyisellä tekniikalla ja nykyisissä energialaitoksissa puun käytön lisääminen edellyttää myös turpeen käytön lisäämistä. Siten energiaturpeen käyttö energialaitoksissa tekee mahdolliseksi energiapuun käytön lisäämisen". Varmaan monet meistä haluavat lisätä energiapuun käyttöä, mutta yksi-

nään se ei toimi eikä sen käyttö lisääny kovin merkittävästi.

Puun poltto pitää myös käytännössä sitoa muuhun biopolttoaineeseen. Turvevoima joutuu toimimaan tässä asiassa taakankantajana, sillä ainoastaan tätä kautta lisääntyy myös puun taloudellinen kulutus bioenergiälähteenä.

Nyt turpeen osuus koko energiatuotannosta on noin 6 prosenttia, ja sillä olisikin pieni kasvun mahdollisuus, mikäli tätä ei estetä esimerkiksi vero- tai ympäristöratkaisilla. Joka tapauksessa nykyisellä ja hieman lisääntyvällä turpeen käytöllä saataisiin varmistettua pohja biopolttoaineiden käytölle. On todettava, että turpeen käyttöä ei voida lisätä enää merkittävästi, vaan turpeen käyttöä on pyrittävä kehittämään nykyisellä tai hieman korkeammalla osuudella koko bioenergian tuotannosta.

Samaan aikaan, kun vaaditaan turpeen osalta sekä lämmön että sähkön tuotantoon erikoistuneita vastapainevoimaloita, pitää huolehtia myös voimaloiden päästöjen pienentämisestä. Uusien voimaloiden rakentamisessa on järkevää suosia monenlaista polttoainetta käyttävien kattiloiden rakentamista, niin kuin jo tällä hetkellä tehdäänkin.

Koska turvetta viskellään energiapoliittisessa keskustelussa milloin mihinkin suuntaan, on vaikea uskoa puun, saati muidenkaan bioenergiatuotantomuotojen saavan jalansijaa todellisina energiantuotantomuotoina ilman pitkäaikaista ratkaisua verotuksessa ja ilman turvetta kannustavaa energiapolitiikkaa.

Jos eduskunnassa saataisiin aikaan turpeen aseman vakiinnuttaminen kansallisena energialähteenä ja sen kustannuskelpoisuuden varmistaminen kivihiileen ja öljyyn nähden, silloin voitaisiin päästä toimenpiteisiin, jotka lisäisivät merkittävästi energiapuun korjuuta ja muita biopolttoaineiden kehittämismahdollisuuksia.

Mielestäni marssijärjestys voisi olla seuraava: Muun muassa ympäristöverolainsäädännöllä turvataan turpeen käyttö ja kilpailukyky ainakin seuraavan 20 vuoden ajaksi puutienergian, erityisesti kivihiileen, nähden. Tämän jälkeen aletaan soveltaa puuenergiaa ja muihin biopolttoaineisiin kohdistuvia markkamääräisiä tukitoimenpiteitä, joihin kuuluu jo nyt ehdotettu puusähkön veronpalautus ja toivottavasti kohta hakkeen tuki 10 markkaa irtokuutiota kohti.

Energiapoliittisessa selonteossa todetaan: ”Tämän lisäksi valtioneuvosto selvittää, pitäisikö metsähakkeen energiakäytön lisäämiseksi sen tuotantoa ryhtyä tukemaan suoralla tuella, kun-

nes sen kilpailukyky on riittävä.” Mielestäni ainakaan puun osalta ei näitä selvityksiä enää tarvita. Hallituksen 22.10.96 asettama energiapuutyöryhmä on kaikkiaan viidentoista muun konkreettisen toimenpide-ehdotuksen ohella esittänyt, että kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan on laitettava energiapuutyöryhmän esittämä määräraha, jossa vuodelle 1998—2003 esitetään selkeästi 10 markan tuki hakkeen irtokuutiometrille. Muussa tapauksessa bioenergian käytön lisääminen ei perustu realismiin vaan pelkkiin toiveisiin puuenergian hyödyistä.

Turpeen osalta puuttuu pysyvä veroratkaisu, jonka jälkeen voimme uskoa myös puuenergiaratkaisuihin. Kun turve- ja puuenergian asema on vakiintunut, voidaan jatkaa eteenpäin muita biopolttoaineita ja energialähteitä kehittäen, mukaan lukien myös tuulivoima.

Arvoisa herra puhemies! Selonteon voi laittaa hyllyyn, kunhan muistetaan suomalaisessa energiapolitiikassa keskittyä myös toimenpiteisiin suomalaisen bioenergian käytön lisäämiseksi.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Minusta tänä päivänä on käyty erittäin hyvän valiokuntatyön pohjalta hyvää keskustelua. Näin nimitäin voidaan aivan vilpittömästi sanoa, vaikka ed. Aittoniemi kehui, että täällä eduskunnassahan voi syntyä mitä vain. Kyllä täällä mitä vain voi syntyä mutta semmoista päätöstä ei synny, jota minä haluan. Sen minä tiedän. Tässä on kuitenkin muutama asia käyty siinä valossa läpi, että ajattelin vähän repostella niitä.

Ensinnäkin päivällä, en muista kenen puheenvuoro se oli, verrattiin energian käyttäjiä ja mietittiin erilaisia veromalleja energian käyttäjille. Siellä mainittiin muun muassa minua lähellä oleva yhteisö, nimittäin teollisuus, kuinka paperiteollisuus käyttää puolet energiasta. Masiinatehtaan entisenä pääluottamusmiehenä sanon: Meidän ne koneet teemme sinne teollisuuteen. Mutta puolet tämän maan viennistä on näiden kahden alan tuotantoa.

Kyllä miljoona hyvää on esitetty bion ympärillä ja bio-bion ympärillä, mutta kukaan ei ole esittänyt millä nämä bio-biot rahoitetaan. Niin kauan kuin perusjalat ... (Ed. Tiurin välihuuto) — Niin, minä uskon, ed. Tiuri, että meillä ei ole niin paljon tonttimaata, että saataisiin tuulimyllyjä pyörittämään näitä asioita. Loppuu maa tästä maasta.

Samaan aikaan kun puhutaan niin sanotuista oheisenergiamuodoista, pitää muistaa, että kustannukset syntyvät kuitenkin kokonaiskäytöstä,

ja niillä pitää saada aikaan se, että niiden käyttäminen myös kannattaa. Täällä on paljon esitetty erilaisia veromalleja kaikkiin semmoisiin paikkoihin, joihin ne eivät missään tapauksessa kuulu. Verotuksen ohjausmekanismin olemassaoloa minä en kiistä. Se varmasti ohjaa! Kun pannaan 4—5 markkaa bensiinilitralla veroa, niin kyllä se ohjaa käyttäytymistä. Mutta samaan aikaan tänäkin päivänä on kuultu monta parkua tästä ohjaavuudesta näilläkin korotuksilla, jotka meillä bensiinin hinnassa esimerkiksi ovat esillä. Esimerkiksi keskustan puheenvuoroissa tämä tuli voimakkaasti esille.

Nämä eivät ole irrallisia asioita minun mielestäni. Silloin voidaan oheisenergiamuodoilla, minä käytän tämmöistä nimitystä, alkaa askaroida oikein tosissaan, kun meillä on perusenergialinjaus ja myös sen tuotanto kunnossa. Se vaatii kyllä tässä laitoksessa toisen suuntaista ajattelua kuin tähän asti on ollut.

Sitten on puhuttu maakaasusta. — Tämä menee vähän eri järjestyksessä kuin tämä viisaus, mitä tänään on esitelty, mutta menköön. — Se on niin autuaaksitekevä asia, että kaikki muut asiat voidaan unohtaa. Maakaasu on hyvä asia, en minä sitä kiistä. Olisin varmasti mielissäni, jos meillä olisi valmis putki Barentsinmereltä tänne ja voitaisiin ilmoittaa, että nyt sitä tulee.

Mutta minusta se on — olin sanomaisillani sanan, joka ei sovellu tämän laitoksen sisälle — kuitenkin sellainen unelma. Sen putken perään pitää panna parisataa miljardia rahaa. Ja sehän nyt varmasti löytyy tässä tilanteesta tästä maasta melkein kuin viheltäen! Sille löytyy kyllä käyttötarkeus. Iänikäinen höpinä on sen ympärillä turhaa, ennen kuin on selvitetty, löytyykö rahoitus tällaiseen asiaan.

Okei, jos löytyy, niin ei muuta kuin rakentamaan. Silloin pitää olla viherpipeltäjien kaukana. Siinä metsää raikataan ja tuhotaan luontoa sillä välillä, kun tullaan läpi Suomen. Kun joka kylällä on oma pirttiseuransa valittamassa, putken teko katkeaa kerran kuukaudessa ja vuoden valituksia pyöritellään. Tällaista se meidän kaasunenergian tulo tänne on. (Ed. Tiusanen välihuuto) — Ed. Tiusanen, putkia on ristiin ja rastiin, ja ne ovat lahoja. Venäjällä on 300 000 kilometriä putkia, mutta yksikään niistä ei pidä. Kaasua menee taivaan tuuliin raakana, jolloin se on yhtä vaarallista kuin poltetut aineet.

Uskotteko te tosissanne sellaisiin asioihin, joista ei edes kukaan järkevä tiedemies ole esittänyt, että ne olisivat jotenkin mahdollisia? Kun pannaan jonkinlainen ekonomisti perään, vaik-

ka ei hyväksytty edes Arsenalin miehiä mukaan, niin uskotteko te siihen, että tällaiseen löytyy nyt rahaa vain näin näppäisemällä siinä aikataulussa, kun tämä maa tulee tarvitsemaan todella uutta energiaa. (Ed. Tiusanen: Valtioneuvosto tutkii asiaa!) — Tutkii, tutkii. Tämä on vähän kuin Kymen kanavahanke, ed. Tiusanen tutkii. (Ed. Tiusanen: En minä tutki, ed. Partanen sitä tutkii!) — Niin ajankin.

Olin kuulevinani toisella korvalla äsken, että liikenteen päästöjä pitäisi poistaa. Nehän poistuvat Itä-Suomesta sillä, kun sorvataan Heinolan kulmalta pellostä suoraan Porvooseen uusi kanava. Unohdetaan Kotkan seutu ja ed. Tiusanen alueet, niin ei se Porvooseen asti yllä tämä mellottaminen. (Ed. Kokkonen: Ei siinä tarvitse puita kaataa!) — Ei tarvitse, kun pellolle tehdään! Miljoona rekkaa jää vuosittain jyräämättä. Ei tule saasteita, kun jytkytellään siellä yhdellä lokomobiilillä paateilla, niin on luontoystävällistä matkailua, eikä tarvitse pinnoittaa teitä eikä muuta. Kyllä näitä malleja on ilman suuria rahojakin, jos vain halutaan ymmärtää, millä tavalla liikenteen päästöjä vähennetään. No, tähän varmasti palataan. Eduskuntatalo tulee varmasti näkemään sen ajan, että pidetään erittäin fiksuna vesiteitten kehittämistä myös energian säästön ja päästöjen kannalta.

Sitten päästöasioihin. Minä en hirveästi näiden hiukkasten perässä ole juossut. Asun Sörnäisten rantatiellä juuri uusitussa talossa. Kyllä täällä Helsingissä hieman päästöjä on. Puolessa vuodessa tulee sen verran mustaa pölyä sinne normitettujen ikkunoiden väliin, että tulitikku makuullaan peittyä. Kyllä meillä päästöjä on. (Ed. Tiuri: Niitä tulee Virosta myös!) — Minä en pysty erittelemään hiukkasia, mikä on virolainen ja mikä helsinkiläinen, mutta päästöjä on. — Puolessa vuodessa syntyy tiiviiden ikkunoiden väliin tällainen kerros rakkaassa raikkaassa Helsingissä.

Kun maakaasuasia on nyt päällimmäisenä, pyytäisin kuitenkin sen verran rehellisyyttä itse kunkin kohdalla, ettei nyt hirveästi valehtelisi itselleen näissä asioissa. Niin tuttua ihmistä kuin itseään kun ryhtyy pettämään, niin kyllä kai tämä kansakin kärsii siitä pitkässä juoksussa. Jos laskelmat, niin kuin on annettu ymmärtää, energian tarpeemme kasvusta ovat sellaiset, että ne määrät tarvitaan, jotka laskelmissa on ensi vuosikymmenen ensimmäiselle vuosikymmenelle tai sen jälkeen, niin meillähän ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin suuntautua ainoaan todelliseen ja oikeaan vihreään energiaan, ja se on ydin-

voima. Ainut puhdas energiamuoto on ydinvoima. Se on vihreää, ja silloin voidaan panna merkki perään, että paperirullat on tehty vihreällä energialla ja koneet rakennettu vihreällä energialla. Maalataan vielä voimalat vihreäksi. Se on ainut mahdollisuus.

Kuvitteleeko joku, että meillä on viiden vuoden päästä täällä sellainen putki, josta voidaan ottaa yhden voimalan verran öösyä ulos ja se on turvallinen putki? Mistä se toinen putki tänne tulee? Jos vedetään rinnakkain kaksi haaraa samasta putkesta, niin venttiili on siellä haarassa ja sen jälkeen meillä on vain yksi putki. Tulee vain yhdestä putkesta kaksi haaraa. Kyllä pitäisi palata juurilleen tässä asiassa ja uskaltaa tunnustaa nekin tosiasiat. Vaaratonta energiatuotantoa ei olekaan.

Jos me päädyimme lähimmän kolmen vuoden aikana ratkaisuun, että perusenergiatuotanto ratkaistaan ydinvoimalla, niin tämä kansakunta tulee näkemään kirkkaimmat päivänsä silloin, kun ne myllyt rupeaa jauhamaan tänne sellaista energiaa ja sillä tavalla hinnoiteltuna, että saamme nämä kaikki bio bio-asiatkin kuntoon. Nämä kaikki esitykset, joita tänä päivänä täällä on esitetty bioenergian ympärille, tarvitsevat lähtökohdaltaan, jos niihin pannaan numerot perään, satoja miljoonia, jopa miljardeja; sen verran pitää pyöräyttää rahaa, että ne toteutuvat niin kuin ohjelmaehdotuksessa. (Ed. Tiusasen välihuuto) — Siihen ei näillä eväillä, ed. Tiusanen, ole rahaa. — Mistä löytyy ne rahat? Ensin ne voimalat pitää teettää! Yksityinen pääoma rakentaa ydinvoimaa, mutta ei bio-bioa. Sitähän on pyydetty, että valtion pitää vain tähän suuntaan lisätä enemmän tukiaisia, ja sitten meillä on bio-bio. Olin taas sanomaisillani harkitsematonta.

Verotuksen kanssa myös askaroidaan minusta hiukan väärin perustein. Sitä voidaan käyttää, niin kuin sanoin, ohjaavana, mutta pakottavana sitä ei voi käyttää. Niin kauan kuin se pysyy ohjaavana, siinä on jotain järkeä, mutta nämäkin ehdotukset, mitä täällä on tehty useammassakin esityksessä, ovat olleet suorastaan pakottavia. Kyllä kai tämän kansakunnan, kun kaikki vapautuu EU:n myötä, pitää voida valita, minkälaisella tavalla se sähkönsä haluaa, ja myös voida katsoa vähän, mitä se maksaa. Verotusta lisätään siten, että varmasti köyhä kansa joutuu maksamaan. Ei rikkaille jonkin uuden kattokruunun verran energiaa kuluttava laite maksa mitään, mutta nämä kaikki verot siirtyvät viime kädessä heikoimman kansanosan maksettavaksi, niin kuin kaikki. Verotuksen voisi nyt jättää rauhaan.

Säästöistä on puhuttu hirveästi. Yhden säästökierroksen energiakriisin jälkeen käyneen tiedän ainakin yhden suorkuluttajan kohdalta, mitä siinä tapahtuu yhtä lailla lämmön, veden kuin sähköenergian ympärillä. Ne toimenpiteet, joita on edellisen öljykriisin jälkeen esimerkiksi teollisuudessa tehty ja päästöjen ympärillä myös, ovat olleet kustannuksiltaan kymmeniä miljardeja ja niissä ohjelmissa, jotka siellä edelleenkin toimivat, on vedetty erittäin tiukille normit.

Nyt minä kauhulla odotan sitä hetkeä, missä tämä seuraava kokous on ... (Ed. Tiuri: Kiotossa!) — Kiotossa. Se on fiksu paikka, olen sielläkin kerran päässyt käymään Valmetin valmismatkoilla. — Toivottavasti sieltä tulee myös fiksuja päätöksiä. Nimittäin en ole ympäristöministeri Haaviston nähnyt koskaan vertailevan, millä tasolla esimerkiksi Suomi jo on 20 vuoden rutistuksen seurauksena. Jos tähän lyödään sellaiset ahtopaineet, että meidän liikkumavaramme tulee sen jälkeen katoamaan, niin tässä maassahan on täysi kaaos näitten asioiden ympärillä.

Ei pidä mennä esittelemään asioita enää sellaiselta pohjalta, jolla meidän ympäristössämme eräät ja naapurimaat ovat. Pitää verrata sitä tilannetta, mikä suomalaisilla on ja mihin olemme täällä päässeet ja tulemmme pääsemään uuden teknologian ja uusien ratkaisujen vuoksi. Pelkään sitä, että meille tulee tästäkin paniikinomainen tapa hoitaa asioita. Sen tiedän, että jos paniikki tulee, niin sitä lähempänä on ydinvoima silloin, kun puhutaan päästöistä; sinnehan se johtaa. Niistä pannuista ei tule mitään pahaa.

Jätteistä on myös puhuttu. Minä en ymmärrä myöskään sitä, että ensin tehdään päätös, että ydinjätteet on tässä maassa hoidettava, ne on tänne haudattava tai paketoitava ja muumioitava. Sitten meillä kenelläkään ei ole otsaa sanoa, mihin ne pannaan. Tähän maahan pitää tehdä sellainen kolkka. Jos se maksaa miljardeja, niin siirretään sieltä ne muutamat mummit luku- ja sosiaalitoihin. Sekin kannattaa maksaa, ettei se häiritse ketään. Mutta tehdään tällainen ratkaisu. Minusta niitä ei pidä sillä lailla muumioida kuin on puhuttu, että haetaan 200-kertainen turvallisuus, niin että menee 300 vuotta, kun kaivetaan ne uudestaan esiin. Niitä nimittäin tarvitaan muutaman kymmenen vuoden päästä.

Siinä on eräs mahdollisuus. Jos Suomessa ylläpidetään ydinteknologian taso ja taito ja kehitetään sitä, tämänhetkisistä ydinvoimaloiden jätteongelmista — en puhu nyt romusta, vaan itse tuotteen jätteestä — syntyy historian saatossa meille vähän samanlainen positio kuin norjalai-

silla on öljy. Kun suomalaiselle teknologialle ja tutkimukselle ydinvoima-alalla annetaan mahdollisuus, täällä kyetään kehittämään sellaiset järjestelmät, että voimme ottaa maailmaltakin tänne uusiokäyttöön valmistettavaksi ydinjätteitä, polttoaineita tarkoitan. (Ed. Pulliainen: Se on helppoa, kun osaa!) Sen jälkeen se on meille yhtä arvokasta kuin öljy. Siinä saa sitten tikkuja kerätä kujilla ja kehua, että minä hoidan biolla homman.

Sen jälkeen kun tällaiset kunnon ohjelmat panemme kuntoon ja annamme mahdollisuuden reilulle tutkimukselle ja rehellisesti panostetaan siihen, niin niissä olosuhteissa — minusta ed. Aittoniemi käytti varsin hyvän puheenvuoron — ainakin tietämystason ja ydinturvallisuuden osalta Suomessa on kaikki mahdollisuudet rakentaa myös sellaisia laitoksia, joissa jätteet jälleenkäsitellään. Teknologiahän kehittyi myös ydinvoimaloissa siihen suuntaan, että raaka-aineet voidaan käyttää uudestaan, ja silloin se on öljyn veroista materiaalia meille. Siihen ei hirveen kauan mene, ei ainakaan niin kauan kuin kaasuputken tuloon Barentsinmereltä. Nämä keksitään ennen, se on ihan varma.

Siitä on mahdollisuus muodostaa kansainvälisesti ja kansallisesti yhteistyössä jossakin vaiheessa varsin kannattava bisnes tälle maalle. Riippuu vain siitä, uskalletaanko. (Ed. Tiusanen: Miten ne haudataan?) — Olkoon vaikka hautuunmaa, ed. Tiusanen. — Minusta se osa porukkaa, joka ei uskalla näitä asioita käsitellä näin, voi ollakin risusavotassa. Ei muuta kuin sinne vain, käpykaartiin. Se osa, joka uskaltaa katsoa tulevaisuuteen ja rakentaa sen varaan, tulee pärjäämään. Tämä nimittäin häiritsee kaikkein vähiten tervettä metsänkasvua: ydinvoima. Kaikki muut mallit häiritsevät sitä. Ette pääse käpykaartiinkaan sen jälkeen. Lisätään vain näitä muita mahdollisuuksia. Minä en usko tällaiseen.

Puun ympärillä tapahtuvasta kehityksestä meillä oli asiantuntija, joka sanoi suurin piirtein niin, että jos tämä puuttuva osa energiaa, mikä tarvitaan ensi vuosituonnilla, tuotettaisiin puulla, niin se vaatisi vuodessa sen verran puuta, että Mikkelin kohdalle kajaletaan harppi ja pyöräytetään siitä niin, että Laatokan ranta on toinen puoli ja eiköhän siihen Päijännekin hupahda. Semmoinen ympyrä pitäisi kyniä vuoteen tyhjäksi. Siinä meillä on risusavottaa, kun sillä lailla hoidetaan ja sitten pannaan veroja vähän päälle; kyllä tästä lystiä syntyy.

Perusenergiakysymys pitää ratkaista, ja siihen ei ole tulevaisuudessa mitään muuta realistista

tapaa kuin ydinvoima. Sitä ei ratkaista tällä viikolla, mutta muuta ei ole olemassa. Siihen saa tämä kansakunta henkisesti, myös ne, jotka viimeiseen asti panevat vastaan, valmistautua, että tullaan näin tekemään. Minusta on kiva vastustaa sellaista, mikä ei ole viisasta. Joka tapauksessa sen totuuden eteen me joudumme.

Samaan aikaan höpistään — vielä puhun turvallisuudesta jonkin verran — ja kaikkein kiihlöisimmät ovat valmiita ostamaan pommista meille energiaa: että kyllä me pärjäämme, kun me voimme ostaa. No, ostetaan vain. On paljon erilaisia vaihtoehtoja, millä tavalla se voidaan hoitaa, mutta tuskin minun esittämänäni etenee sekään asia. (Ed. Kokkonen: Ei saa heittää toivoa!) — En minä toivoa heitä. — Minä nimittäin luotan tämän kansakunnan järkeen ja myös yleiseen mielipiteeseen siinä, että niin kuin olette nähneet, ydinvoiman ympärille kehittyi vahva kansakunta luottaen vahvasti uuteen tulevaisuuteensa. Se rakentaa vahvasti ydinvoiman varaan, ja sillä energialla hoidetaan tämä biopuolikin kuntoon.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Partanen piti aikamoisen puheen ydinvoiman puolesta, niin että koko Suomi sitten säteilee.

Hän kuitenkin mainitsi hyvin yksioikoisesti niin, että yksityiset rakentavat ydinvoiman, kun peräsi kustannuksia, ettei vaan yhteiskunnalle tule mitään. Jää tässä ihmettelemään, oliko ed. Partasen oma mielipide, että iso energiatuotanto kuuluukin yksityisten hoitaa, vai onko hänen puolueensa, sosialidemokraattisen puolueen, kanta, että tällainen tuotanto kuuluu vallan yksityisille. Vai kuuluisiko tämä tuotanto yhteiskunnan toimesta hoitaa?

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Partanen sanoi, että ydinvoiman ympärille rakentuu vahva kansakunta, haluan kuitenkin todeta, että tällä hetkellä oikeastaan missään kehittyneessä läntisessä teollisuusmaassa ei tukeuduta ydinvoiman lisärakentamiseen. Ranskassakin on ydinvoimaohjelmaa jouduttu hiljentämään. Sen sijaan ne maat, joissa ydinvoimaa tällä hetkellä rakennetaan voimakkaasti, ovat sellaisia maita kuten Pohjois-Korea, Pakistan, Kiina, Intia, Etelä-Korea. Tästä voi jokainen päätellä, minkälaiseen seuraan meidät sillä tavoin yhdistetään, jos me kuvittelemme, että tämä on tapa rakentaa vahvaa kansakuntaa.

Erityisesti olin huolissani ed. Partasen puheenvuorosta, kun hän havittelee paitsi ydinvoiman lisärakentamista myös sellaisia käsittelylaitoksia, jotka eivät ole enää käytetyn jätteen loppusijoituspaikkoja, vaan uudelleen käsittelylaitoksia.

Suomi on neuvotellut itselleen EU:n kanssa poikkeuksen siten, että me saamme itse sijoittaa omat jätteemme, mutta meidän ei myöskään tarvitsisi niiden neuvottelujen perusteella ottaa tänne vastaan muiden ydinjätettä. Jotkut ovat sitä mieltä, että tätäkään asiaa ei ole EU-tuomioistuimessa testattu, kestääkö se siellä loppuun saakka.

Tämä ed. Partasen malli, jossa hän havittelee tänne jätteenkäsittelylaitosta, uudelleen käsittelylaitosta ja rikastuslaitosta ja mitä mahtavat ollakaan, tarkoittaa joka tapauksessa sitä, että Euroopan unionin tavaran vapaiden liikkumissääntöjen mukaan me joutuisimme ottamaan vastaan koko Euroopan ydinjätteet. Tästä minä kyllä syvästi varoittaisin, tämantapaisesta haaveilusta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen luonnollisesti samaa mieltä ed. Partasen kanssa siitä, että perusvoimarakaisun tulee perustua ydinvoimaan ja sen pitäisi tapahtua suhteellisen lyhyellä aikavälillä. Höpöihin ei ole enää aikaa, koska kaikki vie oman aikansa ja meille saattaa tulla sellainen tilanne, että teollisuuden luotettavasti tarvitsema energia ei meillä riitä.

Sen sijaan olen eri mieltä ed. Partasen kanssa bio- ja bio-bioasioista sikäli, että sen jälkeen kun perusvoimakysymys tulee ratkaistua, on ehdottomasti syvennyttävä myös kotimaisen puun käyttöön energian raaka-aineena. Siitä pitää tehdä sellainen ratkaisu, joka takaa, että sitä käyttävät laitokset pystyvät taloudellisesti toimimaan. Siis tuen täytyy olla sen verran suurta ja sitä täytyy olla niin pitkäksi aikaa, että laitokset pystyvät myös suunnittelemaan. Vuodeksi tulee jokin tuki, sitten se taas poistetaan, kun tulee eri hallitus ja tuollaista. Ei tämä asia voi tähän perustua.

Vaikka 10 markkaa kuutiolta maksettaisiin energiapuun hinnassa, se kuitenkin merkitsee työllisyyden kautta yhteiskunnalle niin suuria etuja, että missään tapauksessa se ei muodostu tappioksi, ja se merkitsee myös sitä, että meidän metsämme tulevat sitä kautta hoidetuiksi.

Kun perusvoima-asia on kunnossa, silloin voidaan hyvin helposti keskustella näistä muista

asioista. Mutta jos pohja on auki, niin kuin meillä tällä hetkellä on, ei keskustella rakentavasti myöskään mistään muusta asiasta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen jo kommentoi juuri sitä, minkälaiset valtiot nykyisellään rakentavat ydinvoimatuotantoa. Ne ovat viime viikkojen aikana kaikkein heikoimmilla olleet kansantaloudet, joissa romahdukset ovat tämän päivän kuva. Sepä siitä.

Ed. Partasen hörskyvässä huulenheitossa oli mielenkiintoista se, että jos sitä ruvettaisiin muuttamaan käytännön toimeliaisuudeksi, sehän tarkoittaisi aika merkittäviä asioita. Siinä ydinenergialakia muutetaan niin, että vastuupykalä kumotaan ilman muuta ja sillä tavalla siirretään yhtiöille kaikki vastuut ydinenergia-asioista. Se merkitsisi ilman muuta valtioneuvostossa päätöstä siitä, siltä osin kuin on IVOsta kysymys, että välittömästi täydellisesti yksityistetään IVO ja sen jälkeen se putiikki ottaa jostakin vakuutuksen niin, että se pystyy vastuut jollakin tavalla hoitamaan. Yhteiskunta sanoutuu täydellisesti irti vastuista. Sen jälkeen on erittäin mielenkiintoista katsoa, paljonko han ydinsähkö maksaa kilowattitunnilta. Se on sen verran arvokasta tavaraa, että marka kilowattitunnilta on kevyttä kamaa, ed. Partanen, siinä vaiheessa.

Ed. Turi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on ilmeisesti vähän ajastaan jäljessä olevia kansanedustajia, kun he epäilevät, että ydinvoimaa ei enää rakenneta Eurooppaan. Sitä ruvetaan rakentamaan lähivuosina melkoista vauhtia, koska se on ainoa keino selvittää Euroopan unionin lupauksista, kun siellä puhutaan 15 prosentin alennuksista hiilidioksidipäästöihin. Euroopan neuvostossa tullaan jo puhumaan ydinvoimasta ja tullaan muuallakin. Kyllä se vähitellen tulee muuallakin puheeksi. Suomi voi olla tässä esimerkkimaa, niin kuin on haluttu olla monessa muussakin asiassa.

Kun ed. Partanen puhui siitä, että jätteet voidaan käyttää, sehän on tosiasia, että jos hyötöreaktorit kehitetään, niin silloin nuo jätteet tarvitaan ja niistä saadaan valtava määrä sähköä moniksi tuhansiksi vuosiksi ja jätteet jäävät vielä paljon vähemmiksi sen jälkeen.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta nyt ei ruveta tekemään uutta lainsäädäntöä minun puheenvuoroni poh-

jalta. Jos minulla tämmöinen valta olisi, ei tässä enää hippuloitaisi, se olisi tehty jo.

Nimittäin minä näihin ongelmajätteisiin olin tulossa vähän samalta pohjalta kuin ed. Tiuri. Kun me kerran otamme itse vastuun omista rojuistamme ja kun kuitenkin nähdään, että maailmalla kehitetään uusia reaktorimalleja, on erittäin lyhytnäköistä, ettei meillä panosteta siihen mahdollisuuteen, että meillä voidaan tämä aine käyttää uudelleen. Se on meille siinä vaiheessa yhtä arvokasta, niin kuin sanoin, kuin norjalaisille öljy. Tätä kautta jäteongelmat vähenevät. Se on pään pensaaseen panoa, jos ei uskalla ajatella edes näin pitkälle näitä asioita, vaan tukeudutaan vanhaan.

Antaa pakistanilaisten tehdä voimaloita, kun he tarvitsevat niitä. Siellä ei ole yhtään kalikkaa, millä he lämmittävät, eikä heillä ole varaa ostaa mitään muutakaan. He ovat tuhonneet ympäristönsä. Samaten käy muille kehitysmaille. Kyllä minusta on syytä ruveta katsomaan tosissaan tosiasioita silmiin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiuri on varmaan oikeassa siinä, että Euroopan neuvostossa puhutaan ydinvoimasta ja puhutaan monista muistakin asioista, mutta Euroopan neuvosto ei rakenna yhtään voimalaa. Voimaloita rakentavat liikeyritykset, jotka katsovat, milloin rakentamispäätös on kannattava. Tällä hetkellä niiden ei kannata rakentaa, ei ydinvoimaa eikä paljon muutakaan, koska Euroopan unionin alueella on sähkön tuotannossa ylikapasiteettia. Kuulin juuri vastauksen kysymykseen, miksi Brysselin — Antwerpenin tie on jatkuvasti valaistu, kuin tuhat aurinkoa paistaisi tiellä. Se ei johdu liikenneturvallisuussyistä, vaan siitä, että ydinvoimaa on vaikea säätää ja ylikapasiteettia ajetaan tämän tievalaistuksen kautta alas.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Kaikenlaisia juttuja tietenkin kuulee, kun maailmalla kulkee, mutta nyt haluaisin selvittää tätä omituista epäloogisuutta, mikä meidän energiapolitiikassamme vallitsee. Maakaasua tarvitaan kaukolämpölaitoksiin sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, koska siellä ei ydinvoimaa ole käytettävissä niin kauan kuin ydinvoimaa ei uskalleta rakentaa lähemmäs kaupunkia. Sitten sitä varmaan tarvitaan huippusähkön tuottamiseen.

Mutta maakaasun avulla halutaan tuottaa myös perussähköä, sitähan tarvitaan lisää yli kahden ydinvoimalan verran. Jos tämä lisäperus-

sähkö tuotetaan maakaasulla, niin verrattuna ydinvoimalaan jokaista ydinvoimalaa kohti Suomen hiilidioksidipäästöt kasvavat 6 prosentilla. Millä ihmeellä ne pienenisivät, jos maakaasua lisätään? Ainoa tapa maakaasulla pienentää päästöjä on yrittää korvata se kivihiihi, joka tällä hetkellä käytetään, maakaasulla, mutta sen avulla Suomen päästöt eivät vähene kuin ehkä juuri tuon kuutisen prosenttia.

Eli meillä auttamatta hiilidioksidipäästöt kasvavat, kun suunnitellaan maakaasua perusvoimaksi. Siitä syystä minä en ymmärrä, miksi kaasuputkea pitäisi odottaa pari vuotta. Ed. Partanen minusta jo hyvin todisti, että se odotus on ihan turhaa siitä syystä, että putkea ei kuitenkaan siihen mennessä tule. Mutta jos nyt semmoinen ihme tapahtuisi, että putki tulisi, sitä ei kuitenkaan voi käyttää, koska meidän hiilidioksidipäästömmme sitten kasvavat yli kaikkien rajojen.

On tässä energiapolitiikassa nyt jotain omituista, kun odotetaan, vaikka tiedetään, mikä tilanne on. Se tulee hyvin kalliiksi Suomelle. Työttömyys ei vähene kyllin nopeasti tai rupeaa kasvamaan taas uudestaan, ja rahaa menee paljon, kun täytyy rakentaa muita voimaloita. Kotkaan rakennetaan tietenkin hiilivoimaa, koska sähköä tarvitaan. Ne verotkin, mitä siitä joudutaan maksamaan, kannattaa maksaa, koska sähköstä saa kuitenkin hyvän hinnan. Kun eduskunta kielsi viidennen ydinvoimalan, meille näitä onnettomia fossiilivoimaloita sitten tulee.

Maakaasun puhtaudesta olen kirjoittanut tämän päivän Ilta-Sanomissa. Kehotan kaikkia lukemaan sen, että tietävät, kuinka ympäristöystävällisestä asiasta siinä on kysymys.

Kun täällä on moitittu sitä, että meillä on energiaveroa muutettu viime lainsäädännössä huonoon suuntaan ympäristön kannalta, niin nyt minä ihmettelen kauheasti, että hallitus on antanut esityksen, jolla todella huononnetaan ympäristöä. On ympäristön vastainen vero, kun maakaasulle esitetään päästöverosta 50 prosentin alennusta. Mihin ihmeen ympäristöystävällisyyteen sellainen voi perustua, että vähennetään sitä veroa, joka päästöjen perusteella pitäisi maksaa? Se on ympäristövihamielinen esitys. Toivotavasti se eduskunnassa kaadetaan, kun täällä innokkaita ympäristön puolustajia on. Pelkään, että alennus kuitenkin menee kaasun tuottajien taskuun ennen pitkää, kun siellä huomataan, että Suomessa voi hieman hintaa nostaa, kun alennuksen veron vuoksi pääsee halvemmalla muuten.

Täällä on esitetty, että ei tarvita sähköä enää

lisää: Kun ajetaan alas meidän energiapitoinen teollisuutemme, niin sillä tavalla päästöt vähenevät. Jos ei pystytäkään rakentamaan enää lisää metsäteollisuutta, vaikka siihen on varaa, kun metsää kasvaa ja kuusia on istutettu paljon Etelä-Suomeen sitä varten, että ne hierrettäisiin paperiksi, sehän merkitsee sitä, että kansantulo ajetaan alas. Ei ole sitä kasvua, jota on ajateltu. Sehän perustuu aika paljon meidän perusteollisuutemme kasvuun. Me voimme jalostaa lisää puuta paperiksi.

Me voimme myöskin laajentaa metallien perusteollisuutta, koska meillä on hyvin tehokkaat keinot kuparin ja muun puhdistamiseen ja jalostamiseen, niin että kannattaa kuparimalmia raahata Suomeen ja täällä jalostaa se hyväksi. Myöskin ruostumatonta terästä voitaisiin tehdä enemmän Kemian — Tornionseudulla, mutta se kaikki vaatii sähköä ja paljon. Jos tätä ei tehdä, kansantulo alkaa pudota, koska on oletettu, että nämä teollisuudenalat Suomessa laajenevat. Eivät Nokia ja meidän muu sähkö- ja elektroniikkateollisuutemme pysty jatkuvasti ylläpitämään niin hurjaa kasvua, että saataisiin kansantulo kasvamaan 3 prosenttia tai 2,5 vuodessa, niin kuin energiapoliittisessa selonteossa edellytetään. On hyvin helppo saada kansantulon kasvu putoamaan niillä konsteilla, mitä energiakeskustelussa eduskunnassa on esitetty.

Täällä on myöskin selitetty, että energian säästö, on edullista ja halpaa. Sehän on tullut kaikkein kalliimmaksi. Ilmeisesti energian säästö maksaa Suomelle noin 35 miljardia markkaa tai mitä se maksaa, kun hometalot korjataan. Meillä on talot tiivistetty energiansäästämissuunnassa niin, ettei siellä ilma vaihdu, ja on saatu sitten vettä ja hometta tilalle. Niinkin hankala asia kuin hullun lehmän tauti johtuu energian säästöstä. Englannissa keksittiin, ettei lehmien rehua tarvitse ylikuumentaa, kun sitä tehtiin lampaiden ja muiden jätteistä, ja kehitettiin uusi menetelmä, jossa pärjättiin vähemmällä energialla. Siitä alkoi hullun lehmän tauti. Energian säästäminen on todella kallista. Sen lisäksi se on aiheuttanut lisää säteilykuormitukseen suomalaisille, koska asuntojen tiivistäminen on johtanut radonsäteilyn kasvamiseen huoneistoissa. Se on aiheuttanut ainakin kymmenen kertaa niin voimakkaan lisäänteilyn kuin Tshernobyl. Se on energian säästön "ansiota".

Täällä puhutaan jatkuvasti ydinenergian vaaroista. Tshernobyl tietenkin on ollut aikamoinen katastrofi, mutta sekin on vaatimaton verrattuna siihen, mitä fossiiliset voimalat aiheuttavat.

Tshernobylin säteily tunnetaan jo aika tarkasti. Se aiheuttaa noin 600 kuolemantapausta laskennallisesti vuodessa maailmassa. Ydinpommikoita tehtiin ilmakehässä. Niiden laskeuma on myöskin tiedossa. Se aiheuttaa noin 4 000 kuolemaa vuodessa. Sitten meillä on luonnon säteily maailmassa. Sitä on aika paljon. Se aiheuttaa 600 000 kuolemaa vuodessa laskennallisesti. Sitten meillä on polttovoimaloiden ja liikenteen hiukkaset, yli miljoona kuolemaa vuodessa. Tässä ovat nämä suhteet. Kyllä ydinvoimala on ylivoimainen terveyden kannalta ja luonnon kannalta tietenkin aivan ylivoimainen, koska ei tule haposateita, ei tule typpi- eikä rikkipäästöjä. Kyllä täällä nyt pitäisi järki jo viimeinkin ottaa käyttöön eikä vain harhaanjohtetut tunteet.

Länsimainen ydinenergia ei ole aiheuttanut ulkopuolisille mitään merkittäviä säteilypäästöjä. Harrisburgissa teoreettisesti voimalasta karuun päässyt säteily aiheutti 0,7 kuolemantapausta, mutta sekin on vain teoreettinen luku. Ydinvoima on todella ympäristöystävällisintä. Se on vihreää energiaa.

Täällä on moitittu sitä, että selonteossa ei ole puhuttu liikenteestä. Jos meille olisi rakennettu viides ydinvoimala, hiilidioksidipäästöt olisivat vähentyneet enemmän, kuin mitä kaikki tieliikenne, ainakin henkilöautoliikenne, niitä tuottaa. Henkilöautoliikenteen tuotto on jotain 5—6 miljoonaa tonnia hiilidioksidia vuodessa. Viides ydinvoimala olisi säästänyt yli 7 miljoonaa, niin että siitä nähdään, ettei liikenne kovin suuri syyllinen ole. Valtava määrä pitäisi erilaisia lakeja ja sääntelytoimintaa tehdä, että päästäisiin eroon liikenteestä. On paljon järkevämpää rakentaa viides ydinvoimala ja päästä yhtä alas päästöissä. (Ed. Rimmi: Eivät autojen päästöt siitä lopu!) — Kyllä autojen päästöt loppuvat vähitellen. Pitkällä tähtäyksellä siirrytään sähköautoihin. — Kun ajatellaan sitä, että hiukkaspäästöistäkin pitäisi päästä eroon, niin tällä hetkellä dieselbussit ja dieselhenkilöautot ovat varsinainen hiukkaspäästöjen lähde. Niistä täytyy pikkuhiljaa päästä eroon.

Täällä ei ilmeisesti kukaan murehdi sitä, että Suomessa on liian vähän työpaikkoja, koska halutaan, että Suomen energia tehdään mieluummin ulkomailla ja ostetaan sieltä, jopa että Suomi rakentaa ulkomaille voimaloita ja lahjoittaa niitä sinne, sen sijaan että voimalat rakennettaisiin Suomeen. Mehän voisimme myydä sähköä naapurimaille. Jos Ruotsi vielä tekee päätöksen, että sieltä ydinvoimaa todella suljetaan, silloinhan alkaa todella ydinvoimalle tulla

hintaa, niin että sitä kannattaa myydä Ruotsiin. Mutta luultavasti ruotsalaiset eivät sitä tee, vaan siellä sosialidemokraattien kannatus romahtaa sitä ennen.

Ed. Karjula: Arvoisa puhemies! Tässä energiapolitiisessa selonteossa talousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä, niin kuin useammassa puheenvuorossa on todettu. Haluan omassa puheenvuorossani oikeastaan tarkastella kolmea valtioneuvoston energiapolitiikan keskeistä mielpidealuetta eli energia tuotantorakenteen edistämiseen liittyvää näkökulmaa, bioenergian ja muun kotimaisen energian käytön edistämistä ja energiateknologian korkean tason ylläpitämistä lähinnä siitä näkökulmasta, että selonteko tarkastelee nyt tavallaan kansallista energiastrategiaa. Haluaisin nostaa esille sen, olisiko aika paneutua myös enemmän alueellisesta näkökulmasta eri energiatuotantomuotojen tarkasteluun, ja perustelen sitä ennen kaikkea energiataseen näkökulmasta.

Ensinnäkin olen hieman kysyvällä mielellä siinä, että onko KTM:n linja lähtökohtaisesti ollut oikea, kun meidän hiilidioksidipäästöihimme on luettu myös turve mukaan. (Ed. Tiuri: Kyllä!) Eikö olisi ollut perusteltua ja kansallisen edun mukaista, että me olisimme ottaneet mukaan ainoastaan nämä haitalliset hiilidioksidit, mitkä tulevat öljystä, kivihiilestä ja maakaasusta? (Ed. Tiuri: Luonnonlakeja täytyy noudattaa!)

Toinen minusta olennainen näkökulma on se, mikä jo aikaisemmissa puheenvuoroissa on useamman kerran tullut esiin, että hiilidioksidipäästöt tulisi laskea nimenomaan tuotettua energiayksikköä kohden.

Minusta nämä kaksi periaatteellista asiaa tulisi huomioida lähtökohtana ja sen jälkeen havainnoida sitä alueellisesti, millä tavalla nykyiset energiatuotannon muodot vaikuttavat alueelliseen ja sitä kautta myös kansalliseen ympäristö- ja päästötaseeseen.

Otan esimerkiksi Oulun läänin, josta voidaan sanoa, että meillä haitallisten hiilidioksidipäästöjen osuus on varsin vähäinen ja toisaalta vihreän sähkön tuotanto on varsin merkittävä. Jos ajatella tätä nimenomaan bioenergian ja kaikkineen kotimaisen energian tuotannon näkökulmasta ja vaikka jotkut edustajat ovat vähätelleet esimerkiksi turpeen merkitystä maan kokonaisenergian tuotannossa, niin meillä Oulun läänin alueella turve kuitenkin näyttää lähes kahta kolmasosaa koko energian tuotannosta. Mutta tästä huolimatta me päädyimme siihen, että Ou-

lun läänin alue, rohkenen näin sanoa, on yksi ympäristöystävällisimpiä energian tuotannon alueita. Meillä ei ole ydinvoimaa, vähän kivihiiltä ja, niin kuin sanoin jo aikaisemmin, paljon vihreää sähköä.

Minusta tästä tulee semmoinen näkökulma, eikö voisi lähteä systemaattisemmin kokeilemaan alueellista energiastrategiaa, tässä tapauksessa nimenomaan niin, että se tukeutuisi vahvemmin bioenergian hyväksikäyttöön, kotimaisen energian hyväksikäyttöön ja ennen kaikkea turpeen ja puun yhteiskäyttöön. Nimittäin tässä selonteossa otetaan toki vahvasti esille se, mitä merkitsee myös puun lisäkäyttö, mutta toteaisin näin, että todelliset tavoitteet ja keinot, millä tavalla tämä asia realisoidaan ja toteutetaan, ovat jääneet aika ohuiksi.

Olen näkemässä niin, että ellemme etene systemaattisiin alueellisiin kokeiluihin, nämä asiat siirtyvät vuodesta toiseen. Mielestäni se voimakas turvetuotanto, joka on Oulun läänin alueella, voisi olla erinomainen lähtökohta myös puun energiakäytön systemaattiselle kehittämiselle ja ennen kaikkea sen logistiikan kehittämiselle, jossa samalla tulisi huomioon otetuksi, millä tavalla viedään kokonaisvaltaisesti energiateknologian kehitystä eteenpäin.

Minä luen hyvin vahvasti ja keskeisesti mukaan sen, silloin kun me puhumme bioenergiasta ja kaiken kaikkiaan kotimaisesta energiasta, millä tavalla me pääsemme konkreettisesti eteneeseen niin, että kokonaisuutenaan näiden energiamuotojen käyttö merkittävästi lisääntyy.

Tähän liittyy, jos haetaan keinovalikoimaa, joka minusta pitäisi ottaa vahvemmin pöydälle, myös se, millä tavalla nykyisiä turvevoimaloita uudistetaan ja tällä tavalla luodaan todella sitä kapasiteettia, että me voimme käyttää puuta. Minä ymmärrän, että tätä kautta meillä olisi aika pienillä verotuksellisilla taikka puun hankintaan liittyvillä tukiratkaisuilla saavutettavissa merkittävää lisäystä.

Mutta ellemme pääse merkittävämpään alueelliseen kokeilutoimintaan ja jos — kuten useassa puheenvuorossa edellä on todettu — ydinvoimaratkaisu siirtyy ja siirtyy, pelkään, että myös kotimaisen energian ja bioenergian merkittävä kehittyminen tätä kautta hidastuu.

Joka tapauksessa peruslähtökohta, joka liittyy tähän selontekoon, on, että on eri vaihtoehtoja. Puun ja turpeen lisäksi täällä on otettu esille tuulivoima, joka liittyy tähän kokonaisuuteen myös Oulun läänin alueella. Tätä kautta tullaan hyvään ympäristötaseeseen, ja nämä ovat niitä

muotoja, joiden systemaattinen kehittäminen myös jatkossa on välttämätöntä.

Ed. Viitamiel: Arvoisa puhemies! Suomen energiastategia syntyy kahden suuren voimakentän puristuksessa.

Ensiksikin Suomi on sitoutunut ja sitoutuu edelleen alentamaan haitallisia ilmastopäästöjä. Rion ja Kiiton kansainvälisillä ympäristösopimuksilla pyritään torjumaan kasvihuoneilmiötä ja ilmaston lämpenemistä. On todellakin lähdettävä siitä, että Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä täyttää omat velvoitteensa hiilidioksidin ja muiden päästöjen vähentäjänä. Silloin ja vain silloin voimme vaatia myös muita, meitä paljon suurempiakin, teollisuusmaita noudattamaan tehtyjä sopimuksia. Ilmastopöimusten tehokkuuden kannalta on tärkeää, että sopimuksista tulee sitovia ja maantieteellisesti kattavia, jotta teollisuuden ja energian tuotannon haittoja voidaan kontrolloida eri puolilla maailmaa. Yhdysvallat on tällä hetkellä vastuussa suuresta osasta maailman hiilidioksidipäästöistä. Seuraavtko voimakkaassa kasvussa olevat jättiläisvaltiot Intia ja Kiina Yhdysvaltojen esimerkkinä? Se on todellinen maailmanluokan ongelma.

Pyrkimys saasteettomaan energian tuotantoon on suomalaisen yhteiskunnan velvollisuus itseään ja maailmaa ja tulevaisuutta kohtaan. Meidän pitää olla mukana siinä liikkeessä, joka pyrkii alentamaan päästöjä. Julkisen vallan täytyy ohjata energian tuotannon markkinoita ve-roilla ja normeilla.

Toinen suuri strategiavalintoihin vaikuttava tekijä on yhtä lailla moraalisesti perusteltavissa oleva pyrkimyksemme ylläpitää talouskasvua hyvinvoinnin takaamiseksi. Talouskasvu edellyttää teollisuutta ja muuta, sähköä kuluttavaa yhteiskunnallista toimintaa. Talous ei voi kasvaa, jos toimeliaisuus ei lisäännä. Myöskään päästötötmään tai edes vähäpäästöiseen tuotantoon ei yllätä taantuvan tai hyvin hitaasti kasvavan talouden oloissa.

Itsestäänselvä johtopäätös näiden kahden tendenssin yhdistämisestä on se, että energian käytön ja tuotannon tehokkuutta on lisättävä koko ajan. Toisin sanoen kulutuksessa täytyy olla säästeliäs. Yhä pienemmistä panoksista on saatava yhä suurempi hyöty. Ilman selkeää yhteiskunnallista energian säästöihin ja kulutuksen tehokkuuteen tähtäävää painotusta emme kykene ratkaisemaan talouskasvun ja päästöjen alentamisen yhtälöä.

Tähän kokonaisuuteen kuuluu olennaisesti se,

että myös energian tuotannon ympäristöteknologiaa kehitetään. Valtioneuvoston tekemät päätökset lisätä selkeästi teknologian kehittämisvaroja luovat myös ympäristöteknologian kehittämislle resursseja. Suomessa on varsin paljon oppilaitoksia ja yrityksiä, jotka ovat vahvoja tällä alalla. Markkinoiden rajana teknologiatuotteille on maailma.

Hallitus arvioi, että energian kulutuksen ja tuotannon tehostamisesta huolimatta energian kysyntä kasvaisi Suomessa vielä lähivuosisikymmeninä. Avoimilla sähkö- ja energiamarkkinoilta tästä ei välttämättä seuraa ongelmia. Jos talous toimii ilman poikkeuksellisen suuria häiriöitä, voitaneen luottaa siihen, että energiaa saa rahalla markkinoilta. Kuitenkin kotimaisten polttoaineiden ja vesivoiman hyödyntäminen, kotimaisen osaamisen hyödyntäminen, ympäristövaikutusten kontrollointi, pyrkimys kansainvälisesti verrattuna alhaiseen hintatasoon osana kansallista elinkeinopoliittikkaamme ja pyrkimys riippumattomuuteen ulkopuolisista poliittisista intresseistä puolustavat ajatusta varsin korkeasta energian tuotannon omavaraisuudesta.

Omavarainen sähkön tuotanto voi yleisten arvioiden mukaan perustua hiilen, ydinvoiman tai maakaasun hyödyntämiseen. Kaikilla on haittansa ympäristön kannalta arvioituna. Hiilen polttaminen tuottaa hiilidioksidipäästöjä. Ydinvoima on vaikea asia, koska merkittävä osa ihmisistä vierastaa sitä. Jätteen loppusijoituksessa on edelleen ongelmia, ja katastrofivaara on ainakin teoriassa olemassa. Jos nyt olisi käsittelyssä ydinvoimalan lupahakemus, voisimme ja meidän täytyisi arvioida tämän pelon perusteita ja sitä, kuinka aiheellinen tai aiheeton se mahdollisesti on. Maakaasun nykyistä suurempi käyttöön saanti seuraavien kymmenen vuoden aikana on puolestaan epäselvää. Myös kaasulla on omat pienhiukkaspäästöihin liittyvät ongelmansa.

Suomalainen energiateollisuus voi kuitenkin valmistautua kaikkien merkittävien energiantuotantotapojen hyödyntämiseen nyt tai lähitulevaisuudessa. Hiilivoimaloiden päästöjä pyritään kyllä rajoittamaan. Maakaasun hyödyntämisen mielekkyys ratkeaa liiketaloudellisin periaattein, kun yhtiöt selvittävät Venäjän ja Norjan kaasun saantiedellytyksiä.

Sekä selonteko että mietintö lähtevät ajatuksesta, että on valmistauduttava myös siihen, että ydinvoiman lisärakentamisen aika saattaa koittaa. Se lienee viisautta. Tämän mietinnön hyväksymällä eduskunta antaa ydinvoiman lisärakentamisesta kiinnostuneelle teollisuudelle signaalin

siitä, että ydinvoiman lisärakentaminen ei ole Suomessa poissuljettu vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Selonteko ja mietintö pitävät puuta merkittävänä sähkön ja lämmön tuotannon polttoaineena jo nyt. Metsähakkeesta ja mekaanisen puunjalostuksen puujätteestä onkin tullut viime vuosina varsin merkittävä yhdyskuntien lämpö- ja sähkövoimaloiden polttoaine. Paljon puhuttuja tukia, joita puun käytölle annetaan, on tässäkin keskustelussa liioiteltu rankasti. Esimerkiksi Etelä-Savon Energia Oy:n Mikkelin voimalaitos saa pienvoimalatukena valtiolta hyvitystä pari prosenttia vuotuisesta sähkön ja lämmön liikevaihdostaan. Jos puun käyttöä polttoaineena tuettaisiin vain hivenen nykyistä enemmän, tuotanto voitaisiin helposti moninkertaistaa.

Puun käyttö polttoaineena linkittyy moniin politiikan osiin, niin aluepolitiikkaan kuin metsäpolitiikkaankin. Sillä on merkitystä myös työllistäjänä, ja — huomautan — se toimii nykyisessä mitassaan lähes markkinaehtoisesti hyvin pienten, joskin vielä välttämättömien tukien varassa. Tietenkin uusiutuvien luonnonvarojen käyttö energian tuotantoon on ennen kaikkea ympäristöpoliittinen kysymys.

Biopolttoaineisiin perustuva tuotanto saattaa olla jatkossa muutakin kuin vain alueellisesti hyödynnettävissä olevaa energiaa. Enemmän kuin tukien varassa sen tulisi kuitenkin edistää toimintatapojen ja teknologian kehittämisen kautta. Eniten tukia puuenergialle ovat usein vaatineet metsänomistajat eli ne, joiden harvennus- ja päättöhakkuiden tähteet voimalaitoksiin kuskataan. Voisiko ajatella, että metsänomistajat kustantaisivat ainakin osan siitä työstä, jonka tuloksena heidän metsiänsä siivotaan?

Niin sanotut vaihtoehtoiset energiantuotantomuodot omaavat biopolttoaineiden lailla tai jopa niitä selvästi enemmänkin kasvupotentiaalia. Jos haetaan globaaleja ratkaisuja energian kysynnän kasvun ja ympäristön kannalta kestävä kehityksen väliseen yhtälöön, avautuu tulevaisuus juuri tuulivoimasta, aurinkoenergiasta ja biopolttoaineista. Siihen suuntaan maailma menee, jos se vain on mahdollista. Teknologia on kuitenkin vielä kehittymätöntä. Teknologian kehittäminen edellyttää talouden resursseja, kasvua, energiaa niillä menetelmillä, jotka nyt ovat käytössä.

Ed. Takkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kalli: Arvoisa herra puhemies! Puun energiakäytön lisääminen on noussut viime vuosina toistuvasti esille. Tätä samaa aihetta toistavat puun tuottajat, metsurit, koneyritykset sekä eri ministeriöiden virkamiehet. Mikähän lie nee puussa ylitsepääsemätön este, kun puuenergian käyttö ei edisty muualla kuin työryhmien raporteissa ja herrojen juhlapuheissa?

Kuitenkin bioenergian merkitys fossiilipolttoaineita korvaavana energialähteenä on meillä jo nyt suuri. Puun ja turpeen osuus maamme koko energian kulutuksesta on tällä hetkellä noin 20 prosenttia, mikä on teollisuusmaiden ehkä suurin. Eri selvitysten ja työryhmämuistioiden mukaan teknisesti ja ekologisesti hyödynnettävissä oleva metsiemme korjuukelpoinen energiapuu-reservi on yli 10 miljoonaa kuutiometriä.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan edustajana pääosin keskityn puheenvurossani erityisesti puun ja muun biopolttoaineen käytön edistämiseen energian tuotannossa.

Puun energiakäyttö on ollut koko ajan merkittävintä metsäteollisuudessa. Käsiteltävänä oleva selonteko keskittyy bioenergiaa käsittelevissä osissaan kuitenkin energiapuun perinteiseen käyttöön, esimerkiksi metsähakkeen polton lisäämiseen. Määrältään verrattomasti tärkeämpää metsäteollisuuden puuvirtaan tuottamaa puuvoimaa ei varsinaisesti käsitellä ollenkaan.

Energialtaan enemmän kuin omavaraiset sellu- ja sahateollisuus ovat suomalaisen bioenergiaosaamisen ja puuvoiman tuotannon ydinalueet. Monien selvitysten mukaan bioenergian edistämiseksi on hyvät mahdollisuudet erityisesti metsäteollisuuden yhteydessä tapahtuvassa energian tuotannossa. Siksi tavoitteena tulee erityisesti olla voimalaitosten korkeampi rakennusaste ja energian työsuhte sekä energian ja raaka-puun tarkempi ja laajempi integroitu käyttö.

Puun energiakäyttö muuten kuin metsäteollisuuden yhteydessä on siis jäänyt vaatimattomalle tasolle huolimatta sen edistämiseksi tehdyistä energiapoliittisista toimenpiteistä. Selonteosta ilmenee, että lämmitysenergiamarkkinat ovat etenkin pientalojen lämmitystapojen osalta kokeneet parina vuosikymmenenä merkittäviä muutoksia. Erityisesti suoran sähkölämmityksen markkinaosuus on kasvanut voimakkaasti. Samalla puun osuus lämmitysenergiasta sen sijaan ei ole kehittynyt asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Selonteosta ilmenee, että tätä nykyä kuitenkin Suomen metsien kasvu ylittää poistuman siten, että puuvaramme karttuvat vuosittain noin 1

prosentilla. Siksi onkin syytä korostaa sitä, että kansantaloutemme nojaa tunnetusti huomattavalla painolla metsistämme saatavaan ainespuuhun eli metsäteollisuutemme raaka-aineeseen. Jotta metsistömme puusto kehittyisi tältä kannalta mahdollisimman edullisesti, metsiköitä olisi käsiteltävä taimikoita peraten, raivaten ja ajallaan harventaen. Muuten raaka-ainevaramme eivät kehity optimaalisesti. Pieniläpimittaiselle puulle ja hakkuutähteille ei kuitenkaan ole nykyisin sellaisia markkinoita, jotka takaisivat näiden metsänhoitotoimenpiteiden taloudellisen kannattavuuden.

Bioenergian tuotannon ja käytön työllisyysvaikutukset ovat huomattavat, suuruusluokaltaan 10 000 työpaikkaa perustuotannossa enimmäkseen alueilla, jotka tällä hetkellä kärsivät eniten työttömyydestä. Puuenergian hyödyntämisellä on keskeinen merkitys maaseutemme kehitykselle ja kehittämiselle. Metsien hakkuutähtien ja korjuukokopuuhaakkeen hankintaan erikoistunut ns. lämpöyrittäjyys tarjoaa varsin vähäisin yksityiskohtaisin investointipanoksien työpaikkoja, jos itse lämpölaitokset jo ovat olemassa.

Vastikään voimaan tulleessa metsälainsäädännössä edellytetään metsien suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä hoitoa. Edellä esitetystä ilmenee, että pieniläpimittaiselle puulle ja hakkuutähteille ei kuitenkaan ole nykyisin sellaisia markkinoita, jotka takaisivat nuoren puuston harvennushakkuiden taloudellisen kannattavuuden. Muun muassa nuoren puuston harvennushakkuista saatavan metsähakkeen käyttö olisi selonteon mukaan lisättävissä nykyisestä 0,3 miljoonasta kuutiometristä jopa miljoonaan kuutiometriin valtion noin 150 miljoonan markan vuotuisella tuella. Myös metsänhoidollisten töiden yhteydessä suoritettavaan energiapuun korjuuseen tulee myöntää työllistämistukea erityisperustein. Välillisten hyötyjensä vuoksi metsähakkeen tukeminen ei aiheuta suuria nettovaiikutuksia valtiontalouteen, mikä on todettu myös selonteossa.

Monissa puheenvuoroissa on korostettu, että bioenergian tukeminen sekä suoraan että vero-ohjauksen muodossa on perusteltua maamme kokonaishyvinvoinnin, energiahuollon varmuuden ja ympäristötavoitteiden perusteella. Jo esitetystä käy ilmi, että tuotantopotentiaali ei muodosta estettä puun hyvinkin laajalle lisäkäytölle.

Keskeinen ongelma on kilpailukyky. Asian tuntijoilta saadun selvityksen mukaan biopolttoaineiden laitostekniikka on pääsääntöisesti yh-

teistä kaikille polttoaineille erityisesti aluelämpökokoluokasta ylöspäin. Tästä syystä kilpailukykyä ei voida merkittävästi parantaa yleisellä poltto- tai laitostekniikan kehitystyöllä. Paras keino vaikuttaa kilpailukykyyn on varmistaa polttoaineen edullisuus laitokselle toimitettuna. Myös tutkimus- ja kehitystyön tuloksena puuhakkeen tuotantokustannuksia on jo voitu alentaa huomattavasti.

Selonteossa painotetaan monessa kohdassa bioenergian käytön lisäämisen merkitystä. Varsinaista tavoitetta selonteko ei kuitenkaan aseta. Siksi onkin syytä korostaa, että bioenergialle, erityisesti puulle, tulee laatia nykyistä konkreettisemmat tavoitteet. Monien puhujien tavoin korostan, että hallitus laatii konkreettisen bioenergian edistämishojelman, jossa määrällisten, mitattavissa olevien tavoitteiden lisäksi määritellään tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat käytännön toimenpiteet.

Kunnalliset lämpöyhtiöt laskevat vain puuenergian yksikköhintaa. Energiapoliittinen ohjaus on kuitenkin perusteltua, koska valintapäätöksen taloudelliset ja ympäristövaikutukset ulottuvat energialaitoksen ja sen suoranaisen asiakaskunnan ulkopuolelle.

Energiapäätös vaikuttaa aluetalouteen ja koko kansantalouteen. Kuntasektorin on otettava huomioon monet kerrannaisvaikutukset, joiden arviointi saattaa olla kunnan päättäjille hyvin vaikea tehtävä. Puupolttoaineen hyödyntämisessä rahavirrat liikkuvat lähialueilla, jolloin taloudelliset laskelmat on tehtävä siltä pohjalta.

Polttoaineen hankintaketjuun sisältyy monessa vaiheessa veroja eri muodoissa, kuten metsäveroa, työpaikkojen veroa ja lisäksi työnantajan kuluja. Mikäli hankintaketjuun saataisiin verohuojennuksia tai sisältyvät verot palautettaisiin jossakin muodossa takaisin haketta käyttäville laitoksille, jälleen puun kilpailukyky merkittävästi paranisi.

Puuenergian monet kustannukset vaativat energiaketjun kokonaisvaltaista tarkastelua metsästä lämpölaitokselle asti. Sen vuoksi on syytä miettiä jo erillistä puuenergian käyttöä edistävää ”yhden luukun periaatetta”, jolloin olisi kirjattu nykyiset eri tahoilla olevat säädökset. Ohjeita on tällä hetkellä saatavissa maa- ja metsätalousministeriön, KTM:n, työministeriön, kestävän metsätalouden rahoituslain, metsäverotuksen, tuloverolain, valmisteverolain ja monien muiden ohjeiden kautta. Ainakin byrokraatia on viettänyt riemujuhlaa puuenergian käytön liepeillä. Nyt tarvitaan eri hallinnonalojen yhteis-

työtä, jolla saadaan puuenergian käyttö kannattavaksi ja nousuun.

Arvoisa puhemies! Suomessa monimuotoisuus energian tuotannon osalta on ollut järkevää ja edullista; Suomen kansantalous ja erityisesti Suomen yrittäjyys on siitä hyötynyt. Hallituksen selonteossa mielestäni esitetään jatkossa liikaa tukeutumista pelkästään kaasun varaan. Minusta olisi oikein, että tulevaisuudessakin kaikki eri tuotantomuodot ydinvoimasta bioenergiaan asti olisivat käyttökelpoisia ratkaisuvaihtoehtoja. Silloin, kun pöytälaatikossa olisivat kaikki eri vaihtoehdot, ratkaisun ja kaupan teko olisi edullista. Toivon, että nämä kaikki vaihtoehdot jatkossa olisivat mahdollisia.

Ed. Holopainen: Arvoisa herra puhemies! Talousvaliokunnan mietintö Suomen energiastrategiasta alkaa virkkeellä, jonka haluan lainata alkuun, sillä se sisältää tiivistettynä käsiteltävänä olevan asian. Tuo virke kuuluu: "Selonteen mukaan energiapolitiikan päämäärä on taloudellisia ohjauskeinoja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt ovat Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä." Tässä lauserakennelmassa osa on aika vaikeaselkoista.

Epäilen, kuten aiemmin ed. Kallio, että tämän yhtälön kaikki osat eivät toteudu. Pystymmekö tällä ratkaisullamme luomaan edellytykset taloudelliselle kasvulle, paremmalle työllisyydelle ja energian saatavuudelle, onko energian hinta kilpailukykyinen ja pystymmekö vähentämään ympäristöpäästöjä sille tasolle kuin Suomen kansainväliset sitoumukset edellyttävät?

On hyvin tärkeää, että energian kulutukseen kiinnitetään huomiota ja tehdään kaikki mahdolliset järkevät toimet energian kulutuksen hillitsemiseksi huomioiden kuitenkin työllisyyden kannalta tärkeä taloudellinen toimeliaisuus. Säästöpyrkimyksistä huolimatta energian tarve joka tapauksessa kasvaa, joten hallituksen ja eduskunnan on linjattava energiapolitiikkansa pitkälle tulevaisuuteen.

Maakaasun tuontiin liittyy monia epävarmuustekijöitä, joista puhuin lähetekeskustelun aikana, enkä käy niitä enää toistamaan.

Kivihiili energiantuotantomuotona on mahdollisimman huono runsaiden päästöjensä takia. Sen takia kivihiilen käyttöä on vähennettävä mahdollisimman nopeasti.

Tuulivoimalla ei vielä tällä hetkellä ole kovin

suurta merkitystä eikä se sellaista tule saamaan. Osaratkaisuna tuulivoimalla on kuitenkin tulevaisuudessa merkittävä rooli.

Pidän erittäin myönteisenä sitä, että hallitus on suhtautunut viime aikoina kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen hyvin myönteisellä tavalla esimerkkinä se, että ensi vuoden budjettiratkaisuissa suositaan puuperäisillä energialähteillä tuotettua sähköenergiaa. Puun ja turpeen hyödyntämisellä on työllisyys- ja aluepolitiikan kannalta erittäin suuri merkitys. Niiden puhtaus kivihiileen verrattuna on aivan omaa luokkaansa. Kotimaisten uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen edellyttää kuitenkin voimakasta julkista tukea. Muutoin se on taloudellisesti kannattamatonta. Julkista tukea tarvitaan puun ja turpeen käyttämisen edistämiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen, mutta myös teknologian kehittämiseen.

Pidän hyvänä sitä, että valiokunnan mietinnössä on tarkasteltu eri energiamuotoja hyvin laajalti. Muodostuahan ratkaisumme useista eri osasista nyt ja myös tulevaisuudessa.

Energiantuotantomuotoja tutkitaan maailmalla hyvin intensiivisesti. Seurasin jokunen päivä sitten tv:stä uutista, jossa kerrottiin, että amerikkalaiset tutkijat olisivat jo hyvin pitkällä auringonenergian nykyistä tehokkaammassa hyödyntämisessä. Se perustuisi satelliitin välityksellä auringosta siirrettävään energiaan nykyaikaista teknologiaan hyväksi käyttäen. Siitä, miten pitkällä tässä kehitystyössä ollaan ja minkä hintaiseksi energia tällöin muodostuisi, ei ole tietenkään tarkkaa tietoa. Esimerkki on kuitenkin mielenkiintoinen ja osoitus siitä, että energian tuottamisen uusia muotoja tutkitaan koko ajan ja tutkimukset voivat tulevaisuudessa mullistaa koko energiapolitiikan.

Me emme kuitenkaan voi perustaa energiastrategiaamme pelkästään siihen, mitä uusia mahdollisuuksia tulevaisuus tuo meille tullessaan, emmekä voi jäädä myöskään odottamaan uusia ratkaisuja.

Viime aikoina on puhuttu paljon verotuksen painopisteen siirtämisestä tuloverotuksesta ympäristö- ja haittaverotukseen. Voin olla tukemassa tätä linjaa, mutta edellytän kuitenkin, ettei ympäristö- ja haittaverosta tule estettä, tai ylimääräistä kuluerää sinne, missä liikkuminen ja asuminen jo ennestäänkin on kalliimpaa ja hankalampaa.

Polttonesteiden hintoja ollaan jälleen ensi vuoden budjetissa korottamassa voimakkaasti. Se lyö korville alueellisia tasa-arvon periaatteita.

Polttonesteidен hinnoissa tulisi olla alueelliset porrastukset. Uusien ympäristöverojen yhteydessä on tämä alueellinen näkökulma ehdottomasti otettava huomioon.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen ohjelmaan ei kuulu uuden ydinvoimalan rakentaminen, eikä ydinvoimakannanotto näin ollen ole nyt mahdollinen. Se on vahinko. Ydinvoimaa ei kuitenkaan suljeta pois eri ratkaisujen joukosta, ja sitä pidän hyvänä viestinä tuleville ratkaisuille. On syytä selvittää kaikki todelliset vaihtoehdot niin, että seuraavalla eduskunnalla on mahdollisuus ottaa kantaa ydinvoimaan.

Oma näkemykseni on se, että turvataksemme mahdollisimman hyvin teollisuuden toiminnan kasvun ja sitä kautta työllisyyden huomattavan myönteisen kehittymisen on ennemmin tai myöhemmin otettava myönteinen kanta ydinenergian lisärakentamiseen. Kun ratkaisumahdollisuutta ei ole hallitusyhteistyön realiteetit tunnustauten tällä eduskunnalla, on seuraavalla hallituksella ja eduskunnalla ratkaisun avaimet käsissään. Toivottavasti nuo ratkaisut eivät sitten enää viivästy. Mikään muu ratkaisu perusvoimaksi kuin ydinvoiman lisärakentaminen näillä näkymin ratkaise energiaongelmiamme.

Rajat ovat nyt avoimemmat. Yritykset, ihmiset ja pääomat liikkuvat. Ei siis ole itsestäänselvää se, että viivytellessämme energiaratkaisujamme työllisyyden kannalta merkittävät yritykset sijoittuisivat jatkossakin Suomeen, jos energian ja työvoiman saantivarmuus vieläpä edullisempaan hintaan on muualla taatumpaa. Ydinenergia on realistisista vaihtoehdoista puhtain, taloudellisin ja varmin. Kun fossiilisten energialähteiden osuutta energiatuotannossa vähennetään ja korvataan se ydinenergialla, vähentää se päästöjä ja auttaa Suomea täyttämään kansainväliset sopimukset päästöjen suhteen.

Ydinjätteiden jatkokäsittely ja loppusijoitus ovat tietenkin asioita, joita ei tule vähätellä ratkaisua tehtäessä. Viime keväänä Euroopan hiukkasfysiikan laboratoriossa Cernissä Sveitsissä tehtyjen kokeiden perusteella voitiin todeta, että radioaktiivista jätettä pystytään polttamaan ydinreaktorissa turvallisesti. Myös tähän mennessä tuotettua ydinjätettä voitaisiin reaktorien avulla tuhota. Ydinjätettä polttava reaktori saat- ta olla todellisuutta jo lähitulevaisuutta. Tätä kaksivuotista tutkimusta on johtanut Nobelilla palkittu ydinfyysikko Carlo Rubbia.

Huomioiden hallituspuolueiden sopimukset siitä, ettei ydinvoimaratkaisua tehdä tässä hallituksessa ja tässä eduskunnassa ja huomioiden

talousvaliokunnan yksimielisen mietinnön, joka ei sulje pois ydinvoimalan lisärakentamista, voin olla hyväksymässä tämän hallituksen energia- poliittisen linjauksen.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1998

Hallituksen esitys 103/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

2) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 137/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa valtion Koitajoessa omistama koskiomaisuus Imatran Voima Osakeyhtiölle annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys 148/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 23/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain 77 §:n ja sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 161/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 24/1997 vp
Lakialoite 31, 81/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

5) Hallituksen esitys laiksi eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta

Hallituksen esitys 155/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 19/1997 vp
Lakialoite 18, 19/1995 vp, 11/1997 vp
Toivomusaloite 248/1995 vp, 184, 195/1996 vp, 244, 251/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 157/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 10/1997 vp
Lakialoite 73/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 22.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio